

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР

- 1. Дирекција за спречување на перење пари**
- 2. Национална Стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризмот**
 - 2.1. Вовед
 - 2.2. Потреба од Национална стратегија
 - 2.3. Структура на Националната стратегија
 1. Актуелна состојба
 2. Цели на Националната Стратегија
 3. Мерки и активности
 - 2.4. Национални аспекти на имплементација на Националната стратегија
 1. Надлежности и капацитети на институциите
 2. Потребни материјални ресурси
 3. Очекувани резултати
 4. Рок на реализирање
 5. Заклучоци
- 3. Закони и членови на закони кои се однесуваат на спречувањето перење на пари**
 - 3.1. Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело
 - 3.2. Правилник за содржината на извештаите за трансакциите
 - 3.3. Кривичен законик
 - 3.4. Закон за финансиска полиција
 - 3.5. Закон за вршење на услуги брз трансфер на пари
 - 3.6. Закон за Народната банка на Република Македонија
 - 3.7. Закон за банки
 - 3.8. Закон за јавното обвинителство
 - 3.9. Закон за кривична постапка (измени)

4. Хармонизација на Законот за спречување на перење пари со меѓународните конвенции, директиви и препораки
5. Конвенција на Обединетите нации против незаконитиот промет на опојни дроги и психотропни супстанции (Виенска конвенција)
6. Конвенција за перење пари, откривање, заплена и конфискација на имотна корист прибавена со кривично дело (Стразбуршка конвенција)
7. Конвенција на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал (конвенцијата од Палермо)
8. Меѓународна конвенција за спречување на финансирањето на тероризмот
9. Образложение за меѓународните конвенции
10. Директива на Советот од 10 јуни, 1991 година за спречување на употребата на финансискиот систем за целта на перење пари (91/308/ЕЕЗ)
11. Директива 2001/97/ЕЗ на Европскиот Парламент и на Советот од 4 декември, 2001 година
12. Образложение за директивата на Советот од 1991 година и Директивата од 2001 година
13. ФАТФ-Четириесет Препораки
14. Девет специјални препораки против финансирањето на тероризмот
15. Образложение за Препораките на ФАТФ

ПРЕДГОВОР

Меѓународната заедница кон крајот на осумдесеттите години на минатиот век, го препозна перењето пари како закана за демократијата, човековите права и владеењето на правото кои се основни вредности на современите демократски држави. Како заканувачки феномен, перењето пари ги проширува своите димензии користејќи ги интензивните процеси на глобализација, технолошка трансформација и европска интеграција.

Соочена со опасноста која ја предизвикува перењето пари, меѓународната заедница презеде чекори кон негово правно санкционирање и формирање посебни органи специјализирани за превенција и гонење на сторители на овој вид на финансиски криминал.

Република Македонија со вклучувањето во процесот на евро-атланските интеграции го прифати предизвикот и започна да се соочува со проблемите кои ги предизвикува перењето пари. Придобивките од процесот на транзиција кои значат изградување на Република Македонија како демократска држава со пазарната економија, едновременно го прават финансискиот систем отворен но и особено осетлив за внес на пари чие легалното потекло не секогаш може да се потврди.

Потврдувајќи ја заложбата за сузбивање на финансискиот криминал во 2001 година се формираше Дирекцијата за спречување на перење пари како орган во состав на Министерството за финансии надлежен за превенција од перењето пари. Дирекцијата се поставува како посредник меѓу органите на државата надлежни за прогон на сторителите на кривични дела од една и од друга страна финансискиот сектор кој е заштитен со законите за тајност. Во ваков амбиент улогата и одговорноста на Дирекцијата е голема. Навлегувајќи во сферата на осетливите човекови права, Дирекцијата ги заштитува интересите на националната економија на државата и има одговорност во создавањето на рејтингот на Република Македонија за привлекување на инвестиции.

Со овој материјал се обидовме за сите заинтересирани корисници на едно место да ги обезбедиме позитивните правни прописи релевантни за оваа проблематика заради нивно проучување и имплементација.

Верувам дека доброто познавање на меѓународните стандарди ќе ни го наметне европскиот начин на размислување и однесување, што сметам дека е од исклучително значење кога пред нас стои желбата за што побрзо приклучување кон европското семејство.

Со желба да Ви помогнеме во Вашата понатамошна работа,

Директор

Владимир Наумовски

1. ДИРЕКЦИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ

Проблематиката на спречување на перењето пари во Република Македонија за прв пат правно се регулираше со донесување на Законот за спречување на перење пари (Службен весник на РМ 70/2001), кој беше во август 2001 година и стапи на сила на 13 септември 2001 година. Врз основа на член 5 од Законот, во средината на месец септември 2001 година беше формирана Дирекција за спречување на перење пари, како орган во состав на Министерството за финансии, кој ќе ги прибира, обработува, анализира и чува податоците добиени од субјектите кои се обврзани за преземање мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, како и други дејствија за кои е овластена согласно одредбите од законот.

Законот за спречување на перење пари започна да се применува од 1 Март 2002 година, од кога и Дирекцијата за спречување на перење пари започна да функционира и да превзема активности на повеќе полиња.

АКТИВНОСТИ НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ НА ПОЛЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕТО ПАРИ

Во текот на своето досегашно функционирање Дирекцијата за спречување на перење пари (во понатамошниот текст: Дирекција) има изготвено неколку правни акти меѓу кои на прво место е новиот Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник број 46/2004), со кој се надминаа одредени недостатоци и празнини кои беа согледани во текот на примената на Законот за спречување на перење пари од 2001 година. ("Службен весник" број, 70/2001). Новиот Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, Собранието на Р.Македонија го усвои на 12 јули 2004 година. Овој закон е усогласен со прописите содржани во релевантните меѓународни документи, и тоа: Конвенцијата на ООН против транснационалниот организиран криминал од 2000 година (Конвенцијата од Палермо), која Република Македонија ја има потпишано, а во тек е постапка за нејзина ратификација, Директивата на ЕУ за спречување на користењето на финансискиот систем со цел за перење пари 91/308/ЕЕЦ од 1991 година и Директивата 2001/97/ЕЦ од 2001 година за измени на Директивата од 1991 година, како и препораките на ФАТФ.

Покрај текстот на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, изготвени се и неколку подзаконски правни акти (Правилник за видот на информациите и документите кои се доставуваат до Дирекцијата за спречување на перење пари -Службен весник на РМ 15/02, Правилникот за содржината на извештаите за трансакциите кои се доставуваат до Дирекцијата (“Службен весник” број 54/2004), акти за интерна примена од страна на субјектите кои ги применуваат мерките и дејствијата за спречување на перење пари- Листа на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции, како и Национална стратегија за борба против перењето пари и финансисирањето на тероризмот, како рамка на стратешки цели кои е потребно да се постигнат преку предвидените активности во насока на зајакнување на борбата против овие кривични дела и подигнување на степенот на соработка и координација помеѓу инволвираните институции, која Владата на Р.Македонија ја усвои во јуни 2005 година.

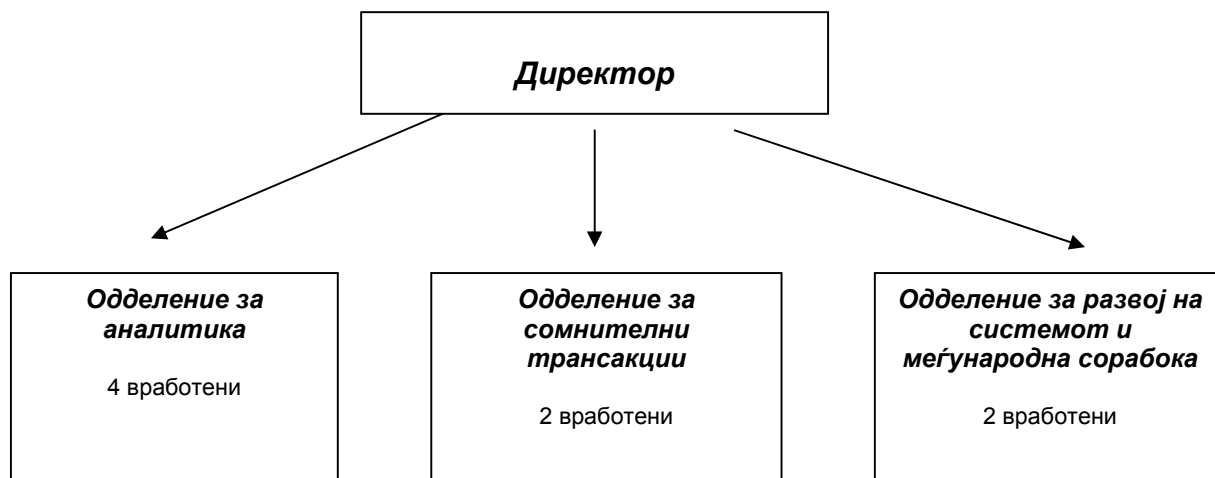
ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ

Во април 2004 година, Министерството за финансии донесе нов Правилник за организација и работа, според кој, Дирекцијата како административен модел на Финансиско разузнавачка единица (ФИУ) се организира во три одделенија: Одделение за аналитика, Одделение за сомнителни трансакции и Одделение за развој на системот и меѓународна соработка. Истовремено, во текот на 2004 година бројот на вработени во Дирекцијата се зголеми од четири на девет лица.

- Одделението за аналитика: ги прибира информациите кои субјектите согласно законот ги доставуваат до Дирекцијата. Покрај од субјектите, ова одделение за целите на обезбедување на податоци задолжително соработува со надлежните државни органи инволвирани во системот за спречување на перење пари. Сите податоци без оглед на нивниот извор се обработуваат и анализираат, а потоа се складираат во базата на Дирекцијата. Доколку при анализата се појави сомнение дека определена трансакција е поврзана со перење пари или финансирање на тероризам, ова одделение извештајот за трансакцијата го доставува до одделението за сомнителни трансакции на подетална обработка. Базата на податоци која постојано се надополнува, претставува основен извор на податоци во работењето на другите две одделенија.
- Одделението за сомнителни трансакции: постапува по извештаите за сомнителни трансакции кои се доставени од страна на субјектите, од надлежните државни

органи и надлежните органи на други држави добиени преку одделението за меѓународна соработка. По повод сомнителните извештаи се отвора предмет и се спроведува анализа која се состои најнапред во проверка на постоење на податоци во базата на Дирекцијата, како и податоци од финансиските институции и други релевантни бази на податоци. Спроведувањето на ваква анализа која зависи од случај до случај, неопходно го упатува ова одделение интензивно да соработува со други државни органи. По известување на субјектите во рамките на претходно водена анализа доколку постојат цврсти основи на сомневање ова одделение поднесува иницијатива до надлежниот јавен обвинител за поднесување на предлог за определување на привремени мерки, што се состојат во запирање на трансакцијата и привремена заплена на парите или имотот. По спроведената анализа детално објаснета во интерен извештај за сомнителната трансакција, доколку се утврди дека постојат основи за сомневање за сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам се изготвува и поднесува извештај со мислење до надлежните органи Министерството за внатрешни работи, Финансиската Полиција или до Јавното обвинителство.

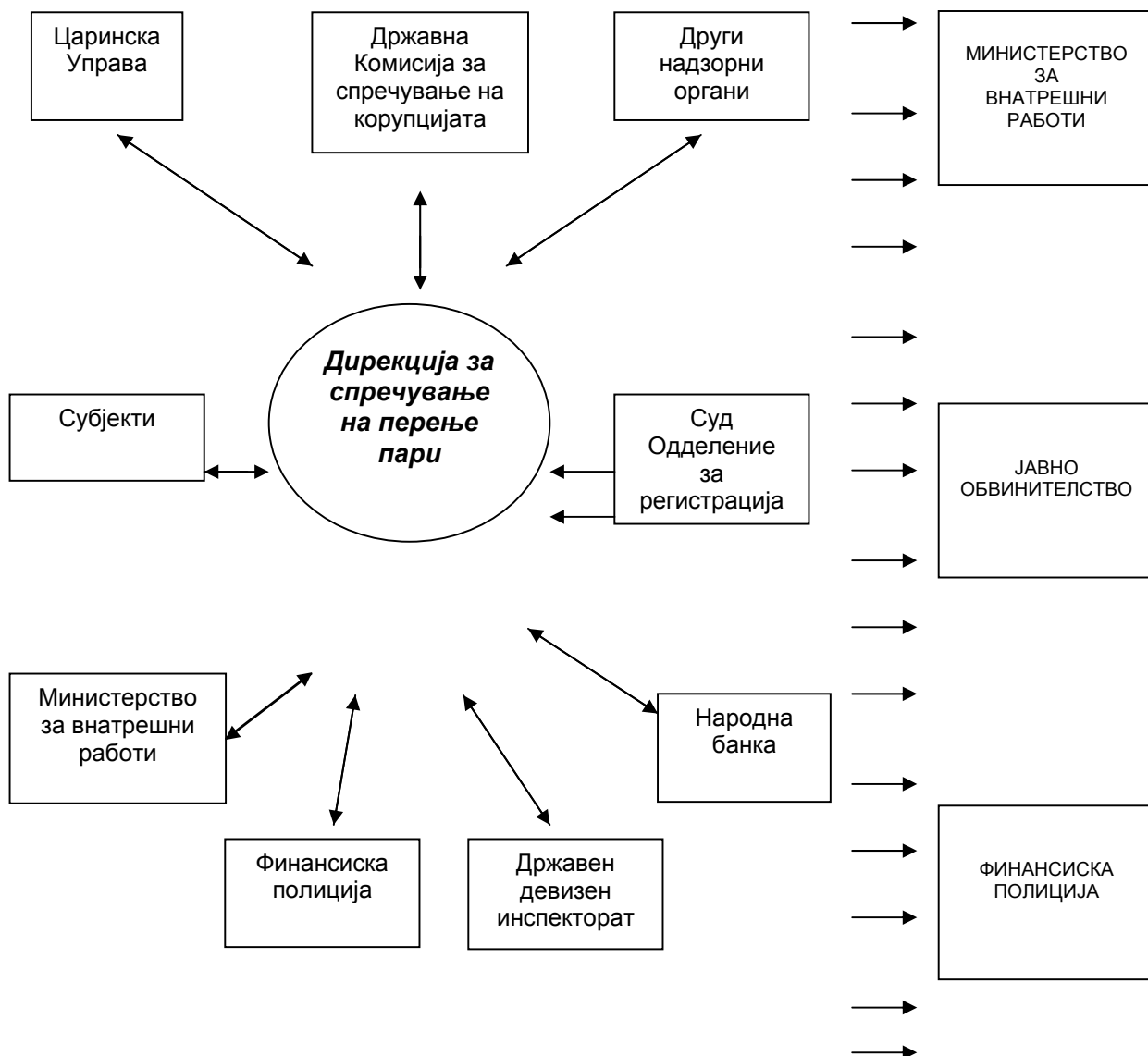
- Одделението за развој на системот и меѓународна соработка: ги следи и проучува законските и подзаконските акти со кои се регулира спречувањето на перењето пари и финансирањето на тероризмот на национално и меѓународно ниво. Врз основа на позитивното меѓународно искуство и опсежните анализи предлага закони и подзаконски акти, дава иницијативи за доградување на системот за спречување на перење пари и дава мислења за предлози на закони од значење за спречување на перење пари и спречување на финансирање на тероризам. Во координација со одделението за аналитика пристапува кон изработка на типологиите на перење пари и финансирањето на тероризмот и ги проучува трендовите во спречувањето на перењето пари и финансирањето на тероризмот. Вториот сегмент од работењето на ова одделение се однесува на соработката со меѓународните органи и органите на одделни земји во врска со откривање и гонење на случаи за перење пари и финансирање на тероризмот и размена на податоци.

МЕЃУИНСТИТУЦИОНАЛНА СОРАБОТКА

Со цел зајакнување на соработката помеѓу Дирекцијата и другите органи инволвирани во борбата против перењето пари, во Националната стратегија за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот е предвидено формирање на советодавно тело за борба против перењето пари. Со ова тело ќе раководи директорот на Дирекцијата за спречување на перење пари, а во него ќе членуваат високи претставници од следните државни органи: Министерството за внатрешни работи, Министерство за Правда, Јавното обвинителство, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Финансиска полиција и Народна банка. Ова тело ќе се состанува по потреба, а најмалку еднаш во месецот и ќе ги разгледува прашањата и проблемите од тековното работење.

Соработката помеѓу Дирекцијата и надлежните државни органи е на задоволително ниво, со тоа што меѓусебната размена на податоци и информации се одвива по писмен пат. Со оглед на тоа што податоците и информациите кои ги бара Дирекцијата често пати имаат итен карактер, потребно е ваквата размена на податоци да се одвива електронски и заштитено. За таа цел Дирекцијата планира електронско поврзување со базите на податоци на надлежните државни органи, со што би се забрзала постапката за добивање на овие податоци.

Шема на соработка на Дирекцијата со другите надлежни органи и институции

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Во својата досегашна работа, Дирекцијата е активна на меѓународен план и редовно учествува во работата на Комитетот на експерти за евалуација на мерките за спречување на перење пари (MONEYVAL) при Советот на Европа, како и во **Егмонт Групата** - неформална организација на FIU (Financial Intelligence Units), во која Р.Македонија, е членка од јуни 2004 година.

На планот на меѓународната размена на доверливи податоци и информации, Дирекцијата досега има потпишано и билатерални Меморандуми за разбирање и размена на доверливи информации со уредите за спречување на перење пари на Словенија, Бугарија, Хрватска, Албанија, Србија, Романија, Украина, Црна Гора, Босна и Херцеговина, УНМИК, Чешка и Полска.

Во иднина Дирекцијата своите активности ќе ги насочува кон зголемување на својата ефикасност преку стручно усовршување на вработените, доекипирање, зајакнување и подобрување на системот на анализа на извештаите за сомнителни трансакции, докомплетирање на случаите за кои постои основано сомневање за перење пари и нивно проследување до надлежните органи. Исто така, Дирекцијата ќе ја интензивира соработката со надлежните државни органи и со субјектите, за што планира континуирано организирање на семинари и обуки за вработените во овие институции, со цел доследна имплементација на обврските кои произлегуваат од законот. Дирекцијата ќе продолжи да ги исполнува обврските кои произлегуваат од нејзиното членство во меѓународните организации, ќе ја продолжи и развива соработката со единиците за финансиско разузнавање на другите држави (FIUs), при што се планира потпишување на меморандуми за соработка со повеќе држави.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
- Дирекција за спречување на перење пари -

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ
НА ТЕРОРИЗАМ**

јуни, 2005

2. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА БОРБА ПРОТИВ ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

2.1. Вовед

Перењето пари и финансирањето на тероризмот се глобални проблеми. Овие активности ја компромитираат стабилноста, транспарентноста и ефикасноста на финансиските системи, како на развиените земји, така и на земјите во развој. Поради овој факт, тие го заслужуваат вниманието на секоја земја, додека настаните од 11 септември 2001 година уште повеќе ја потенцираа меѓународната загриженост.

Криминалците и оние кои го финансираат тероризмот се потпомогнати од неадекватните институционални рамки за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Таквите режими овозможуваат криминалците и терористите да дејствуваат слободно, користејќи ги своите финансиски добивки за проширување на криминалните тенденции и поддржување на нелегалните активности како што се корупцијата, трговијата со дрога, оружје, криумчарењето и финансирањето на терористички активности. На овој начин стануваат загрозувани економијата, општеството и секако безбедноста на земјите кои се употребуваат како платформи за перење пари.

Перење пари и финансирање на тероризам

За поголем број земји, перењето пари и финансирањето на тероризмот покренуваат значајни прашања кои се однесуваат на превенцијата, детекцијата и гонењето. Софистицираните техники кои се користат за да се исперат валканите пари и да се финансира тероризмот уште повеќе ги усложнуваат овие прашања. Ваквите софистицирани техники можат да вклучат повеќе различни типови на финансиски институции како и други ентитети, како што се финансиски советници, т.н. схелл корпорации, обезбедувачите на услуги на посредништво; трансфери до, преку и од различни земји и користење на повеќе различни финансиски инструменти. Перењето пари е во суштина фундаментално едноставен концепт. Тоа е процес преку кој приходите добиени од криминални активности се преправаат со цел да се сокрие нивното нелегално потекло.

Финансирањето на тероризмот е исто така фундаментално едноставен концепт. Тоа е финансиска поддршка на тероризмот или на оние кои го поддржуваат, планираат или

на било каков начин се вклучени во тероризмот. Помалку едноставна е дефиницијата на самиот тероризам, бидејќи овој термин може од земја до земја да има различно значење (политичко, религиозно или национално).

Перењето пари и финансирањето на тероризмот често пати вклучуваат слични трансакции, чија цел првенствено е прикривање. Субјектите инволвирани во перење пари пуштаат во оптек нелегални средства преку легалните канали со цел да го прикријат нивното илегално потекло, додека оние кои го финансираат тероризмот вршат трансфери на средства кои можат да бидат и од легално и од нелегално потекло, со цел да го прикријат нивното нелегално потекло или да ја прикријат нивната намена-помагање на тероризмот.

Перењето пари не е нов феномен - криминалците отсекогаш се обидуваат да ги сокријат средствата кои потекнуваат од нивната криминална активност. Иако во текот на долг период оваа активност се сметала за маргинален проблем, по експанзијата на трговијата со дрога, перењето пари стана составен дел од секоја сериозна криминална дејност. Добивката од криминалот, која е главно во форма на готови пари, мора да биде "исчистена", за да може потоа повторно да се користи од страна на криминалците. Перењето на пари вклучува серија на финансиски операции (депозити, нивно повлекување, трансфери итн.) кои на крајот резултираат со тоа што валканите пари од криминалот стануваат чисти пари, кои можат да се користат за легитимни деловни активности. Всушност, "исчистените" валкани пари се "рециклираат" низ легитимните бизниси, а оттаму навлегуваат на легитимниот пазар и се распространуваат низ целата економија.

Како меѓународен феномен, кој е распространет и кој е во постојан пораст во последните години, перењето пари може особено да ги погоди економиите кои се во процес на транзиција и кои нудат значајни можности за странски инвестиции. Финансиските контролни рамки како во банкарскиот така и во небанкарскиот сектор, често е помалку строги во овие земји отколку во другите, што ги прави особено подложни на операциите на перење пари. Земајќи ги предвид различните илегални активности, вклучувајќи го и перењето пари од страна на организирани криминални групи во некои од овие земји и, во поедини случаи, нивните наводни инфилтрации во целокупните национални економии, од нивен витален интерес е да создадат и да одржат еден веродостоен финансиски систем способен за детекција, превенција и контрола на перењето пари.

Досегашното искуство покажа дека и организираниот терористички групи исто така го злоупотребуваат светскиот финансиски систем за да ги финансираат нивните илегални

активности, со што се поставува сериозен ризик за искористување на финансиските институции за криење на парите добиени од тероризам. Затоа мерките наменети за превенција на перењето пари, треба да се прошират и на финансирањето на тероризмот. Организацијата на Обединетите Нации има преземено бројни напори, од кои повеќето во форма на меѓународни договори, со цел да помогне во борбата против финансирањето на тероризмот и механизмите кои се користат за таа цел. И пред терористичките напади од 11 септември 2001 година врз САД, ОН ја усвоија Меѓународната Конвенција за сузбивање на финансирање на тероризмот (1999). Потешкото прашање за државите е дефинирањето на тероризмот. Не постои консензус од страна на државите кои ја имаат ратификувано оваа конвенција за тоа кои активности се подразбираат под поимот тероризам. Значењето на поимот тероризам не е универзално прифатено поради различните политички, релigioзни и национални импликации кои се разликуваат од земја во земја. ФАТФ, која е препознатлива и како група која поставува стандарди во однос на мерките и напорите за борба против финансирањето на тероризмот, во своите девет специјални препораки не го дефинира терминот финансирање на тероризам. Оттука, дефиницијата содржана во Меѓународната Конвенција за сузбивање на финансирање на тероризмот (1999) на ОН е прифатена од повеќето земји.¹

¹ Согласно Конвенцијата, секое лице извршува дело на финансирање на тероризам, доколку со било какви средства, директно или индиректно, незаконски и свесно, обезбедува или собира средства со намера тие да бидат употребени или со знаење дека тие ќе бидат искористени, целосно или делумно, со намера да се изведе дејство што претставува кривично дело согласно следните меѓународни конвенции: Конвенција за спречување на незаконското грабнување на авиони (Хаг, 16 декември 1970), Конвенција за спречување на незаконските акти против безбедноста на цивилната авиација (Монтреал, 23 септември 1971), Конвенција за превенција и казнување на кривични дела против меѓународно заштитени лица, вклучувајќи и дипломатски агенти, усвоена од ГС на ОН (14 декември 1973), Меѓународна конвенција против земање заложници, усвоена од ГС на ОН (17 декември 1979), Конвенција за физичка заштита на нуклеарни материјали (Виена, 3 март 1980), Протокол за спречување на незаконски акти на насилство на меѓународни аеродроми, дополниеие на Конвенцијата од Монтреал од 1971 (февруари 1988), Конвенција за спречување на незаконски акти против безбедноста во поморскиот сообраќај (Рим, 10 март 1988), Протокол за спречување на незаконски акти против безбедноста на фиксни платформи лоцирани на континенталниот брег (Рим, 10 март 1988) и Меѓународна конвенција за спречување на терористички бомбардирања, усвоена од ГС на ОН (15 декември 1997), како и секое друго дејство со намера да се предизвика смрт или тешка телесна повреда на цивилно лице или на било кое друго лице кое не учествува активно во непријателствата на вооружен конфликт, кога целта на ваквото дејствување, според природата или контекстот е да се принуди некоја влада или меѓународна организација да стори или да се откаже од сторување на некое дејство.

Перењето пари и финансирањето на тероризмот во светски рамки

Во самата природа на феномените перење пари и финансирање на тероризам е да бидат покриени со превезот на тајноста, што претставува пречка за вршење на било какви статистички анализи за обемот на овие проблеми. Фактот што овие активности се вршат на глобално ниво и во светски рамки го отежнува продуцирањето на проценките и статистичките податоци. Криминалците кои ги вршат овие активности ги користат системите на различни земји за да ги прикријат нелегално стекнатите приходи, користејќи ги како предност разликите на режимите против перење пари и финансирање на тероризам кои постојат помеѓу различните земји. Оттука, точни проценки за обемот на перењето пари и финансирањето на тероризмот во глобални рамки не се можни. Што се однесува исклучително на перењето пари, груба проценка на Меѓународниот Монетарен Фонд е дека износот на испрани фондови во светот би можел да се движи во износ помеѓу 2 и 5 проценти од светскиот бруто домашен производ. Користејќи статистички податоци од 1996 година, овој процент би значел сума од 590 билиони долари до 1.5 трилиони долари. Не само оваа, туку и било која друга проценка ја покажува сериозноста на овој проблем, кој го заслужува комплетното внимание на секоја земја.

Перење пари-процес

Сложениот процес на "перење пари" најчесто може да се подели во три фази и тоа: во првата фаза се врши пласман на парите; втората фаза го опфаќа процесот на прекинување на врската со изворот на средствата; и третата фаза ја претставува интеграцијата со која вршителот на кривичното дело ги превзема испраните пари.

Фазата на пласманот претставува фаза на првото воведување на "валканите" пари во светот на легитимноста. Притоа се користат различни техники и методи почнувајќи од купување на стоки и услуги до депонирање на пари во банкарскиот и финансискиот систем преку повеќе секундарни трансакции го маскираат вистинскиот депонент. Со цел да биде намален ризикот во оваа фаза најчесто се користи операцијата "smurfing" или разложување, на тој начин што сумата за перење се дели на помали износи, најчесто меѓу разни поединци или фирми и потоа се воведува во легитимниот систем. Откако главната сума ќе биде поделена на помали износи, понатаму со нив можат да се купуваат финансиски инструменти, да се користат како депозити во банките или да се пласираат во легитимните готовински дејности како што се разните клубови, ресторани и казина.

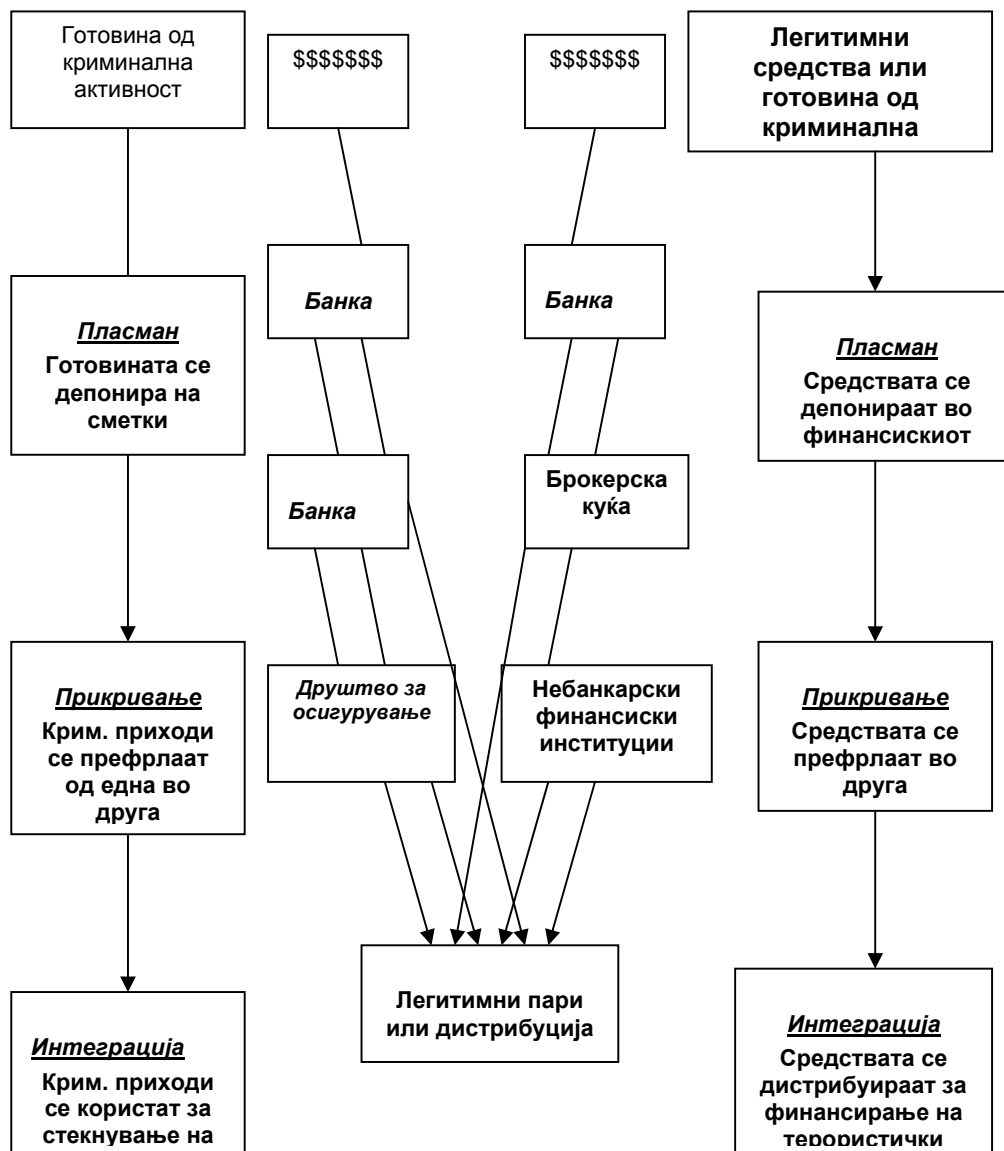
Со завршувањето на фазата на пласманот започнува фазата на "layering", односно прикривање, чија цел е да се прикрие трагата на нелегитимните средства со прекинување на документационата трага која се создала во фазата на пласманот. Исто како и во фазата на пласманот во фазата на прикривањето се користат различни техники и методи за прикривање на изворот на средствата и тоа преку оформување на фиктивни правни лица во оф-шор јурисдикции², преку повеќеслоен пренос и враќање на средствата, преку лажни трансакции и фиктивни и надувани фактури или преку вложување на парите на меѓународните финансиски пазари во акции или други хартии од вредност.

Во последната фаза "**интеграцијата**", доколку последните две фази се успешно завршени, парите добиваат потполн легитимитет и сторителот на кривичното дело може непречено и без ризик да ги користи, но овојпат како "чисти" пари. Значи целта на интеграцијата е повторно враќање на испраните пари кај сопственикот кој понатаму ги користи за свои потреби.

Перењето пари и финансирањето на тероризмот се појавуваат во повеќето земји во светот, но особено во оние со комплексни финансиски системи, земји со недоволна, неефикасна или инфраструктура подложна на корупција. Фактот што комплексните интернационални финансиски трансакции можат да бидат злоупотребени за целите на перење пари или финансирање на тероризам, одделните фази од процесот на чистење на валканите пари најчесто се појавуваат во различни земји.

² Терминот оф-шор јурисдикција означува земја која со сите сили се обидува да привлече капитал од други земји и во таа насока им нуди на странските инвеститори и трговци голем степен на доверливост кој често значи и целосна анонимност во однос на регулаторните и другите надлежни органи на соодветната странска земја. Повеќето оф-шор јурисдикции нудат помали даноци за инвестициони компании, додека индивидуалните инвеститори не плаќаат никаков данок на добивка. Поради ова воопшто не изненадува фактот што во голем број на случаи на меѓународен економски криминал и перење пари, се употребени вакви оф-шор компании (компанији регистрирани во вакви јурисдикции). Имено, овие компании немаат ниту индустриска ниту комерцијална активност, немаат канцеларии ниту вработени, така што во Препораката број 11 на ФАТФ се опишани како фирми кои се состојат само од адреса.

Процес на перење пари и финансирање на тероризмот

2.2 Потреба од Национална стратегија

Глобалните активности за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот бараат кооперативен пристап помеѓу повеќе различни меѓународни тела (ФАТФ-Финанциал Ацион Таск Форце, Меѓународниот Монетарен Фонд, Светска Банка, многу регионалните тела, како што е MONEYVAL Комитетот на експерти за евалуација на мерките за спречување на перење пари при Советот на Европа и др.).

На национално ниво, постоењето на стратегија за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, уакжува на постоењето на политичка волја надлежните институции координирано да се исправат пред заканите на финансискиот криминал и планирано да го насочуваат развојот.

Врз основа на 2-та Евалуација на системот за спречување на перење пари на Р. Македонија, Препораките од MONEYVAL Комитетот на експерти за евалуација на мерките за спречување на перење пари при Советот на Европа и Препораките на Светска Банка, Р. Македонија има обврска да изготви Стратегија за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Оваа стратегија треба да придонесе за равивање на сеопфатна акција и соработка помеѓу институциите во Р. Македонија за ефикасно соочување со проблемите предизвикани од перењето пари и финансирањето на тероризмот, како и развивање на систем компатибилен со соодветните системи на развиените земји, а во согласност со релевантните меѓународни инструменти и стандарди.

2.3. Структура на Националната стратегија

1. Актуелна состојба

Република Македонија досега има превземено бројни активности, како на домашен, така и на меѓународен план во насока на активно учество и придонес во глобалните напори за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Ратификувани се релевантните меѓународни инструменти, како што се: Конвенција на ОН против нелегалната трговија со наркотични дроги и психотропни супстанции (Виенска Конвенција од 1988), Конвенција за перење пари, откривање, заплена и конфискација на имотна корист прибавена со кривично дело Конвенција на Обединетите нации против транснационалниот

организиран криминал (Конвенцијата од Палермо од 2000), Меѓународна Конвенција за спречување на финансирање на тероризмот (од 1999), Европска Конвенција за спречување на тероризмот (од 1997), која Р.Македонија ја ратификува во 2004 година. Во домашното законодавство, во најголем дел се имплементирани одредбите од овие конвенции, како и Директивите на ЕУ кои ја регулираат метријата од оваа област (Директива на Советот на Европската Унија од 10 јуни, 1991 година за спречување на употребата на финансискиот систем за целта на перење пари (91/308/ЕЕЗ) и Директива 2001/97/ЕЗ на Европскиот Парламент и на Советот од 4 декември, 2001 година, со која се дополнува Европската Директива 91/308 и 40 препораки на ФАТФ за перење пари и 9 специјални препораки за спречување на финансирање на тероризам. На полето на домашното законодавство, усвоени се повеќе закони и измени на закони кои ја регулираат превенцијата и репресијата на перењето пари и финансирањето на тероризмот, меѓу кои најзначајни се:

- **Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело**

Превенцијата на перењето пари во РМ за прв пат беше регулирано со донесувањето на Законот за спречување на перење пари ("Службен весник на РМ" бр. 70/01). Во текот на двегодишната примена на овој закон произлегоа одредени недостатоци и неусогласеност со меѓународната регулатива. Како резултат на тоа на 20 јули 2004 година беше донесен Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело ("Службен весник на РМ" бр. 46/04), усогласен со меѓународната регулатива (Виенската Конвенција, Стразбуршката конвенција и Конвенцијата од Палермо, 40-те препораки на ФАТФ за спречување на перење пари, 9-те специјални препораки на ФАТФ за финансирањето на тероризмот, Директивата на ЕУ за превенција од употребата на финансискиот систем за целите на перење пари 91/303 и Директивата на ЕУ 2001/97 со која се изменува и дополнува Директивата 91/308). Со овој закон, се утврдуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како и организирањето и контролата на нивната примена. Исто така донесен е и подзаконски акт, Правилник за содржината на извештаите за трансакциите.

- **Кривично дело перење пари-Кривичен законик (член 273)**

Со измените во Кривичниот Закон ("Службен весник на РМ" бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03 и 19/04), членот 273 кој се однесува на перењето пари и други приноси од казниво дело е усогласен со меѓународната регулатива. Перењето пари ги инкриминира сите дејствија на пуштање во оптек, примање, преземање, заменување, раситнување, конверзија или пренос на пари како и продавање, подарување, купување, примање во залог или пуштање во друг вид на промет на имот или предмети со цел да се прикрие нивниот вистински извор, локација, движење или сопственост.

Во Кривичниот Законик, исто така предвиден е нов член 394-а "Терористичка организација" кој го инкриминира обезбедувањето на средства за финансирање на Терористичка организација од страна на припадник на групата, бандата, злосторничката организација или било кое друго лице, односно го инкриминира финансирањето на тероризмот.

- **Закон за банките**

Со членот 53, од Законот за банките ("Службен весник на РМ" бр. 63/00, 37/02, 51/03 и 85/03), банката неможе да прими депозит ниту да изврши налог за уплата, исплата или пренос на парични средства или други сопствености, доколку има непобитни сознанија или основано сомневање дека сопственоста на средствата потекнува од криминални активности. Доколку има вакви сознанија, банката е должна да го извести органот надлежен за превенција на перење пари (Дирекција за спречување на перење пари) и да обезбеди дополнителни релевантни информации во согласност со важечките прописи.

Перењето пари е исто така, регулирано и во одредбите на следните закони: Закон за кривична постапка ("Службен весник на РМ" бр. 15/97,; 44/02 и 74/04), Закон за финансиска полиција ("Службен весник на РМ" бр. 55/02), Закон за девизно работење ("Службен весник на РМ" бр. 34/01, 49/01, 103/01, 54/02, 51/03 и 32/03), Закон за брз трансфер на пари ("Службен весник на РМ" бр. 77/03), Закон за спречување на корупција ("Службен весник на РМ" бр. 28/02).

Покрај законската регулатива, поставена е и институционална рамка за заштита и превенција од перењето пари и финансирањето на тероризмот, која генерално ја сочинуваат: Дирекција за спречување на перење пари; Министерство за внатрешни работи; Финансиска полиција; Јавно обвинителство; Државна комисија за спречување на корупцијата, судството и супервизорските органи: Народна Банка, Одделение за супервизија на осигурување при Министерство за финансии, Управа за јавни приходи, Државен девизен инспекторат, Царинска Управа, Комисија за хартии од вредност, Комисии при Коморите на адвокати и нотари, комисии на ревизори и сметководители.

2. Цели на Националната Стратегија

Со оваа стратегија треба да се постигнат следите цели:

1. Усогласување на домашното законодавство со меѓународната регулатива, искуство и стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;
2. Спречување на користење на финансискиот систем за целите на перење пари и финансирање на тероризмот;
3. Усовршување на регулативата и надзорот над имплементацијата на законодавството;
4. Зголемување на нивото на ефикасноста на работата на органите на прогонот;
5. Создавање на ефикасен систем на меѓуинституционална соработка;
6. Зајакнување на техничките капацитети на Дирекцијата за спречување на перење пари;
7. Зајакнување на меѓународната соработка и
8. Подигање на јавната свест за неопходноста од превземање на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

3. Мерки и активности

3.1. Усогласување на домашното законодавство со меѓународната регулатива, искуство и стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Во моментот, правната рамка која ја регулира проблематиката на перењето пари и финансирањето на тероризмот, ја сочинуваат законите кои го регулираат спречувањето и гонењето на перењето пари и финансирањето на тероризмот (Кривичниот законик, Законот за кривична постапка, Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и други) кои во голем дел ги имплементираат одредбите од релевантните директиви на Европската Унија, како и ратификуваните меѓународни конвенции.

Со оглед на фактот што обврските кои произлегуваат од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело се однесуваат на институциите кои обезбедуваат финансиски или правни услуги, како и на надлежните државни органи, посебно органите на прогонот, потребно е во законите кои ги регулираат активностите на овие институции да се вградат одредби за утврдување на нивните надлежности во откривањето и спречувањето на перењето пари (Закон за банки, Закон за девизно работење, Закон за осигурување, Закон за хартии од вредност и др.).

Имајќи го предвид фактот дека меѓународната регулатива од областа на борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот постојано се менува како резултат

на постојаната појава на нови техники на перење пари и финансирање на тероризам, неопходно е континуирано следење и хармонизирање на домашната легислатива со меѓународните правила и стандарди. Како држава аспират за членство во Европската Унија, од големо значење за интегрирањето во евро-атланските структури е следењето и имплементирањето на одредбите од директивите на ЕУ во домашното законодавство. Во тек е усвојување на трета директива од областа на спречувањето на перење пари и финансирање на тероризам од страна на органите на Европската Унија, чии одредби ќе биде потребно да бидат земени предвид во процесот на изготвување на измени и дополнувања на законите кои ја регулираат оваа материја. Посебно внимание ќе треба да се посвети на борбата против финансирањето на тероризмот, која особено е актуелна по терористичките напади од 11 септември 2001 година (инкриминирање на финансирањето на тероризмот како посебно кривично дело, воспоставување на контроли и механизми за спречување на злоупотребата на непрофитните организации за целите на финансирање на тероризам и сл.). Оттука, ќе биде потребно да се изменат Кривичниот Законик (во насока на инкриминација на кривичното дело "финансирање на тероризам" како посебно кривично дело), Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, Законот за Народна банка, Законот за банки и други.

3.2. Спречување на користење на финансискиот систем за целите на перење пари и финансирање на тероризмот

Со оглед на тоа што светското искуство покажува дека најподложни на ризиците од злоупотреба за целите на перење пари и финансирање на тероризмот се финансиските институции, покрај измени и дополнување на домашното законодавство кое го регулира финансискиот систем и негово усогласување со меѓународната регулатива која се однесува на превенција од перење пари и финансирање на тероризмот, потребно е да се превземат активности од страна на секоја финансиска институција со цел формирање на посебен оддел за следење на примената на прописите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на самата финансиска институција. Посебни активности ќе биде потребно да се превземат во насока на обезбедување на целосна имплементација на препораките на ФАТФ од страна на банките и небанкарските финансиски институции, изготвување на посебни процедури при случаите на примена на новите или технологиите во развој (пр.електронско банкарство и сл. кога клиентот не е присутен за целите на идентификацијата), при плаќањата преку алтернативните системи за дознаки задолжително ќе треба да се идентификува испраќачот на парите, да се

спроведува потребната анализа и да се следат сомнителните трансфери на средства кои не ги содржат сите потребни информации за испраќачот и сл.

За таа цел предвидени се активности на обука и континуирана едукација на вработените во финансиските институции (одделите), кои ќе практикуваат редовни интерни обуки за останатите вработени во финансиската институција.

3.3. Усовршување на регулативата и надзорот над имплементацијата на законодавството

Надлежни органи за вршење на надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и дрги приноси од казниво дело од страна на субјектите задолжени да ги применуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризмот се: Народната Банка, Министерството за финансии-Одделение за супервизија на осигурувањето, Комисијата за хартии од вредност, Управата за јавни приходи и посебните комисии на адвокатите и нотарите.

Со оглед на големото значење на надзорот над примената на одредбите за спречување на перење пари и финансирањето на тероризмот, а од друга страна имајќи го предвид фактот дека постои недоволно искуство во вршењето на овој вид надзор, неопходно е да се превземат активности за зајакнување на капацитетите на овие институции преку обука и специјализација на постојните кадри и зајакнување на нивните технички капацитети.

3.4. Зголемување на нивото на ефикасноста на работата на органите на прогонот

Истрагата и гонењето на кривичните дела перење пари и финансирање на тероризам се вбројуваат меѓу најкомплексните истраги кои имплицираат примена на повеќе видови истражни техники, а особено примена на специјалните истражни техники, како што се следење на комуникациите, прикриени агенти, контролирана испорака и сл. Имајќи предвид дека примената на овие истражни техники е новина во Република Мкедонија, како и скромното искуство во областа на истрагата и водењето на кривичните постапки против сторители на кривичното дело перење пари, се јавува потреба од превземање на повеќе активности во насока на подобрување на состојбата во оваа сфера.

Во рамките на Министерството за внатрешни работи - Одделот за организиран криминал, надлежно за сузбивање на перењето пари е Одделението за перење пари и корупција, во Секторот за финансиски криминал.

Во рамките на Јавното обвинителство на РМ како посебна организациона единица е основано Одделение за гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата, кое во рамките на својата надлежност го опфаќа гонењето на сторителите на кривичното дело перење пари и е надлежно да постапува пред првостепените судови на целата територија на Република Македонија.

Во 2002 година беше формирана Финансиската Полиција, како орган во состав на Министерството за финансии, надлежна за гонење на финансискиот криминал на територијата на Р.Македонија, во кој спаѓа и перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Со усвојувањето на измените на Законот за кривична постапка (Службен весник на РМ бр.74/2004), се дава овластување на Царинската управа на Република Македонија, да превзема соодветни дејствија во предистражната постапка и во истрагата во случаи кога се работи за откривање на кривичното дело перење пари и прибирањето на докази заради гонење на сторителите на ова кривично дело.

Формирањето на посебни одделенија за истрага и гонење на кривичното дело перење пари во рамките на горенаведените органи, е од големо значење во однос на специјализацијата на посебни кадри надлежни за гонење на овој вид криминал. Сепак, зајакнување на капацитетите на овие органи, преку континуирана обука на нивните кадри и зајакнувањето на нивните технички капацитети е неопходен предуслов за поуспешно извршување на нивните активности во насока на успешно и ефикасно сузбивање на перењето пари и финансирањето на тероризмот. Исто така, потребно е да се превземат активности во насока на префрлување на обврската на докажување, односно знаењето дека се работи за претходни кривични дела или намерата или целта на перење пари треба да биде можно да се изведе од објективни фактички околности (обвинетиот докажува дека парите ги стекнал на некриминален начин, наведувајќи го вистинскиот извор и потекло), користење на контролираната испорака на средства за кои се знае или постои сомневање дека се резултат на криминални активности како ефикасна истражна техники и сл.

3.5. Создавање на ефикасен систем на меѓуинституционална соработка

Соработката помеѓу органите и институциите инволвирани во борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот е еден од основните предуслови за ефикасно функционирање на системот за борба против овие видови криминал. Имајќи го предвид ова, неопходно е Владата на Република Македонија да донесе одлука во рок од еден месец од усвојувањето на оваа стратегија да формира советодавно тело за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Со ова тело ќе раководи директорот на Дирекцијата за спречување на перење пари, а во него членуваат високи претставници од следните државни органи: Министерството за внатрешни работи, Министерство за Правда, Јавното обвинителство, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Финансиска полиција и Народна банка. Советодавното тело ќе биде надлежно да го следи реализирањето на целите утврдени со стратегијата што како обврска произлегува од Акциониот план за европско партнерство. Исто така, ова тело ќе ги разгледува прашањата и проблемите од тековното работење и ќе врши размена на искуства, организирање на заеднички обуки и заеднички настап во меѓународната соработка. Советодавното тело ќе доставува до Владата на Република Македонија годишен извештај за исполнувањето на стратешките цели утврдени со стратегијата.

Со цел за подобрување на можностите и условите за меѓусебна соработка потребно е да се превземат активности во насока на потпишување на меморандуми и протоколи за соработка во откривањето и гонењето на сторители на кривични дела од организираниот криминал и размена на информации.

3.6. Зајакнување на техничките капацитети на Дирекцијата за спречување на перење пари

Во септември 2002 година е формирана Дирекција за спречување на перење пари (во понатамошниот текст: Дирекција) како орган во состав на Министерството за финансии. Како административен тип на единица за Финансиско разузнавање (ФИУ), Дирекцијата нема истражни овластувања и функционира согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело. Основни надлежности на Дирекцијата се прибирање, обработка, анализа, чување и доставување на податоците добиени од субјектите. Врз основа на законот, субјектите до Дирекцијата доставуваат извештаи за сомнителни трансакции и извештаи за една или повеќе готовински трансакции поголеми од 15.000 Евра

во денарска противвредност. Исто така, извештаи за сомителни трансакции до Дирекцијата доставуваат и државните органи. Дирекцијата претставува посредник помеѓу финансискиот и другиот приватен сектор, (субјектите обврзани со законот) од една страна и полициските и правосудните органи од друга страна. Дирекцијата од своја страна врз основа на спроведена анализа по примените извештаи за сомителни трансакции доставува писмен и образложен извештај до Министерството за внатрешни работи, Финансиската Полиција или Јавното обвинителство на понатамошно постапување. Законот предвидува примена на привремени мерки (одлагање на трансакцијата или привремена заплена на пари или имот), со што Дирекцијата има овластување за привремено одложување на трансакција во рок од 72 часа до донесување на конечна судска одлука од страна на истражниот судија, за да се обезбедат приходите кои може да бидат предмет на конфискација. Како членка на ЕГМОНТ групата и на MOHESBAL Комитетот, Дирекцијата исто така разменува податоци и информации кои се однесуваат на случаи за основано сомневање за сторено кривично дело перење пари и финансирање на тероризам со земјите членки на овие организации. Дирекцијата е организирана во 3 одделенија: Одделение за аналитика, Одделение за сомнителни трансакции и Одделение за развој на системот и меѓународна соработка.

Со цел поуспешно извршување на своите законски надлежности, потребно е зајакнување на капацитетите на Дирекцијата за спречување на перење пари (техничко и кадровско доекипирање) преку:

- набавка на техничка опрема со цел да се зајакнат оперативните капацитети на Дирекцијата за спречување на перење пари и ќе овозможи ефикасна трансмисија и обработка на извештаите за финансиски трансакции од страна на Дирекцијата, како и овозможување на електронски пристап на Дирекцијата до базите на податоци на релевантните државни органи и регистри;

- формирање на Одделение за информатика;

- доекипирање на Одделението за аналитика;

- организирање на тренинг семинари, обуки и студиски посети.

3.7. Зајакнување на меѓународната соработка

Имајќи предвид дека овој тип на криминал има транснационален карактер, големо внимание се посветува на воспоставувањето и развивањето на регионалната и меѓународната соработка.

Во 1987 година по барање на европските министри за правда во рамките на Советот на Европа формиран е Селективен Комитет на експерти за проценка на мерките против перењето пари (ПЦ-Р-ЕВ, преименуван во МОHЕСБАЛ). Република Македонија е членка на овој Комитет од 1997 година и делегацијата составена од претставници од Дирекцијата, Министерството за внатршни работи и Министерството за правда активно учествува во неговата работа.

Во 1995 година формирана е неформална меѓународна група ЕГМОНТ. Во овој меѓународен форум без официјален статус учествуваат 95 земји од светот кои ги третираат проблемите поврзани со перењето пари во рамките на кој има изградено база на податоци кој помага за остварување на ефикасна превенција. По исполнувањето на потребните услови, Република Македонија стана членка на ЕГМОНТ групата во јуни 2004 година.

Во рамките на регионалната соработка, Дирекцијата активно учествува и во регионалниот проект "Развој на ефикасни - сигурни и функционални полициски системи, засилување на борбата против главните криминални активности и соработка меѓу полицијата".

За целите за зајакнување на меѓународната соработка Дирекцијата досега има потпишано Меморандуми за соработка (за размена на податоци и информации кои се однесуваат на перење пари) со: Р. Словенија, Р. Хрватска, Р. Србија, Р. Црна Гора, Р. Албанија, Р. Бугарија, Р. Романија, Р. Украина, Р. Босна и Херцеговина и УНМИК, а во иднина ќе треба да потпише и со други земји со кои активно соработува и разменува информации, особено со земјите во кои постои поинаков модел на организација на вакви единици (полициски, судски, мешан) и да соработува со релевантни меѓународни организации за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Што се однесува до соработката на другите инволвирани органи и институции со соодветните надлежни државни органи и институции на други земји, во иднина ќе биде потребно да се превземат активности со цел за нејзино унапредување и обезбедување најширок степен на соработка и прифаќање на регулатива која се однесува, пред се, на помош при истрагите, претходните мерки, конфискација, одбивање/ одлагање на соработка, известување и заштита на правата на трети лица и др., зголемена мултилатерална соработка и меѓусебна правна помош во истрагите за перење на пари како и во обвинувањата и екстрадиција во случаите на перење на пари, потпишување договори за координирано блокирање и конфискација на криминалните приноси, што може да резултира со делење на конфискуваните средства, меѓународна соработка во врска со извршување на кривични и граѓански одлуки, административни истраги, истражувања и постапки поврзани со финансирање на тероризмот, терористички активности и терористички организации. Во оваа насока, исто така, ќе биде потребно да се формираат посебни органи кои ќе одговораат на барањата од странските земји за идентификување, замрзнување и конфискација на добивките или друг имот во соодветна вредност, засновани на перење пари или криминални дејствија поврзани со такви активности.

3-8. Подигање на јавната свест за неопходноста од превземање на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Фактот што перењето пари и финансирањето на тероризмот, како и борбата против овие видови на криминал е релативно нова област, за која познавањата се на релативно ниско ниво, потребно е да се превземаат активности во насока на запознавање не само на надлежните органи и институции, туку и воопшто на јавноста за ризиците и последиците од овој вид на криминал.

Во оваа насока предвидено е публикување на брошура со информации во врска со перењето пари, ризиците, подложноста на одделни институции, законските мерки за спречување на употребата на одделни субјекти за целите на перењето пари, меѓународната регулатива, индикаторите за препознавање на сомнителни трансакции која ќе биде достапна на јавноста, односно на секторите подложни на злоупотреба од перење пари.

Покрај издавањето на брошурата, а заради запознавање на јавноста со активностите на Дирекцијата за спречување на перење пари, планирано е јавно

објавување на годишниот извештај за работата и активностите на Дирекцијата, како и објавување на статистички податоци за перењето пари и финансирањето на тероризмот во Република Македонија и на меѓународно ниво.

2.4 Национални аспекти на имплементација на Националната Стратегија

1. Надлежности и капацитети на институциите

1.1. Дирекција за спречување на перење пари

Дирекција за спречување на перење пари (во понатамошниот текст: Дирекција) е формирана во септември 2002 година како орган во состав на Министерството за финансии. Како административен тип Единица за Финансиско разузнавање (ФИУ), Дирекцијата нема истражни овластувања и функционира согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело. Основни надлежности на Дирекцијата се прибирање, обработка, анализа, чување и доставување на податоците добиени од субјектите. Дирекцијата претставува посредник помеѓу финансискиот и другиот приватен сектор, (субјектите обврзани со законот) од една страна и полициските и правосудните органи од друга страна. Дирекцијата е организирана во 3 одделенија: Одделение за аналитика, Одделение за сомнителни трансакции и Одделение за развој на системот и меѓународна соработка.

Врз основа на законот, субјектите до Дирекцијата доставуваат извештаи за сомнителни трансакции и извештаи за една или повеќе готовински трансакции поголеми од 15.000 Евра во денарска противвредност. Исто така, извештаи за сомнителни трансакции до Дирекцијата доставуваат и државните органи. Дирекцијата од своја страна врз основа на спроведена анализа по примените извештаи за сомнителни трансакции доставува писмен и образложен извештај до Министерството за внатрешни работи, Финансиската Полиција или Јавното обвинителство на понатамошно постапување. Законот предвидува примена на привремени мерки (одлагање на трансакцијата или привремена заплена на пари или имот), со што Дирекцијата има овластување за привремено одложување на трансакција во рок од 72 часа до донесување на конечна судска одлука од страна на истражниот судија, за да се обезбедат приходите кои може да бидат предмет на конфискација. Како членка на ЕГМОНТ групата и на MONEYVAL Комитетот, Дирекцијата исто така разменува податоци и информации кои се однесуваат на случаи за основано сомневање за сторено кривично дело перење пари и финансирање на тероризам со земјите членки на овие организации.

1.2. Министерство за внатрешни работи

Во рамките на Министерството за внатрешни работи - Одделот за организиран криминал, надлежно за сузбивање на перењето пари е Одделението за перење пари и корупција, во Секторот за финансиски криминал. Во Одделението се ангажирани инспектори надлежни за проблематиката која се однесува на перење пари, кои ги координираат најбитните прашања во врска со спречувањето на перење пари, со оглед на тоа што перењето пари претставува дел од финансискиот криминалитет. На регионално ниво на оваа проблематика работат вработените на организационите единици за сузбивање на финансискиот криминал во секторите и одделенијата за внатрешни работи. Како извршен орган Министерството за внатрешни работи спроведува истрага по доставениот извештај за сомнителни трансакции од страна на Дирекцијата и врз основа на прибраните докази поднесува кривична пријава до Јавниот Обвинител. Исто така, доколку Министерството има сознание за сторено кривично дело перење пари, доставува извештај до Дирекцијата на понатамошна анализа и прибирање на податоци и информации.

1.3. Јавно Обвинителство на РМ

Во рамките на Јавното обвинителство на РМ како посебна организациона единица е основано Одделение за гонење на сторители на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата, кое во рамките на својата надлежност го опфаќа гонењето на сторителите на перењето пари и финансирањето на тероризмот. Ова одделение во својот делокруг е надлежно да постапува пред првостепените судови на целата територија на Република Македонија.

Согласно Законот за Јавно Обвинителство ("Службен весник на РМ" бр. 74/04), заради остварување на функцијата на гонење на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата и за други кривични дела за кои е предвидена минимална казна затвор од четири години, јавниот обвинител може да бара од надлежните државни органи едно или повеќе овластени лица да му бидат ставени на располагање за определен период, како во претходната, така и во кривичната постапка што се води по негово барање. Оваа одредба овозможува координирање на активностите на сите

инволвирани надлежни органи и прибирање на релевантните податоци и информации на едно место.

Во однос на меѓународната соработка, Јавното обвинителство на Р.Македонија веќе е вклучено во создавање на регионално здружение на јавни обвинители и се вложуваат напори за потпишување на билатерални спогодби за соработка со обвинителствата во регионот.

1.4. Финансиска Полиција

Во 2002 година беше формирана Финансиската Полиција, како орган во состав на Министерството за финансии, надлежна за гонење на финансискиот криминал на територијата на Р.Македонија, во кој спаѓа и перењето пари и финансирањето на тероризмот. До формирањето на Финансиската полиција криминалот во Р.Македонија беше третиран од страна на Министерството за внатрешни работи. Со формирањето на овој специјализиран орган се направи одвојување и алокација на овој сегмент од полициската надлежност, со што на директен начин започна да се обработува финансискиот аспект на кривичните дела при што се следи "трагата на парите" и добиената незаконска материјална корист од нив, односно започна да се води една проактивна финансиска истрага.

Со формирањето на Одделението за финансии при Секторот за борба против организираниот криминал во Министерството за внатрешни работи се наметнува потребата од поголема институционална поврзаност и размена на податоци помеѓу овие две институции, а со тоа би се избегнал дуализмот и преклопување на надлежностите, како и нерационално трошење на капацитетите на двата органа.

1.5. Царинска Управа

Царинската Управа согласно законот го евидентира секое внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност преку царинската линија на Македонија, доколку износот го надминува со закон дозволениот максимум. Во случај кога износот на готовите пари или хартии од вредност кои се внесуваат или изнесуваат надминува 10.000 Евра, или кога постои сомневање дека се работи за перење пари или финансирање на тероризам, Царинската Управа писмено ја известува Дирекцијата.

1.6. Народна Банка на РМ

Народната Банка на РМ, како супервизорски орган надлежен за работењето на банките, штедилниците, менувачниците и давателите на услуги брз трансфер на пари, е надлежна за контрола на спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот од страна на овие финансиски институции. Во контролата, Народната банка поаѓа од постојната законска регулатива, како и од интерните упатства и процедури за спроведување на нејзината супервизорска функција. Доколку при контролата за спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот, која може да се спроведе и по барање на Дирекцијата, се утврдат одредени неправилности и непочитување на одредбите од законот, Народната Банка ја известува Дирекцијата.

1.7. Управа за јавни приходи

Како надзорен орган Управата за јавни приходи е надлежна за контрола на спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот кај сите даночни обврзници, а особено кај приредувачите на игри на среќа (казина и др.), правни и физички лица кои вршат дејност на промет со: недвижности, уметнички дела, антиквитети, акцизни стоки, обработка и промет со благородни метали и скапоцени камења, патнички и туристички агенции, стански претставништва, подружници, филијали и делови на субјекти кои вршат вакви дејности и здруженија на граѓани и фондации. Доколку при контролата, која може да се спроведе и по барање на Дирекцијата, се утврдат одредени неправилности и непочитување на одредбите од Законот, Управата за јавни приходи ја известува Дирекцијата.

1.8. Министерство за финансии - Одделение за супервизија на осигурување и Комисија за хартии од вредност

Одделението за супервизија на осигурување во рамките на своите надлежност врши надзор над одигурителните друштва, додека Комисијата за хартии од вредност е надлежна за работењето на берзата, брокерските друштва и инвестиционите фондови. Како и другите надзорни органи, и Одделението за супервизија на осигурувањето и Комисијата за хартии од вредност, доколку утврдат одредени непочитувања на законските одредби од страна на субјектите над кои вршат контрола, ја известуваат Дирекцијата.

1.9. Државна комисија за спречување на корупцијата

Со донесувањето на Законот за спречување на корупцијата во април 2002 година, за прв пат беше поставена и правната рамка за превенција на кривичните дела од областа на корупцијата. Врз основа на овој Закон се формираше Државна комисија за спречување на корупцијата како самостојна и независна комисија составена од седум члена кои ги именува Собранието на Р.Македонија. Уште на почетокот на својата работа, Државната комисија за спречување на корупцијата ја изготви државната програма за превенција и репресија на корупцијата, како рамка за превземање на активности за борба против корупцијата. Со оглед на фактот дека Р.Македонија го има прифатено принципот "алл цримес апроаџ", што значи дека секое кривично дело претставува предикативно кривично дело за перење пари, па оттука и коруптивните кривични дела се сметаат како предикативни кривични дела. Во Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело прецизно е наведено дека во остварувањето на своите надлежности, Дирекцијата за спречување на перење пари соработува и со Државната комисија за спречување на корупцијата, која пак од друга страна врз основа на член 23 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело е должна да поднесе писмен извештај во случај на сомнение за перење пари и финансирање на тероризам.

1.10. Комисии на адвокати, нотари, сметководители и ревизори

Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело во согласност со релевантните меѓународни документи прецизно го регулира надзорот над примената на мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари од страна на субјектите обврзани да ги применуваат. Со оглед на тоа што субјекти на овие мерки и дејствија се и адвокатите, нотарите, сметководителите и ревизорите, како и други лица кои самостојно вршат правни и финансиски работи, Законот предвидува формирање на посебни комисии во рамките на коморите на адвокатите, нотарите, односно во рамките на другите професионални здруженија на сметководителите и ревизорите со цел вршење на надзорот над примената на мерките за спречување на перење пари од страна на своите членови. Адвокатската и нотарската комора на Р.Македонија формираа вакви комисии и ја известиле Дирекцијата за нивниот состав. Останатите професионални здруженија, како што се здруженијата на сметководители и ревизори сеуште немаат формирано свои комисии, така што останува како една од приоритетните активности која треба да се реализира во иднина.

2. Потребни материјални ресурси

Имплементацијата на оваа стратегија, односно реализацијата на стратешките цели кои ќе придонесат за поефикасна борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, имплицираат одредени материјални и човечки ресурси.

Материјалните ресурси, пред се за техничкото опремување, специјализацијата и обуката на кадрите, електронското поврзување на Дирекцијата за спречување на перење пари со базите на податоци на другите релевантни државни органи и регистри, издавањето на брошури и други материјали за едукација и информирање, планирано е да бидат покриени од проектите за техничка помош (ЦАРДС 2002, 2003 и 2005-Twinning project, ГТЗ).

Обезбедувањето на човечки ресурси за Дирекцијата за спречување на перење пари нема да предизвика дополнителни фискални импликации, бидејќи предлагаме потребните вработувања да се реализираат по пат на превземање.

3. Очекувани резултати

Реализирањето на активностите предвидени во рамките на оваа стратегија треба да овозможи:

- засилена, ефикасна контрола врз субјектите во делот кој се однесува на примена на мерки и дејствијата против перење пари и финансирање на тероризам, предвидени во постојната законска регулатива;
- координирани активности и размена на информации на меѓуинституционално и меѓународно ниво;
- поефикасно откривање, документирање и истрага на криминалните дејствија, поврзани со перење пари и финансирање на тероризам;
- достигнување повисоко ниво на кадровска и техничка опременост на Дирекцијата за спречување на перење пари;
- обучен кадровскиот потенцијал на државните, контролните и супервизорските органи, чија што задача е спречување и борба против перење пари и финансирањето на тероризмот;

- зголемена и ефикасна меѓународна соработка во спречувањето и борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот;
- подигнување на нивото на граѓанска свест за значењето на борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот и за улогата и местото на државните органи и другите институции кои учествуваат во оваа борба.

4. Рок на реализирање

Стратегијата содржи активности коишто треба да бидат преземени во периодот од 2005 до 2008 година заради воспоставување на адекватен систем за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот на ниво на целата држава.

5. Заклучоци

Согласно горенаведеното, ги предлагаме следните заклучоци:

1. Владата да ја усвои Националната стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам;
2. Владата да донесе одлука во рок од еден месец од усвојувањето на стратегијата да формира советодавно тело за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, со кое ќе раководи директорот на Дирекцијата за спречување на перење пари, а во кое ќе членуваат високи претставници од следните државни органи: Министерство за внатрешни работи, Министерство за правда, Јавно Обвинителство, Царинска Управа, Управа за јавни приходи, Финансиска Полиција и Народна Банка. Советодавното тело ќе биде надлежно да го следи реализирањето на целите утврдени со стратегијата, што како обврска произлегува од Акциониот план за европско партнерство;
3. Да се задолжат Министерството за правда, Министерството за финансии и Министерството за внатрешни работи да превземат конкретни чекори (анализа на степенот на имплементација на меѓународната регулатива во домашното законодавство и доколку е потребно да се изготват предлози за измена на соодветните закони) заради усогласување на домашното законодавство кое се однесува на проблематиката на борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот со релевантната меѓународна регулатива.

3. ЗАКОНИ И ЧЛЕНОВИ НА ЗАКОНИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СПРЕЧУВАЊЕТО ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ

3.1. ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се утврдуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, како и организирањето и контролата на нивната примена.

Дефиниции

Член 2

Одделни изрази употребувани во овој закон го имаат следново значење:

1."Перење пари и други приноси од казниво дело" (во понатамошниот текст: перење пари) се сметаат дејствијата предвидени со Кривичниот законик како кривично дело перење пари и други приноси од казниво дело (чл.273 КЗ), извршени од физички или правни лица.

2."Принос од казниво дело" се смета секој имот или корист прибавена, непосредно или посредно, со извршување на казниво дело. Овој израз опфаќа и принос од казниво дело сторено во странство, под услов во времето кога е сторено да било предвидено како казниво дело и според законите на државата во која е сторено и според законите на Република Македонија

3."Имот" претставува сопственост од секаков вид, материјална или нематеријална, подвижна или неподвижна, телесна или бестелесна, други права врз предметите, побарувања, како и јавни исправи и други легални документи за сопственост, други права, побарувања и актива во пишан или во електронски облик.

4."Финансиска институција" е правно или физичко лице кое извршува една или повеќе активности во врска со прибирање на депозити, одобрување кредити, издавање на парични картички, размена на валути, економско-финансиски консалтинг, финансиски лизинг, факторинг, работи во врска со осигурување, работи со хартии од вредност за своја сметка и за сметка на комингентот, чување и управување со пари, хартии од вредност и предмети од благородни метали, и други финансиски активности утврдени со закон.

5. "Субјекти" се лицата кои имаат обврска да ги превземаат мерките и дејствијата за спречување и откривање на перење пари предвидени со овој закон, и тоа:

- финансиските институции и службените и одговорните лица во нив;
- правни и физички лица кои ги вршат следните активности:

а) дејност на промет со недвижности;

б) ревизија, сметководство и финансиски консалтинг;

в) нотарски, адвокатски и други правни услуги што се однесуваат на: купо-продажба на недвижности или фирми, управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други сметки, основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и промет со недвижности;

г) дејност на промет со уметнички дела, антиквитети и други предмети за широка потрошувачка од поголема вредност;

д) дејност на промет со акцизни стоки;

ѓ) работи во врска со издавање на платежни и кредитни картички;

е) обработка и промет со благородни метали, скапоцени камења;

ж) патнички и туристички агенции и

з) други слични активности со кои се стекнува имот и други видови располагање или управување со пари или имот;

-друштво за приредување игри на среќа(казина и други);

-странски претставништва, подружници, филијали и делови на субјектите, кои се регистрирани во странство и вршат дејност во Република Македонија, како и претставништва, подружници, филијали или делови на субјекти регистрирани во Република Македонија, кои вршат дејност во странска држава и

-здруженија на граѓани и фондации.

6."Клиент" се смета секое правно или физичко лице кое во свое име и за своја сметка или во свое име и за туѓа сметка или во туѓо име и за туѓа сметка, врши работи поврзани со вложување, кредитирање, замена, трансфер и други трансакции со пари, или учествува во склучувањето на правни работи со кои се стекнува имот и други видови на располагање со пари или имот.

7."Пари" се средства за плаќање кои врз основа на законот се во оптек во Република Македонија или во странска држава.

8."Финансирање на тероризам" опфаќа активности кои се однесуваат на обезбедување средства за финансирање на терористичка активност, терористи и терористички организации.

II. ДИРЕКЦИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ

Член 3

За прибирање, обработување, анализа, чување и доставување на податоците добиени од субјектите кои се обврзани за превземање мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, се основа Дирекција за спречување на перење пари (во натамошниот текст: Дирекција), како орган во состав на Министерството за финансии.

Директорот на Дирекцијата го именува Владата на Република Македонија за период од четири години, на предлог на министерот за финансии.

Мандатот на директорот престанува:

- по истек на четири години од денот кога е именуван;
- во случај на смрт;
- во случај на негова оставка;
- во случај на разрешување;
- во случај кога е осуден за кривично дело за кое според законот е предвидена казна затвор во траење од најмалку шест месеци;
- кога од страна на судот му е изречена мерка забрана за вршење на дејност на раководно лице во институцијата;
- ако ја изгубил деловната способност.

Директорот може да биде разрешен, во врска со став 3 алинеја 4 од овој член:

- поради нестручно или несовесно вршење на должноста на директор и изостанување на позитивни резултати во работата на Дирекцијата, што Владата го утврдува врз основа на извештај за работата на Дирекцијата и
- во случај на долготрајна тешка болест која го спречува во извршувањето на своите обврски.

Надлежност

Член 4

Дирекцијата ги има следниве надлежности:

- прибира, обработува, анализира, чува и доставува податоци добиени од субјектите врз основа на овој закон;
- изготвува и поднесува извештај со нејзино мислење до надлежните органи секогаш кога постојат основи за сомневање за сторено кривично дело перење пари;

- поднесува иницијатива за поднесување на предлог за определување на привремени мерки до надлежниот јавен обвинител;
- соработува со Министерството за внатрешни работи, Финансиската полиција, Јавното обвинителство, Царинската управа, Народната банка на Република Македонија, Управата за јавни приходи, Државен девизен инспекторат, Комисијата за хартии од вредност, Државната комисија за спречување на корупцијата и други државни органи, како и со други институции и меѓународни тела за борба против перењето пари и против финансирањето на тероризмот;
- склучува договори за соработка и разменува податоци и информации со овластени тела на други држави и меѓународни организации кои се занимаваат со борба против перење пари и против финансирање на тероризам;
- покренува иницијативи за предлагање на закони и подзаконски акти што се однесуваат на спречување и откривање на перење пари и спречување на финансирање на тероризам и дава мислења за предлози на закони од значење за спречување на перење пари и спречување на финансирање на тероризам;
- доставува извештај за работите од својата надлежност по барање на министерот за финансии и на Владата на Република Македонија, а најмалку еднаш годишно;
- учествува во професионалното усовршување на одговорните лица во субјектите што се должни да ги применуваат мерките и дејствијата за спречување на перењето пари;
- утврдува листи на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење;
- врши и други работи определени со овој закон.

III. МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА ОТКРИВАЊЕ И СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ

Член 5

Мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари (во понатамошниот текст: мерки и дејствија), кои ги преземаат субјектите од член 2 став 1 точка 5 на овој закон, се:

- идентификација на клиенти (запознај го својот клиент);
- следење на одредени трансакции;
- собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат;
- воведување на внатрешни програми за имплементација на мерките за спречување на перење пари.

Член 6

Обврската за преземање на мерките и дејствијата предвидени со овој закон, останува и во случај кога субјектите се во постапка на стечај и ликвидација.

Идентификација на клиентите

Член 7

Субјектите се должни да го утврдуваат идентитетот на клиентите при вршењето на трансакција или воспоставување на друг облик на деловен или договорен однос во случаите определени со овој закон.

Финансиските институции се должни да го утврдуваат идентитетот и адресите на нивните клиенти и пред отварањето на сметка или штедна книшка; прием на чување на акции, обврзници или други хартии од вредност; овозможување на користење на сефовите; управувањето со имотот или ефектуирање или прием на уплата во име на трето лице.

При вршење работи на осигурување на живот, друштвата за осигурување се должни да го утврдуваат идентитетот на клиентот во случаите каде износот на поединечната или неколку рати на премијата која треба да се плати во период од една година надминува 1.000 ЕВРА во денарска противвредност или кога плаќањето на единствената премија го надминува износот од 2.500 ЕВРА во денарска противвредност.

Член 8

Идентитетот на физичкото лице се утврдува со поднесување на оригинален, официјален и важечки документ (лични исправи) или заверен препис кај нотар, кој содржи фотографија на лицето.

Од документот се утврдува име, презиме, дата на раѓање, место и адреса на живеалиште или пребивалиште, единствен матичен број и број на личната исправа и органот што ја издал.

Идентитетот на странско физичко лице се утврдува врз основа на податоците наведени во неговата патна исправа во оригинал или заверен препис кај нотар.

Идентитетот на правното лице се утврдува со поднесување на оригинал или заверен препис кај нотар од судска регистрација.

Од изводот на судската регистрација се утврдува седиштето и даночниот број на правното лице.

Во случај кога клиентот е лице кое не подлежи на судска регистрација, утврдувањето на идентитетот се врши со обезбедување на оригинал или заверен препис кај нотар од документот за негово основање или упис на името, односно називот, адресата или седиштето и дејноста.

Работоводниот орган, вработените и претставниците ополномоштени за влегување во деловен однос во име на трето лице ги приложуваат документите наведени во ставовите 1 и 3 од овој член, како и документите кои го потврдуваат идентитетот и адресата на ополномоштувачот.

Од документите од став 1, 3, 4, 6 и 7 на овој член, субјектите задолжително задржуваат копија.

Во случаите во кои со овој закон е пропишана задолжителна идентификација на клиентите, во списите се внесуваат и податоците за извршената трансакција што се однесуваат на другите учесници во трансакцијата, нејзините цели, времето и местото на трансакцијата, износот, видот и начинот на трансакцијата и видот на средствата на плаќање.

Субјектите се должни да го утврдуваат идентитетот на клиентот при секоја трансакција во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе во денарска противвредност на денот на вршење на трансакцијата, без оглед на тоа во каква валута е направена или изразена.

Утврдувањето на идентитетот на клиентот се врши и во случаи кога субјектот ќе утврди дека се работи за неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе во денарска противвредност на денот на вршење на трансакцијата.

Субјектите се должни да го утврдуваат идентитетот на клиентот секогаш кога постои основа за сомневање за перење пари.

Идентификација на ополномоштувачот

Член 10

Доколку трансакцијата се врши во име и за сметка на трето лице, субјектите, во случаите во кои законот пропишува таква обврска, се должни да го утврдуваат идентитетот на лицето кое што ја врши трансакцијата, како и на носителот на правата, односно странката во чие име и сметка дејствува клиентот (ополномоштувачот).

Доколку не е сигурно дали клиентот дејствува во свое име и сметка или во име и сметка на трето лице, субјектот е должен да побара од него информација за утврдување на идентитетот на носителот на правата (ополномоштувачот).

Идентификација кога клиентот не е физички присутен

Член 11

Во случај на примена на нови технологии, кога клиентот со кој се воспоставува деловен однос или се извршува одредена трансакција не е физички присутен за целите на идентификацијата, субјектите се должни да побараат дополнителни документи за докажување или дополнителни мерки за верификување или потврдување на добиената документација.

Доколку документите од став 1 на овој член, не се обезбедени, субјектите се должни да побараат првото плаќање да се врши преку сметка отворена од клиентот во финансиската институција.

Одбивање да се изврши или задржување на трансакцијата

Член 12

Ако клиентот, ополномоштувачот односно трансакцијата не се идентификувани во случаите на задолжителна идентификација, субјектот е должен да го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот или друг однос или правната работа, или ако е во тек да ја задржи и веднаш писмено да ја извести Дирекцијата за задржувањето, односно одбивањето да се изврши трансакцијата.

Со известувањето од став 1 на овој член субјектот доставува до Дирекцијата податоци за видот на трансакцијата, деловниот или друг однос или правната работа и сите други податоци и сознанија со кои располага, заради идентификација на клиентот односно трансакцијата.

Задржувањето може да трае се додека не биде идентификуван клиентот односно трансакцијата, или не бидат одредени мерки предвидени за сомнителна трансакција (од член 29 до член 33) на овој закон.

Забрана на вршење готовински плаќања

Член 13

Се забранува вршење на готовински плаќања, односно исплата или примање на готови пари во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции, што не е извршено преку финансиска институција овластена за вршење на платен промет.

Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од

вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од став 1 на овој член е извршен преку финансиска институција овластена за вршење на платен промет.

Посебно следење на одредени трансакции

Член 14

Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата е поврзана со перење пари, покрај утврдувањето на идентитетот на клиентот, субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

Во случаите од став 1 на овој член, субјектот веднаш ја известува Дирекцијата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата до Дирекцијата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

Член 15

Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата е поврзана со терористичка активност на клиентот или учесникот во трансакцијата, или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, покрај утврдувањето на идентитетот на клиентот, субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

Субјектот во случаите од став 1 на овој член веднаш ја известува Дирекцијата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата до Дирекцијата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

Царинска управа

Член 16

Царинската управа задолжително го евидентира секое внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност преку царинската линија на Република Македонија, ако износот на парите или на хартиите од вредност го надминува со закон дозволениот максимум.

При евидентирањето од став 1 на овој член Царинската управа задолжително прибира податоци за:

-идентитетот на лицето кое за себе или за друг врши внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност;

-износот на готови пари или хартии од вредност кој се внесува или изнесува преку царинската линија и

-местото и времето на преминување на царинската линија.

Внесувањето и изнесувањето на готови пари или хартии од вредност над 10.000 ЕВРА во денарска противвредност, се пријавува до Дирекцијата, најдоцна во рок од три работни дена.

Царинската управа задолжително писмено го пријавува до Дирекцијата внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност над 10.000 ЕВРА во денарска противвредност, најдоцна во рок од три работни дена, од евидентирањето.

Царинската управа задолжително писмено го пријавува до Дирекцијата внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност без оглед на износот, секогаш кога постои основа за сомневање за перење пари или финансирање на тероризам најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност.

Менувачки работи

Член 17

Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат размена на валута (менувачки работи), покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот и пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 2.500 ЕВРА во денарска противвредност.

Субјектите од став 1 на овој член се должни податоците да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар потпишан од овластениот менувач на менувачницата.

Даватели на услуги брз трансфер на пари

Член 18

Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат брз трансфер на пари, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот пред трансакција поголема од 2.500 ЕВРА во денарска противвредност.

Субјектите од став 1 на овој член се должни податоците да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар, потпишан од одговорното лице на друштвото.

Приредувачи на игри на среќа во играчница (казино)

Член 19

Приредувачи на игри на среќа во играчница(казино), покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот веднаш по влегувањето во казиното согласно член 8 став 1, 2 и 3 на овој закон.

Податоците од став 1 на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на приредувачот на играта на среќа во играчница (казино).

Чување на податоци

Член 20

Субјектите се должни податоците за идентитетот на клиентите и за трансакциите обезбедени врз основа на овој закон, да ги чуваат најмалку десет години по извршената трансакција, односно сметано од последната трансакција кога се работи за повеќе трансакции кои сочинуваат една целина или најмалку десет години од денот на престанокот на важењето на договорот.

Субјектите се должни податоците, на начинот на кој ги доставиле до Дирекцијата, да ги чуваат најмалку десет години од денот на доставувањето.

Податоци за клиент со кој е воспоставен подолготраен деловен однос, во смисла на овој закон се чуваат најмалку десет години од денот на престанокот на деловниот однос.

Царинската управа е должна да ги чува сите податоци за внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност, преку царинската линија најмалку десет години од денот на извршениот пренос.

Регистарот од членовите 17, 18 и 19 задолжително се чува најмалку десет години од последниот заведен податок.

Во случај на престанок на постоењето на субјектот, обврската за чување на податоците во рокот определен во став 1 на овој член се пренесува врз правните наследници на субјектот.

Ако нема правни наследници на правното лице, обврската за чување на податоците од став 1 на овој член се пренесува врз неговите основачи.

Доверливост на податоците

Член 21

Податоците обезбедени врз основа на овој закон се доверливи и можат да се користат единствено за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Не се смета за оддавање на службена и деловна тајна доставувањето на податоците од став 1 на овој член на Дирекцијата.

Вработените во субјектите кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, согласно со овој закон, не смеат да ги користат личните податоци од досијеата на клиентите за други цели, освен за спроведување на активностите наменети за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Субјектите и нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Дирекцијата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на овој закон.

IV. ДОСТАВУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ДО ДИРЕКЦИЈАТА

Член 22

Субјектите собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции се должни да ги достават до Дирекцијата во следните случаи:

- (а) трансакции за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари;
- (б) во случај на готовинска трансакција во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе;
- (в) во случај на неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе.

Субјектите собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции од став 1 точки б) и в) од овој член се должни да ги достават до Дирекцијата најдоцна во рок од три работни дена од извршената трансакција.

Субјектите до Дирекцијата доставуваат извештаи за трансакциите од став 1 на овој член.

Член 23

Покрај субјектите кои ги преземаат мерките и дејствијата предвидени со овој закон, писмени извештаи во случај на сомнение за перење пари и финансирање на тероризам до Дирекцијата може да поднесат и Министерството за внатрешни работи, Финансиската

полиција, Јавното обвинителство, Народната банка на Република Македонија, Државната комисија за спречување на корупцијата, супервизиските и инспекциските органи во состав на Министерството за финансии и другите органи на државната управа.

Член 24

Извештаите за трансакциите од член 22 на овој закон се доставуваат до Дирекцијата по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства.

Извештаите доставени по телефон треба да бидат потврдени со телефакс, електронски или друг пишан документ најдоцна во рок од три дена од денот на нивното доставување.

Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од став 1 на овој член.

Дирекцијата не смее да го открие идентитетот на вработениот во субјектот кој го доставува извештајот, освен во случаите кога постои сомневање дека вработениот или субјектот извршил казниво дело перење пари или на писмено барање на надлежниот суд кога е неопходно да се утврдат факти во текот на кривична постапка.

Известување по прием на податоци

Член 25

Дирекцијата може да го извести субјектот за приемот на податоците, доставени врз основа на член 22 точка (а) од овој закон.

Доколку доставените податоци по оценка на Дирекцијата се недоволни, таа може да побара и дополнителни информации.

Дирекцијата редовно, а најмалку еднаш годишно ги известува субјектите кои ги доставиле податоците согласно со овој закон за извршените проверки.

Надлежниот јавен обвинител е должен да ја извести Дирекцијата за секоја покрената постапка за кривично дело перење пари.

Член 26

Податоците и извештаите што ги прима, анализира и обработува Дирекцијата имаат својство на службена тајна и нејзините службеници неможат да ги искористат за други цели освен за целите утврдени со овој закон.

Дирекцијата е должна да ги чува податоците или извештаите што се однесуваат на конкретна трансакција, односно клиент, најмалку 10 години од нивниот прием и по истекот на овој период може да ги уништи.

Пристап и размена на информации

Член 27

Заради извршување на своите надлежности, Дирекцијата може да бара податоци и документација од државните органи, финансиските институции или други правни или физички лица.

Дирекцијата може по потреба да разменува информации со органите надлежни за спроведување на истрага, освен кога се работи за информации обезбедени од страна на овластени тела за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот на други држави, за што е потребна нивна претходна согласност.

Член 28

Секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Дирекцијата веднаш изготвува и поднесува извештај со нејзино мислење до надлежните државни органи кои одлучуваат за натамошните дејствија.

Привремени мерки

Член 29

При постоење на основано сомневање за кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Дирекцијата најдоцна во рок од 24 часа од сознанието дека трансакцијата е во тек поднесува до надлежниот јавен обвинител иницијатива за поднесување предлог за определување на привремени мерки што се состојат во запирање на трансакцијата и привремена заплена на парите или имотот.

Дирекцијата во рокот од став 1 на овој член доставува до субјектот писмен налог за привремено задржување на трансакцијата со кој го известува за поднесената иницијатива за поднесување предлог за определување на привремени мерки.

Задржувањето на трансакцијата трае до донесувањето на решение по предлогот, а најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата.

Член 30

Иницијативата за поднесување предлог за определување на привремени мерки од член 29 на овој закон, содржи податоци за кривичното дело за кое се бара привремената мерка, фактите и околностите кои ја оправдуваат потребата дека со привремената мерка ќе се постигнат целите за спречување или откривање на тешки кривични дела, податоци за физичкото или правното лица што ја врши трансакцијата и за субјектот кај кого се врши трансакцијата.

Член 31

Надлежниот јавен обвинител ја разгледува иницијативата за поднесување предлог за определување на привремени мерки од член 29 на овој закон и доколку утврди дека е основана, без никакво одлагање, а најдоцна во рок од 24 часа од приемот на иницијативата доставува предлог за определување на привремени мерки до истражниот судија на надлежниот основен суд.

Ако надлежниот јавен обвинител утврди дека иницијативата за поднесување предлог за определување на привремени мерки од член 29 став 1 на овој закон е неоснована, должен е без одлагање да ја извести Дирекцијата, а Дирекцијата веднаш го известува субјектот.

Член 32

Истражниот судија на надлежниот основен суд е должен во рок од 24 часа од приемот на предлогот од член 31 став 1 на овој закон да донесе решение и без одлагање да го достави до надлежниот јавен обвинител, субјектот и клиентот.

Надлежниот јавен обвинител е должен за донесеното решение на истражниот судија од став 1 на овој член веднаш да ја извести Дирекцијата.

Против решението на истражниот судија од став 1 на овој член, надлежниот јавен обвинител и клиентот имаат право на жалба до кривичниот совет на надлежниот основен суд (чл.22 ст.6 ЗКП) во рок од три дена од приемот на решението, која не го одлага извршувањето на решението.

Програми за спречување на перењето пари

Член 33

Субјектите се должни да изготват програми за имплементација на мерките и дејствијата со кои ќе се обезбеди:

(а) централизација на податоците за идентитетот на клиентите, носителите на права, ополномоштените, овластените застапници и ополномоштувачите, како и на податоците за сомнителните трансакции;

(б) именување на одговорни лица кои ќе се грижат за спроведувањето на програмата од раководно ниво, како и во секој организационен дел, за чие именување писмено се известува Дирекцијата;

(в) план за постојана обука на одговорните лица и другите вработени;

(г) инструменти за внатрешна проверка на спроведување на мерките и дејствија;

(д) соработка со Дирекцијата.

Член 34

Обврските кои произлегуваат од овој закон не се однесуваат на адвокатите и нотарите во случаите кога клиентот го застапуваат во судска или друга постапка.

Изземање од одговорност за известување и задржување

Член 35

Нема да се покрене постапка на утврдување на одговорност за оддавање на деловна или службена тајна против лицата или раководниот орган и вработените во субјектите кои доставиле информации или извештаи во врска со сомнителни трансакции.

Не може да се покрене постапка за граѓанска или кривична одговорност против службените или одговорните лица, раководниот орган или вработените во субјектите кои доставиле информации или извештаи според одредбите од овој закон, дури и во случај кога постапката по дадените информации и извештаи не довела до утврдување на одговорност, односно осуда со правосилна пресуда.

Не може да се покрене постапка за граѓанска или кривична одговорност против службените или одговорните лица, раководниот орган и вработените во субјектите, заради настаната материјална или нематеријална штета како последица од задржување на трансакции според одредбите на овој закон, освен ако со таквото задржување не се исполнети обележјата на некое кривично дело.

Деловна и службена тајна

Член 36

Повикувањето на деловна и службена тајна не може да се прифати како основа за одбивање да се достави информација според овој закон.

Меѓународна соработка

Член 37

Дирекцијата во рамките на меѓународната соработка може податоците добиени врз основа на овој закон да ги достави по нивно барање и под услов на реципроцитет до овластени тела и организации на други држави за борба против перењето пари, како и на меѓународни организации кои се занимаваат со откривање и спречување на перење пари и спречување на финансирање на тероризам.

Дирекцијата може да склучува договори за соработка со овластени тела на други држави, како и меѓународни организации кои се занимаваат со борба против перење пари и борба против финансирање на тероризам.

V. НАДЗОР

Член 38

Надзорот над примената на мерките и дејствијата го вршат:

- Народната банка на Република Македонија врз банките, штедилниците, менувачниците и давателите на услуги брз трансфер на пари;
- Министерството за финансии врз осигурителните друштва;
- Комисијата за хартии од вредност врз берзата, брокерските друштва и инвестиционите фондови;
- Управата за јавни приходи врз другите финансиски институции, друштвата што приредуваат игри на среќа и други правни и физички лица, субјекти на таквите мерки и дејствија.

Член 39

Коморите на адвокатите и коморите на нотарите, односно другите професионални здруженија на ревизорите, сметководителите и другите лица што самостојно вршат правни и финансиски работи, во рамките на своите надлежности формираат комисии за вршење на надзор над примената на одредбите од овој закон од страна на нивните членови.

Членовите на комисиите од став 1 на овој член се именуваат со мандат од четири години без право на повторен избор.

За именувањето и составот на комисиите, коморите односно здруженијата ја известуваат Дирекцијата.

Член 40

Органите и институциите од член 38 од овој закон и комисиите од член 39 од овој закон се должни да ја известат Дирекцијата за поднесеното барање за покренување на прекршочна постапка за сторен прекршок од член 41, 42 и 43 на овој закон од страна на субјектите над кои вршат надзор.

Дирекцијата може да поднесе образложено барање до органите и институциите од член 38 од овој закон и комисиите од член 39 од овој закон за вршење на контрола на одделни субјекти, по кое тие се должни да постапат и за резултатите од извршената контрола да ја известат Дирекцијата.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 41

Со парична казна од 250.000 до 300.000 денари, ќе се казни за прекршок правното лице ако:

- не го утврди идентитетот на клиентот при вршење на трансакцијата или при воспоставување на друг облик деловен или договорен однос (член 7);
- исплати или прими готови пари во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе во денарска противвредност во вид на една или неколку поврзани трансакции што не е извршена преку банка (член 13);
- не побара информации за трансакцијата или не достави писмен извештај за трансакција која се следи (член 14);
- не ја известат Дирекцијата за трансакцијата поврзана со терористичка активност и финансирање на тероризам (член 15);
- податоците обезбедени врз основа на овој закон не ги чува најмалку десет години по извршената трансакција, односно по престанокот на деловниот однос, односно извршениот пренос (член 20 став 1);
- податоците, на начинот на кој ги доставило до Дирекцијата, а обезбедени врз основа на овој закон, не ги чува најмалку десет години од денот на доставувањето (член 20 став 2);
- регистарот не го чува најмалку десет години од последниот заведен податок (член 20 став 5);
- податоците обезбедени врз основа на овој закон се користат спротивно од намената утврдена со законот (член 21);

- не поднесат извештај до Дирекцијата за извршени трансакции (член 22);
- изврши трансакција спротивно на налогот на Дирекцијата или привремените мерки одредени од судот (од член 29 до член 32);

- не изготват програми за заштита од перење пари (член 33).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице на правното лице со парична казна од 40.000 до 50.000 денари.

Член 42

Со парична казна од 150.000 до 250.000 денари ќе се казни за прекршок правното лице ако:

- при утврдување на идентитетот на клиентот не постапи согласно со овој закон (член 8);

- не го утврди идентитетот на клиентот при трансакција над определениот износ со овој закон (член 9);

- не се утврди идентитетот на ополномоштеникот и лицето во чие име се врши трансакцијата (член 10);

- не ја одбие или задржи неидентификуваната трансакција (член 12);

- не се пријави внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност преку царинска линија, над определениот износ, или во случај кога постои основа за сомневање за перење пари или финансирање на тероризам (член 16);

- не го утврди идентитетот на клиентот при размена на валута, во износ поголем од износот определен со овој закон или не го идентификува клиентот веднаш по влегувањето во казиното (членови 17 и 19);

- не го утврди идентитетот на клиентот пред секоја трансакција поголема од 2.500 ЕВРА (член 18) и

- собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции не ги достави до Дирекцијата (член 22).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице на правното лице со парична казна од 30.000 до 40.000 денари.

Член 43

Со парична казна од 40.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок физичкото лице ако во рамките на своето работење:

- не го утврди идентитетот на клиентот при вршењето на трансакција или воспоставување на друг облик на деловен или договорен однос (член 7);

- не ја одбие или задржи неидентификуваната трансакција (член 12);

- не побара доказ за извршена трансакција преку банка (член 13);
- не ја извести Дирекцијата за трансакција поврзана со терористичка активност и финансирање на тероризам (член 15);
- не го утврди идентитетот на клиентот при размената на валута, во износ поголем од износот определен со овој закон или не го идентификува клиентот веднаш по влегувањето во казиното (членови 17 и 19);
- не го утврди идентитетот на клиентот пред секоја трансакција поголема од 2.500 ЕВРА (член 18);
- податоците обезбедени врз основа на овој закон не ги сочува онолку време колку што е определено со овој закон (член 20);
- податоците обезбедени врз основа на овој закон ги користи спротивно од намената утврдена со законот (член 21);
- собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции не ги достави до Дирекцијата (член 22) и
- изврши трансакција спротивно на налогот на Дирекцијата или привремените мерки одредени од судот (од член 29 до член 32).

За прекршокот од став 1 на овој член покрај паричната казна може да се изрече и мерка на безбедност-забрана на вршење на професија, дејност или должност од три месеци до една година.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 44

Коморите, односно професионалните здруженија од член 39 од овој закон се должни да ги формираат комисиите од член 39 на овој закон најдоцна во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон и за тоа да ја известат Дирекцијата.

Член 45

Листите на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции од член 4 на овој закон, Дирекцијата во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење ќе ги утврди најдоцна во рок од осумнаесет месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 46

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за спречување на перење пари (Службен весник на Република Македонија број 70/01).

Член 47

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3.2. ПРАВИЛНИК за содржината на извештаите за трансакциите

Член 1

Со овој правилник се пропишува содржината на извештаите за трансакциите од член 22 став 1 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

Член 2

Извештајот за трансакции за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари, ги содржи следните податоци:

- а) Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го доставува извештајот:
 - назив, адреса и број на телефон на субјектот и
 - име, презиме, потпис на одговорното лице кај субјектот и дата.
- б) Податоци за клиентот кој ја врши трансакцијата:
 - име, презиме, дата на раѓање, место на раѓање, адреса, единствен матичен број, број на документот за идентификација (лична карта или пасош) и издавач на документот.
- в) Податоци за ополномоштувачот- лице во чие име се врши трансакцијата (доколку трансакцијата се врши во туѓо име):
 - за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или број на пасош, односно за правно лице: назив, седиште и даночен број или коминтентски број.
- г) Податоци за лицето спрема кое е наменета трансакцијата (доколку трансакцијата се врши за туѓа сметка):
 - за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или број на пасош, односно за правно лице: назив, седиште и даночен број или коминтентски број.
- д) Податоци за трансакцијата:
 - вид и опис на трансакцијата, износ, валута, датум и час на извршување на трансакцијата и
 - причини кои го објаснуваат сомнежот за перење пари и други приноси од казниво дело.

Податоците од став 1 на овој член ги содржи и извештајот кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата е поврзана со терористичка активност на клиентот или учесникот во трансакцијата, или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам согласно член 15 став 2 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

Член 3

Извештајот за готовинска трансакција во износ од 15.000 ЕВРА, или повеќе, ги содржи следните податоци:

- а) Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го поднесува извештајот:
 - назив, адреса и број на телефон на субјектот и
 - име, презиме, потпис на одговорното лице кај субјектот и дата.
- б) Податоци за клиентот кој ја врши трансакцијата:
 - име, презиме, дата на раѓање, место на раѓање, адреса, единствен матичен број, број на документот за идентификација (лична карта или пасош) и издавач на документот.
- в) Податоци за ополномоштувачот- лице во чие име се врши трансакцијата (доколку трансакцијата се врши во туѓо име):
 - за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или број на пасош, односно за правно лице: назив седиште и даночен број или коминтентски број.
- г) Податоци за лицето спрема кое е наменета трансакцијата (доколку трансакцијата се врши за туѓа сметка):
 - за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или број на пасош, односно за правно лице: назив, седиште и даночен број или коминтентски број.
- д) Податоци за трансакцијата:
 - вид на трансакцијата, износ, валута, датум и час на извршување на трансакцијата.

Член 4

Извештајот за неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 ЕВРА или повеќе, ги содржи следните податоци:

- а) Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го поднесува извештајот:
 - назив, адреса и број на телефон на субјектот и

- име, презиме, потпис на одговорното лице кај субјектот и дата.
- б) Податоци за клиентот кој ја врши трансакцијата:
- име, презиме, дата на раѓање, место на раѓање, адреса, единствен матичен број, број на документот за идентификација (лична карта или пасош) и издавач на документот.
- в) Податоци за ополномоштувачот - лицето во чие име се врши трансакцијата (доколку трансакцијата се врши во туѓо име):
- за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или број на пасош, односно за правно лице: назив, седиште и даночен број или коминтентски број.
- г) Податоци за лицето спрема кое е наменета трансакцијата (доколку трансакцијата се врши за туѓа сметка):
- за физичко лице: име, презиме, единствен матичен број или пасош, односно за правно лице: назив, седиште и даночен број или коминтентски број.
- д) Податоци за трансакцијата:
- вид на трансакцијата, износ, валута, датум и час на извршување на трансакцијата.

Извештај од став 1 на овој член се поднесува кога две или повеќе трансакции се извршени од страна на ист клиент или помеѓу исти клиенти, врзани за ист вид финансиски активности во период од 24 часа.

3.3. КРИВИЧЕН ЗАКОНИК

Член 273

(1) Тој што ќе пушти во оптек, ќе прими, преземе, замени или раситни пари од поголема вредност што ги прибавил со казниво дело или за кои знае дека се прибавени со казниво дело, или со конверзија или пренос на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор или ќе ја прикрие нивната локација, движење или сопственост, ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Со казната од став 1 ќе се казни и тој што ќе продаде, подари или пушти во друг вид промет имот или предмети од поголема вредност прибавени со казниво дело, или ќе купи, ќе прими во залог, или на друг начин ќе прибави, прикрие или протури имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело или со

фалсификување на исправи, непријавување на факти или на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор, или ќе ја прикрие нивната локација, движење и сопственост.

(3) Ако делото од ставовите 1 и 2 е сторено во банкарско, финансиско или друго стопанско работење или ако со разделување на трансакцијата ја избегнува должноста за пријавување во случаите определени со закон, сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(4) Тој што ќе го стори делото од ставовите 1, 2 и 3, а бил должен и можел да знае дека парите, имотот и другата имотна корист или предмети се прибавени со казниво дело, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(5) Тој што делото од ставовите 1, 2 и 3, ќе го стори како член на група или друго здружение што се занимава со перење пари, противправно прибавување на имот или имотна корист, или со помош на странски банки, финансиски установи или лица, ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(6) Службено лице, одговорно лице во банка, осигурително друштво, друштво што се занимава со приредување игри на среќа, менувачница, берза или друга финансиска установа, адвокат освен кога постапува како бранител, нотар или друго лице кое врши јавни овластувања или работи од јавен интерес, што ќе го овозможи или нема да го пријави перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност, ќе се казни со затвор најмалку три години.

(7) Ако делото од став 1 го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(8) Парите, незаконски стекнатиот имот, предметите или друг принос од казнивото дело ќе се одземат, а ако одземањето не е можно од сторителот ќе се одземе друг имот што одговара на нивната вредност.

3.4. ЗАКОН ЗА ФИНАНСИСКА ПОЛИЦИЈА

Член 5

(1) Финансиската полиција ги извршува следниве работи:

- 2) Прибирање на информации и податоци во соработка и координација со другите сектори на Министерството за финансии, Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство и други државни органи и други правни лица со цел да се откријат прекршителите на законот вклучени во одредени активности поврзани со даночно затајување, перење на пари, криумчарење, недозволена трговија со стока и производи или друг вид кривични дела кои вклучуваат поголеми и значителни износи на данок, царина или други приходи;

- 3) Истраги против едно или повеќе лица за кои постои основано сомневање дека се вмешани во недозволен финансиски активности кои се против економските интереси на земјата во целина или на одредени сектори од стопанството, кои се организираат во земјата или се од меѓународен карактер и се во надлежност на Министерството за финансии;
- 4) Истраги во кои се вклучени физички лица или претпријатија кои се занимаваат со активности кои се во спротивност со постојните прописи за перење на пари, даноци или други видови финансиски криминал;
- 6) Истраги во случаи кога постои сомневање за склучени договори од сомнителен карактер;
- 8) Експертска компјутерска анализа на одземени докази во форма на компјутерски податоци, од мобилни телефони или други електронски апарати и медиуми кои содржат информации кои се од интерес за сузбивање на финансискиот криминал.

НАДЛЕЖНОСТИ НА ФИНАНСИСКАТА ПОЛИЦИЈА

Член 6

(1) Финансиската полиција при вршењето на работите од својата надлежност има право да:

- 4) врши претресување на деловни простории на осомничениот и други простории, по сопствена оцена или по барање на Јавното обвинителство;
- 5) врши претрес на живеалиштето на лицето (стан, куќа, викендица и сл.), со судски налог;
- 6) приведува лица кои се под истрага или ја попречуваат или оневозможуваат истрагата или постапката;
- 7) привремено запира и прегледува превозни средства за кои постои основано сомнение дека се користат за транспорт на стока и луѓе, како и прегледува магацини и други објекти за складирање на стоката, независно од тоа кој е сопственик на тие објекти;
- 8) конфискува стока која е ставена во промет или се транспортира, кога не постои доказ за платени давачки и документација за потеклото на истата;
- 9) привремено да одземе возило и друго превозно средство со кое стоката се транспортира, доколку вредноста на стоката е поголема од една третина од вредноста на средството со кое таа се транспортира;

10) привремено може да одземе пари, хартии од вредност, предмети и други документи од моментот на отпочнување на истрагата до завршувањето на постапката;

12) да поднесе барање до судот да изрече временна мерка за забрана за располагање со имот, опрема и средства на сметка од моментот на отпочнување на истрагата до завршувањето на постапката.

Член 7

Финансиската полиција спроведува истражни дејствија по службена должност, по барање на јавниот обвинител, Министерството за финансии, Министерството за внатрешни работи, Управата за јавни приходи, Царинската управа и Дирекцијата за спречување на перење пари, и доколку оцени дека е потребно да преземе дејствија и по пријава и информации на други органи и лица, во случаи кога постои основано сомнение за сторено кривично дело.

СОРАБОТКА СО ДРУГИ ОРГАНИ

Член 17

(1) Во извршување на своите задачи финансиската полиција соработува со Јавното обвинителство, Министерството за внатрешни работи, Управата за јавни приходи, Царинската управа, Дирекцијата за спречување на перење пари и други државни органи и други правни лица кои се надлежни за спречување и откривање на казнените дела.

(2) Министерството за финансии, Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство, Управата за јавни приходи, Царинската управа, Дирекцијата за спречување на перење пари и другите државни институции и служби се обврзани, во рамките на своите овластувања, да обезбедат помош на финансиската полиција без одлагање.

3.5. ЗАКОН ЗА ВРШЕЊЕ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 2

Одделни поими употребувани во овој закон го имаат следново значење:

1. "Брз трансфер на пари" е електронски пренос на пари од едно физичко лице во една земја на друго физичко лице во друга земја во рок од 1 час од

уплатата, независимо дали преносот е од или кон Република Македонија, при што приливот и одливот се врши преку банка;

2. "Даватели на услуга брз трансфер на пари" е трговско друштво регистрирано во Република Македонија кое од Народната банка добило дозвола за вршење брз трансфер на пари во согласност со овој закон;
3. "Субагент" е трговско друштво регистрирано во Република Македонија со кое давателот на услугата брз трансфер на пари склучил договор за извршување на услугата брз трансфер на пари и
4. "Глобален систем за електронски трансфер на пари" е правен субјект кој, врз основа на прописите на земјата во која е регистриран, врши електронски трансфер на пари и кој е функционален во најмалку 100 земји.

БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

Член 7

Трговските друштва за добивање дозвола за вршење на услуга брз трансфер на пари до Народната банка доставуваат писмено барање. Со барањето задолжително се доставуваат :

2. акти за начинот на работењето и програма за спречување на перење на пари;

Член 15

Народната банка води Регистар на даватели на услуга брз трансфер на пари.

Регистарот на даватели на услуга брз трансфер на пари содржи податоци и за субагентите со кои давателите на услуга брз трансфер на пари имаат склучено договори.

Гувернерот на Народната банка ги пропишува формата, содржината и начинот на водење на Регистарот на даватели на услуга брз трансфер на пари.

III. НАЧИН И УСЛОВИ ЗА ВРШЕЊЕ НА БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

Член 17

Услуга брз трансфер на пари согласно одредбите на овој закон може да се врши само за домашни и странски физички лица.

Член 19

Трансферот на пари задолжително се врши во ефективни странски пари кои се предмет на купопродажба на девизниот пазар во Република Македонија.

Член 20

Уплатите врз основа на брз трансфер на пари од Република Македонија не може да надминат износ од 2.500 евра месечно по поединечно физичко лице, а исплатите врз основа на брз трансфер на пари во Република Македонија не можат да надминат износ од 5.000 евра дневно по поединечно физичко лице.

Член 21

За секоја уплата и исплата на ефективни странски пари задолжително се издава писмен документ-потврда, согласно со стандардите на глобалниот систем за електронски трансфер на пари.

Народната банка дава согласност на формата и содржината на потврдата од став 1 на овој член.

Давателот на услуга брз трансфер на пари и субагентот се должни да водат единствена евиденција за секоја трансакција на брз трансфер на пари.

Народната банка го пропишува начинот на водење на евиденцијата од став 3 на овој член.

Член 24

Давателот на услуга брз трансфер на пари е должен до Народната банка да доставува месечни извештаи за поединечните трансакции на трансфер на пари во рок од пет работни дена од истекот на извештајниот период, вклучувајќи податоци и за трансферот на пари извршен преку субагентите.

Гувернерот на Народната банка ги пропишува видот и начинот на доставување и содржината на извештаите од став 1 на овој член.

IV. ЗАШТИТА ОД ПЕРЕЊЕ ПАРИ

Член 27

Давателот на услуга брз трансфер на пари и субагентите се должни да изготват и да спроведуваат програма за спречување на перење пари и да постапуваат согласно прописите кои го регулираат спречувањето на перење пари.

V. НАДЗОР И МЕРКИ

Член 28

Надзорот над спроведување на овој закон и прописите донесени врз основа на него и на работењето на давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите ги врши Народна банка.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 36

Одговорното лице во правното лице и физичкото лице од член 5 на овој закон за извршени услуги брз трансфер на пари ќе се казни со казна затвор од една до три години

При определување на казната од став 1 на овој член од особено влијание е степенот на штетата која што е предизвикана со дејствието и бројот на оштетени субјекти.

Член 37

Со парична казна од 250.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок давател на услуга брз трансфер на пари кој добил дозвола од гувернерот на Народната банка, ако:

- 9) не изготви и не спроведува програма за спречување на перење на пари и не постапува согласно со прописите кои го регулираат спречувањето на перење на пари (член 27).

Член 38

Со парична казна од 250.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок субагент, ако:

- 4) не изготви и не спроведува програма за спречување на перење на пари и не постапува согласно со прописите кои го регулираат спречувањето на перење на пари (член 27).

3.6. ЗАКОН ЗА НАРОДНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

X. СЛУЖБЕНА И ДЕЛОВНА ТАЈНА

Член 95

Членовите на Советот на Народната банка и вработените во Народната банка се обврзани да ја чуваат службената и деловната тајна без оглед на начинот на кој дошле до истите.

Обврската за чување на службената и деловната тајна ги обврзува субјектите од ставот 1 на овој член и пет години по престанокот на членството во Советот на Народната банка, односно престанок на работниот однос во Народната банка.

Податоците кои претставуваат службена и деловна тајна можат да се соопштат само на писмено барање на судот.

По исклучок од ставот 3 на овој член, во случаите утврдени со Закон, Народната банка доставува податоци до Фондот за осигурување на депозити и до Дирекцијата за спречување на перење на пари.

Член 97

Со парична казна од 40.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок вработен или член на Советот на Народната банка ако објави или даде на неовластени лица информации кои претставуваат службена или деловна тајна (членови 80 и 95).

3.7. ЗАКОН ЗА БАНКИ

IV. ФИНАНСИСКИ АКТИВНОСТИ

2. Заштита од перење пари

Член 53

Банката нема да прими депозит ниту да изврши налог за уплата, исплата или пренос на парични средства или други сопствености, доколку има непобитни сознанија или основано сомневање дека сопственоста на средствата потекнува од криминални активности.

Сознанието од став 1 на овој член треба да произлегува од објективни и фактички околности.

Банката е должна да го извести органот во Република Македонија надлежен за превенција на перење пари за сомнението или знаењето од став 1 на овој член и, на барање на надлежниот орган да обезбеди дополнителни релевантни информации во согласност со важечките прописи.

3.8. ЗАКОН ЗА ЈАВНОТО ОБВИНИТЕЛСТВО

1. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 22

Заради остварување на функцијата на гонење на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата и за други кривични дела за кои е предвидена минимална казна затвор од четири години или кога тоа го налагаат посебни околности, јавниот обвинител може да бара од надлежните државни органи едно или повеќе овластени службени лица да му бидат ставени на располагање за определен период, како во претходната, така и во кривичната постапка што се води по негово барање.

Функционерот кој раководи со соодветното министерство или друг државен орган е должен без одлагање да го прифати барањето на јавниот обвинител и времено да упати овластено службено лице од став 1 на овој член на работа во јавното обвинителство.

Овластеното службено лице од став 1 на овој член постапува по налозите и упатствата на јавниот обвинител и пред јавниот обвинител е непосредно одговорно за извршување на работите.

Овластеното службено лице од став 1 на овој член кое постапува по барањето на јавниот обвинител не може да биде попречувано или повикано на одговорност за преземените дејствија во рамките на законските овластувања.

3.9. ЗАКОН ЗА КРИВИЧНА ПОСТАПКА (ИЗМЕНИ)

Член 140

(3) Секој е должен да пријави кривично дело за кое се гони по службена должност.

(4) Со закон се пропишуваат случаите во кои непријавувањето на кривично дело претставува кривично дело.

Член 142-а

(2) Овластувањата што ги има Министерството за внатрешни работи во предистражната постапка и во истрагата, ги има и финансиската полиција во случаите кога работи на откривање на кривични дела и нивни сторители и на прибирање докази заради кривично гонење на сторителите за кривичните дела: даночно затајување (член 279 од КЗ); перење пари и други приноси од казниво дело (член 273 од КЗ); криумчарење (член 278 од КЗ); недозволена трговија (член 277 од КЗ) и други кривични дела кои вклучуваат поголеми и значителни износи на данок, царина или други приходи.

1. Посебни истражни мерки

Член 142-б

(1) Заради обезбедување податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка кои на друг начин не можат да се соберат или нивното собирање би било сврзано со поголеми тешкотии, за кривични дела за кои е пропишана казна затвор од најмалку четири години и за кривични дела за кои е пропишана казна затвор до пет години за кои постои основано сомнение дека се извршени од страна на организирана група, банда или друго злосторничко здружение, може да се нареди преземање на посебни истражни мерки:

- 1) следење на комуникации и влез во дом и други простории или во превозни средства заради создавање на услови за следење на комуникации, под услови и постапка утврдени со закон;
- 2) увид и пребарување во компјутерски систем, одземање на компјутерски систем или дел од него или базата за складирање на компјутерски податоци;
- 3) тајно набљудување, следење и визуелно-тонско снимање на лица и предмети со технички средства;
- 4) привиден (симулиран) откуп на предмети, како и привидно (симулирано) давање поткуп и привидно (симулирано) примање поткуп;
- 5) контролирана испорака и превоз на лица и предмети;
- 6) користење на лица со прикриен идентитет за следење и собирање на информации или податоци;
- 7) отворање привидна (симулирана) банкарска сметка на која може да се вложуваат средства што потекнуваат од сторено кривично дело; и
- 8) регистрирање на привидни (симулирани) правни лица или користење на постојни правни лица заради собирање на податоци

Член 142-г

(1) Во случаи утврдени со закон, во предистражна постапка, посебните истражни мерки се определуваат со наредба од јавниот обвинител или истражниот судија, а во истрага, само со наредба од истражен судија.

(2) Во предистражна постапка истражниот судија одлучува со писмено образложена наредба за примена на посебната истражна мерка од членот 142-б став (1) точки 2 до 8 на овој закон, врз основа на писмено образложен предлог на јавниот обвинител.

(3) Во предистражна постапка јавниот обвинител одлучува со писмено образложена наредба на писмено образложен предлог од Министерството за внатрешни работи за примена на посебните истражни мерки од членот 142-б став (1) точки 3 до 8 на овој закон во случај кога не се располага со сознание за идентитетот на сторителот на кривичното дело.

(4) Во случаите од ставот (2) на овој член, за несогласувањето меѓу јавниот обвинител и истражниот судија одлучува советот (член 22 став (6)).

Член 144

(1) Јавниот обвинител со решение ќе ја отфрли пријавата ако од самата пријава произлегува дека пријавеното дело не е кривично дело за кое се гони по службена должност, ако настапила застареност или делото е опфатено со амнестија или помилување, ако постојат други околности што го исклучуваат гонењето или ако не постојат основи на сомнение дека пријавениот го сторил кривичното дело. За отфрлање на кривичната пријава, јавниот обвинител му доставува на оштетениот примерок од решението со поука дека има право во рок од осум дена од приемот да го преземе кривичното гонење, а подносителот на пријавата го известува за причините за отфрлањето.

(3) Јавниот обвинител може да побара потребни податоци и известувања од државни органи, од институции што вршат јавни овластувања и од други правни лица, од органите на единиците на локалната самоуправа и од граѓани, може да бара да му достават документи, списи, предмети и известувања, може да врши консултации и да прибави мислења од стручни лица од соодветна област потребни за да одлучи по кривичната пријава.

(7) Министерството за внатрешни работи и другите државни органи, институции што вршат јавни овластувања и други правни лица согласно со ставовите (2) и (3) на овој член се должни веднаш да постапат по барањето на јавниот обвинител, а најдоцна во рок

од 30 дена од денот на приемот на барањето. Само во исклучително сложени случаи за тешки кривични дела извршени од повеќе лица на поголемо подрачје или од организирана криминална група по барање на јавниот обвинител, Министерството за внатрешни работи, другите државни органи и другите правни лица се должни да постапат во рок не подолг од 90 дена од денот на приемот на барањето.

(8) Јавниот обвинител може секогаш да бара од Министерството за внатрешни работи, од другите државни органи, од институциите што вршат јавни овластувања и другите правни лица, до кои поднел барање за собирање на потребни известувања, веднаш да го известат за мерките што ги презеле.

(10) Јавниот обвинител и другите државни органи, институциите што вршат јавни овластувања и другите правни лица се должни при собирање, известувања, односно при давање податоци да постапуваат претпазливо, водејќи сметка да не им се наштети на честа и угледот на лицата на кои се однесуваат овие податоци.

Член 144-а

За кривични дела за кои со закон е пропишана казна затвор од најмалку четири години, за кривични дела сторени од повеќе извршители, или кога тоа го бараат особено оправдани причини, поради ефикасно обезбедување докази за обвинението, јавниот обвинител може да нареди едно или повеќе овластени лица од соодветното министерство или друг државен орган да му бидат ставени на располагање за определен период во претходната или во кривичната постапка што е поведена по негово барање, но најмногу за една година.

Член 203-а

(1) Истражниот судија или советот со решение може да определи привремено обезбедување на имот или средства што се во врска со кривичното дело. Имотот или средствата што се предмет на обезбедување се ставаат под надзор на судот. Под привремено обезбедување на имот или средства се подразбира и привремено замрзнување, заплenuвање, задржување на фондови, банкарски сметки и финансиски трансакции или приноси од кривичното дело.

(2) Покрај предметите од членот 203 на овој закон, судот може да донесе решение за замрзнување на средства, сметки и фондови за кои постои сомневање дека претставуваат принос од извршено кривично дело.

(3) Мерките за привремено обезбедување на предмети, имот или средства можат да траат до завршувањето на постапката.

(4) Привременото замрзнување на сметки може да трае до завршувањето на постапката, а неговата оправданост ќе се преиспитува по службена должност секои два месеца.

(5) Обезбедувањето на недвижниот имот се врши со ставање на хипотека.

(6) Заплenuвањето на парични средства се врши со налог и се чуваат во сеф, или се депонираат на посебна сметка без право на располагање.

(7) Решението за замрзнување на финансиска трансакција или банкарска сметка, судот го доставува до банката или друга финансиска институција.

(8) Никој не може да се повикува на банкарска тајна за да избегне извршување на судско решение за привремено замрзнување, заплenuвање или задржување на средства депонирани во банка.

Член 203-б

Решение за привремено обезбедување на предмети или имот, судот може да донесе на барање од друга држава, во случаите определени со меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот на Република Македонија.

Член 203-г

(1) Мерките за привремено обезбедување и одземање на предмети или имот, се определуваат со решение на судот и тоа истражниот судија во текот на истрагата и по подигање на обвинителниот акт советот на судот односно судија поединец.

(2) По жалба на решението на истражниот судија одлучува кривичниот совет од членот 22 став (6) на овој закон, а против решението на судечкиот судија, односно советот одлучува непосредно повисокиот суд.

(3) Предметите одземени спротивно на овој член, не можат да се употребат како доказ во постапката.

Член 207

(2) По престанокот на причината за заплenuвање, задржување или замрзнување, истражниот судија донесува решение за нивно ослободување и враќање.

(3) Решението од ставот (2) на овој член, веднаш се доставува до соодветната финансиска или друга институција.

XXVII.-a ПОСТАПКА СПРЕМА ПРАВНИ ЛИЦА

1. Општи одредби

Член 477-а

(1) Одредбите на оваа глава се применуваат во постапката на утврдување на кривичната одговорност и изрекување казни и други мерки на правните лица како сторители на кривични дела.

(2) Доколку со одредбите од оваа глава поинаку не е определено, во постапката спрема правни лица соодветно се применуваат одредбите од овој закон за: основните начела; месната надлежност, последици од ненадлежност и судир на надлежноста; изземање, обвинет; бранител; поднесоци; записници; рокови; враќање во поранешна состојба; трошоци; имотно-правно барање; донесување и соопштување на одлуките; доставување на писмена; повикување; задржување на лица, гаранција и одземање на патна исправа; притвор; докажување; скратена постапка; изрекување на мерката конфискација на имот и имотна корист и одземање предмети; редовни и вонредни правни лекови и на постапката за надомест на штета на неоправдано осудени лица.

Член 477-б

(1) Кога е поднесена кривична пријава против одговорно лице или претставник на правно лице, ако постојат основи на сомневање дека се исполнети условите за кривична одговорност на правните лица определени со Кривичниот законик, јавниот обвинител може по службена должност да бара покренување кривична постапка за истото кривично дело и против правното лице.

(2) Јавниот обвинител може да одлучи да не презема гонење или да се откаже од кривичното гонење врз основа на членот 146 од овој закон, ако правното лице нема никаков имот или имотот е толку мал, што не може да ги покрие ниту трошоците на кривичната постапка, или ако против правното лице се води постапка за стечај.

(3) За кривичното дело на правното лице и на одговорното лице во правното лице се спроведува единствена постапка, а ако за тоа постојат оправдани причини постапката може да се раздвои.

Член 485

(1) Предметите што според Кривичниот законик мора да се одземат, ќе се одземат и кога кривичната постапка нема да заврши со пресуда со која обвинетиот се огласува за виновен.

Член 488

(1) Ако со други докази судот не може да ја определи вредноста на имотот и имотната корист што треба да се конфискува, ќе одреди вештачење.

(2) Кога постои сомневање дека имотот се наоѓа во странство, судот е должен да распише меѓународна потерница или објава.

(3) Судот во прибирањето на потребните докази за утврдување на висината на износот на имотот и имотната корист прибавени со кривично дело, може да побара потребни известувања од други државни органи, финансиски институции, други правни лица и граѓани кои се должни без одлагање истите да ги достават.

Член 489

(1) Кога се исполнети условите за конфискација на имот и имотна корист, судот по службена должност ќе нареди привремени мерки на обезбедување утврдени со членот 203 на овој закон.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член судот може да ги одреди спрема трети лица за кои постои сомневање дека врз нив се пренесени имот и имотна корист прибавени со кривично дело без соодветен надоместок.

Член 493-а

(1) Кога постојат фактички или правни пречки за водење на кривична постапка против определено лице, судот на предлог на јавниот обвинител ќе спроведе посебна постапка за конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети ако се исполнети условите за примена на овие посебни мерки од Кривичниот законик.

(2) Во постапката од ставот (1) на овој член, судот ќе ги изведе потребните докази од кои ќе утврди дека се работи за имот или имотна корист стекнати со кривично дело или

за предмети кои се употребени или настанале со извршување на кривично дело или треба да се одземат според одредбите на Кривичниот законик.

(3) Ако со ваквото решение се задира во правата на трето лице, против одлуката на судот лицето од кое се конфискува имотот или имотната корист или предметите има право на жалба во рок од осум дена до непосредно повисокиот суд.

Член 493-б

(1) Конфискацијата на имот и имотна корист се извршува во рок од 30 дена по правосилноста на пресудата.

(2) Налогот за извршување го издава судот кој ја донел првостепената пресуда.

(3) Извршувањето се спроведува над имотот и имотната корист определени со судската одлука, а ако тоа делумно или целосно не е можно, извршувањето се спроведува од преостанатиот имот на лицето на кое му е изречена таквата мерка.

(4) Приговор на извршноста не е дозволен, а присилното извршување ќе се запре само ако лицето доброволно го врати имотот или ја плати висината на имотната корист на сметката на судот. Банките и другите финансиски институции каде што е сметката врз која се извршува оваа мерка, се должни да ја извршат без никакво одлагање и да спречат евентуално пренесување или финансиски трансакции.

(5) Правните дела склучени по извршување на кривичното дело, а со намера да се намали вредноста на имотот што е предмет на конфискација, се неважечки.

(6) Приговор е дозволен само на налогот со кој се определува извршување над останатиот имот.

Член 505-а

(1) Домашните судови постапуваат на молба на странскиот орган при преземање на привремени мерки на обезбедување од членот 203-а на овој закон, или при извршување на мерката конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети, при што постапуваат во согласност со одредбите на меѓународен договор.

(2) Конфискуваниот имот и имотна корист или одземените предмети можат да се отстапат со судска одлука на странска држава под услови определени со меѓународен договор.

(3) Домашните судови под услови определено со меѓународен договор можат да побараат од странски органи определување на привремени мерки на обезбедување од

членот 203-а на овој закон и извршување на конфискација на имот и имотна корист и одземање на предмети.

(4) Во случај кога со меѓународен договор е определено дека конфискуваниот имот и имотна корист треба да се подели меѓу Република Македонија и друга држава, таков предлог до странската држава доставува Министерството за правда.

4. ХАРМОНИЗАЦИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ СО МЕЃУНАРОДНИТЕ КОНВЕНЦИИ, ДИРЕКТИВИ И ПРЕПОРАКИ

Член 1

Образложение: Одредбите и содржината на законот се усогласуваат со предложените измени во КЗ, како и со одредбите на Стразбуршката конвенција (член 5, 6, 8 и 23) и Конвенцијата од Палермо по однос на инкриминацијата на перење пари и други приноси од казниво дело. Како подрачје на примена на мерките и дејствијата одредени со овој закон се предвидени: банкарското и финансиското работење, како и другите активности во платниот и правниот промет, односно прометот на парите и другите средства за плаќање и прометот на имотот и имотните права.

Член 2

Образложение: На одделни изрази употребени во законот им е дадена дефиниција што одговара на одредбите во меѓународните конвенции. На пример, во поимот "принос од казниво дело", поимот „принос“ е преземен од меѓународните конвенции бидејќи е посоодветен зашто ги покрива не само приносите што имаат материјализиран облик на приход, туку и приносите во вид на побарувања на идни права. Одредбата од точка 1 на членот 2, во која е содржана дефиницијата на перењето пари и други приноси од казниво дело, е усогласена со чл. 3 на Виенската конвенција, чл. 6 ст. 1 на Стразбуршката конвенција и чл. 6 ст. 1 на конвенцијата од Палермо. Поимот „имот“ е определен во најширока смисла: како имот од секаков вид, материјален или нематеријален, подвижен или неподвижен, како и правни акти или документи што служат како доказ за носителот или правата врз имотот, согласно Стразбуршката конвенција, чл. 1 точка б и конвенцијата од Палермо, чл. 2 точка г. Исто така, дефиницијата на поимот "субјекти" е усогласена со рedefинираниот поим на субјекти во Директивата на ЕУ од 2001 година (чл. 2а). Во точката 8 на членот 2 се дефинира поимот "финансирање на тероризам" согласно препораките на ФАТФ.

Член 3

Образложение: Во овој член се утврдува дека Дирекцијата за спречување на перење пари е орган во состав на Министерството за финансии, одговорен за реализирање на превенцијата од перењето пари и другите приноси од казниво дело и од финансирање на тероризмот. Дирекцијата ја раководи директор именуван од Владата на РМ, на предлог на министерот за финансии со мандат од 4 години. Овој член прецизно ги определува случаите при кои мандатот на директорот завршува или кога тој може да биде отповикан. Со намера да се втемелат принципите на мерит - системот, Владата може да го отповика директорот и пред истекот на неговиот мандат, само ако изостануваат позитивните резултати од неговото работење што се утврдуваат врз основа на годишниот извештај за работа на Дирекцијата.

Член 4

Образложение: Овој член прецизно ги определува основните надлежности на Дирекцијата со нивно таксативно набројување.

Член 5

Образложение: Во оваа одредба, што на општ начин ги одредува мерките и активностите на правните и физичките лица, се опфатени и мерките што овие субјекти ги преземаат по однос на трансакциите за кои постои сомневање дека се поврзани со перење приноси од криминал. Во оваа смисла, Виенската конвенција предвидува обврска за усвојување на неопходни мерки, за надлежните државни органи да може да ја идентификуваат, откријат, замрзнат или запленаат добивката, сопственоста или средствата од делото, заради конечна заплена (чл. 5). Слични одредби содржат Стразбуршката конвенција (чл. 3 и 4), и конвенцијата од Палермо (чл.7 и 12).

Член 6

Образложение: Овој член наметнува обврска, мерките и дејствијата за спречување на перење пари субјектот да ги превзема и кога е во постапка на стечај или ликвидација, за да се намали можноста од злоупотреба (по извршената трансакција на перење пари правното лице да биде ликвидирано со што престануваат неговите обврски).

Член 7

Образложение: Со одредбите на овој член се определуваат случаите на задолжително утврдување на идентитетот на клиентите од страна на субјектите кои се должни за утврдување на идентификацијата. Обврската за идентификација е предвидена во

меѓународните конвенции и тоа: Виенската конвенција (член 5 став 3); Стразбуршката конвенција (член 3 и 4); и конвенцијата од Палермо (член 12). Овој член е во потполна согласност со одредбите на двете Директиви на ЕУ каде се пропишува задолжителна обврска на друштвата за осигурување за идентификација на клиентите при вршење на работи на осигурување на живот.

Член 8

Образложение: Овој член, во согласност со препораките на ФАТФ ги определува податоците кои се потребни за да се изврши идентификација на клиентот без оглед дали станува збор за физичко или правно лице.

Член 9

Образложение: Овој член ги задолжува субјектите да го утврдат идентитетот на клиентот на секоја поединечна или поврзана (готовинска или безготовинска) трансакција која ќе го надмине износот од 15.000 ЕВРА. Обврската за идентификација на клиентот при трансакција од над 15.000 ЕВРА е во согласност со член 3 од Директивата на ЕУ. Без оглед на износот на трансакцијата, секогаш кога постои основа за сомневање за перење пари или финансирање на тероризам, субјектот е должен да изврши идентификација.

Член 10

Образложение: Овој член го задолжува субјектот да го утврди идентитетот на ополномоштувачот, во сите случаи, кога трансакцијата се врши во корист на трето лице или кога постои сомневање дали клиентот дејствува во свое име и сметка или во име и сметка на трето лице.

Член 11

Образложение: Членот 11, кој се однесува на идентификација кога клиентот не е физички присутен, е во согласност со член 5 од втората Директива на ЕУ и се воведува заради заштита од употребата на новите и развиените технологии во сценаријата за перење пари.

Член 12

Образложение: Овој член ја регулира последицата од непридржувањето кон обврската за идентификација на клиентот или на ополномоштувачот. Со овој член се овластуваат субјектите да го одбијат вршењето на трансакцијата или доколку таа е во тек да ја задржат. Субјектот затоа што ја одбил или задржал трансакцијата ја известува Дирекцијата, а задржувањето трае се додека не се изврши потребното идентификување или не бидат определени привремени мерки.

Член 13

Образложение: Во член 13 се ограничуваат готовинските плаќања над одредена вредност - 15.000 ЕВРА. Од перспектива на превенција оваа одредба има исклучително значење. Фактот што клиентите ќе се насочат трансакциите над одредени износи да ги вршат преку банка, значи активирање на инструментите предвидени во овој закон (идентификација, чување на податоци итн.). Тежиштето на забраната што во неа е содржана не паѓа врз самата трансакција, туку врз актот на нејзината регистрација односно легализација. Оттука, забраните не се однесуваат само на клиентите, туку и на надлежните органи што вршат регистрација или пренос (Регистарот на хартии од вредност, Управата за јавни приходи при пријавување на пренос на недвижности, Катастарот, МВР при регистрација на возила итн.).

Одредбите на овој член се усогласени со одредбите на член 3 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 14

Образложение: Член 14 создава основа за посебно следење на одредени трансакции, односно трансакции за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам кое е утврдено врз основа на индикаторите за препознавање на сомнителни трансакции.

Овие одредби се во согласност со препораките на ФАТФ и овозможуваат примена на одредбите од овој закон кои се однесуваат на привремените мерки.

Член 15

Образложение: Одредбите од овој член се однесуваат на трансакции за кои постојат основи на сомневање дека се поврзани со терористичка активност, и се во согласност со Осумте препораки на ФАТФ за пресекување на финансирањето на тероризмот и другите тешки дела и за перењето криминални приноси од такви злосторства.

Член 16

Образложение: Со член 16 се статуира обврска за Царинската управа да превзема мерки и дејствија за спречување на перење пари при контролата на трансферот на готови пари или хартии од вредност. Овој член е во согласност со препораките на Советот на Европа.

Член 17

Образложение: Членот 17, усогласен со општата одредба за чување на податоците од препораките на ФАТФ и од Директивите на ЕУ, покрај сите мерки и дејствија за откривање

и спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, ги задолжува субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат менувачки работи, да вршат и задолжителна идентификација на клиентите при менувачки работи од 2.500 ЕВРА. Исто така, се утврдува периодот на чување на тие податоци да е 10 години.

Член 18

Образложение: Поаѓајќи од фактот дека трансферот на пари е особено осетлив на перење пари, со член 18, се воведува обврска за давателите на услуги за брз трансфер на пари да преземаат мерки за спречување на перење пари. Покрај сите обврски пропишани со овој закон, давателите на овие услуги имаат обврска да го утврдуваат идентитетот на клиентот пред секоја трансакција поголема од 2.500 ЕВРА и податоците за идентитетот на клиентот и неговата трансакција да ги забележуваат во нумериран регистар кој се должни да го чуваат најмалку 10 години од последната заведена трансакција.

Член 19

Образложение: Со членот 19 се пропишува обврска за приредувачите на игри на среќа во играчници (казина) да вршат идентификација на клиентот веднаш по влегувањето во казиното за да се постигне согласност со член 3 од Втората Директива на ЕУ.

Член 20

Образложение: Со одредбите во членот 20 се определува рокот за чување на податоците обезбедени врз основа на овој закон и на податоците доставени до Дирекцијата, во согласност со предвидената казна за кривичното дело перење пари и со роковите на застареност за нивно гонење.

Одредбите на овој член се усогласени според член 4 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 21

Образложение: Овој член е усогласен со одредбите на член 6 и член 8 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 22

Образложение: Во членот 22 законски се фиксира обврската за доставување на податоци до Дирекцијата, која се активира во три случаи: кога се работи за трансакции за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари и други приноси од казниво дело, за готовинска трансакција во износ поголем од 15.000 ЕВРА како и за поврзани готовински

трансакции во износ поголем од 15.000 ЕВРА. Доставените податоци се користат единствено за целите на откривање и спречување на перење пари.

Овој член е во согласност со член 6 на Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 23

Образложение: Во член 23 се проширува законската обврска и на државните органи и институциите што вршат јавни овластувања до Дирекцијата да поднесат писмени извештаи при сомневање за перење пари за кое се известени или за кое ќе дознаат на некој друг начин во текот на своето работење. Одредбите на овој член се во согласност со конвенцијата од Палермо (член 7 став 4 и член 31), како и член 7 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 24

Образложение: Овој член е во согласност со Стразбуршката конвенција (член 25), Виенската конвенција (член 19) и член 6 од Директивата на ЕУ од 2001 година. Во став 4 од член 24, следејќи ги позитивните искуства на другите држави и меѓународните стандарди, законот ги пропишува ситуациите кои претставуваат исклучок од забраната за откривање на идентитетот на вработениот во субјектот кој доставува податоци, информации или извештаи до Дирекцијата.

Член 25

Образложение: Во член 25, заради создавање комплетна слика на ефикасноста на системот за спречување на перење пари, меѓу другото се пропишува законска обврска на Јавниот обвинител да ја известува Дирекцијата за секоја поведена постапка за кривичното дело перење пари.

Одредбите од овој член се во согласност со Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 26

Образложение: Членот 26, го регулира прашањето за доверливоста на податоците и извештаите што ги прима Дирекцијата (службена тајна). Исто така, во овој член е одреден рок во кој Дирекцијата е должна да ги чува податоците за конкретни трансакции и клиенти, по кој таа ги уништува.

Овој член е во согласност со член 8 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 27

Образложение: Одредбите на овој член се одредени во согласност со член 8 од Директивата на ЕУ од 2001 година, и со препораките на ФАТФ (втората група на препораки број 9 до број 29).

Член 28

Образложение: Во членот 28 се уредува една од основните функции на Дирекцијата да изготви и поднесе извештај до надлежните државни органи секогаш кога постојат основи на сомнение за сторено кривично дело перење пари.

Овој член е во согласност со член 7 од Директивата на ЕУ од 2001 година, и со Осумте специјални препораки на ФАТФ за финансирањето на тероризмот.

Член 29

Образложение: Овој член е во согласност со член 1 точка 10, од Виенската конвенција, член 3 од Стразбуршката конвенција и член 12 на конвенцијата од Палермо.

Член 30

Образложение: Овој член е во согласност со член 5 став 3, од Виенската конвенција, член 3 од Стразбуршката конвенција и член 12 на конвенцијата од Палермо.

Член 31

Образложение: Овој член е во согласност со член 11 од Стразбуршката конвенција и член 4 од конвенцијата од Палермо.

Член 32

Образложение: Овој член е во согласност со одредбите на член 11 од Стразбуршката конвенција и член 4 од конвенцијата од Палермо.

Член 33

Образложение: За да се загарантира соработката на субјектите со Дирекцијата, во членот 33 се предвидува нивна законска обврска во програмите за имплементација на мерките за заштита од перењето пари и други приноси од казниво дело, соработката да ја декларираат и перманентно обезбедуваат.

Одредбите на овој член се во согласност со Виенската конвенција (член 9 став 3), и член 29 од конвенцијата од Палермо.

Член 34

Образложение: Во член 34, согласно Втората Директива на ЕУ и препораките на ФАТФ, се утврдуваат ситуациите во кои адвокатите и нотарите се исклучени од обврските кои произлегуваат од овој закон. Систематското поврзување на оваа одредба со одредбите на ЗКП налага решение, според кое оваа обврска треба да биде исклучена, за бранителите на обвинетите, зашто во спротивно би било загрозено правото на одбрана на обвинетиот во казнената постапка.

Член 36

Образложение: Овој член е усогласен со Виенската конвенција (член 5 став 3), Стразбуршката конвенција (член 4 став 1), и конвенцијата од Палермо (член 12 став 6).

Член 37

Образложение: Членот 37, ја регулира материјата за пристап и размена на податоците и информациите кои се потребни за успешно спроведување на истрага за кривичното дело перење пари и други приноси од казниво дело. Согласно стандардите на ЕГМОНТ Групата, се регулира и начинот на размена на доверливите податоци и информации обезбедени од страна на овластени тела за борба против перењето пари на други држави.

Одредбите од овој член се во согласност со Виенската конвенција (член 7 и член 9), Стразбуршката конвенција (член 8, 10, 21 и 24), конвенцијата од Палермо (член 18 и член 27), препораките на ФАТФ и Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 38

Образложение: Имајќи во предвид дека субјекти на превентивните мерки и дејствија се бројни правни и физички лица во финансискиот сектор, економијата и воопшто во платниот и правниот промет, надзорот над нивната примена не може да биде концентриран во еден орган. Со член 38 се определуваат надлежните државни институции кои вршат супервизија на субјектите во поглед на примената на мерките за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело. Овој член е во согласност со член 10 од Директивата на ЕУ од 2001 година.

Член 39

Образложение: Во согласност со членот 6 од Директивата на ЕУ од 2001 година е формирана посебна Комисија за надзор за лицата што самостојно вршат правни и финансиски работи од јавен интерес.

Член 40

Образложение: Одредбите од овој член се во согласност со член 7 став 3 од конвенцијата од Палермо.

Член 41

Образложение: Одредбите од овој член се во согласност со член 10 и член 11 од конвенцијата од Палермо, член 3 став 4 од Виенската конвенција.

Член 42

Образложение: Одредбите од овој член се во согласност со член 10 и член 11 од конвенцијата од Палермо и член 3 став 4 од Виенската конвенција.

Член 43

Образложение: Овој член е во согласност со член 3 став 4 од Виенската конвенција и член 11 од конвенцијата од Палермо.

Член 44

Образложение: Именувањето на посебни комисии, во рок од 90 дена за надзор на лицата што самостојно вршат правни и финансиски работи (адвокати, нотари, ревизори итн.) е во согласност со Директивата на ЕУ од 2001 година (чл. 6).

Член 45

Образложение: Член 45 го одредува рокот во кој Дирекцијата, во соработка со субјектите на овој закон и органите кои над нив вршат надзор, ќе изготви листи на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции со што ќе им се олесни на вработените во субјектите нивното посигурно и поефикасно препознавање и преземање на сите потребни мерки во тие случаи.

**НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДИРЕКЦИЈА ЗА БАНКАРСКА РЕГУЛАТИВА**

**СУПЕРВИЗОРСКИ ЦИРКУЛАР БР. 7
СИСТЕМИ НА БАНКИТЕ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ**

Април 2005 година

СОДРЖИНА

1. Вовед

2. Мерки и дејствија за спречување на перење пари

*2.1 Значењето и основните стандарди за запознавање на комитентите на банките
(Know-Your Customer Policy)*

2.1.1 Политики за прифаќање на комитентот

2.1.2 Идентификување на комитентот

2.1.3 Постојано следење на сите сметки, трансакции и комитенти

2.1.4 Одбивање на вршење трансакции

3. Улогата на органите на управување, Службата за внатрешна ревизија и вработените во банките во процесот на спречување на перење пари

1. Вовед

Банките или другите финансиски институции можат, без нивно знаење, да бидат користени како посредници во трансфер на парични средства кои произлегуваат од криминални активности, а со цел прикривање на вистинскиот сопственик и вистинскиот извор на тие средства. Перењето пари е процес на легализирање на паричните средства кои потекнуваат од криминални активности преку нивно вклучување во каналите на финансискиот систем. Инволвирањето на финансискиот систем, особено на банкарскиот систем, во вакви криминални активности, во голема мера го зголемува општото ниво на ризичност на банките, имајќи предвид дека довербата на јавноста во банките и врз таа основа, нивната стабилност, можат сериозно да бидат нарушени од негативниот публицитет настанат како резултат на (не)намерното поврзување на банките со криминални активности. Во суштина, станува збор за изложеност на банките на група меѓусебно поврзани ризици (репутациски¹, правен², ризик од концентрација³, оперативен ризик⁴). Поради тоа, неминовни се соодветни активности за спречување на перење пари, како од страна на самите банки, така и од страна на супервизорскиот орган надлежен за нивното работење.

Спречувањето на перење пари претставува активност која има големо значење, особено на меѓународно ниво. Имајќи предвид дека користењето на банките за криминални активности е честа појава на меѓународниот финансиски пазар, во меѓународни рамки се преземаат значителни напори за контролирање и ограничување на оваа појава. Можат да се набројат бројни примери на меѓународна активност во овој домен, при што како најзначајна треба да се истакне работата на **Групата за финансиска акција - Financial Action Task Force (ФАТФ)**, формирана од страна на земјите-членки на Г-7 на самитот во Париз во 1989 година и работата на **Базелскиот комитет за банкарска супервизија**.

1 Репутацискиот ризик се дефинира како ризик од нарушување на довербата во интергитетот на институцијата, како резултат на неповолно јавно мислење за работењето и деловните поврзаности на банката, без разлика дали постои основа за такво мислење или не.

2 Правниот ризик се однесува на можноста судските постапки и склучените договори или донесените деловни одлуки коишто не можат да се реализираат, да имаат негативно влијание врз работењето и финансиската состојба на институцијата.

3 Ризикот од концентрација се јавува во случаите кога банката нема адекватни информативни системи за идентификување на оние комитенти кои се меѓусебно поврзани.

4 Оперативниот ризик се дефинира како ризик од загуба како резултат на неадекватни или неуспешни интерни процеси, луѓе и системи или како резултат на надворешни услови. Овој ризик го вклучува и правниот ризик.

Една од првите цели на Групата за финансиска акција беше дефинирање на Препораки кои ги определуваат мерките што треба да ги преземат земјите за воспоставување ефикасни програми за спречување на перење пари. Во јуни 2003 година, е објавен ревидиран текст на Препораките издадени од ФАТФ, кои се однесуваат како на борбата против перењето пари, така и на борбата против финансирањето на тероризмот, познати како четириесет плус девет специјални препораки⁵. Треба да се истакне дека овие препораки се прифатени од страна на Меѓународниот монетарен фонд и Светска банка како меѓународни стандарди за спречување на перење пари и борба против финансирањето на тероризмот.

Базелскиот комитет за банкарска супервизија, како меѓународна организација од која произлегуваат најзначајните супервизорски стандарди и практики кои се користат од страна на најголем број банкарски супервизорски органи во светот, активно е вклучен во изработка на насоки и принципи за спречување на перење пари, а особено критериуми за идентификување на комитентите на банките. Овие принципи ги следат препораките на ФАТФ во голема мера, при што тие се прилагодени и одговараат на работењето на банките. Работата на Базелскиот комитет во доменот на спречување на перење пари може да се согледа од следните три основни активности:

- Базелски принципи за ефикасна банкарска супервизија. Една од најзначајните активности на Базелскиот комитет во насока на зголемување на ефикасноста на банкарската супервизија е изработката на дваесет и пет принципи кои ги покриваат основните елементи и практики коишто треба да бидат прифатени од страна на секој супервизорски орган. Еден од овие принципи се однесува токму на активностите на банкарската супервизија во спречувањето на перење пари. Така, согласно со Базелскиот принцип бр. 15 банкарската супервизија преку извршувањето на својата функција треба да обезбеди услови банките да имаат адекватни политики, процедури и практики за идентификување на комитентот и ограничување на можноста банките да бидат користени за вршење на криминални активности;

⁵ Во октомври 2004 година е зголемен бројот на препораки за борба против финансирање на тероризмот за уште една специјална препорака.

- Нова капитална спогодба. Во јуни 2004 година Базелскиот комитет ја објави финалната верзија на Новата капитална спогодба (Базел II), како основна рамка за утврдување на адекватноста на капиталот на банките. Една од основните новини вклучени во новата методологија претставува вклучувањето на оперативниот ризик во пресметката на стапката на адекватност на капиталот. Имено, покрај обврската за издвојување капитал за покривање на кредитниот и на пазарниот ризик, како два вида ризици кои беа опфатени во постојната капитална рамка (Базел I), банките ќе имаат обврска за соодветно покривање и на загубите кои можат да произлезат од изложеноста на оперативниот ризик;
- Изработка на работни материјали. Една од значајните активности кои ги спроведува Базелскиот комитет се однесува и на изработката на работни материјали и документи коишто содржат препораки и насоки за ефикасно спроведување на одредени аспекти од банкарската супервизија. Така, во доменот на спречување на перење пари можат да се издвојат неколку значајни материјали:
 - Спречување на користење на банкарскиот систем за целите на перење пари, декември 1998 година - Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money-laundering, December 1998;
 - Идентификување и анализа на комитентите на банките, октомври 2001 година - Customer due dilligence for banks, October 2001;
 - Генерални насоки за отворање сметки и идентификување на комитентите, февруари 2003 година - General Guide to Account Opening and Customer Identification - attachment to the publication "Customer due dilligence for banks", February 2003;
 - Иницијативи на BCBS, IAIS i IOSCO за борба против перењето пари и финансирање на тероризмот, јуни 2003 година - Initiatives by the BCBS, IAIS and IOSCO to combat money laundering and the financing of terrorism, June 2003;
 - Извршување на функцијата за следење на усогласеноста со законската регулатива, октомври 2003 година - The compliance function in banks, October 2003.

Имајќи го предвид горенаведеното, борбата против финансирањето на криминалните активности е во директен интерес не само на истражните и судските органи туку и на банкарските супервизорски органи. Поради тоа, Народна банка на Република Македонија го изработи овој супервизорски циркулар за системите за спречување на перење пари кои треба да бидат воспоставени од страна на банките.

Во изработката на овој циркулар Народна банка на Република Македонија ги користеше: постојната законска регулатива со која се регулира спречувањето на перење пари во Република Македонија⁶, Препораките на ФАТФ, извршената оценка на системот за спречување на перење пари и борба против финансирањето на тероризмот во Република Македонија во рамките на Програмата за оценка на финансискиот систем (Financial Sector Assessment Program - FSAP)⁷, искуствата на другите земји и нивните супервизорски органи, како и добиените одговори од банките на Прашалникот што го изработи Народна банка на Република Македонија. Имено, во текот на март 2003 година, до сите банки во Република Македонија беше доставен Прашалник за содржината и опфатот на интерните политики и процедури на банките за системите за спречување на перење пари, во кој беа опфатени прашања поврзани со идентификување на комитентите, следење и контрола на системите за спречување на перење пари и анализа на системот на внатрешна контрола и известување. Врз основа на доставените одговори, како и врз основа на стекнатите искуства и сознанија од контролите на системите за спречување на перење пари спроведени од страна на банкарската супервизија на Народна банка на Република Македонија, се извлекоа одредени заклучоци за адекватноста и степенот на имплементација на воспоставените политики и процедури за спречување на перење пари, коишто послужија како појдовна основа за утврдување на препораките и насоките содржани во овој Циркулар.

Со Циркуларот е утврден минимумот стандарди коишто треба да ги прифатат банките заради воспоставување на адекватни системи за спречување на перење пари, при што секоја банка може да вклучи дополнителни елементи во своите интерни политики и процедури, во зависност од нејзините индивидуални карактеристики и искуства. Циркуларот содржи детални насоки за основните елементи коишто треба да бидат опфатени во рамките на политиките на банките за запознавање на комитентот и нивната имплементација.

Сите изнесени препораки за системите на спречување на перење пари на банките подеднакво можат да се користат и од страна на штедилниците и на другите финансиски институции, со соодветно прилагодување на карактеристиките и природата на тие институции.

⁶ Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело ("Службен весник на РМ# бр.46/2004)

⁷ Програмата за оценка на финансискиот систем е заеднички проект на Светска банка и Меѓународниот монетарен фонд, кој беше спроведен во Република Македонија во периодот април - јуни 2003 година.

2. Мерки и дејствија за спречување на перење пари

Согласно со Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (во поматамошниот текст: Законот), како основен законски акт со кој се регулира борбата против перењето пари во Република Македонија, банките се идентификуваат како субјекти кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за спречување и откривање на перење пари. Притоа, Законот ги предвидува следните мерки и дејствија за спречување и откривање на перење пари:

- идентификација на клиенти (запознај го својот клиент);
- следење на одредени трансакции;
- собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и за клиентите коишто ги вршат; и
- воведување на внатрешни програми за имплементација на мерките и дејствијата за спречување на перење пари.

Наведените мерки и дејствија се меѓусебно поврзани и само нивната истовремена примена може да овозможи успешно спроведување на процесот на спречување на перење пари од страна на банките. Така, само врз основа на адекватно идентификување на клиентите/комитентите, банката може да оствари идентификување и следење на трансакциите коишто имаат сомнителен карактер и нивно навремено пријавување до надлежните органи за спречување на перење пари. Собирањето и чувањето на податоците за трансакциите и клиентите коишто ги вршат, повторно има значење за следење на односите со постојните комитенти, разбирање на нивната основна дејност, следење на т.н. сомнителни трансакции, а исто така дава основа и за адекватно спроведување на истражните постапки во процесот на спречување на перење пари. Согласно со Законот⁸, субјектите се должни да ги чуваат податоците за идентитетот на клиентите и трансакциите, податоците кои ги доставиле до Дирекцијата за спречување на перење пари и податоците за клиент со кој е воспоставен подолготраен однос, најмалку десет години.

Внатрешните програми во основа треба да претставуваат синтеза на сите останати мерки и дејствија за спречување на перење пари и треба да дадат основа за нивно спроведување. Така, согласно со Препораката бр. 15 на ФАТФ која се однесува на содржината на програмите за спречување на перење пари, овие програми треба да обезбедат:

⁸ Член 20 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело

1. Централизација на податоците за идентитетот на комитентите, за носителите на права, ополномоштените лица, овластените застапници и за ополномоштувачите, како и на податоците за сомнителни трансакции;
2. Именување на одговорни лица во банката кои ќе се грижат за спроведување на програмата од врвно менаџерско ниво, како и во секој организационен дел;
3. Постојана обука на одговорните лица и други вработени во банката; и
4. Инструменти за внатрешна проверка на спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари.

Основен и најзначаен елемент на оваа програма треба да бидат политиките за запознавање на комитентот, поради што особено внимание во рамките на овој циркулар му е посветено на значењето и основните стандарди за запознавање на комитентите.

2.1 Значењето и основните стандарди за запознавање на комитентите на банките (Know-Your Customer Policy)

Политиките и стандардите за запознавање на комитентите на банките се во тесна врска со борбата против перењето пари. Политиките за запознавање на комитентите треба да овозможат заштита на банката од ризикот да започне деловен однос со субјекти чијшто идентитет не може да биде утврден, коишто одбиваат да ги обезбедат бараните податоци, или коишто обезбедиле неконзистентни и недоволни податоци. Оттука, секоја банка треба да воспостави адекватни политики за запознавање на комитентите, бидејќи тие се од основно значење за заштита на репутацијата на банките и интегритетот на банкарскиот систем преку намалување на веројатноста банките да бидат користени како посредници во спроведувањето на финансискиот криминал и врз таа основа да бидат изложени на значајна репутациона штета.

Неадекватноста или отсуството на политики за запознавање на комитентот може да ја изложи банката на различни видови ризик (репутациски, правен, ризик од концентрација, оперативен ризик). Секој од овие ризици може да предизвика значајни финансиски потешкотии за банката (повлекување на депозитни средства, неможност за добивање меѓубанкарски позајмици, трошоци во случај на покренување истрага или судска постапка, кредитни загуби итн.), како и да предизвика потреба од дополнителен ангажман на органите на управување на банката во разрешување на настанатите проблеми.

Во изготвувањето на политиките за запознавање на комитентот банките треба да ги земат предвид сите видови сметки и деловни односи коишто комитентот ги има во рамките на истата банка. Заради постигнување на ефикасно управување со ризиците на кои е изложена банката, треба да се овозможи агрегирано континуирано следење на сите побарувања и обврски на комитентот во банката, без разлика во која деловна единица се настанати тие и без разлика на нивниот вид и износ.

Политиките за запознавање на комитентите треба да ги содржат следните елементи: политики за прифаќање на комитентот, идентификување на комитентот, постојано следење на високоризичните сметки и одбивање на вршење трансакции.

2.1.1 Политики за прифаќање на комитентот

Банките треба да развијат политики и процедури за прифаќање на комитентите чијашто основна задача е дефинирање критериуми врз основа на кои ќе може да се идентификуваат оние комитенти кои можат да ја изложат банката на висок ризик (т.н. високоризични комитенти). Како позначајни критериуми можат да се издвојат: податоци за историјата на комитентот, видот на дејноста што ја извршува, географската лоцираност на самиот комитент и неговите клиенти/набавувачи, поврзаноста со политички функции или лица, поврзани сметки, видот банкарски производи коишто ќе ги користи, и слично. При тоа, политиките можат да предвидат добивање најосновни податоци во случаите кога се отвораат сметки од страна на вработени физички лица кои чуваат мали износи на нивните сметки. Целта е политиките за прифаќање на комитентите да не бидат премногу рестриктивни што би предизвикало отежнат пристап на широката јавност до услугите на банката, особено на оние лица коишто имаат полоша финансиска или социјална состојба. Од друга страна, политиките треба да предвидат детална анализа и проверка на правните и физичките лица со висок износ на нето-средства чијшто извор не е очигледен. Притоа, сите одлуки врзани за работата со овој вид комитенти, треба да бидат донесени од страна на раководните лица на соодветните организациони единици.

2.1.2 Идентификување на комитентот

Постоењето јасна и точно утврдена слика за работењето на комитентите на банката претставува еден од најзначајните методи за заштита на банката од изложеност на криминални активности извршувани од страна на нејзините комитенти. Препораката бр. 5 на ФАТФ предвидува четири видови активности кои треба да бидат преземени во рамките на овој процес за да се постигне адекватна оценка на комитентот:

1. Идентификување на комитентот, при што од особено значење е идентитетот на комитентот да биде утврден врз основа на независни и точни извори на информации, документација и податоци (пр. регистрација, лична карта, пасош). Доколку станува збор за правно лице, банката треба да преземе адекватни мерки за да добие вистинска слика за сопственичката и организационата структура на правното лице;
2. Идентификување на носителот на правото од сметката (beneficial owner), при што банката треба да биде сигурна дека го знае вистинскиот сопственик и корисник на правата коишто произлегуваат од секоја сметка, а не само идентитетот на лицето ополномоштено за работа со таа сметка;
3. Добивање информации за природата и карактерот на деловните активности и поврзаности на комитентот;
4. Постојано следење на деловните активности и видот трансакции преземени од страна на комитентот, со цел секоја трансакција да биде во согласност со природата на дејноста на комитентот, неговиот деловен и ризичен профил и, доколку е потребно, со изворите на средства.

Банката треба да го утврди идентитетот на комитентот или носителот на правото, пред или во текот на воспоставувањето на деловниот однос. Доколку банката не е во состојба да ги спроведе првите три активности, не треба да отвори сметка, да започне деловен однос или да изврши одредена трансакција, или треба да го прекине започнатиот деловен однос со комитентот. Банката во никој случај не треба да има анонимни сметки, или сметки кои гласат на фиктивни имиња.

Адекватната политика за идентификување на комитентот и овозможува на банката да ги предвиди видовите трансакции кои што би ги вршел комитентот преку неа (формирање на т.н. профил на комитентот), со релативна сигурност. Тоа е еден од основните предуслови за утврдување на сомнителни трансакции. Профилот на комитентот може да се состои од два дела: општ и посебен дел, при што во рамките на општиот дел се утврдуваат сите податоци коишто треба да ги поседува банката за сите видови комитенти, додека посебниот дел ја опфаќа потребната документација за секој одделен вид комитент на банката.

Во рамките на општите податоци за идентификување на комитентот треба да бидат вклучени податоци од кои банката ќе добие јасна слика за идентитетот на секој нов

комитент, како и за природата на деловните активности кои што ќе ги извршува преку банката.

За комитентите - физички лица банката треба да ги поседува следните податоци:

- документ со слика (лична карта или пасош) од кој ќе може да се утврди постојаната адреса на живеење;
- телефонски број, факс и е-маил адреса;
- место и датум на раѓање;
- националност;
- занимање;
- податоци за вработувањето, доколку лицето е вработено и позицијата на која се наоѓа;
- вид сметка.

Покрај овие податоци можат да се бараат податоци за изворите на средства на комитентот - физичко лице: износ на месечна плата, други дополнителни извори на средства, имотна состојба, брачна состојба и слично. Целта е да се утврди просечниот месечен износ на приливи на сметката на комитентот за да можат на тој начин лесно да се идентификуваат евентуалните сомнителни и невообичаени трансакции. Идентификувањето на комитентите - физички лица е од особено значење за оние банки коишто во голема мера го базираат своето работење на вршењето банкарски активности со население.

Во случај кога комитентот е правно лице, идентификацијата треба да биде извршена преку обезбедување на следната документација:

- регистрација во оригинал или заверен препис кај нотар;
- телефонски број и број на факс;
- податоци за сопствениците на правното лице, раководниот орган и членовите на органите на управување;
- одлука на надлежниот орган на правното лице за отворање сметка или воспоставување деловен однос со банката;
- листа на лица овластени да работат со сметката;
- претежната дејност согласно со националната класификација на дејности;
- финансиски и ревизорски извештаи за неколку години.

Банката треба да има јасна слика за основната дејност на комитентот, особено за комитентите со големи износи и промет на своите сметки. Во тие случаи, банката, покрај финансиските извештаи, треба да ги има и следниве податоци: листа на главните набавувачи и купувачи на комитентот и нивната географска лоцираност, податоци за меѓународната активност на комитентот и неговото учество на странските пазари, утврдување на доминантниот начин на наплата/плаќање на побарувањата и обврските на комитентот (готовина, безготовинско плаќање).

Сите барања за идентификација коишто важат за домашните правни и физички лица - комитенти на банката, треба подеднакво да се применуваат и при работа со странски комитенти. Во случај кога комитентот не е од местото каде што работи банката или нејзината подружница, составен дел на идентификацијата треба да биде и информацијата за причините заради кои комитентот започнува деловен однос со банка во друго место, а не во седиштето/местото на живеење. Исто така, во случај на работа со странски комитент, банката може да побара и препорака од реномирана странска банка со која тој комитент има долготрајна и успешна соработка.

Покрај овие видови информации, банките треба да поседуваат и посебен вид податоци коишто зависат од самиот комитент и од видот на деловниот однос. Така, во рамки на препораките на ФАТФ се издвоени оние случаи во кои банката треба да бара дополнителни податоци пред воспоставување на деловен однос со комитентот. Како посебни случаи се наведени: работа преку посредници, политички личности, приватно банкарство, кореспондентни сметки или работа без непосреден контакт со комитентот. За сите овие случаи, покрај општите податоци кои се задолжителни за сите комитенти, банката треба да располага и со дополнителен вид документација која ќе и овозможи целосно идентификување на комитентот.

Во случај кога банката не воспоставува директен деловен однос со комитентот, туку со други лица кои имаат улога на посредник (ополномоштени лица, овластени застапници, итн.) банката треба да го утврди идентитетот и на вистинскиот корисник на правата кои произлегуваат од тој деловен однос и на посредникот. При идентификувањето на овие лица, покрај првите три активности за идентификување на комитентот⁹, банката треба да обезбеди исполнување и на следните два критериума:

⁹ Види страница 8.

- од посредникот треба да ги добие сите неопходни податоци врз основа на кои ќе може да ја изврши идентификацијата на вистинскиот комитент, при што тие податоци треба да бидат обезбедени од страна на посредникот без никакво одлагање;

- да изврши проверка и на посредникот која ќе се однесува, пред се, на неговите системи за идентификување на комитентите, дали станува збор за субјект кој подлежи на обврски кои произлегуваат од Законот и дали е предмет на супервизорска контрола спроведувана од страна на надлежен супервизорски орган, кога, во голема мера се олеснува работата на банката од аспект на адекватно идентификување на комитентот.

Како посебен вид посредници се јавуваат оние субјекти на чијшто предлог банката склучува деловен однос со одреден комитент. И во овој случај, идентификувањето на комитентот и донесувањето одлука за отпочнување деловна соработка со него, во голема мера треба да зависи од репутацијата на посредникот, неговите системи за спречување на перење пари, подготвеноста за соработка со банката, итн. Исто така, банката треба да врши периодично ревидирање на податоците со кои располага за системите за спречување на перење пари на посредникот, дали има промени и дали посредникот ги исполнува општоприфатените критериуми за идентификување на комитентот.

Без разлика за каков вид посредник станува збор, секогаш треба да се има предвид дека крајната одговорност за идентификување на комитентот е на банката, поради што во сите вакви случаи банката треба да биде посебно внимателна и да обезбеди висок степен на сигурност во идентитетот на вистинскиот комитент.

Како посебен вид комитенти на банката, од аспект на барањата за идентификување на комитентите се и политички изложените лица, односно лица кои имаат важна јавна позиција и лица или компании коишто се поврзани со нив. Меѓународната практика покажала дека овие лица можат да ја изложат банката на значителен репутациски и/или правен ризик. Секогаш постои можност, особено во земјите со висок степен на корупција, овие лица да ги злоупотребат својата функција и моќ за нивни лични цели. Оттука, покрај вообичаените мерки што ги презема банката за утврдување на идентитетот на комитентите, во овие случаи треба да се преземат и дополнителни мерки кои се однесуваат на¹⁰:

¹⁰ Препорака на ФАТФ бр. 6

- воспоставување адекватен систем за навремено идентификување на политички изложени лица;
- одлуката за воспоставување деловен однос со комитентот мора да биде донесена од страна раководното лице на соодветната организациона единица, за што мора да биде известен надлежниот орган на банката за спречување на перење пари;
- утврдување на изворот на средствата на комитентот;
- постојано детално следење на деловната соработка со овие лица.

Во оваа насока се и препораките во случај на извршување на т.н. приватно банкарство. И во овој случај, банката е изложена на репутациски ризик, со оглед на фактот дека станува збор за сметки кои по својата природа имаат висок степен на доверливост. Сметките можат да бидат отворени на име на физичко лице, претпријатие, посредник или инвестициона компанија. Во секој од овие случаи, репутацискиот ризик постои кога банката не ги следи воспоставените политики и процедури за запознавање на комитентот. Отворањето на сите нови сметки треба да биде одобрено од страна на лицето кое е одговорно за работа со ваков вид комитенти, но во исто време, отворањето мора да биде верифицирано и од најмалку едно раководно лице во банката. И покрај карактеристиката на овие сметки (висок степен на тајност), сепак банката мора да обезбеди услови за ефикасно следење на овие комитенти и нивното работење.

Така, тие треба да бидат предмет на контролите на внатрешната ревизија и на контролата спроведувана од страна на лицето одговорно за почитување на законската регулатива.

Многу значаен аспект на работењето на банките во Република Македонија е работењето со домашни и странски банки. И во овој случај треба да се има предвид дека фактот што станува збор за безготовински трансакции, односно трансакции кои доаѓаат од други банки, не ја намалува можноста банките да бидат изложени на ризик да станат средство за извршување на криминални активности. Поради тоа банките треба да имаат соодветни информации за другите банки со кои работат за да можат да добијат слика за нивниот начин на работење¹¹. Во ваквата анализа можат да се земат предвид следните фактори: информации за менаџментот на другата банка, главни банкарски активности, целта заради која се отвора сметката, идентитетот на трети лица коишто би ја користеле

¹¹ Препорака на ФАТФ бр. 7

таа сметка, нивното седиште, активностите и мерките на земјата за спречување на перење пари, како и податоци за начинот на спроведување на супервизијата во таа земја (доколку станува збор за странска банка). Банките мора да бидат сигурни дека кореспондентните банки имаат ефикасни политики за запознавање на комитентот. Банките не треба да започнуваат деловен однос со банки коишто потекнуваат од други земји во кои немаат физичко присуство и не се дел од одредена финансиска група (т.н. "shell" банки). Банките треба да бидат особено внимателни во работата со банки кои имаат слаби политики за запознавање на комитентот, чиешто седиште е во земји кои се познати по слаби стандарди за идентификување на комитентите и спречување на перење пари или земји кои од страна на ФАТФ се идентификувани како некооперативни во борбата за спречување на перење пари.

Се повеќе се зголемува бројот на трансакции што ги извршуваат банките без притоа да бидат во непосреден контакт со комитентот. Во досегашното искуство ваквите случаи се особено присутни при работа со нерезиденти, но со појавата на новите канали на комуникација, добива уште поголемо значење. Банките за овие комитенти треба да применат исти процедури за идентификување и следење, како и за сите останати комитенти со кои банката е во непосреден контакт¹², како и да преземат дополнителни активности и мерки за верификување на автентичноста на добиената документација.

Во оваа насока особено треба да се издвои спроведувањето на електронското банкарство кое вклучува широк спектар производи и услуги кои можат да бидат извршени преку телекомуникациската мрежа. Природата на електронското банкарство (отсуство на личниот контакт и непостоењето на географска ограниченост) комбинирана со брзината со која се извршуваат трансакциите, создава сериозни потешкотии во идентификувањето на комитентите. Оттука, банката треба навремено да ги антиципира сите видови ризици на кои е изложена во текот на електронското банкарство и во согласност со ризиците утврдени на тој начин да ги креира процедурите за идентификување на комитентите. Во овие случаи, ризикот на којшто е изложена банката може да се намали на следните начини: проверка на презентираната документација, организирање контакт на банката со комитентот во блиска иднина, користење посредник кој располага со адекватни информации за комитентот, но и со адекватни системи за спречување на перење пари, барање првото плаќање да биде извршено преку сметка отворена со лично присуство на комитентот кај банката и слично.

¹² Препорака на ФАТФ бр. 9

2.1.3 Постојано следење на сите сметки, трансакции и комитенти

Банките можат да спроведуваат ефикасна контрола и ограничување на ризиците само доколку имаат целосна претстава за активностите на комитентот преку неговата сметка во банката. На тој начин се создаваат услови за идентификување на трансакциите што не одговараат на редовното работење на комитентот, без што банките не ќе можат да ја исполнат својата законска обврска за пријавување на сите сомнителни трансакции до надлежниот орган за спречување на перење пари¹³.

Како сомнителни трансакции можат да се сметаат сите трансакции кои се извршени или за кои постоела намера да се извршат преку банката, за коишто банката знае, се сомнева или има причина да се сомнева дека трансакцијата:

- вклучува средства стекнати по основ на криминални активности;
- се извршува со намера да се скријат или прикријат средствата или имотот стекнати по основ на криминални активности или за да се избегне која било законска регулатива, вклучувајќи го и Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело;
- нема таков карактер којшто би одговарал на видот на активности што ги врши комитентот, ниту пак комитентот дава прифатливо образложение за причината заради која ја врши таа трансакција.

Треба да се има предвид дека самиот факт дека постои сомневање во врска со одредена трансакција, не е доволен доказ дека станува збор за трансакција поврзана со перење пари. Собирањето докази е задача и одговорност единствено на истражните органи во земјата.

¹³ Член 14 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

Во продолжение се дадени примери на активности кои можат да послужат како индикатори за утврдување сомнителни трансакции:

- недоволни, неточни или сомнителни информации доставени од страна на комитентот;
- депозити во готовина или безготовински плаќања кои не се во согласност со деловните активности на комитентот;
- структурирање на трансакциите со цел да се избегне обврската за пријавување до надлежниот орган (повеќе мали трансакции под законски утврдениот износ за пријавување на редовни трансакции);
- пренос на средства во странство од страна на комитенти чие претходно работење не укажува на потреба од комуникација со странски субјекти;
- често и невообичаено користење на сефовите на банката;
- прилив/одлив на средства од/кон земји познати по активности на перење пари, или т.н. "offshore" земји.
- комитентот бара кредит за цели кои не одговараат на неговите доминантни активности, или како обезбедување користи готовина без при тоа да даде информации за целите на кредитот;
- неочекувана промена во финансиската состојба на комитентот, за која не постои деловна или финансиска оправданост;
- неочекувана појава на нов купувач/набавувач, нова деловна активност или нов пазар во работењето на комитентот;
- кредити обезбедени со гаранции од "offshore" компании;
- комитентот наеднаш отплаќа голем износ на проблематичен кредит, без објаснување за изворот на средствата.

Покрај редовното следење на сите трансакции и сметки, банката треба да врши редовно верификување и ревидирање на добиените информации за идентитетот на нејзините комитенти. Имено, не е доволно да се изврши идентификување на комитентот само во моментот на склучување на деловниот однос, туку банката треба да врши редовно ажурирање и верификување на податоците врз чија основа е извршено идентификувањето. Банката треба да го врши ажурирањето на податоците во случај кога се извршува одредена значајна трансакција, кога има значајни промени во идентитетот на комитентот (промена на статус, претежна дејност, и слично), или кога е настаната материјална промена во начинот на работа со отворената сметка кај банката. Исто така, секогаш кога банката ќе утврди дека не поседува доволно податоци за веќе постоечки комитент, треба да преземе адекватни мерки за брзо добивање на потребните податоци.

Во зависност од видот на комитентот, банката може да изврши верификување на податоците со кои располага преку:

- утврдување на постојаната адреса со користење други извори на податоци (сметки за телефон, електрична енергија или слично, податоци со кои располага Службата за информации - 988, итн.);
- контактирање на комитентот преку телефон, писмо или е-маил;
- контактирање на амбасадата (конзуларно претставништво, канцеларија за врски) на земјата од каде што потекнува странскиот комитент;
- добивање на последниот финансиски извештај за работењето на комитентот - правно лице, по можност ревидиран од страна на овластен ревизор;
- користење на податоците со кои располагаат јавните регистри (Кредитниот регистар на Народна банка на Република Македонија, Централниот депозитар за хартии од вредност и слично);
- посета на комитентот, доколку тоа е возможно;
- проверка на статусот на комитентот, дали е покрената стечајна или ликвидациона постапка.

На крајот, особен акцент треба да се стави на следењето на работењето на т.н. високоризични комитенти. Како што веќе беше наведено, банката треба да има воспоставено критериуми врз основа на кои ќе можат да се идентификуваат овие комитенти, но не само како дел на политиките за прифаќање на комитентите туку и од аспект на нивно постојано следење и контрола. Имено, во текот на деловниот однос со комитентите кои во моментот на нивно прифаќање биле класифицирани како високоризични, банката може да утврди дека во основа постои низок ризик од аспект на можноста тие комитенти да бидат поврзани со активности на перење пари. Од друга страна, може да се трансфер на комитентите и во обратна насока, од нискоризични во високоризични комитенти, на пример како резултат на нарушување на нивната репутација во јавноста, медиумите, финансиската или социјалната заедница. Поради тоа банката мора постојано да врши ревидирање и проценка на ризичноста на комитентите од аспект на можноста за нивна поврзаност со активноста перење пари.

Во следењето на високоризичните комитенти треба да се земат предвид претходното искуство во работата со комитентот, неговото седиште и потекло, изворот на средства, трансакцијата којашто треба да се изврши и други ризични фактори. За овој вид комитенти банките треба да воспостават адекватен менаџмент информативен систем што ќе им овозможи на надлежните лица во банката да добиваат навремени информации за идентификување, анализа и ефикасно следење на овие комитенти. Извештаите коишто треба да се доставуваат до органите на управување можат да се однесуваат на податоци за недостаток од соодветна документација при отворање на сметката, невообичаени трансакции извршени преку сметката на комитентот, анализа на целокупната соработка со комитентот, и слично.

Како најчести примери на висикоризични комитенти се комитентите од доменот на приватното банкарство и политички изложените лица. Сите овие лица имаат карактеристики или потенцијал да се дефинираат како висикоризични комитенти, поради што банката треба да биде подготвена за работа со нив и за навремено преземање мерки за ограничување на ризиците кои произлегуваат од таа работа. Така, органите на управување, особено оние лица задолжени за работа со овие комитенти, треба да бидат запознати со личните состојби во кои се наоѓа висикоризичниот комитент, при што сите значајни трансакции извршени преку овие сметки мора да бидат одобрени од страна на високиот менаџмент.

2.1.4 Одбивање на вршење трансакции

Банката не треба да отвори сметка или да започне или да продолжи деловен однос со комитент чијшто идентитет не може да го утврди, согласно со основните стандарди за запознавање на комитентот. Така, согласно со член 12 од Законот, банката е должна да го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот однос или друг однос или правна работа, или ако е во тек да ја задржи, во случаите кога не е извршено идентификување на комитентот, ополномоштувачот или трансакцијата. За ваквата мерка, банката треба да ја извести Дирекцијата за спречување на перење пари со доставување на сите податоци кои се важни за таа трансакција, деловен или друг однос и на сите други податоци со кои располага, а кои се поврзани со комитентот и/или трансакцијата.

Покрај законската обврска за одбивање за вршење трансакции кои имаат сомнителен карактер, банката може да преземе и други активности заради спречување на перење пари. Така, банката може:

- да оствари контакт со комитентот во моментот на настанување на одредена сомнителна промена во неговото работење и да побара соодветно образложение;
- да го третира комитентот како висикоризичен што би значело и повисок степен на следење, контрола и претпазливост во поглед на трансакциите коишто ги извршува тој комитент;
- почесто да ги известува органите на управување на банката за трансакциите што ги врши комитентот;
- да одбие извршување на нови услуги на тој комитент.

3. Улогата на органите на управување, Службата за внатрешна ревизија и вработените во банките во процесот на спречување на перење пари

Воспоставувањето и одржувањето на адекватни системи за идентификување на комитентите и спречување на перење пари треба да биде составен дел на делокругот на работа на сите органи на управување на банката, како и на службата надлежна за спроведување на внатрешната ревизија. Имено, првата и најважната заштита од перењето пари е постоење јасна определба од страна на органите на управување на банката таа да не биде поврзана со криминални активности или да не биде користена како канал за перење пари. Во оваа насока од особено значење е постоењето на пишан кодекс на однесување одобрен од страна на Управниот одбор, кој ќе важи за сите вработени во банката, вклучувајќи ги и органите на управување.

Улогата на Управниот одбор е, пред се, во донесување на политиките и процедурите за идентификување на комитентите и спречување на перење пари. Исто така, Управниот одбор треба да обезбеди услови за целосно почитување на законската регулатива и воспоставување на менаџмент информативен систем кој ќе овозможи целосна информираност на сите вработени за спроведувањето на процесот на спречување на перење пари и информираност на лицата вклучени во овој процес за начинот на којшто се почитуваат и спроведуваат воспоставените политики и процедури од страна на вработените во банката. Преку донесените политики и процедури, Управниот одбор треба да ја дефинира линијата на одговорност за пријавување на утврдените сомнителни трансакции: вработени - секторски директор - одговорно лице - раководен орган - Управен одбор, при што посебно треба да се идентификуваат случаите кога за пријавување на сомнителни трансакции е потребна или не е потребна претходна согласност од раководниот орган.

Раководниот орган е одговорен за примена на донесените политики и процедури за спречување на перење пари, како и за извршување на целокупното работење со почитување на високи етички стандарди и усогласеност со постојната законска регулатива. Во надлежност на раководниот орган е и редовното следење на почитувањето на воспоставените политики, утврдување на потреба за нивно дополнување и унапредување, известување до Управниот одбор (или Одборот за раководење со ризикот) за сите утврдени сериозни проблеми во примената и почитувањето на политиките, како и почитувањето на законската регулатива за спречување на перење пари.

Согласно со препораките на ФАТФ и Базелскиот комитет за банкарска супервизија, банките треба да назначат посебно лице или орган за оперативно спроведување на оваа активност на банките. Меѓународната практика укажува на постоење на неколку примери за организациона поставеност на спроведувањето на оваа функција:

- назначување на едно лице одговорно за спроведување на процесот на спречување на перење пари и почитување на законската регулатива од оваа област;
- назначување на едно лице одговорно за почитување на целокупната законска регулатива која се однесува на работењето на банкарскиот систем (вклучувајќи и следење на законската регулатива за спречување на перење пари);
- назначување на посебен организационен дел одговорен за следење на усогласеноста со целокупната законска регулатива.

Изборот на организационата поставеност на оваа функција во најголема мера зависи од карактеристиките и големината на банката. Така, меѓународната практика покажува дека поголемите банки со широка мрежа на деловни единици и комитенти ја избираат третата опција и формираат посебен организационен дел, додека останатите банки најчесто назначуваат едно лице коешто е одговорно за целокупното следење на усогласеноста со законската регулатива, т.н. "compliance officer". Станува збор за независна функција која има за цел идентификување, проценка, следење и известување за изложеноста на банката на ризик од непочитување на законската регулатива, односно ризикот од правни или судски казни, финансиски загуби или влошување на репутацијата на банката како резултат на непочитување и/или неусогласеност со постојните закони, правила и стандарди. Постојните закони, правила и стандарди ги покриваат сите законски и подзаконски акти од областа на банкарството, спречувањето на перење пари, заштитата на комитентите и нивните податоци, даночната законска регулатива и законите со кои се регулираат работните односи, како и интерните правила на банките и општоприфатените правила и стандарди на добро работење.

Без разлика на начинот на поставеност и активностите поврзани со спроведувањето на оваа функција, (постоење на посебен организационен дел или назначување на едно лице), задачите и надлежностите на оваа функција мора да бидат формално поставени од страна на Управниот одбор. Тоа може да биде извршено во рамките на воспоставените политики и процедури или преку донесување посебна Одлука од страна на Управниот одбор, со кои треба да бидат дефинирани следните аспекти:

- независноста на функцијата/лицето од другите деловни активности на банката;
- односот со другите функции или организациони делови во банката;
- правото на пристап до сите информации потребни за спроведување на дефинираните задачи;
- обврската за известување на раководниот орган и на Управниот одбор;
- воспоставувањето на директна комуникациска линија со Управниот одбор или Одборот за раководење со ризикот.

Независноста на надлежното лице е еден од најважните услови коишто треба да бидат воспоставени заради постигнување на основните цели и задачи на оваа функција. Тоа подразбира, пред се, право на информирање на раководниот орган и/или Управниот одбор за секој случај на непочитување на интерните политики и процедури, непочитување на законската регулатива од страна на вработените на банката и за сите случаи на евентуална изложеност на банката на криминални активности извршувани од страна на нејзините комитенти. Исто така, се препорачува лицето коешто ја извршува оваа функција да не биде директно одговорно за извршување на друга активност на банката, а особено не треба да извршува активност која по својата природа е во спротивност со функцијата за следење на почитувањето на законската регулатива и врз таа основа претставува конфликт на интереси за надлежното лице. Пример за ваков случај е истовременото извршување на оваа функција и вршење активности од областа на тргувањето, маркетингот, давањето совети на комитентите на банката и слично.

Од аспект на спроведување на процесот на спречување на перење пари, надлежното лице е одговорно за:

- прибирање на сите сомнителни трансакции доставени од разните служби во банката, нивна анализа и донесување одлука за (не)пријавување до Дирекцијата за спречување на перење пари;
- известување за сите утврдени сомнителни трансакции за коишто, согласно со политиките за спречување на перење пари, органите на управување се одговорни за донесување одлука за нивно пријавување до Дирекцијата за спречување на перење пари;
- обезбедување информации и документација за сите пријавени трансакции до Дирекцијата за спречување на перење пари, како и за сите трансакции за кои било одлучено да не се пријават до Дирекцијата, вклучувајќи ги и причините поради кои била донесена таква одлука;
- известување на органите на управување за случаите кои претставуваат ризик од поврзување на банката со криминални активности;
- независна оценка на политиките и процедурите на банката, давање препораки за нивно ревидирање и унапредување, како и утврдување на степенот на нивна усогласеност со законската регулатива која се однесува на спречувањето на перење пари;
- постојано следење на процесот на спречување на перење пари извршуван од страна на вработените во банката;
- советување на органите на управување за мерките коишто треба да бидат преземени заради почитување на законската регулатива од областа на спречување на перењето пари, вклучувајќи и следење на сите измени и дополнувања на оваа регулатива;

- воспоставување насоки и упатства за вработените за адекватна примена на законската регулатива, особено од аспект на правилно и навремено идентификување на комитентите, дефинирање на сомнителни трансакции и слично;
- континуирана обука на вработените за сите аспекти значајни за адекватно спроведување на процесот на спречување на перење пари во банката и почитување на законската регулатива;
- одржување на редовни контакти со надворешни органи вклучени во спречувањето на перење пари, како што се Дирекцијата за спречување на перење пари, Народна банка на Република Македонија, другите банки и слично.

Контролата на процесот на спречување на перење пари влегува и во рамките на задачите и одговорностите на **Службата за внатрешна ревизија**. Нејзината улога е од особено значење за спроведување на овој процес и опфаќа контрола на процесот на спречување на перење пари на ниво на цела банка, контрола на работењето на надлежното лице/орган, анализа на информираноста на вработените за одредбите на Законот и подзаконските акти, анализа и тестирање на адекватноста на пишаните политики и процедури, анализа на програмите за обука на вработените во доменот на процесот за спречување на перење пари, известување до Управниот одбор за наодите од извршените контроли и слично. Банката треба да обезбеди адекватна екипираност на оваа служба со лица коишто имаат соодветно искуство со системите за спречување на перење пари и да обезбеди нивна адекватна обука за сите новини поврзани со меѓународните технологии за перење пари.

Вработените во банката, без разлика во кој организационен дел работат, треба да бидат информирани за сите сегменти на процесот на спречување на перење пари: законската регулатива, интерните политики и процедури, новините во перењето пари на меѓународно ниво, итн. Ефикасното спроведување на процесот на спречување на перење пари подразбира организирање на адекватна програма за обука, најчесто на годишно ниво, на сите вработени вклучени во процесот на спречување на перење пари, и тоа на: надлежното лице, внатрешните ревизори, кредитните референти, шалтерските работници и сите други лица кои се во постојан контакт со комитентите на банката.

Како што беше веќе речено, организирањето на обука на вработените од областа на спречување на перењето пари е одговорност на надлежното лице. Ова лице треба да изврши проценка на потребите за обука на вработените во доменот на спречување на перење пари и врз основа на тие потреби да креира годишна програма за обука. Обуката треба да ги вклучи и сите нововработени лица, особено оние што ќе извршуваат работни задачи кај кои е присутен ризикот од перење пари. Формалната обука на овие лица треба да се оствари пред или во многу краток период по почетокот на работниот однос (пр. во текот на првите шест месеци). За сите организирани обуки во доменот на спречување на перење пари, лицето треба да води

соодветна евиденција која ќе содржи податоци за видот на обуката и лицата коишто биле вклучени во таа обука.

На крајот, како посебен аспект во организационата поставеност на системот за спречување на перење пари е и улогата на **надворешниот ревизор** на банката. Надворешниот ревизор треба да игра активна улога во следење и анализа на внатрешната контрола и интерните процедури на банката, како и во оценка на нивната усогласеност со законската регулатива за спречување на перење пари во Република Македонија.

Меѓународно-правна рамка

Меѓународно-правна рамка за спречувањето на перењето пари претставуваат трите меѓународни конвенции: Конвенцијата на ООН против нелегалната трговија со наркотични дроги и психотропни супстанции од 1988 година (Виенска конвенција); Конвенцијата на Советот на Европа за перење, откривање, смрзнување и конфискација на приноси од криминал од 1990 година (Стразбуршка конвенција); и Конвенцијата на ООН против транснационалниот организиран криминал од 2000 година (Конвенцијата од Палермо). Нивната ратификација од страна на Република Македонија значи прифаќање на обврска за сообразување на домашното казнено законодавство, со одредбите на конвенциите, заради отстранување на внатрешната колизија на правни норми. Според член 118 од Уставот на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

5. КОНВЕНЦИЈА НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ НЕЗАКОНИТИОТ ПРОМЕТ НА ОПОЈНИ ДРОГИ И ПСИХОТРОПНИ СУПСТАНЦИИ (ВИЕНСКА КОНВЕНЦИЈА)

Усвоена на 6 пленарно заседание на Конференцијата од 19 декември 1988 година. Страните потписнички на оваа конвенција:

Длабоко загрижени од големината и растечкиот тренд на незаконитото производство, побарувачко и промет на опојни дроги и психотропни супстанции, кои претставуваат сериозна опасност за здравјето и благосостојбата на луѓето и негативно влијаат врз стопанските, културните и политичките темели на општеството.

Исто така, длабоко загрижени од постојаното се поголемо продирање на незаконитиот промет на опојни дроги и психотропни супстанции во разни социјални групи, а посебно од фактот дека во многу делови на светот децата се користат како незаконити потрошувачи на дроги и за целите на незаконитото производство, дистрибуција и трговија со опојни дроги и психотропни супстанции, што повлекува непроценлива опасност.

Уочувајќи ги врските помеѓу незаконитиот промет и други организирани криминални активности што ги поткопуваат легитимните економии и ги загрозуваат стабилноста, безбедноста и суверенитетот на државите.

Констатирајќи дека незаконитиот промет е меѓународна криминална дејност чие спречување бара неопходно внимание и најголем приоритет.

Свесни дека незаконитиот промет донесува голема финансиска добивка и богатство кое на транснационалните организации на криминалци им овозможува да влезат во структурата на власта, легитимниот деловен и финансиски свет и општеството на сите нивоа и да ги расипуваат и корумпираат.

Решени лицата што се занимаваат со незаконит промет да ги лишат од добивката остварена со нивната криминална дејност и со тоа да го отстранат главното поттикнување за таква дејност.

Со желба да ги искоренат причините на проблемите во злоупотребата на опојните дроги и психотропни супстанции, вклучувајќи ја и незаконитата побарувачка на такви дроги и супстанции и огромните профити стекнати со незаконит промет.

Сметајќи дека се неопходни мерки за следење на определени супстанции, вклучувајќи ги прекурзорите, хемикалиите и растворувачите што се користат во производството на опојни дроги и психотропни супстанции, чија достапност го зголеми тајното производство на такви дроги и супстанции.

Решени да ја подобрат меѓународната соработка врз спречувањето на незаконитиот промет по море.

Признавајќи дека искоренувањето на незаконитиот промет е колективна одговорност на сите држави и дека, за таа цел, е неопходна координирана акција во рамките на меѓународната соработка.

Потврдувајќи ја надлежноста на Обединетите нации во областа на контролата на опојните дроги и психотропните супстанции и со желба меѓународните органи што се занимаваат со таква контрола да бидат во рамките на оваа организација.

Повторно потврдувајќи ги раководните принципи на постојните спогодби во областа на опојните дроги и психотропните супстанции и системот на контролата што тие го отелотворуваат.

Признавајќи ја потребата од јакнење и дополнување на мерките предвидени со Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година и со таа конвенција изменета со Протоколот од 1972 година за измени на Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година и со Конвенцијата за психотропните супстанции од 1971 година, заради спротивставување на големината и на обемот на незаконитиот промет и на неговите тешки последици.

Исто така, признавајќи го значењето на јакнењето и зголемувањето на ефикасните законски средства за меѓународна соработка во областа на кривичното право врз спречувањето на меѓународните криминални активности на незаконит промет.

Со желба да склучат сеопфатна, ефикасна и оперативна меѓународна конвенција која конкретно е вперена против незаконитиот промет и која ги зема предвид различните аспекти на овој проблем во целост, особено оние аспекти што не се предвидени со постојните спогодби во областа на опојните дроги и психотропните супстанции.

Се договорија за следново:

Член 1

ДЕФИНИЦИИ

Освен ако не е поинаку изречно речено, или каде што контекстот бара поинаку, наведените дефиниции во оваа конвенција ги имаат следниве значења:

- (a) **"Одбор"** го означува Меѓународниот одбор за контрола на опојни дроги, основан со Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година, и со таа конвенција изменета со Протоколот од 1972 година за измена на Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година;
- (b) **"растение канабис"** го означува секое растение од родот "Cannabis";
- (c) "чбун на кока" означува растение од кој и да било вид од родот Ерстхроцслон;
- (d) **"Комерцијален превозник"** го означува кое и да било лице или кое и да било јавно, приватно или друго тело што се занимава со превоз на лица, стоки или пошта за паричен надомест, со изнајмување или за друг вид надомест;
- (e) "комисија" ја означува Комисијата за опојни дроги на Економско-социјалниот совет на Обединетите нации;
- (f) "заплена", која вклучува одземање каде што тоа е применливо, го означува трајното лишување од сопственоста со налог од судот или од друг надлежен орган;
- (g) **"контролирана испорака"** ги означува техниките на истрага со кои на незаконити или сомнителни пратки на наркотици, психотропни супстанции, супстанции од Табела I и Табела II дадени во оваа конвенција, или супстанции што ги заменуваат, им се дозволува да го продолжат патот, да преминат преку или да влезат на територијата на една или на повеќе земји, со знаење и под надзор на нивните надлежни органи, заради идентификација на лицата замешани во правењето на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 2 на Конвенцијата;
- (h) **"Конвенција од 1961 година"** ја означува Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година;

- (i) **"Изменета Конвенција од 1961 година"** ја означува Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година изменета со Протоколот од 1972 година за измени на Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година;
- (j) **"Конвенција од 1971 година"** ја означува Конвенцијата за психотропни супстанции од 1971 година;
- (k) **"Совет"** го означува Економскиот и општествениот совет на Обединетите нации;
- (l) **"замрзнување"** или **"одземање"** означува привремена забрана за трансфер, конверзија, располагање или движење на сопственоста или привремено преземање надзор или контрола над сопственоста врз основа на налог издаден од страна на судот или од друг надлежен орган;
- (m) **"незаконит промет"** ги означува прекршоците изнесени во член 3 ст. 1 и 2 на оваа конвенција;
- (n) **"опојна дрога"** ја означува секоја супстанција, природна или синтетичка, во табелите I и II на Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година, како и оние во Конвенцијата изменета со Протоколот од 1972 година за измени на Единствената конвенција за опојни дроги од 1961 година;
- (o) **"опиумски афион"** означува растение од видот Папавер сомниферум Л ;
- (p) **"приход"** ја означува секоја сопственост стекната или добиена, непосредно или посредно, со правење на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1;
- (q) **"сопственост"** означува имот или актива од кој и да било вид, на претпријатие или др., подвижен или неподвижен, материјален или нематеријален, и правните документи или инструменти кои сведочат за правото на сопственост на /или интерес за таквиот имот или актива;
- (r) **"психотропна супстанција"** ја означува секоја супстанција, природна или синтетичка, или секоја природна материја во табелите I, II, III и IV на Конвенцијата за психотропни супстанции од 1971 година;
- (s) **"генерален секретар"** го означува генералниот секретар на Обединетите нации;
- (t) **"Табела I"** и **"Табела II"** ги означува соодветните нумерирани листи на супстанции дадени кон оваа конвенција, што повремено се менуваат и дополнуваат во согласност со член 12;
- (u) **"транзитна држава"** ја означува државата преку чија територија се движат незаконитите опојни дроги и психотропни супстанции и супстанциите наведени во Табела I и Табела II, а која не е ниту место на нивното потекло ниту место на крајната дестинација.

Член 2

ОПФАТ НА КОНВЕНЦИЈАТА

1. Целта на оваа конвенција е да ја унапреди соработката меѓу страните потписнички така што да можат поефикасно да се борат против разните аспекти на незаконит промет на опојни дроги и психотропни супстанции, кој има меѓународна димензија. Во извршувањето на своите

обврски по оваа конвенција, страните потписнички ќе ги преземаат неопходните мерки, вклучувајќи ги законските и административните, во согласност со основните одредби на правните системи на своите држави.

2. Страните потписнички ќе ги извршуваат своите обврски по оваа конвенција на начин кој е во согласност со принципите на суверенитет, еднаквост и територијален интегритет на државите, како и немешање во внатрешните прашања на други држави.

3. Ниту една страна потписничка нема на територијата на друга страна потписничка да преземе извршување на јурисдикција или функции што се исклучиво резервирани за надлежните органи на другата страна потписничка, утврдени со нејзините домашни закони.

Член 3

ПРЕКРШОЦИ И САНКЦИИ

1. Секоја страна потписничка ќе ги усвои неопходните мерки како кривични прекршоци според нејзиниот закон да се утврдат:

- (a) (i) производството, преработката, екстракцијата, подготвувањето, понудата за продажба, дистрибуцијата, продажбата, испораката под кои и да било услови, посредувањето, испраќањето, испраќањето во транзит, транспортот, увозот или извозот на која и да било опојна дрога или на која и да било психотропна супстанција спротивно на одредбите на Конвенцијата од 1961 година, на изменетата конвенција од 1961 година или на Конвенцијата од 1971 година;
- (ii) одгледувањето на опиумски афион, џбунови на кока или растенија на канабис заради производство на опојни дроги спротивно на одредбите од Конвенцијата од 1961 година и на изменетата конвенција од 1961 година;
- (iii) поседувањето или купувањето на опојни дроги или психотропни супстанции за целите на која и да било од активностите наброени во горниот потстав (i);
- (iv) производството, транспортот или дистрибуцијата на опрема, материјали или супстанции наведени во Табела I и Табела II, со знаење дека тие ќе се користат за незаконито одгледување, производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции;
- (v) организирањето, управувањето или финансирањето на кој и да било од прекршоците наброени во горните потставови (i), (ii), (iii) или (iv);
- (b) (i) конверзијата или транспортот на сопственост, со знаење дека таквата сопственост е стекната врз основа на еден или повеќе прекршоци во согласност со потставот (a) на овој став, или врз основа на учество во таков прекршок или прекршоци, заради сокривање или прикривање на незаконитото потекло на сопственоста или помагање на

некое лице кое е замешано во правењето на таков или такви прекршоци за да ги избегне законските последици на своите дела;

(ii) сокривањето или прикривањето на правата природа, изворот, местото, располагањето, движењето, правата во врска со сопственоста или над сопственоста со знаење дека таквата сопственост е стекната врз основа на еден или повеќе прекршоци утврдени во согласност со потставот (а) на овој став или со учество во еден или повеќе такви прекршоци;

(с) Во зависност од уставните начела и уставните концепции на својот правен систем:

(i) стекнување, поседување или користење на сопственост, со знаење, во време на приемот, дека таквата сопственост е стекната врз основа на еден или повеќе прекршоци утврдени во потставот (а) на овој став или со учество во таков прекршок или прекршоци;

(ii) поседување на опрема или материјали или супстанции наведени во Табела I и Табела II, со знаење дека тие се користат или ќе се користат за незаконито одгледување, производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции;

(iii) јавно поттикнување или наведување на други, на кој и да било начин, да направат кој и да било од прекршоците утврдени во согласност со овој член или незаконито да користат опојни дроги или психотропни супстанции;

(iv) учествување, здружување или завера, заради правење обид да се направи и помогне, поттикне, олесни и советува за правењето на кој и да било од прекршоците утврдени во согласност со овој член.

2. Зависно од своите уставни начела и од основните концепции на својот правен систем, секоја страна потписничка ќе ги усвои мерките што можат да бидат неопходни како кривични прекршоци според нејзиниот домашен закон, кога ќе се направат намерно, да се утврдат поседувањето, купувањето или одгледувањето на опојни дроги или психотропни супстанции за лична потрошувачка, спротивно на одредбите на Конвенцијата од 1961 година, на изменетата конвенција од 1961 година или на Конвенцијата од 1971 година.

3. Заклучок за знаењето, намерата или целта потребна како елемент на прекршокот истакнат во став 1 на овој член може да се изведе од објективните фактички околности.

4. (а) Секоја страна потписничка правењето на прекршоци утврдени во согласност со став 1 од овој член ќе го подложи на санкции со кои се зема предвид тешката природа на тие прекршоци, како што се затвор и други видови на лишување од слобода, парични санкции и заплена.

(б) Страните потписнички, покрај осуда или казна, можат да предвидат за прекршокот утврден во согласност со став 1 од овој член прекршителот да го подложат на мерки, како што се лекување, едукација, нега по лекување, рехабилитација или социјална реинтеграција.

(с) Без оглед на претходните ставови, во соодветни случаи од помало значење, страните потписнички можат како алтернатива на осуда или казна да предвидат мерки како што се едукација, рехабилитација или социјална реинтеграција, како и кога прекршителот е наркоман, лекување и нега по лекувањето.

а. Страните потписнички можат, било како алтернатива на осуда или казна, или покрај осуда или казна за прекршок утврден во согласност со став 2 од овој член, да предвидат мерки за лекување, едукација, нега по лекување, рехабилитација или социјална реинтеграција на прекршителот.

и. Страните потписнички ќе обезбедат нивните судови и други надлежни органи што имаат јурисдикција да ги земат предвид фактичките околности кои правењето на прекршоците предвидени во согласност со став 1 од овој член го чинат особено сериозно, како што се:

(а) замешаност во прекршок на организирана група криминалци на која и припаѓа прекршителот;

(б) замешаност на прекршителот во други меѓународни организирани криминални активности;

1. замешаност на прекршителот во други незаконити дејствија овозможени со правењето на прекршокот;
2. употреба на насилство или огнено оружје од страна на прекршителот;
3. фактот дека прекршителот е вработен во јавна служба и дека постои врска помеѓу прекршокот и службата која е во прашање;
4. виктимизација или користење на малолетници;
5. фактот дека прекршокот е направен во казнена институција, во институција за превоспитување, во објект на општествена служба или во нивна непосредна близина или на други места каде што школски деца, ученици и студенти одат заради стекнување образование, спортски и општествени активности;
6. претходно осудување, особено заради слични прекршоци, било во земјата или во странство, во мера во која тоа го дозволува домашниот закон на страната потписничка.

а. Страните потписнички ќе настојуваат да обезбедат сите дискрециони законски овластувања по основ на нивниот домашен закон што се однесуваат на гонењето на лица поради прекршоците утврдени во согласност со овој член да се извршат така што да се максимизира делотворноста на законските мерки во врска со тие прекршоци и со полно почитување на потребата да се спречи правењето на такви прекршоци.

б. Страните потписнички ќе обезбедат нивните судови или други надлежни органи да ја имаат предвид сериозната природа на прекршоците наброени во став 1 на овој член и околностите наброени во став 5 на овој член, кога ја

разгледуваат можноста за предвременно или условно пуштање на слобода на лицата осудени за такви прекршоци.

с. Секоја страна потписничка, по потреба, врз основа на својот домашен закон ќе утврди долг рок на застареност за поведување постапка поради кој и да било прекршок утврден во согласност со став 1 на овој член, и подолг рок за случаите кога наводниот прекршител го избегнал извршувањето на правдата.

d. Секоја страна потписничка ќе преземе соодветни мерки, во согласност со својот правен систем, да обезбеди лицето обвинето или осудено поради прекршок утврден во согласност со став 1 на овој член, кое ќе се најде на нејзината територија, да биде присутно на неопходната кривична постапка.

е. Заради соработка помеѓу страните потписнички по оваа конвенција, вклучувајќи ја посебно соработката според чл. 5, 6, 7 и 9, прекршоците утврдени во согласност со овие членови нема да се сметаат како фискални прекршоци ниту како политички прекршоци, ниту ќе се сметаат како политички мотивирани, а тоа нема да ги прејудиира уставните ограничувања и основниот домашен закон на страната потписничка.

f. Ништо што е содржано во овој член нема да влијае врз принципот дека описот на прекршоците на кои тој се однесува и на законската одбрана е резервиран за домашниот закон на страната потписничка и дека таквите прекршоци ќе бидат гонети и казнувани во согласност со тој закон.

Член 4

ЈУРИСДИКЦИЈА

1. Секоја страна потписничка:

(a) ќе презема неопходни мерки за воспоставување на нејзина јурисдикција над прекршоците што ги утврдила во согласност со член 3 став 1, кога:

- (i) прекршокот е сторен на нејзината територија;
- (ii) прекршокот е сторен на брод кој плови под нејзино знаме или во авион кој е регистриран според нејзините закони во време кога е сторен прекршокот;

(b) може да преземе мерки што можат да бидат неопходни за воспоставување на нејзина јурисдикција над прекршоците што ги утврдила во согласност со член 3 став 1, кога:

- (i) прекршокот го сторил некој од нејзините државјани или лице кое има повремено место на престој на нејзината територија;
- (ii) прекршокот е сторен на брод во врска со кој таа страна потписничка има овластување да преземе соодветни мерки сообразно со член 17, со тоа што таквата

јурисдикција ќе се изврши само врз основа на спогодбите или аранжманите спомнати во ст. 4 и 9 на тој член;

(iii) прекршокот е еден од оние што се утврдени во согласност со член 3 став 1 потстав 1 (ц) (iv) и е направен надвор од нејзината територија поради правење, на нејзината територија, прекршоци во согласност со член 3 став 1.

2. Секоја страна потписничка:

(а) исто така, ќе презема мерки што можат да бидат неопходни за воспоставување на нејзина јурисдикција над прекршоците што ги утврдила во согласност со член 3 став 1, кога наводниот прекршител е присутен на нејзината територија и таа нема да и го предаде на другата страна потписничка по следниот основ:

(i). прекршокот да е сторен на нејзината територија или на брод кој плови под нејзино знаме или во авион кој бил регистриран според нејзин закон во време кога е направен прекршокот;

(ii). прекршокот да го направил еден од нејзините државјани.

(b) исто така, може да презема мерки што можат да бидат неопходни за воспоставување на нејзина јурисдикција над прекршоците што ги утврдила во согласност со член 3 став 1, кога наводниот прекршител е присутен на нејзината територија и таа не и го предала на другата страна потписничка.

3. Оваа конвенција не го исклучува извршувањето на која и да било кривична јурисдикција што страната потписничка ќе ја утврди во согласност со својот домашен закон.

Член 5

ЗАПЛЕНА

1. Секоја страна потписничка ќе ги усвои овие мерки што можат да бидат неопходни за да се овозможи заплена на :

(а) приходот што потекнува од прекршоци утврдени во согласност со член 3 став 1 или од сопственост чија вредност одговара на вредноста на таквата добивка;

(b) опојните дроги и психотропните супстанции, материјалите и опремата или другите инструментариуми користени или наменети за користење на кој и да било начин во прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1.

2. Секоја страна потписничка ќе усвои и мерки кои што можат да бидат неопходни на нејзините надлежни органи да им се овозможи да ја идентификуваат, откријат, замрзнат или запленаат добивката, сопственоста, инструментариумите или кои и да било други предмети спомнати во став 1 на овој член, заради конечна заплена.

3. Заради спроведување на мерките наведени во овој член, секоја страна потписничка ќе ги овласти своите судови или други надлежни органи да наложат банкарската, финансиската или комерцијалната евиденција да бидат ставени на располагање или заплени. Страната потписничка нема да одбие да дејствува според одредбите од овој став поради причини на банкарска тајна.

4. (а) Сообразно со барањето што според овој член ќе го постави другата страна потписничка која има јурисдикција над прекршокот утврден во согласност со член 3 став 1, страната потписничка на чија територија се наоѓа добивката, сопственоста, инструментариумите или кои и да било други предмети наведени во став 1 на овој член:

(i). ќе поднесе барање до своите надлежни органи за добивање налог за заплена и, ако го добие тој налог, ќе го изврши; или

(ii). ќе поднесе до своите надлежни органи, заради негово извршување во барањата мера, налог за забрана што го издава страната молителка во согласност со став 1 од овој член, ако тој се однесува на добивката, сопственоста, инструментариумите или некои други предмети наведени во став 1 што се наоѓаат на територијата на замолената страна потписничка.

(б) Сообразно со барањето кое во согласност со овој член ќе го постави некоја друга страна потписничка која има јурисдикција над прекршокот утврден во согласност со член 3 став 1, замолената страна потписничка ќе преземе мерки за идентификување, потрага и замрзнување или одземање на добивката, сопственоста, инструментариумите или на нешто друго од став 1 на овој член заради конечна заплена што ќе ја наложи било страната молителка или, сообразно со барањето според потставот (а) на овој став, замолената страна.

(в) Одлуките и акциите, предвидени со потставовите (а) и (б) од овој став, ќе ги преземе замолената страна, во согласност со одредбите и зависно од одредбите на својот домашен закон, на своите процедурални правила и на кој и да било билатерален или мултилатерален договор, спогодба или аранжман со кој се обврзува спрема страната молителка.

(д) Одредбите на член 7 ст. 7 и 19 се применливи *mutatis mutandis*. Покрај информациите наведени во член 7 став 10, барањата поставени сообразно со овој член ќе го содржат следново:

(i). во случај на барања што се однесуваат на потставот (а) (i) од овој став - опис на сопственоста која ќе биде заплена и фактичка состојба врз која се потпира земјата молителка доволна на замолената страна да и овозможи да бара налог според својот домашен закон;

(ii). во случај на барање кое се однесува на потставот (а) (ii) - правно прифатлива копија од налогот за заплена што го издала страната молителка, а врз кој се засновува барањето, фактичката состојба и информациите за мерката до која се бара извршување на налогот;

(iii). во случај на барање кое се однесува на потставот (б) - фактичка состојба врз која се потпира страната молителка и опис на бараните акции.

(е) Секоја страна потписничка ќе достави до генералниот секретар текст на сите свои закони и прописи со кои овој став се става во сила и текст на сите дополнителни измени на таквите закони и прописи.

(ф) Ако некоја страна потписничка избере преземањето на мерките спомнати во потставовите (а) и (б) од овој став да го обуслови со постоењето на релевантен договор, таа страна потписничка оваа конвенција ќе ја смета како неопходна и доволна договорна основа.

(г) Страните потписнички ќе настојуваат да склучат билатерални и мултилатерални договори, спогодби или аранжмани, со кои ќе се зголеми ефикасноста на меѓународната соработка сообразно со овој член.

5. (а) Добивката или сопственоста што ќе ја заплени една страна потписничка сообразно со став 1 или со став 4 од овој член, ќе и биде на располагање на таа страна потписничка според нејзиниот закон и административните процедури.

(б) Кога дејствува по барање на друга страна потписничка во согласност со овој член, страната потписничка може посебно да го разгледа склучувањето на спогодби за следново:

(i). вредноста на таквата добивка и сопственост, или средствата стекнати со продажба на таква добивка или сопственост или на нивниот значителен дел, да се приложи како придонес во меѓувладините тела специјализирани за борба против незаконитиот промет и злоупотребата на опојните дроги и психотропните супстанции;

(ii). со другите страни потписнички, врз редовна основа или од случај до случај, да ја дели таквата добивка или сопственост, или средствата стекнати со продажба на таква добивка или сопственост, во согласност со нејзиниот домашен закон, со административните процедури или со билатералните или мултилатералните спогодби склучени во таа смисла.

6. (а) Ако добивката добила друга форма или е претворена во друга сопственост, таквата сопственост ќе подлежи на мерките наведени во овој член наместо добивката.

(б) Ако добивката е помешана со сопственост стекната од легитимни извори, таквата сопственост, без прејудиирање на кои и да било овластувања врзани за одземање или замрзнување, ќе подлежи на заплена до проценетата вредност на измешаната добивка.

(с) Приходот или другите користи што потекнуваат од:

(i) добивка;

(ii) сопственост во која е променета или претворена добивката; или

(iii) сопственост со која е измешана добивката, исто така, ќе подлежат на мерките спомнати во овој член, на истиот начин и во истата мерка како и добивката.

7. Секоја страна потписничка може да го разгледува укинувањето на товарење со доказ во врска со легитимноста на добивката или на друга сопственост која подлежи на заплена, во

мерка во која таквото дејствие е во согласност со принципите на нејзиниот домашен закон и со природата на судската и други постапки.

8. Одредбите од овој член нема да се толкуваат така што да ги прејудиираат правата бона фиде на трети страни.

9. Ништо од овој член нема да влијае врз принципот дека мерките на кои се однесува тој ќе се дефинираат и спроведуваат во согласност и под условите утврдени со домашниот закон на страната потписничка.

Член 6

ЕКСТРАДИЦИЈА

1. Овој член ќе се применува за прекршоците што страните потписнички ќе ги утврдат во согласност со член 3 став 1.

2. За секој прекршок на кој се применува овој член ќе се смета дека е опфатен со секоја спогодба за екстрадиција што постои меѓу страните потписнички како прекршок кој подлежи на екстрадиција. Страните потписнички преземаат обврска таквите прекршоци да ги вклучат во секоја спогодба за екстрадиција што се склучува меѓу нив како прекршок кој подлежи на екстрадиција.

3. Ако страната потписничка која ја условува екстрадицијата со постоење на спогодба, прими барање за екстрадиција од некоја друга страна потписничка со која нема спогодба за екстрадиција, таа може оваа конвенција да ја смета како правна основа за екстрадиција во врска со секој прекршок на кој се применува овој член. Страните потписнички на кои им се потребни детални закони за да ја користат оваа конвенција како правна основа за екстрадиција ќе го разгледаат донесувањето на такви закони според потребата.

4. Страните потписнички кои не ја условуваат екстрадицијата со постоење на спогодба ќе ги признаваат прекршоците на кои се однесува овој член за прекршоци што подлежат на екстрадиција помеѓу нив.

5. Екстрадицијата ќе подлежи на условите пропишани со законот на замолената страна или со применливите спогодби за екстрадиција, вклучувајќи ги причините поради кои замолената страна може да одбие екстрадиција.

6. Во разгледувањето на барањата примени согласно со овој член, замолената страна може да одбие да ги задоволи таквите барања таму каде што има доволно причини нејзините судски или други надлежни органи да веруваат дека со задоволувањето на тие барања би се олеснило гонењето или казнувањето на некои лица на сметка на неговата раса, вера, националност или политички мислења или дека поради некоја од тие причини би му се нанела штета на некое лице погодено со барањето.

7. Страните потписнички ќе настојуваат да ги забрзаат екстрадициските процедури и да ги поедностават доказните барања во врска со нив кои се однесуваат на прекршоците на кои се применува овој член.

8. Зависно од одредбите на својот домашен закон и спогодбите за екстрадиција, замолената страна, откако ќе се увери дека околностите тоа го оправдуваат и дека е итно, а по

барање на страната молителка, може да го притвори лицето чија екстрадиција се бара и кое е присутно на нејзината територија или може да преземе други соодветни мерки за обезбедување на негово присуство во постапката за екстрадиција.

9. Без прејудиирање на спроведувањето на која и да било јурисдикција утврдена во согласност со својот домашен закон, страната потписничка на чија територија се наоѓа наводниот прекршител:

(а) ако не го предаде во смисла на прекршокот утврден во согласност со член 3 став 1, поради причините настанати во член 4 став 2 потстав (а), ќе го поднесе предметот до своите надлежни органи поради судско гонење освен ако не се договори поинаку со страната молителка;

(б) ако не го предаде во смисла на кривичен прекршок и ја утврдила својата јурисдикција во врска со тој прекршок во согласност со член 4 став 2 потстав (б), ќе го поднесе предметот до своите надлежни органи заради судско гонење, освен ако страната молителка не побара поинаку во смисла на зачувување на својата легитимна јурисдикција.

10. Ако предавањето барано заради извршување на пресуда се одбие затоа што бараното лице е државјанин на замолената страна, замолената страна, ако нејзиниот закон го дозволува тоа и во согласност со барањата на таквиот закон, врз основа на молба од страната молителка, ќе го разгледа извршувањето на пресудата што е донесена според законот на страната молителка или преостанатиот дел од пресудата.

11. Страните потписнички ќе настојуваат да склучат билатерални и мултилатерални спогодби за спроведување или зголемување на ефикасноста на предавањето.

12. Страните потписнички можат да го разгледаат склучувањето на билатерални или мултилатерални спогодби, било ад хоц или општи, за префрлање во нивната земја на лица осудени на затворска казна или на други видови лишување од слобода за прекршоците за кои се применува овој член, за во неа да го завршат отслужувањето на казната.

Член 7

ЗАЕМНА ПРАВНА ПОМОШ

1. Страните потписнички, согласно со овој член, во најголема мера ќе си даваат заемна правна помош во истрагите, гонењето и судските постапки во врска со кривичните прекршоци утврдени во согласност со член 3 став 1.

2. Заемната правна помош која ќе се дава во согласност со овој член може да се бара во следнава смисла:

- (а) земање докази или искази од лица;
- (б) врачување на судски документи;
- (с) извршување на претрес и одземање;
- (д) преглед на предмети и локации;

- (e) обезбедување на информации и доказни предмети;
- (f) обезбедување на оригинали или заверени копии на релевантни документи и евиденции, вклучувајќи банкарска, финансиска, комерцијална или деловна евиденција;
- (g) идентифицирање или потрага за добивка, сопственост, инструментариуми или други предмети за целите на докажувањето.

3. Страните потписнички можат заемно да си ги дадат и сите други видови заемна правна помош што ги предвидува домашниот закон на замолената страна.

4. Страните потписнички, по барање, ќе го олеснуваат или поттикнуваат, во мера во која е тоа во согласност со нивниот домашен закон и практика, присуството и достапноста на лица, вклучувајќи притворени лица, кои се согласни да помогнат во истрагите или да учествуваат во постапката.

5. Страната потписничка нема да одбие да даде заемна правна помош според овој член поради причини на банкарска тајна.

6. Одредбите од овој член нема да влијаат врз обврските според која и да било друга спогодба, билатерална или мултилатерална, која ја регулира или ќе ја регулира, во целост или делумно, заемната правна помош во кривични предмети.

7. Ст. 8 до 19 од овој член ќе се применуваат на барањата поднесени согласно со овој член ако односните страни потписнички не се обврзани со спогодба за заемна правна помош. Ако страните потписнички се обврзани со таква спогодба, соодветните одредби од таа спогодба ќе се применуваат освен ако страните потписнички се договорат да ги применат ст. 8 до 19 на овој член место нив.

8. Страните потписнички ќе определат надлежен орган, или органи по потреба, кои ќе бидат задолжени и овластени да ги извршат барањата за заемна правна помош или да им ги пренесат на надлежните органи за извршување. Генералниот секретар ќе биде известен за органот или органите определени за оваа цел. Пренос на барањата за заемна правна помош и на сите соопштенија во врска со нив ќе се врши меѓу органите што ги определат страните потписнички; ова барање нема да ги прејудиира правата на страната потписничка да бара таквите барања или соопштенија да ѝ се упатуваат по дипломатски пат и во итни околности, каде што страните потписнички ќе се договорат, по каналите на меѓународната организација за спречување на криминалот - ИНТЕРПОЛ, ако е можно.

9. Барањата ќе се поднесуваат по писмен пат на јазик прифатлив за замолената страна. За јазикот или јазиците прифатливи за секоја страна ќе биде писмено известен генералниот секретар. Во итни случаи, и кога страните така ќе се договорат, барањата можат да се поднесат усно, но веднаш ќе бидат потврдени по писмен пат.

10. Барањето за заемна правна помош ќе содржи:

- (a) идентитет на органот кој поднесува барање;
- (b) предмет и природа на истрагата, гонењето или постапката на која се однесува барањето и име и функции на органот кој ја води таквата истрага, гонење или постапка;

(c) резиме на релевантните факти, освен во врска со барањето за поднесување судски документи;

(d) опис на помошта што се бара и поединости на секоја определена постапка што страната молителка сака да биде спроведена;

(e) каде што е можно, идентитет, локација и државјанство на односното лице;

(f) цел поради која се бараат докази, информации или акција.

11. Замолената страна може да бара додатни информации кога тоа ќе и се стори потребно заради извршување на барањето во согласност со нејзиниот домашен закон или кога тоа може да го олесни таквото извршување.

12. Барањето ќе биде извршено во согласност со домашниот закон на замолената страна и, во мера во која тоа не е во спротивност со домашниот закон на замолената страна и каде што тоа е можно, во согласност со постапките наведени во барањето.

13. Страната молителка нема да ги открие ниту да ги користи информациите или доказите добиени од замолената страна за никакви други истраги, гонења или постапки освен оние што се наведени во барањето ако не добие претходна согласност од замолената страна.

14. Страната молителка може да бара замолената страна да ги зачува како доверливи фактите и суштината на барањата, освен во мера во која е тоа потребно заради извршување на барањето. Ако замолената страна не може да го задоволи условот за доверливост, таа за тоа без одлагање ќе ја извести страната молителка.

15. Заемна правна помош може да се одбие:

(a) ако барањето не е составено во согласност со одредбите од овој член;

(b) ако замолената страна смета дека извршувањето на барањето веројатно ќе биде на штета на нејзиниот суверенитет, безбедност, јавен ред или други битни интереси;

(c) ако на надлежните органи на замолената страна со нејзините домашни закони би им било забрането да го изведат бараното дејствие во врска со некој сличен прекршок, било тоа да е подложено на истрага, гонење или постапка според сопствената јурисдикција;

(d) ако задоволувањето на барањето би било во спротивност со правниот систем на замолената страна кој се однесува на заемната правна помош.

16. За секое одбивање на заемната правна помош ќе бидат дадени причините.

17. Заемната правна помош замолената страна може да ја одложи поради смеќавањето на тековна истрага, гонење или постапка. Во тој случај, замолената страна ќе се консултира со страната молителка и ќе утврди дали помош може да се даде под услови што замолената страна ги смета како неопходни.

18. Сведок, вештак или друго лице кое ќе се согласи да сведочи во постапката или да помогне во истрагата, гонењето или судската постапка на територијата на страната молителка, нема да биде гонето, притварано, казнувано ниту подложувано на некои други ограничувања на неговата лична слобода на таа територија во врска со дела, пропусти или осуди пред неговото

заминување од територијата на замолената страна. Ваква безбедна постапка ќе престане да се применува кога сведокот, вештакот или друго лице, откако имало прилика во рок од петнаесет последовни дена или во кој и да е рок за кој ќе се договорот страните од денот кога официјално е известно дека неговото присуство повеќе не им е потребно на судските органи, да ја напушти територијата, сепак доброволно ќе остане на територијата или, откако ја напуштило, ќе се врати по сопствена слободна волја.

19. Вообичаените трошоци на извршувањето на барањето ќе ги поднесува замолената страна, освен ако односните страни не се договорот поинаку. Доколку се потребни или ќе бидат потребни значителни или вонредни трошоци за да се исполни барањето, страните ќе се консултираат и ќе ги утврдат условите и модалитетите под кои барањето ќе се изврши, како и за начинот на кој ќе се намират трошоците.

20. Страните потписнички, доколку тоа биде потребно, ќе ја разгледаат можноста за склучување на билатерални или мултилатерални спогодби или аранжмани во смисла на одредбите од овој член, за нивно практично спроведување или разработка.

Член 8

ТРАНСФЕР НА ЗАПИСНИЦИ

Страните потписнички ќе ја разгледаат можноста да ги трансферираат меѓусебно записниците за кривично гонење на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1 во случаите кога се смета дека таквиот трансфер е во интерес на правилното извршување на правдата.

Член 9

ДРУГИ ФОРМИ НА СОРАБОТКА И ОБУКА

1. Страните потписнички меѓусебно тесно ќе соработуваат во согласност со своите домашни правни и управни системи, со цел да ја зголемат ефикасноста на законската акција за спречување правење прекршоци утврдени во согласност со член 3 став 1. Тие, врз основа на билатерални или мултилатерални спогодби или аранжмани, посебно:

(а) ќе воспоставуваат и ќе одржуваат канали за одржување врски меѓу нивните надлежни агенции и служби заради олеснување безбедна и брза размена на информации во врска со сите аспекти на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1, вклучувајќи, ако односните страни најдат дека е тоа сообразно, и врски со други криминални активности;

(б) меѓусебно ќе соработуваат во спроведувањето на истраги во врска со прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1 од меѓународен карактер, кои се однесуваат на:

(i) идентитетот, движењето и активноста на лицата осомничени дека се вклучени во прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1;

(ii) движењето на добивката или сопственоста стекната со правење такви прекршоци;

(iii) движењето на опојни дроги, психотропни супстанции, супстанции од Табела I и Табела II на оваа конвенција и на инструментариумите користени или наменети за користење во правењето такви прекршоци.

(c) во соодветни случаи и ако тоа не е во спротивност со националниот закон, ќе основаат заеднички тимови, земајќи ја предвид потребата да се заштити безбедноста на лицата и операциите, заради спроведување на одредбите од овој став. Официјалните претставници на секоја страна кои се членови на тие тимови ќе дејствуваат како лица овластени од страна на соодветните органи на страната на чија територија операцијата треба да се изврши; во сите тие случаи, страните за кои станува збор ќе обезбедат целосно почитување на суверенитетот на страната на чија територија операцијата треба да се изврши;

(d) ќе обезбедат, по потреба, потребни количества супстанции за аналитички или истражни потреби;

(e) ќе ја олеснат ефикасната координација меѓу своите надлежни агенции и служби и ќе ја унапредат размената на персонал и други експерти, вклучувајќи поставување на офицери за врска.

2. Секоја страна, во потребната мера, ќе покренува, развива или подобрува специфични програми на обука за својот персонал во криминалистичката и во другите служби, вклучувајќи ја царинската, задолжен за сузбивање на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1. Тие програми посебно ќе се занимаваат за следново:

(a) методи што се користат во откривањето и спречувањето на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1;

(b) патишта и техники што ги користат лицата осомничени дека се вмешани во прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1, особено во транзитните држави, и соодветни контрамерки;

(c) следење на увозот и извозот на опојни дроги, психотропни супстанции и супстанции од Табела I и Табела II;

(d) откривање и следење на движењето на добивката и на стекнатиот имот од опојни дроги, психотропни супстанции и супстанции од Табела I и Табела II и на инструментариумите користени или наменети за користење во правењето на прекршоци утврдени во согласност со член 3 став 1;

(e) методи што се користат за трансфер, криење или прикривање на таквата добивка, сопствеништво и инструментариум;

(f) собирање на докази;

(g) техники на контрола во слободните царински зони и слободните луки;

(h) современи техники на спроведување на законите;

3. Страните потписнички ќе си помагаат заемно во планирањето и спроведувањето на програмите за истражување и обука наменети за заедничко користење на стручните знаења во областите споменати во став 2 од овој член и за таа цел, кога е тоа потребно, ќе ги користи регионалните и меѓународните конференции и семинари за унапредување на соработката и стимулирање на разговори за проблемите на заемно значење, вклучувајќи ги специјалните проблеми и потреби на транзитните земји.

Член 10

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА И ПОМОШ НА ТРАНЗИТНИТЕ ЗЕМЈИ

1. Страните потписнички ќе соработуваат, непосредно или преку надлежните меѓународни или регионални организации, во давањето помош и поддршка на транзитните држави и, особено, на земјите во развој на кои таква помош и поддршка им се потребни, во можна мера, преку програми за техничка соработка во прекинувањето на синџирот на дрога и сродни активности.

2. Страните потписнички можат да преземат врз себе, непосредно или преку надлежните меѓународни или регионални организации, да им обезбедат финансиска помош на таквите транзитни држави заради зголемување и јакнење на инфраструктурата потребна за ефикасно сузбивање и спречување незаконит промет.

3. Страните потписнички можат да склучат билатерални или мултилатерални спогодби или аранжмани со кои ќе ја подобрат ефикасноста на меѓународната соработка согласно со овој член и можат да земат предвид финансиски аранжмани во таа смисла.

Член 11

КОНТРОЛИРАНА ИСПОРАКА

1. Ако тоа го дозволуваат основните принципи на нивните односни национални правни системи, страните потписнички ќе преземат потребни мерки, во рамките на своите можности, да овозможат соодветно користење на контролирана испорака на меѓународно ниво, врз основа на спогодби или аранжмани со кои меѓусебно ќе се усогласат, заради идентифицирање на лицата вмешани во прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1 и преземање законски мерки против нив.

2. Одлуките за користење на контролирана испорака ќе се донесуваат од случај до случај и можат, кога е потребно, да се земаат предвид финансиски аранжмани и договори во врска со спроведувањето на јурисдикциите на страните за кои се работи.

3. Незаконитите пратки за чија контролирана испорака ќе се постигне договор можат, со согласност од заинтересираните страни, да се фатат и да се дозволи да го продолжат патот со опојни дроги или психотропни супстанции негибнати или отстранети или заменети во целост или делумно.

Член 12

СУПСТАНЦИИ ШТО СЕ КОРИСТАТ ЧЕСТО ВО НЕЗАКОНИТОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ОПОЈНИ ДРОГИ И ПСИХОТРОПНИ СУПСТАНЦИИ

1. Страните потписнички ќе ги преземаат мерките што ги сметаат како подобни за спречување на пренасочувањето на супстанциите од Табела I и Табела II што се користат за незаконито производство и преработка на опојни дроги или психотропни супстанции и за таа цел меѓусебно ќе соработуваат.

2. Ако некоја страна потписничка или Одборот имаат информации кои, според нивното мислење, можат да бараат вклучување на некоја супстанција во Табела I или Табела II, тие за тоа ќе го известат генералниот секретар и ќе му достават информации со кои ќе го поткрепат тоа писмено известување. Постапката опишана во ст. 2 до 7 од овој член, исто така, ќе се применува кога некоја страна потписничка или Одборот имаат информации кои го оправдуваат бришењето на некоја супстанција од Табела I или Табела II или преносот на супстанција од една табела во друга.

3. Таквото писмено известување, како и сите информации што ги смета за релевантни, генералниот секретар ќе им ги пренесе на страните потписнички и на Комисијата и, кога известување ќе поднесе страна потписничка, на Одборот. Страните потписнички своите мислења во врска со ова известување ќе му ги достават на генералниот секретар, заедно со сите дополнителни информации што можат да му помогнат на Одборот во утврдувањето на оцената и на Комисијата во донесувањето одлука.

4. Ако Одборот, земајќи ги предвид обемот, значењето и разновидноста на законитото користење на супстанцијата, и можноста и леснината на користење на други супстанции, како за законито, така и за незаконито производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции, утврди:

(a) дека супстанцијата често се користи во незаконито производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции;

(b) дека обемот на незаконитото производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции создава сериозни здравствени и социјални проблеми така што ја оправдува меѓународната акција; тој ќе и достави на Комисијата оценка на супстанцијата, вклучувајќи го и можниот ефект од додавањето на супстанцијата било во Табела I или во Табела II кај законитото и кај незаконитото производство или преработка, заедно со препораки за мерките за следење, ако ги има, што би биле погодни во светлината на неговата оценка.

5. Комисијата, земајќи ги предвид коментарите што ги поднеле страните потписнички и коментарите и препораките на Советот, чија оценка ќе биде решавачка по научните прашања, и исто така земајќи ги предвид сите други релевантни фактори, може да одлучи со двотретинско мнозинство на гласовите на своите членови да ја стави супстанцијата во Табела I или Табела II.

6. Секоја одлука што Комисијата ќе ја донесе согласно со овој член генералниот секретар ќе им ја соопшти на сите држави и на другите тела кои се или кои имаат право да станат страни потписнички на оваа конвенција, и на Одборот. Таа одлука ќе влезе во сила за секоја страна потписничка 180 (стоосумдесет) дена по датумот на таквото соопштение.

7. (a) Одлуките на Комисијата донесени според овој член ќе подлежат на ревизија на Советот по барање на која и да е страна потписничка поднесено во рок од 180 (стоосумдесет) дена по датумот на писменото известување за одлуката. Барање за ревизија ќе му биде испратено на генералниот секретар заедно со сите релевантни информации на кои се бара ревизија.

(b) Генералниот секретар копије од барањето за ревизија и сите релевантни информации ќе и ги пренесе на Комисијата, на Одборот и на сите страни потписнички и ќе ги повика да поднесат свои коментари во рок од 90 дена. Сите примени коментари ќе му бидат поднесени на Советот на разгледување.

(c) Советот може да ја потврди или поништи одлуката на Комисијата. Известувањето за одлуката на Советот ќе биде пренесено до сите држави и други тела кои се или кои имаат право да станат страни потписнички на оваа конвенција, до Комисијата и Одборот.

8. (a) Не прејудиирајќи ја општоста на одредбите содржани во став 1 од овој член и одредбите на Конвенцијата од 1961, на изменетата Конвенција од 1961 и Конвенцијата од 1971, страните потписнички ќе преземаат мерки што ги сметаат како адекватни за следење на производството, преработката и дистрибуцијата на супстанции од Табела I и Табела II што се случуваат на нивните територии.

(b) За таа цел, страните потписнички можат:

(i) да ги контролираат сите лица и претпријатија вмешани во производството, преработката и дистрибуцијата на такви супстанции;

(ii) да ги контролираат, по допуштање, основањето на производство, преработка или дистрибуција и просториите во кои би се вршело тоа;

(iii) да бараат корисниците на допуштањето да добијат дозвола за изведување на наведените работи;

(iv) да го спречат натрупувањето на такви супстанции во посед на производителите, преработувачите и дистрибутерите што ги надминуваат количествата потребни за нормално водење на работата и за постојните услови на пазарот.

9. Секоја страна потписничка во врска со супстанциите од Табела I и Табела II ќе ги преземе следниве мерки:

(a) ќе установи и ќе одржува систем за следење на меѓународниот промет на супстанции наведени во Табела I и Табела II заради полесна идентификација на сомнителните трансакции. Такви системи за следење ќе се применуваат во тесна соработка со производителите, преработувачите, увозниците, извозниците, продавачите на големо и

продавачите на мало, кои ќе ги известуваат надлежните органи за сомнителните порачки и трансакции;

(b) ќе предвидат одземање на секоја супстанција од Табела I и Табела II ако има доволно докази дека таа се користи во незаконито производство или преработка на некоја опојна дрога или психотропна супстанција;

(c) ќе ги извести, во што пократок рок, надлежните органи и служби на заинтересираните страни потписнички ако има причини да се верува дека увозот, извозот или транзитот на супстанција од Табела I и Табела II е наменет за незаконито производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции, вклучувајќи посебно информации за средствата за плаќање и за сите други битни елементи што довеле до такво верување;

(d) ќе бара стоките што се увезуваат и извезуваат да бидат правилно означени и документирани. Комерцијалните документи, како што се фактури, манифести на товарот, товарни листови, царински документи и други испратни документи, ќе ги вклучуваат називите наведени во Табела I и Табела II на супстанциите што се увезуваат и извезуваат, количината што се увезува или извезува и името и адресата на извозникот, увозникот и, кога е на располагање, на примачот;

(e) ќе обезбеди документите споменати во потставот (d) на овој став да се чуваат во рок од најмалку две години и да можат да им бидат ставени на располагање на надлежните органи заради инспекција.

10. (a) Покрај одредбите од став 9 и по барање на заинтересираната страна до генералниот секретар, секоја страна од чија територија треба да се извезе супстанција од Табела I ќе обезбеди, пред тој извоз, надлежните органи да ги достават следните информации до надлежните органи на земјата увозничка:

- (i) име и адреса на извозникот и увозникот и, кога е на располагање, на примачот;
- (ii) назив на супстанцијата во Табела I;
- (iii) количество на супстанцијата што ќе се извезе;
- (iv) очекувано место на влегување во земјата и очекуван датум на испраќање;
- (v) сите други информации за кои страните потписнички меѓусебно ќе се договорат;

(б) Една страна потписничка може да усвои мерки на контрола построги или поостри од мерките предвидени со овој став ако според нејзиното мислење, такви мерки се пожелни или неопходни.

11. Кога една страна потписничка ќе и достави информации на друга страна во согласност со ст. 9 и 10 на овој член, страната која доставува такви информации може да бара страната која ќе ги прими да ја чува како доверлива секоја трговска, деловна, комерцијална или професионална тајна или трговски процес.

12. Секоја страна потписничка секоја година, во форма и на начин предвиден за тоа и на формуларите што ќе и бидат ставени на располагање, ќе му достави на Одборот за информации за:

(а) количества заплени супстанции од Табела I и Табела II и, кога е познато, за нивното потекло;

(б) сите супстанции што не се вклучени во Табела I и Табела II, а за кои е утврдено дека се користат во незаконито производство или преработка на опојни дроги или психотропни супстанции и за кои страната потписничка смета дека се доволно значајни за да го сврти вниманието на Одборот на нив;

(ц) методите на пренасочување и незаконито производство или преработка.

13. Одборот секоја година ќе и поднесува на Комисијата извештај за спроведувањето на овој член, Комисијата периодично ќе ја анализира адекватноста и исправноста на Табела I и Табела II.

14. Одредбите од овој член нема да се применуваат на фармацевтските препарати и на други препарати што содржат супстанции од Табела I и Табела II кои се помешани на таков начин што супстанциите не можат лесно да се користат или да се вратат во првобитна состојба со постојните применливи средства.

Член 13

МАТЕРИЈАЛИ И ОПРЕМА

Страните потписнички ќе преземаат мерки што ги сметаат за погодни за спречување на трговија и пренасочување на материјали и опрема за незаконито производство или преработка на опојни дроги и психотропни супстанции и ќе соработуваат за таа цел.

Член 14

МЕРКИ ЗА ИСКОРЕНУВАЊЕ НА НЕЗАКОНИТО ОДГЛЕДУВАЊЕ НА НАРКОТИЧНИ РАСТЕНИЈА И ЗА ЕЛИМИНИРАЊЕ НА ПОБАРУВАЧКАТА НА ОПОЈНИ ДРОГИ И ПСИХОТРОПНИ СУПСТАНЦИИ

1. Мерките што страните потписнички ќе ги преземаат согласно со оваа конвенција нема да бидат помалку строги од одредбите што се применуваат на искоренувањето на незаконитото одгледување на растенија што содржат опојни дроги и психотропни супстанции и на елиминирањето на незаконитата побарувачка на опојни дроги и психотропни супстанции според одредбите на Конвенцијата од 1961 година, изменетата конвенција од 1961 и Конвенцијата од 1971 година.

2. Секоја страна потписничка ќе презема соодветни мерки за спречувањето на незаконитото одгледување и за искоренување на растенијата што содржат опојни дроги и психотропни супстанции, како што се опиумски афион, џбун на кока и растение канабис, што се одгледуваат незаконито на нејзината територија. Во усвоените мерки ќе се почитуваат

основните човечки права и ќе се земаат предвид традиционалните законити употреби, каде што постојат историски докази за такви употреби, како и заштитата на човековата околина.

3. (а) Страните потписнички можат да соработуваат заради зголемување на ефикасноста на напорите за искоренување. Таа соработка, меѓу другото, може да вклучи, каде што е тоа погодно, поддршка на интегралниот развој на селото кој води кон економски рентабилни замени за незаконитото одгледување. Факторите, како што се пристапот на пазарот, расположивоста на ресурси и постојните општествено-економски услови, треба да се земат предвид пред реализацијата на таквите програми за развој на селото. Страните потписнички можат да се договорат и за други соодветни мерки на соработка.

(б) Страните потписнички исто така ќе ја олеснуваат размената на научни и технички информации и ќе водат истражување во врска со искоренувањето.

(ц) Кога имаат заеднички граници, страните потписнички ќе настојуваат да соработуваат во програмите за искоренување во своите подрачја покрај тие граници.

4. Страните потписнички ќе усвојат соодветни мерки кои имаат за цел елиминирање или намалување на незаконитата побарувачка на опојни дроги и психотропни супстанции, со цел да го намалат човечкото патење и да ги елиминираат финансиските поттици за незаконит промет. Овие мерки можат да се засноваат, меѓу другото, врз препораки на Обединетите нации, на специјализирани агенции на Обединетите нации, како што се Светската здравствена организација и други надлежни меѓународни организации и Сеопфатниот мултидисциплинарен приказ усвоен на Меѓународната конференција за злоупотреба на дроги и незаконит промет, одржана во 1987 година, со оглед на тоа дека тој се однесува на напорите на владините и невладините агенции и на приватници во областа на превенцијата, лекувањето и рехабилитацијата. Страните потписнички можат да склучат билатерални или мултилатерални спогодби или аранжмани со цел да ја елиминираат или намалат незаконитата побарувачка на опојни дроги и психотропни супстанции.

5. Страните потписнички исто така можат да преземат потребни мерки за рано уништување или законито отстранување на опојни дроги, психотропни супстанции и супстанции од Табела И и Табела ИИ што се одземени или заплени и за прифаќање како доказ на прописно заверени потребни количини на такви супстанции.

Член 15

КОМЕРЦИЈАЛНИ ПРЕВОЗНИЦИ

1. Страните потписнички ќе преземат соодветни мерки за да обезбедат превозните средства на комерцијалните превозници да не се користат во правењето прекршоци утврдени во согласност со член 3 став 1, тие мерки можат да вклучат специјални аранжмани со комерцијалните превозници.

2. Секоја страна потписничка ќе бара од комерцијалните превозници да преземат разумни мерки на претпазливост за да спречат користење на своите превозни средства за правење на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1. Тие мерки на претпазливост можат да вклучат:

(а) ако главното деловно седиште на комерцијалниот превозник е на територијата на таа страна потписничка:

- (i) обука на кадри за идентифицирање на сомнителни пратки или лица;
- (ii) унапредување на интегритетот на кадрите;

(б) ако комерцијалниот превозник работи на територијата на страната потписничка:

- (i) претходно поднесување на товарните манифести, каде што е тоа можно;
- (ii) користење на печати кои можат поединечно да се проверуваат и кои не можат лесно да се оштетат на контејнерите;
- (iii) што порано известување на соодветните надлежни органи за сите сомнителни околности што би можеле да имаат врска со правењето на прекршоците утврдени во согласност со член 3 став 1.

3. Секоја страна потписничка ќе настојува да обезбеди комерцијалните превозници и соодветните надлежни органи на местата на влезот и излезот од земјата и на другите места на царинска контрола да соработуваат, заради спречување на неовластеното пристапување на превозните средства и товарот и спроведување на соодветните мерки на безбедност.

Член 16

КОМЕРЦИЈАЛНИ ДОКУМЕНТИ И ОБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТОКИТЕ ЗА ИЗВОЗ

1. Секоја страна потписничка ќе бара законитите извози на опојни дроги и психотропни супстанции да бидат проследени со исправни документи. Покрај барањето за документација според член 31 на Конвенцијата од 1961 година, член 31 на изменетата Конвенција од 1961 и член 12 на Конвенцијата од 1971 година, комерцијалните документи како што се фактурите, товарните манифести, товарните листови, царинските документи и другите превозни документи, ќе ги содржат називите на опојните дроги и психотропните супстанции кои се извезуваат, што се наведени во соодветните списоци на Конвенцијата од 1961 година, изменетата Конвенција од 1961 и Конвенцијата од 1971 година, количината што се извезува и името и адресата на извозникот, увозникот и, кога е познат, на примателот.

2. Секоја страна потписничка ќе бара пратките на опојни дроги и психотропни супстанции што се извезуваат да не бидат неточно обележени.

Член 17

НЕЗАКОНИТ ПРОМЕТ ПО МОРЕ

1. Страните потписнички ќе соработуваат во најголема можна мерка врз спречувањето на незаконитиот промет по море, во согласност со меѓународното поморско право.

2. Страната потписничка која има разумни основи за сомневање дека бродот, кој плови под нејзино знаме или не развива знаме или не покажува ознаки за регистрацијата, е вмешан во незаконит промет, може да бара помош од другите страни потписнички во спречувањето на неговото користење на таа цел. Така замолените страни потписнички ќе дадат помош во рамките на своите расположливи средства.

3. Страната потписничка која има разумни основи за сомневање дека бродот, кој користи слободна пловидба во согласност со меѓународното право и развива знаме или покажува ознаки за регистрацијата на другата страна потписничка, е вмешан во незаконит промет, може за тоа писмено да ја извести државата чие е знамето, да бара потврда на регистрацијата, да бара овластување на државата чие е знамето, да преземе соодветни мерки во врска со тој брод.

4. Во согласност со став 3 или во согласност со спогодбите во сила помеѓу нив или во согласност со некои други договори или со аранжманот помеѓу тие страни потписнички, страната чие е знамето, може да ја овласти земјата која поднесува барање, помеѓу другото:

(a) да се качи на бродот;

(b) да го пребара бродот;

(c) ако се пронајде доказ за вмешаноста во незаконит промет, да преземе соодветна акција во врска со бродот, лицата и товарот на него.

5. Кога ќе се преземе акција сообразно со овој член, заинтересираните страни потписнички ќе водат сметка за потребата да не ја загрозат безбедноста на животите на море, безбедноста на бродот и товарот и да не им нанесат штета на комерцијалните и законските интереси на државата чие е знамето или на некои други заинтересирани држави.

6. Државата чие е знамето може, во согласност со своите обврски во став 1 на овој член, давањето овластувања да го подложи на условите за кои меѓусебно ќе се договори со државата која поднела барање, вклучувајќи ги условите сврзани за одговорноста.

7. Во смисла на ст. 3 и 4 на овој член, страната потписничка ќе одговори без одлагање на барањето на другата страна потписничка да утврди дали бродот кој плови под нејзино знаме има право тоа да го прави, како и на барањата за овластување поднесени сообразно со став 3. Во времето кога ќе стане страна потписничка на оваа конвенција, секоја страна ќе го именува органот или, кога е тоа потребно, органите кои ќе примаат и одговараат на таквите барања. За именуваниот орган, преку генералниот секретар, сите други страни потписнички ќе бидат известени во рок од еден месец од наменувањето.

8. Страната потписничка која ги презела мерките во согласност со овој член навремено ќе ја извести државата, чие е знамето, за резултатите на тие мерки.

9. Страните потписнички ќе го разгледаат склучувањето на билатералните или регионалните спогодби или аранжманите за спроведувањето или зголемувањето на ефикасноста на одредбите на овој член.

10. Мерките сообразно со став 4 на овој член ќе се спроведуваат само со воени бродови или воени авиони, или со други бродови или авиони јасно обележени или препознатливи како бродови и авиони во служба на владата, овластени во таа смисла.

11. Во сите мерки преземени во согласност со овој член ќе се земат предвид потребата да не се меша и да не се нарушат правата и обврските и вршењето на јурисдикција на крајбрежните држави во согласност со меѓународниот поморски закон.

Член 18

СЛОБОДНИ ТРГОВСКИ ЗОНИ И СЛОБОДНИ ЛУКИ

1. Страните потписнички ќе ги применат мерките за спречување на незаконитиот промет на опојни дроги и психотропни супстанции и супстанции од Табелата И и Табелата ИИ во слободните трговски зони и во слободните луки, кои не се поблаги од мерките што се применуваат во другите делови на нивните територии.

2. Страните потписнички ќе настојуваат:

(а) да го следат движењето на стоките и лицата во слободните царински зони и во слободните луки и, за таа цел, да ги овластат соодветните органи да го пребаруваат товарот и доаѓачките и заминувачките бродови, вклучувајќи ги туристичките и рибарските бродови и, кога е тоа потребно, да ги пребаруваат членовите на екипажот, патниците и нивниот багаж;

(б) да го воспостават и одржуваат системот на откривање пратки за кои постои сомневање дека содржат опојни дроги и психотропни супстанции и супстанции од Табелата И и Табелата ИИ, а кои влегуваат или излегуваат од слободните трговски зони и од слободните луки;

(в) да воспостават и да одржуваат системи за надзор во подрачјата на луките и доковите и на аеродромите и на граничните премини во слободните трговски зони и во слободните луки.

Член 19

КОРИСТЕЊЕ НА ПОШТАТА

1. Во согласност со своите обврски според конвенциите на Светската поштенска унија, и во согласност со основните принципи на своите домашни правни системи, страните потписнички ќе ги усвојат мерките за спречување на користењето на поштата за незаконит промет и за таа цел меѓусебно ќе соработуваат.

2. Мерките изведени во став 1 на овој член ќе вклучат, особено:

(а) координирана акција за превенција и спречување на користењето на поштата за незаконит промет;

(б) воведување и одржување, од страна на овластениот персонал за спроведување на законите, на истражни и контролни техники наменети за откривање на незаконити пратки на опојни дроги, психотропни супстанции и супстанции од Табелата И и Табелата ИИ во поштата;

(с) законодавни мерки кои овозможуваат користење на соодветните средства за обезбедување докази потребни за судската постапка.

Член 20

ИНФОРМАЦИИ КОИ ЌЕ ГИ ПОДНЕСУВААТ СТРАНИТЕ ПОТПИСНИЧКИ

1. Страните потписнички, преку генералниот секретар, ќе и поднесуваат на Комисијата информации за функционирањето на оваа конвенција на нивните територии и, посебно:

- (а) текстот на законите и прописите објавени за влегувањето во сила на Конвенцијата;
- (б) подробностите во врска со случаите на незаконит промет во рамките на нивната јурисдикција кои се сметаат како важни поради новите откриени трендови, количества, изворите од кои супстанциите се добиени или методите што ги користат лицата вклучени во таквиот промет.

2. Страните потписнички таквите информации ќе ги доставуваат на начинот и во роковите што ќе ги бара Комисијата.

Член 21

ФУНКЦИИ НА КОМИСИЈАТА

Комисијата е овластена да ги разгледува сите прашања сврзани за целите на оваа Конвенција и, посебно:

- (а) Комисијата, врз основа на информациите што ќе ги поднесат страните потписнички во согласност со член 20, ќе го анализира функционирањето на оваа конвенција;
- (б) Комисијата може да дава предлози и општи препораки врз основа на испитувањата на информациите добиени од страна на потписничките;
- (с) Комисијата може да му обрне внимание на Одборот за сите прашања што би можеле да бидат релевантни за функциите на Одборот;
- (д) Комисијата, по кое и да било прашање што ќе и го пренесе Одборот според член 22 став 1 (б), ќе ги преземе мерките што ги смета за соодветни;
- (е) Комисијата може, во согласност со постапките наведени во член 12, да ги измени и дополни Табелата И и Табелата ИИ;
- (ф) Комисијата може да им го сврти вниманието на државите што не се потписнички на одлуката и на препораката што ќе ги усвои според оваа конвенција, за да го разгледаат тие преземањето мерки во согласност со тие одлуки и препораки.

Член 22

ФУНКЦИИ НА ОДБОРОТ

1. Не прејудуирајќи ги функциите на Комисијата според член 21 и не прејудуирајќи ги функциите на Одборот и Комисијата според Конвенцијата од 1961, изменетата Конвенција од 1961 и Конвенцијата од 1971 година:

(a) ако, врз основа на свое испитување на информациите што му се на располагање нему, на генералниот секретар или на Комисијата, или на информациите што му ги доставиле органи на Обединетите нации, Одборот има причина да верува дека целите на оваа конвенција по прашањата сврзани за неговата надлежност не се исполнуваат, Одборот може да ја повика страната или страните потписнички да му ги достават сите релевантни информации;

(b) во врска со чл. 12, 13 и 16:

(i) по преземањето мерки сообразно со потставот (a) на овој член, Одборот, ако смета дека е неопходно тоа да го направи, може да ги повика односните страни потписнички да ги усвојат таквите корективни мерки кои во дадените околности ќе бидат неопходни за извршувањето на одредбите на чл. 12, 13 и 16;

(ii) пред преземањето мерки според потставот (iii), Одборот ќе ги третира како доверливи сите комуникации со односната страна потписничка спрема претходните потставови;

(iii) ако Одборот утврди дека односната страна потписничка не ги презела корективните мерки кои била повикана да ги преземе според овој потстав, тој за тоа може да им обрне внимание на страните потписнички, на Советот и на Комисијата. Секој извештај што ќе го објави Одборот спрема овој потстав ќе ги содржи и гледиштата на односната страна потписничка, ако тоа таа го побара.

2. Секоја страна потписничка ќе биде повикана да биде застапена на состанокот на Одборот на кој ќе се разгледува прашањето од непосреден интерес за неа според овој член.

3. Ако во кој и да било случај одлуката на Одборот што ќе се усвои според овој член не биде едногласна, гледиштата на малцинството ќе се констатираат.

4. Одлуките на Одборот според овој член ќе се донесуваат со двотретинско мнозинство од вкупниот број на членови на Одборот.

5. Во спроведувањето на своите функции сообразно со потставот 1 (a) на овој член, Одборот ќе обезбедува доверливост на сите информации што можат да му дојдат во посед.

6. Одговорноста на Одборот според овој член не ќе се применува на спроведувањето на договорите или спогодбите склучени помеѓу страните потписнички во согласност со одредбите на оваа конвенција.

7. Одредбите на овој член нема да бидат применувани на спогодбите помеѓу страните потписнички што потпаѓаат под одредбите на член 32.

Член 23

ИЗВЕШТАИ НА ОДБОРОТ

1. Одборот ќе подготви годишен извештај за својата работа кој ќе содржи анализа на информациите што му се на располагање и, во соодветни случаи, приказ на објасненијата, ако ги има, што ги дале или што ги бараат страните потписнички, заедно со евентуалните забележувања и препораки кои Одборот сака да ги даде. Одборот може да ги состави и дополнителните извештаи што ги смета како неопходни. Извештаите ќе му бидат поднесени на Советот преку Комисијата која може да даде соодветни коментари.

2. Извештаите на Одборот генералниот секретар ќе им ги упати на страните потписнички и потоа ќе ги објави. Страните потписнички ќе ја дозволат нивната неограничена дистрибуција.

Член 24

ПОДГОТОВКА НА ПОСТРОГИ МЕРКИ ОД ОНИЕ ШТО ГИ БАРА ОВАА КОНВЕНЦИЈА

Страната потписничка може да усвои мерки построги или поостри од оние што ги предвидува оваа конвенција ако, според нејзиното мислење, таквите мерки се пожелни или нужни за спречувањето или сузбивањето на незаконитиот промет.

Член 25

НЕПРЕЈУДИЦИРАНИ ПРАВА И ОБВРСКИ ОД ПОРАНЕШНИТЕ СПОГОДБИ

Одредбите на оваа конвенција не ќе им бидат на штета на кои и да било права или обврски што страните потписнички на оваа конвенција ги презеле врз основа на Конвенцијата од 1961 година, изменетата Конвенција од 1961 и Конвенцијата од 1971 година.

Член 26

ПОТПИШУВАЊЕ

Оваа конвенција ќе биде отворена за потпишување во Уредот на Обединетите нации во Виена, од 20 декември 1988 до 28 февруари 1989 година, а потоа во Дирекцијата на Обединетите нации во Њујорк, до 20 декември 1989 година, од страна на:

(а) сите држави;

(б) Намибија, која го застапува Советот на Обединетите нации за Намибија;

(с) регионалните организации на економската интеграција кои имаат надлежност во преговарањето, склучувањето и примената на меѓународните спогодби во прашањата опфатени со оваа конвенција, при што повикувањето во оваа конвенција на страните потписнички, државите или националните служби се применува на овие организации во границите на нивната надлежност.

Член 27

РАТИФИКАЦИЈА, ПРИФАЌАЊЕ, ОДОБРУВАЊЕ ИЛИ ОФИЦИЈАЛНА ПОТВРДА

1. Оваа конвенција подлежи на ратификација, прифаќање или одобрение од страна на државите и Намибија, која ја застапува Советот на Обединетите нации за Намибија, и официјална потврда на регионалните организации за економска интеграција спомнати во член 26 потстав (ц). Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување и одлуките сврзани за официјалната потврда ќе бидат депонирани кај генералниот секретар.

2. Во своите инструменти на официјална потврда регионалните организации за економски интеграции ќе дадат изјава во која мера се надлежни во прашањата регулирани со оваа конвенција. Овие организации, исто така, ќе го известуваат генералниот секретар за евентуалните измени во обемот на нивната надлежност во прашањата регулирани со оваа конвенција.

Член 28

ПРИСТАПУВАЊЕ

1. Оваа конвенција ќе остане отворена за пристапување од страна на која и да било држава, на Намибија, која ја застапува Советот на Обединетите нации за Намибија, и од страна на регионалните организации за економска интеграција спомнати во член 26 потстав (ц). Пристапувањето ќе се изврши со депонирање на инструментите за пристапување кај генералниот секретар.

2. Во своите инструменти за пристапување регионалните организации за економска интеграција ќе дадат изјава за тоа во која мера се надлежни во прашањата регулирани со оваа конвенција. Овие организации, исто така, ќе го известат генералниот секретар за евентуалните измени во обемот на нивната надлежност во прашањата регулирани со оваа конвенција.

Член 29

ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

1. Оваа конвенција ќе влезе во сила деведесеттиот ден од датумот на депонирањето кај генералниот секретар на дваесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување од страна на државите или на Намибија, која ја застапува Советот за Намибија.

2. За секоја држава или за Намибија, која ја застапува Советот за Намибија, што ќе ја ратификуваат, прифатат, одобрат оваа конвенција или што ќе пристапат кон оваа конвенција по депонирањето на дваесеттиот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, Конвенцијата ќе влезе во сила деведесеттиот ден по датумот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување.

3. За секоја регионална организација за економска интеграција спомната во член 26 потстав (ц) која депонира инструмент сврзан за одлуката за официјалната потврда или инструмент за пристапување, оваа конвенција ќе влезе во сила деведесеттиот ден по таквото

депонирање, или на денот кога Конвенцијата ќе влезе во сила сообразно со став 1 на овој член, зависно што е подоцна.

Член 30

ОТКАЖУВАЊЕ

1. Страната потписничка може да ја откаже оваа конвенција во секое доба со писмено известување упатено до генералниот секретар.
2. Таквото откажување ќе влезе во сила за односната страна потписничка една година по датумот на приемот на писменото известување од страна на генералниот секретар.

Член 31

ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА

1. Секоја страна потписничка може да предложи измени и дополненија на оваа конвенција. Текстот на евентуалните такви измени и дополненија и причините за истите таа страна потписничка ќе ги испрати до генералниот секретар, кој ќе го испрати до другите страни потписнички и ќе ги праша дали ги прифаќаат предложените измени и дополненија. Ако ниедна од страните потписнички не го одбие така испратениот предлог на измени и дополненија во рок од дваесет и четири месеци по испраќањето, ќе се смета дека истиот е прифатен и ќе влезе во сила за секоја страна потписничка деведесет дена откако кај генералниот секретар го депонирала инструментот со кој ја изразила својата согласност измената и дополнението за неа да бидат задолжителни.
2. Ако предложените измени и дополненија ги одбие која и да било страна потписничка, генералниот секретар ќе се консултира со другите страни потписнички и, ако тоа го бара мнозинството, ќе му го изнесе предметот, заедно со евентуалните коментари што ќе ги дадат страните потписнички, на Советот, кој може да одлучи да свика конференција во согласност со член 62 став 4 од Повелбата на Обединетите нации. Сите измени и дополненија што ќе произлезат од таквата конвенција ќе бидат вклучени во Протоколот за измени и дополненија. Ќе се бара согласноста таквиот протокол да биде задолжителен посебно да му се изрази на генералниот секретар.

Член 32

РЕШАВАЊЕ НА СПОРОВИТЕ

1. Ако помеѓу две или повеќе страни потписнички дојде до спор околу толкувањето или примената на оваа конвенција, тие страни потписнички меѓусебно ќе се консултираат заради решавање на спорот преку преговори, истраги, посредување, намирување, арбитражи, обраќање на регионалните тела, судски процес или други мирољубиви средства по сопствен избор.

2. Секој спор кој може да се реши на начинот пропишан во став 1 на овој член, ќе му биде проследен, на барање од која и да било од државите страни во спорот, на Меѓународниот суд на правдата за одлучување.

3. Ако регионалната организација за економска интеграција спомната во член 26 потстав (ц) е страна во спорот кој не може да се реши на начинот пропишан во став 1 на овој член, таа може, преку некоја од државите членки на Обединетите нации, да бара од Советот да побара стручно мислење на Меѓународниот суд на правдата во согласност со член 65 на Статутот на Судот, кое мислење ќе се смета за одлучувачко.

4. Секоја држава, во времето на потпишувањето и ратификацијата, прифаќањето или одобрувањето на оваа конвенција или пристапувањето кон истата или секоја регионална организација за економска интеграција, во времето на потпишувањето или депонирањето на одлуката за официјалната потврда или пристапување, може да изјави дека не смета дека ја обврзуваат ст. 2 и 3 на овој член. Ст. 2 и 3 нема да бидат обврзувачки ни за другите страни потписнички во однос на која и да било страна која дала таква изјава.

5. Секоја страна потписничка која дала изјава во согласност со став 4 на овој член може во секое доба да ја повлече таа изјава со писмено известување упатено до генералниот секретар.

Член 33

ВЕРОДОСТОЈНОСТ НА ТЕКСТОВИТЕ

Текстовите на оваа конвенција на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик се еднакво веродостојни.

Член 34

ДЕПОЗИТАР

Генералниот секретар ќе биде депозитар на оваа конвенција.

Составена во Виена, во еден оригинал, на 20 декември 1988 година.

АНЕКС	
Табела I	Табела II
Ефедрин	Анхидрид на оцетна киселина
Ергометрин	Ацетон
Ерготамин	Антранилна киселина
Лизергинска киселина	Етилетар
1-фенил-2-пропанон	Фенилоцетна киселина
Псеудо-ефедрин	Пиперидин
Соли на супстанциите наведени во оваа табела секогаш кога постоењето на таквите соли е можно.	Соли на супстанциите наведени во оваа табела секогаш кога постоењето на таквите соли е можно.

6. КОНВЕНЦИЈА ЗА ПЕРЕЊЕ ПАРИ, ОТКРИВАЊЕ, ЗАПЛЕНА И КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТНА КОРИСТ ПРИБАВЕНА СО КРИВИЧНО ДЕЛО (СТРАЗБУРСКА КОНВЕНЦИЈА)

ПРЕАМБУЛА

Државите членки на Советот на Европа и другите Држави потписнички на оваа Конвенција,

Сметајќи дека целта на Советот на Европа е да оствари потесно заедништво помеѓу своите членови;

Уверени во неопходноста од продолжување на заедничката казнена политика управана кон заштита на заедницата;

Сметајќи дека борбата против тешкиот криминалитет, кој се повеќе е меѓународен проблем изискува примена на модерни и ефикасни методи на меѓународно ниво;

Ценејќи дека една од тие методи се состои во одземање на економската корист од кривичното дело од извршителот;

Сметајќи дека за да се постигне оваа цел, треба да се воспостави задоволителен систем на меѓународна соработка,

Се согласија за следното:

ГЛАВА I

ТЕРМИНОЛОГИЈА

Член 1

- a. **"производи"** ја означува секоја економска корист прибавена со кривично дело. Оваа корист може да се однесува на секој имот, како што е определен во алинеја а) од овој член;
- b. **"имот"** подразбира имот од било каков вид, телесен или бестелесен, подвижен или неподвижен, како и правни акти или документи како доказ за носителот или правото на имотот;
- c. **"инструменти"** го означува секој предмет употребен или наменет за употреба на било кој начин, во целина или делумно, за да се изврши едно или повеќе кривични дела;
- d. **"конфискација"** означува казна или мерка изречена од страна на судот по спроведената постапка за извршено едно или повеќе кривични дела, казна или мерка која води кон одземање на имотот;
- e. **"главна повреда"** го означува секое кривично дело како резултат на кое економската корист е подобна да биде предмет на кривичното дело според членот 6 од оваа Конвенција.

ГЛАВА II

МЕРКИ КОИ СЕ ПРЕВЗЕМААТ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Член 2

Мерки на конфискација

1. Секоја Страна ги прифаќа законодавните и другите мерки кои се неопходни за да и овозможат да изврши конфискација на инструментите и предметите или на имотот чија вредност одговара на овие предмети.
2. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот документ за ратификација, за прифаќање, за одобрување или за пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа да изјави дека ставот 1 од

овој член се применува само на повреди или категории на повреди прецизирани во декларацијата.

Член 3

Истражни и привремени мерки

Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни за да и се овозможат да се идентификува и да се истражи имотот подвргнат на конфискација согласно членот 2 став 1и да се спречи секое дејствие, трансфер или отуѓување на овој имот.

Член 4

Овластување и специјални техники на истражување

1. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни да ги овластат нивните судови или други надлежни органи да наложат пренос или заплenuвање на банкарските, финансиските или трговските досиеја, како би се спровеле мерките предвидени во членовите 2 и 3. Една Страна не може да се повика на банкарска тајна за да одбие да ги спроведе одредбите на овој член.

2. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни за да и дозволат користење на специјални техники на истрага кои ја олеснуваат идентификацијата и пронаоѓањето на предметите, како и собирање на докази.

Помеѓу овие техники може да се наведат наредбите за надгледување на банкарските сметки, испитување, запирање на телекомуникациите, приод кон информативните системи и наредби за составување на определени документи.

Член 5

Правни средства

Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни за да лицата против кои се изречени мерките предвидени во членовите 2 и 3 можат да располагаат со ефективни правни средства за заштита на нивните права.

Член 6

Повреди на перење на пари

1. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки кои се неопходни за усогласување на карактерот на кривичната правда со нејзиното внатрешно право кога делото било извршено со намера да:

- a. со конверзија или трансфер на имотот, кога оној кој тоа се оддава знае дека имотот се состои од предмети, со цел да го прикрие или измени забрането потекло на споменатиот имот или за да му помогне на некое лице кое е замешано во вршењето на главната повреда да ги избегне правните последици од овие дејствија;

- b. ја прикрие или преправи природата, потеклото, местото, распоредот, движењето или вистинската сопственост на имотот или на правата што од него произлегуваат, чиј извршител знае дека овој има имот го сочинуваат предмети;
- c. и врз основа на нејзините уставни принципи и на основните концепти на нејзиниот правен систем ;
- d. го купи го задржи или да го користи имотот кога оној што го купува, задржува или користи, во моментот го прима, знае дека претставува имотна корист;
- e. учествува во некоја повреда утврдена согласно овој член или секое здружување, сојуз, обид или соработка за да се обезбеди помош или совет во поглед на извршувањето.

2. Со цел да за спроведување и примена на ставот 1 од овој член:

- a. фактот дека главната повреда е или не е во надлежност на кривичното законодавство на Страната не се зема во предвид;
- b. може да се предвиди дека повредите предвидени во овој став не се однесуваат на сторителите на основните повреди;
- c. сознанијата, намерите или мотивите како неопходни елементи на една повреда предвидени во овој став можат да бидат одбиени од фактичките објективни околности.

3. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да изјави дека ставот 1 од овој член се применува само на основните повреди прецизирани во таа декларација.

ГЛАВА III

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

ДЕЛ I

Принципи на меѓународната соработка

Член 7

Основни принципи и мерки на меѓународна соработка

1. Страните соработуваат колку е можно пошироко едни со други, со цел за спроведување на истрагите и водење на постапките што се однесуваат на конфискација на инструментите и имотната корист.

2. Секоја Страна ги применува законските и другите мерки што смета дека се неопходни за да и овозможат да одговори, под услови предвидени во оваа глава, на барањата:

- a. за конфискација на поедини имоти кои се состојат од инструменти или имотна корист, како и конфискација на имотна корист што се состои во обврска да се плати сума пари што одговара на вредноста на имотната корист;
- b. меѓусебна помош со цел за спроведување истраги и на привремени мерки кои ја имаат за цел една од формите на конфискација наведена во точката а).

ДЕЛ II

Меѓусебна помош за спроведување на истрагите

Член 8

Обврска за давање меѓусебна помош

Страните се сложуваат врз основа на барање на најширока можна меѓусебна помош за идентификување и откривање на инструментите, имотната корист и другиот имот, подобен за конфискација. Оваа меѓусебна помош се состои особено во секоја мерка за донесување и обезбедување на доказните средства што се однесуваат на постоењето на споменатиот имот, неговото место, движење, природа, правен статус или неговата вредност.

Член 9

Извршување на меѓусебната помош

Меѓусебната помош предвидена во член 8 се извршува согласно внатрешното право за замолената Страна и врз основа на него, како и согласно постапките прецизирани во барањето, под услов тие да не се спротивни на ова внатрешно право.

Член 10

Доброволен пренос на информации

Без да им наштети на своите истражувања или на водењето на постапките, секоја Страна може, без претходно барање, да и пренесе на другата Страна информации за инструментите и имотната корист, ако таа смета дека преносот на овие информации може да и помогне на другата Страна за подобро водење на истрагата или постапките, или кога овие информации би можеле да доведат до барање направено од оваа Страна врз основа на оваа Глава.

ДЕЛ III

Привремени мерки

Член 11

Обврски за одредување привремени мерки

1. Една Страна превзема, на барање на друга Страна која повела кривична постапка или постапка за конфискација, привремени мерки кои се неопходни (како заплена) за да се спречи секое дејствие, трансфер или отуѓување на секој имот кој во иднина би можел да биде предмет на барањето за конфискација или кој би можел да овозможи со право на такво барање.

2. Страната која примила барање за конфискација согласно членот 13 презема мерки во ставот 1 од овој член, во однос на секој имот кој е предмет на барањето или кој би можел да дозволи да се стекне право на такво барање.

Член 12

Извршување на привремени мерки

1. Привремените мерки наведени во членот 11 се извршуваат согласно внатрешното право на замолената Страна, и врз основа на тоа право, како и согласно постапките наведени во барањето, под услов тие да не се спротивни на нејзиното внатрешно право.

2. Пред да биде превземена некоја привремена мерка согласно овој член замолената Страна и дава ако е тоа можно на Страната- барател право да ги изнесе нејзините објаснувања во корист на задржување на мерката.

ДЕЛ IV

Конфискација

Член 13

Обврска за конфискација

1. Кога една Страна прими од друга Страна барање за конфискација во однос на инструментите или имотната корист, кои се изнаоѓаат на нејзината територија, таа треба:

- a. да ја изврши одлуката за конфискација донесена од страна на судот на Страната - барател во однос на овие инструменти или имотна корист , или
- b. да го достави ова барање до нејзините надлежни органи заради донесување одлука за конфискација, ако тоа биде дозволено да се изврши.

2. Со цел за примена на ставот 1 б) од овој член , секоја Страна има, ако постои потреба овластување да спроведе постапка за конфискација врз основа на нејзиното внатрешно право.

3. Одредбите од ставот 1 од овој член подеднакво се применуваат и на конфискацијата што се состои во обврска за плаќање сума пари што одговара на вредноста на имотната корист, ако имотот на кој се однесува конфискацијата се наоѓа на територијата на замолената Страна. Во таков случај пристапувајќи кон конфискација согласно ставот 1, замолената Страна во неможност да изврши плаќање го покрива нејзиното побарување од било кој расположлив имот за таа цел.

4. Ако барањето за конфискација се однесува на определен имот, Страните може да се договорат замолената Страна да може да спроведе конфискација во форма на обврска за плаќање сума пари што одговара на вредноста на имотот.

Член 14

Извршување на конфискација

1. Постапките врз основа на која се спроведува и извршува согласно членот 13 се уредени со законот на замолената Страна.

2. Замолената Страна е должна да ги има во предвид утврдените факти, под услов тие да се изнесени во пресуда или судско решение на Страната - барател, или под услов таа самата на себе да се заснова на нив.

3. Секоја Страна може, во моментот на потпишувањето или во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување со декларација упатена до генералниот Секретар на Советот на Европа, да изјави дека ставот 2 на овој член се применува само врз основа на нејзините уставни принципи и основни концепти на нејзиниот правен систем.

4. Ако конфискацијата се состои во обврска да се плати сума пари, надлежниот орган на замолената Страна ја претвора сумата во девизи од неговата земја во пресметковниот курс кој е во сила во моментот кога е донесена одлука за извршување конфискацијата.

5. Во случајот наведен во членот 13 став 1 а) Страната-барател има единствено право да одлучува во поглед на барањето за ревизија на одлуката за конфискација.

Член 15

Конфискуван имот

Замолената Страна располага според нејзиното внатрешно право со целокупниот конфискуван имот од нејзина страна, освен ако не е договорено поинаку од заинтересираните Страни.

Член 16

Право на извршување и максимална висина на конфискацијата

1. Барањето конфискацијата направена согласно членот 13 не задира во правото на Страната-барател, таа сама да ја изврши одлука за конфискација.

2. Ништо во оваа Конвенција нема да се смета како дозволено, ако целосната вредност на конфискуваниот имот биде повисока од сумата определена во одлуката за конфискација. Ако една Страна констатира дека ова би можело да се случи заинтересираните членки пристапуваат кон консултации за да избегнат таква последица.

Член 17

Принудна мерка

Замолената Страна неможе да изрече принудни мерки ниту да превземе никаква друга мерка на ограничување на слободата на човекот по повод барање донесено врз основа на член 13, ако Страната барател тоа го прецизирала во барањето.

ДЕЛ V

ОДБИВАЊЕ И ОДЛАГАЊЕ НА СОРАБОТКА

Член 18

Причини за одбивање

1. Соработката врз основа на оваа глава може да биде во случај кога:

- a. наведената мерка е спротивна на основните принципи на правниот поредок на замолената Страна; или
- b. извршувањето на барањето може да им наштети на суверенитетот, на сигурноста на јавниот ред или на други основни интереси на замолената Страна; или
- c. замолената Страна смета дека значењето на предметот на кој се однесува барањето не го оправдува преземањето на наведената мерка; или
- d. повредата на која се однесува барањето е политичка или финансиска; или
- e. замолената Страна смета дека наведената мерка би била спротивна на принципот не бис ин идем; или
- f. повредата на кое се однесува барањето не е повреда според правото на замолената Страна ако таа била сторена на територијата под нејзина надлежност. Сепак оваа причина за одбивање се применува само на соработката предвидена во делот 2 кога наведената меѓусебна помош содржи принудни мерки.

2. Соработката предвидена во делот 2 кога наведената меѓусебна помош содржи принудни мерки и онаа предвидена во делот 3 од оваа глава , можат исто така да бидат одбиени во случаите кога наведените мерки не би можеле да бидат превземени врз основа на внатрешното право на замолената Страна, со цел поведување истраги или постапки, ако се работело за аналогна внатрешна работа.

3. Кога законодавството на замолената Страна тоа го бара, соработката предвидена во делот 2, кога наведената меѓусебна помош опфаќа принудни мерки и онаа предвидена во делот 3 од оваа глава , можат исто така да бидат одбиени во случаите кога наведените или сите други мерки што имаат аналогни ефекти не биле одобрени од законодавството на Страната-барател , или што се однесува до надлежните органи на Страната-барател, ако барањето не е одобрено ниту од судија ниту од друг правосуден орган, вклучувајќи го и Јавното обвинителство, односно органи што постапуваат во материјата за кривични повреди.

4. Соработката предвидена во делот 4 на оваа глава, може исто така, да биде одбиена, ако;

- a. законодавството на замолената Страна предвидува конфискација за повредата на која се однесува барањето; или
- b. без штета за обврска што произлегува од членот 13 став 3, таа би била спротивна на принципите на внатрешното право на замолената Страна што се однесува до можностите за конфискација во однос на врските помеѓу повредата и;
 - економска корист што би можела да се изедначи со имотната корист; или
 - имотот кој би можел да се изедначи со инструментите;
- c. врз основа на законодавството на замолената Страна, одлуката за конфискација неможе да биде повеќе изречена или извршена поради застареност; или
- d. барањето не се однесува на претходна пресуда ниту на решение од правен карактер, ниту на изјава содржана во таквото решение, изјава спрема која биле сторени една или повеќе повреди, и која потекнува од решението или од барањето за конфискација; или
- e. конфискацијата не е извршена од Страната - барател , или против неа се уште може да се поднесе редовен правен лек; или
- f. барањето се однесува на одлука за конфискација донесена во отсуство на лицето наведено во одлуката и ако според замолената Страна постапката спроведена од Страната-барател која довела до оваа одлука не ги задоволува минималните права на одбрана признати на секое оптужено лице за сторена повреда.

5. Во врска со ставот 4 f. од овој член, една одлука не се смета дека е донесена во отсуство на оптужениот:

- a. ако таа била потврдена или изречена во приговор на заинтересираната страна; или

- b. ако таа била донесена по жалба, под услов жалбата да била поднесена од заинтересираната Страна.

6. При испитувањето за потребите на ставот 4 ф. од овој член дали минималните права на одбрана биле почитувани, замолената Страна ќе води сметка за фактот дали заинтересираната странка намерно ја избегнувала правдата, или дали ова лице откако имало можност да поднесе жалба против одлуката донесена во негово отсуство одлучило да не поднесува таква жалба. Исто така, и ако заинтересираната странка откако уредно била поканета да се појави пред судот одлучила да не се појавува или да не бара одложување на постапката.

7. Една страна не би можело да се повика на банкарска тајна за да го оправда своето одбивање за соработка предвидено во оваа глава. Кога нејзиното внатрешно право тоа го бара, една страна може да побара барањето за соработка кое би содржело прекинување на банкарска тајна да биде поднесено или од судија или од друг правосуден орган, вклучувајќи го и Јавното обвинителство, односно органи кои постапуваат во материјата за кривичните повреди.

8. Без да се наштети на основата за одбивање, обезбедени во став 1-а на овој член:

- a. фактот дека лицето против кое се води истрага или е донесено решение за конфискација е правно лице кое нема да се обрати до заинтересираната страна, како пречка за било каква соработка согласно оваа глава.
- b. фактот дека физичкото лице против кое е донесена одлука за конфискација на имотна корист е умрено како и фактот дека правното лице против кое е донесена одлука за конфискација на имотна корист веќе не постои не треба да се земат како пречки за пружање помош во согласност на членот 13 став 1-а.

Член 19

Одлагање

Замолената Страна може да го одложи извршувањето на мерките наведени во барањето ако со нив би можело да се нанесе штета на истрагата и на постапките што се водат од страна на нејзините органи.

Член 20

Делумно прифаќање на барањето или прифаќање под услов

Пред да биде одбиена или одложена соработката врз основа на оваа глава, замолената Страна, откако ќе се консултира со Страната-барател, испитува дали барањето може да се прифати делумно или под услови кои таа ги смета за неопходни.

ДЕЛ VI
НОТИФИКАЦИЈА И ЗАШТИТА
НА ПРАВАТА НА ТРЕТИ ЛИЦА

Член 21

Нотификација на документите

1. Страните меѓусебно се сложуваат за меѓусебна колку што е можна поширока помош за доставување на правните акти на лицата на кои се однесуваат привремените мерки и конфискација.

2. Ништо во овој член нема за цел да пречи:

- a. на можноста да е адресираат правните акти по пошта директно до лицата што се наоѓаат во странство;
- b. на можноста на јавните службеници, функционери или други надлежни лица на Страната од која потекнуваат, да пристапат кон соопштување и доставување на правните акти директно преку конзуларните органи на оваа Страна или преку јавните службеници, функционери или други надлежни лица на Страната-примател, освен ако Страната примател направи спротивна изјава до Генералниот Секретар на Советот на Европа во моментот на потпишување или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање одобрување или пристапување.

1. При нотификација на правните акти во странство на лицата на кои се однесуваат привремените мерки или одлуките за конфискација донесени во Страната од која тие потекнуваат, споменатата Страна ги информира овие лица за правните текови поднесени од нејзиното законодавство.

Член 22

Признавање на странски одлуки

1. Врз основа на барања за соработка согласно деловите 3 и 4, замолената Страна ја признава секоја правна одлука донесена во Страната-барател што се однесува на побараните права од страна на трети лица.

2. Признавањето може да биде одбиено:

- a. ако трети лица немале доволно можност да ги искористат нивните права; или
- b. ако одлуката е инкомпатибилна со одлука веќе донесена во замолената Страна за исто прашање; или
- c. ако таа е инкомпатибилна со одлука веќе донесена во замолената Страна; или
- d. ако одлуката била донесена спротивно на одлуките во материјата со исклучива надлежност предвидена во правото на замолената Членка.

ДЕЛ VII

ПОСТАПКИ И ДРУГИ ОСНОВНИ ПРАВИЛА

Член 23

Централен орган

1. Страните определуваат еден централен орган или по потреба, повеќе органи кои имаат за задача да ги испраќаат на одговор барањата направени врз основа на оваа глава, да ги извршуваат или да ги доставуваат до органите што се надлежни за нивно извршување.

2. Секоја Страна го доставува до Генералниот Секретар на Советот на Европа, во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, името или адресата на органите наведени во ставот 1 од овој член.

Член 24

Директна кореспонденција

1. Централните органи меѓусебно комуницираат директно.

2. Во итни случаи барањата и известувањата предвидени во оваа глава можат да бидат испратени директно од правосудните органи, вклучувајќи го и Јавното обвинителство од Страната-барател до тие органи. Во таков случај копијата треба да биде треба да биде истовремено испратена до централниот орган на замолената Страна со посредство на централниот орган на Страната-барател.

3. Секое барање или известување направено со примена на ставовите 1 и 2 од овој член може да биде предадено со посредство на МЕЃУНАРОДНАТА ОРГАНИЗАЦИЈА НА КРИВИЧНАТА ПОЛИЦИЈА (ИНТЕРПОЛ).

4. Ако барањето е предадено врз основа на ставот 2 на овој член и ако органот не е надлежен да постапи по него, тој го предава на надлежниот орган во неговата земја и за тоа веднаш ја информира Страната барател.

5. Барањата или известувањата изложени врз основа на делот 2 од оваа глава кои не содржат принудни мерки можат да бидат предадени директно од надлежниот орган на Страната-барател на надлежниот орган на замолената Страна.

Член 25

Форма на барањата и јазиците

1. Сите барања предвидени во оваа глава се прават во писмена форма. Дозволено е обраќање преку модерни средства на телекомуникацијата, телефони, како и факсови.

2. Под услов тоа да е содржано во одредбите на ставот 3 од овој член не се бара превод од барањата или приложените списи.

3. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, со една изјава упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, да ја искористи можноста да бара

барањата и приложените списи да бидат придружени со превод на нејзиниот јазик или на некој на официјалните јазици на Советот на Европа, или на некој од оние јазици што таа ќе ги назначи. Секоја Страна може во оваа прилика да изјави дека таа е спремна да прифати превод на секој друг јазик што таа ќе го назначи. Другите Страни можат да го применат правилото на реципроцитет.

Член 26

Легализација

Документите доставени со примена на оваа глава се ослободени од секоја формалност на легализација.

Член 27

Содржина на барањето

1. Секое барање за соработка предвидено во оваа глава треба да содржи:

- a. орган од кој тоа произлегува и орган надлежен за спроведување на истраги или водење на постапки;
- b. предмет и цел на барањето;
- c. случајот, тука се подразбираат основните факти (како датум, место, околности под кои е сторено казнивото дело), врз кои се заснова истрагата или се води постапката, освен во случај на барање на нотификација;
- d. кога соработката содржи принудни мерки:
 - текстот на законските одредби или, ако тоа не е можно, носителот на законот што се применува, и
 - една индикација според која бараната мерка или секоја друга мерка што има аналогни ефекти би можела да биде превземена на територијата на Страната-барател врз основа на нејзиното сопствено законодавство;
- e. ако е неопходно и кога е тоа можно:
 - поединости кои се однесуваат на заинтересираните лица, како име, датум и место на раѓање, националност и место каде тие се наоѓаат, и ако се работи за правно лице неговото седиште; и
 - имотот во врска со кој е побарана соработката, неговото место, неговата поврзаност со соодветните лица, секоја поврзаност со казнивото дело, како и секоја информација со која се располага во однос на интересите на другите лица кои полагаат право на овој имот.

f. секоја посебна постапка побарана од Страната-барател.

2. Кога едно барање за изрекување привремени мерки поднесено согласно делот 3 со цел заплена на имот кој би можел да биде предмет на една одлука за конфискација се состои во за плаќање на една сума пари, во ова барање треба да биде назначена максималната сума која се бара.

3. Освен она што е содржано во ставот 1 секое барање формулирано во дел 4 треба да содржи:

а) во случај од член 13 став 1-а;

- заверена копија согласно одлуката за конфискација донесена од судот на Страната-барател и извештај за основите на барањето, ако тие не се назначени во самата одлука;
- потврда од страна на надлежен орган на Страната-барател според која одлуката за конфискација е извршена и против неа може да се поднесе редовен правен лек;
- информации што се однесуваат на границите во кои одлуката треба да биде извршена; и
- информации што се однесуваат на неопходноста од преземање привремени мерки;

б) во случајот со член 13, став 1-б, извештај за фактите изнесен од Страната-барател кој би бил доволен да и овозможи на замолената Страна да донесе одлука согласно нејзиното внатрешно право;

в) кога трети лица имале можност за остварување на нивните права, соодветните документи за доказ дека ја имаат таа можност.

Член 28

Недостатоци на барањата

1. Доколку барањето не е во согласност со одредбите од оваа глава или дадената информација не и овозможува на замолената Страна да донесе одлука по барањето, оваа Страна може да бара од Страната-барател да го дополни барањето или да го комплетира со дополнителни информации.

2. Замолената Страна може да определи рок за прием на таквите дополнувања или информации.

3. По приемот на бараните дополнувања или информации кои се однесуваат од делот 4 од оваа глава, замолената Страна може да ги изрече сите мерки од ставовите 2 и 3 од оваа глава.

Член 29

Мнозинство од барањето

1. Кога замолената Страна ќе прими повеќе од едно барање поднесено согласно деловите 3 и 4 од оваа глава кои се однесуваат на исто лице или ист имот, мнозинството на барање не ќе ја спречи да постапи по барањата, вклучувајќи и преземање привремени мерки.

2. Во случај на мнозинство на барања од делот 4 од оваа глава замолената Страна ќе ги земе во предвид консултациите од Страните-баратели кои што бараат.

Член 30

Обврска за давање образложение

Замолената Страна треба да го образложи секое одбивање на одлуката одлагањето или условувањето на секоја соработка од оваа глава.

Член 31

Информација

1. Замолената Страна без одлагање ќе ја извести Страната-барател за:

- a. акцијата иницирана во рамките на ова барање од оваа глава;
- b. конечниот резултат од акцијата спроведена врз основа на барањето;
- c. одлуката за одбивање, одлагање или условување, во целост или делумно, на секоја соработка во рамките на оваа глава;
- d. околностите кои што го прават невозможно спроведувањето на побараните мерки или кои се веројатни значително да го одложат;
- e. во случај на превземање на привремени мерки во согласност со барањето од делот 2 или 3 од оваа глава, одредбите од внатрешното право кои директно водат кон преземање на привремени мерки.

2. Страната-барател без одлагање ќе ја извести замолената Страна за:

- a. секоја ревизија, одлука или друг факт поради кои одлуката за конфискација не може во целост или делумно да се изврши;
- b. секоја промена, фактичка или правна која го прави неоправдано секое дејствие преземено согласно оваа глава.

3. Кога Страната брз основа на иста одлука за конфискација, бара конфискација на имотот во повеќе Страни, таа ќе ги информира сите Страни на кои се однесува извршувањето на одлуката.

Член 32

Рестриктивна употреба

1. Замолената Страна може да го изврши барањето под услов информацијата или обезбедениот доказ, без претходна согласност, да не биде употребен или пренесен од органите на Страната -барател за спроведување истрага или водење постапки, покрај оние специфицирани во барањето.

2. Секоја Страна може во моментот на потпишувањето или депонирањето на инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување со декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа да изјави дека без претходна согласност информацијата или обезбедениот доказ не можат да се употребат или пренесат од органите на Страната-барател со цел да се спроведе истрага или да се води постапка, освен оние специфицирани во барањето.

Член 33

Доверливост

1. Страната-барател може да бара од замолената Страна таа доверливо да го чува барањето и неговиот подносител, освен кога тоа е неопходно за извршување на барањето. Ако замолената Страна неможе да се согласи со овој услов за доверливост таа без одлагање ќе ја извести Страната-барател.

2. Страната-барател доколку тоа не е во спротивност со темелните принципи на нејзиното внатрешно право, треба да ги чува секој доказ или информација обезбедени од замолената страна, освен ако тоа откривање е неопходно за водење на истрага и постапката опишана во барањето.

3. Под услов на одредбите на внатрешното право, Страната која што примила информација од членот 10, треба да ги прифати условите за доверливост побаран од Страната која дала информација барање од Страната која ја дава информацијата. Доколку другата Страна неможе да се согласи со таквото барање таа без одлагање ќе ја информира Страната пренесувач.

Член 34

Трошоци

Вообичаените трошоци за извршување на барањето паѓаат на терет на замолената Страна. Кога значителните и вонредните трошоци ќе се покажат како неопходни Страните треба да се посоветуваат и да се усогласат за условите за извршување, како и за начинот на кои тие ќе се преземат.

Член 35

Штета и камата

1. Кога од едно лице е поднесена тужба за одговорност поради штетата која резултира од акт сторување или пропуштање во однос на соработката од оваа глава, соодветните страни меѓусебно ќе се консултираат за евентуално распоредување на надоместокот.

2. Страната која е предмет на барањето за надоместок и камата ќе се потруди да ја информира другата страна за таа обврска, доколку таа страна има интерес во случајот.

ГЛАВА VI

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 36

Потпишување и влегување во сила

1. Оваа конвенција е отворена за потпишување за Државите членки на Советот на Европа и државите кои не се членки но учествувале во нејзината изработка. Овие Држави можат да ја изразат својата согласност дека се обврзуваат со:

- a. потпишување без резерва во поглед на ратификување, прифаќање или одобрување; или
- b. потпишување под услов за ратификување, прифаќање или одобрување следено со ратификување, прифаќање или одобрување;

2. Инструментите за нејзина ратификација, прифаќање или одобрување ќе бидат депонирани кај Генералниот Секретар на Советот на Европа.

3. Оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на периодот од три месеци од денот на кој три држави, од кои најмалку две се членки на Советот на Европа, ја изразиле својата согласност дека се обврзуваат со оваа Конвенција во согласност со одредбите од алинеја 1.

4. Во однос на секоја Држава потписничка која дополнително ја изразува својата согласност дека се обврзува со оваа Конвенција таа стапува на сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од денот на изразување на согласноста дека се обврзува со Конвенцијата во согласност со одредбите од став 1.

Член 37

Пристапување кон Конвенцијата

1. По влегувањето во сила на оваа Конвенција, Комитетот на Министрите на Советот на Европа, откако ќе ги консултира Државите договорнички на Конвенцијата, може да покани било која земја што не е членка на Советот да пристапи кон оваа Конвенција, со одлука донесена со

мнозинството гласови предвидено со член 20-д од Статутот на Советот на Европа и со едногласност на претставниците на претставниците на Државите договорнички потписнички кои се застапени во Комитетот.

2. Во однос за секоја Држава што пристапува, Конвенцијата влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од денот на депонирањето на инструментот за пристапување кај Генералниот Секретар на Советот на Европа.

Член 38

Територијална примена

1. При потпишувањето или при депонирањето на своите инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, секоја страна договорничка може да ја определи територијата, односно териториите на кои ќе се применува оваа Конвенција.

2. Во секое подоцнежное време, по пат на изјава упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа, секоја држава потписничка може да ја прошири примената на оваа Конвенција на секоја друга територија определена во изјавата. Во однос на таа територија оваа Конвенција влегува во сила првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од денот на приемот на таквата изјава од страна на Генералниот Секретар.

3. Секоја изјава дадена согласно двата претходни става, во однос на територијата определена со таа изјава, може да биде повлечена по пат на писмено известување до Генералниот секретар на Советот на Европа.

Повлекувањето станува полноважно на првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од денот на приемот на таквото известување од страна на Генералниот секретар.

Член 39

Однос со други конвенции и договори

1. Оваа Конвенција не задира во правата и обврските кои произлегуваат од меѓународните мултилатерални конвенции што се однесуваат на посебни прашања.

2. Страните потписнички на Конвенцијата можат меѓусебно да склучат билатерални или мултилатерални договори по прашања регулирани со оваа Конвенција, со цел обезбедување или зајакнување на нејзините одредби или олеснување на примената на принципите вградени во неа.

3. Доколку две или повеќе страни веќе склучиле спогодба или договор во врска со предметот на оваа Конвенција или на друг начин ги востановиле нивните односи во врска со тој предмет, тие имаат право да го применат тој договор или спогодба или да ги регулираат тие односи, наместо постоечката Конвенција, ако тоа ја олеснува меѓународната соработка.

Член 40

Резерви

1. Секоја држава потписничка, во времето на потпишувањето или при депонирањето на инструментот за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, изјавува дека се

става на располагање на една или повеќе резерви предвидени во член 2 став 2, член 6, став 4, член 14, став 3, член 21 став 2, член 25 став 3 и член 32 став 2. Не сметаат да бидат ставени други резерви.

2. Секоја држава потписничка која ставила резерва според претходниот став целосно или делумно може да ја повлече по пат на известување упатено до Генералниот секретар на Советот на Европа. Повлекувањето важи од денот на приемот на известувањето од страна на Генералниот секретар.

3. Страната потписничка која ставила резерва на одредба од оваа Конвенција не може да бара применување на таа одредба од било која друга страна потписничка; сепак таа може, доколку нејзината резерва е делумна или условена, да бара применување на таа одредба само доколку и самата ја прифатила.

Член 41

Амандмани

1. Амандманите за оваа Конвенција можат да се предложат од било која заинтересирана страна и да бидат соопштени од Генералниот секретар на Советот на Европа на Државите членки на Советот на Европа и на секоја земја која не е членка а која се придружува или е поканета да се приклучи на оваа Конвенција во согласност со одредбите на член 37.

2. Секој Амандман предложен од заинтересираната страна ќе биде соопштен на Европскиот Комитет за криминални проблеми кој ќе поднесе до Комитетот на Министри негово мислење за предложениот Амандман.

3. Комитетот на Министри ќе го разгледа Предлог- Амандманот и мислењето поднесено од Европскиот Комитет за криминални проблеми и може да го прилагоди на Амандманот.

4. Текстот на секој Амандман усвоен од Комитетот на Министри во согласност со став 3 од овој член треба да биде испратен на заинтересираните страни за прифаќање.

5. Секој Амандман усвоен во согласност со став 3 од овој член влегува во сила 30-тиот ден откако страните го информирале Генералниот секретар за нивната согласност.

Член 42

Решавање на споровите

1. Европскиот Комитет за криминални проблеми на Советот на Европа е надлежен за толкување и примена на оваа Конвенција.

2. Во случај на спорови помеѓу заинтересираните страни било за толкување или за примена на оваа Конвенција, тие би требало да се обидат да ги решат овие спорови преку преговори или на некој друг мирен начин по нивни избор, вклучувајќи ја и преноста на спорот во однос на Европската Комитет за криминални проблеми, за арбитражниот суд чија одлука ќе биде задолжителна за заинтересираните страни во спорот или за Меѓународниот суд на правдата, според заедничкиот договор на соодветните страни.

Член 43

Објавување

1. Секоја заинтересирана страна може во секое време да ја објави оваа Конвенција, доставувајќи и известување до генералниот Секретар на Советот на Европа.
2. Објавувањето важи од првиот ден од месецот по истекот на период од три месеци од денот кој следи последенот на приемот на известувањето од Генералниот секретар.
3. Меѓутоа оваа Конвенција продолжува да се применува на извршувањето во согласност со членот 14, по барањето за конфискација согласно нејзините одредби, пред објавувањето да биде извршено.

Член 44

Известувања

Генералниот секретар на Советот на Европа ќе ги извести Државите Членки на Советот на Европа и на секоја друга Држава која ќе се приклучи на оваа Конвенција за:

- a. секој потпис;
- b. депонирањето на секој инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување;
- c. секој податок за влегување во сила на оваа Конвенција во согласност со член 36 и 37;
- d. секоја резерва направена согласно член 40 став1;
- e. секој друг акт, обавестување или доставување во однос на оваа Конвенција;

Направено во Стразбург на 8 ноември 1990 година, на англиски и француски двата текста се подеднакво веродостојни во еден единствен примерок кој ќе биде депониран во архивите на Советот на Европа. Генералниот секретар на Советот на Европа ќе и достави заверени копии на секоја Држава членка на Советот на Европа и на секоја Држава која не е членка, но партиципирала во изготвувањето на Конвенцијата, и на секоја држава поканета да се приклучи.

7. КОНВЕНЦИЈА НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ПРОТИВ ТРАНСНАЦИОНАЛНИОТ ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ (КОНВЕНЦИЈАТА ОД ПАЛЕРМО)

Член 1

Цел

Целта на оваа Конвенција е да ја унапреди и да ја направи поефикасна соработката меѓу земјите заради превенција и борба против транснационалниот организиран криминал.

Член 2

Употреба на термините

За целите на оваа Конвенција:

- a) **"Организирана криминална група"** е група составена од три или од повеќе лица, којашто егзистира одреден период и дејствува со цел да изврши едно или повеќе сериозни казниви дела или казниви дела установени во оваа Конвенција, заради остварување на директна или индиректна финансиска корист или друг вид материјална корист.
- b) **"Сериозен криминал"** е извршување на казниво дело за коешто е предвидена казна лишување од слобода - најмалку четири години или повеќе.
- c) **"Структурирана група"** е група која што е формирана неслучајно, како група за моментално извршување на криминал. Членовите не мора да имаат формално дефинирани улоги, континуитет на членството или развиена структура.
- d) **"Сопственост"** е средства од секаков вид - предметени или неопреметени, подвижни или неподвижни, опипливи или неопипливи, како и јавните исправи или инструменти за сопственост на, или интерес во ваквите добра.
- e) **"Приноси од криминал"** е секој вид сопственост што произлегол од или е обезбеден - директно или индиректно - од извршеното казниво дело.
- f) **"Замрзнување или заплenuвање"** е временна забрана за пренос, конверзија, располагање или движење на сопственоста, или времен надзор или контрола на сопственоста, врз основа на наредба донесена од суд или од друг надлежен орган.
- g) **"Конфискација"**, којашто вклучува и одземање - онаму каде што е соодветно, е трајно одземање на сопственоста по наредба на судот или на друг надлежен орган.

- h) **"Претходно казниво дело"** е секој вид казниво дело како резултат на кое се генерирани приноси кои можат да станат предмет на казниво дело, како што е дефинирано во член 6 од оваа Конвенција.
- i) **"Контролирана испорака"** е техника на пропуштање на недозволена или на сомнителна пратка со стока надвор од, преку или низ територијата на една или на повеќе држави, со знаење или под контрола на нејзините надлежни институции, во интерес на истрагата на казнивото дело или заради идентификација на лицата вклучени во извршувањето на казнивото дело.
- j) **"Регионална организација за економска интеграција"** е организација формирана од државите во еден одреден регион, која нејзините членки ја овластиле во врска со работите уредени со оваа Конвенција и која е овластена, во согласност со нејзината внатрешна регулатива, за потпишување, ратификување, прифаќање, одобрување или пристапување кон неа. Референцата "држави-членки", според оваа Конвенција, ќе се применува и за овие организации, во границите на нивните овластувања.

Член 3

Рамка на апликација

1. Оваа Конвенција се однесува, доколку не е наведено поинаку, на превенцијата, истрагата и гонењето на:
 - a) казните дела установени согласно со членовите 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција; и
 - b) сериозниот криминал дефиниран во член 2 од оваа Конвенција, во случај кога казнивото дело, по природа, е транснационално и во него е инволвирана организирана криминална група.
2. Во смисла на параграф 1 од овој член, казнивото дело е транснационално по својата природа доколку:
 - a) делото е извршено во повеќе од една држава; или
 - b) делото е извршено во една држава, но главниот дел од неговата подготовка, планирање, насочување или контрола се реализирал на територијата на друга држава;
 - c) делото е извршено во една држава, од страна на организирана криминална група што врши криминални активности во повеќе од една држава;
 - d) делото е извршено во една држава, но последиците се чувствуваат во друга држава.

Член 4

Заштита на суверенитетот

1. Државите-членки ќе водат сметка за нивните обврски коишто произлегуваат од оваа Конвенција, во смисла на доследност на принципите на суверенитет и територијален интегритет на државите и неинтервенирање во домашните работи на другите држави.
2. Оваа Конвенција не ѝ дава никакво право на државата-членка да презема надлежности или да извршува функции на територијата на друга држава, доколку тие се резервирани исклучиво за властите на некоја друга држава, според нејзиното домашно право.

Член 5

Криминализација на учеството во организирана криминална група

1. Секоја држава-членка ќе усвои легислатива и други неопходни мерки, според кои делото ќе се третира како казниво тогаш кога е извршено намерно, односно кога:
 - a) Едното или двете следни кривични дела кои се разликуваат од оние кои вклучуваат обид или довршена криминална активност:
 - i) Согласно на едно или на повеќе лица за извршување на сериозно криминално дело - заради директно или индиректно остварување на финансиска или на друг вид материјална корист - и каде што, во согласност со домашното право, е вклучено дејствие преземено од еден од учесниците, како продолжение на согласноста или вклучување на организирана криминална група.
 - ii) Извршена од лице кое - со знаење на целта или на генералната криминална активност на организираната криминална група или знаејќи за нејзината намера за извршување на наведените казниви дела, зема активно учество во:
 - iii) криминалните активности на организираната криминална група;
 - iv) другите активности на организираната криминална група, знаејќи дека неговото или нејзиното учество ќе придонесе за остварување на погоре опишаната криминална цел.
 - b) Организирање, насочување, додавање, поттикнување, олеснување или советување при извршување на сериозно криминално дело, во што е вклучена организирана криминална група.

2. Знаењето, намерата, целта или договорот наведени во параграф 1 на овој член, можат да бидат изведени од објективни фактички околности.
3. Државите-членки чиито домашни закони бараат вклученост на организирана криминална група за кривичните дела установени во согласност со параграф 1 (а) (I) на овој член, ќе обезбедат дека нивните домашни закони ги опфаќаат сите видови сериозен криминал во кој се инволвирани организирани криминални групи. Таквите држави-членки, како и државите-членки чиито домашни закони бараат унапредување на договорот за целите на казните дела, установени во согласност со параграф 1 (а) (I) од овој член, треба да го информираат Генералниот секретар на Обединетите нации за времето на нејзиното потпишување или за депонирањето на инструментите за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување кон оваа Конвенција.

Член 6

Криминализација на перењето на приносите од криминал

1. Секоја држава-членка, во согласност со фундаменталните принципи на нејзиното домашно право, ќе ја прифати легислативата и другите мерки кои можат да бидат неопходни за установување како казниви дела, кога делото е извршено намерно и опфаќа:
 - a) I) Замена или трансфер на имот, при што се знае дека ваквиот имот е принос од криминал, заради криење или преправање на недозволеното потекло на имотот или помагање на лице кое е инволвирано во извршување на претходно казниво дело, за да ги избегне легалните последици од неговата или од нејзината активност;
 - b) Криење или преправање на вистинската природа, изворот, локацијата, распоредот, движењето, сопственоста или на правата во однос на имотот, знаејќи дека таквиот имот е принос од криминал;
 - c) Субјект на основните концепти на нејзиниот правен систем:
 - i) Стекнувањето, поседувањето или употребата на имотот, со тоа што во време на примањето се знае дека ваквата сопственост е принос од криминал;
 - ii) Учество во, поврзаност со или заговор за извршување, обиди за извршување и за помагање, поттикнување, олеснување или советување при извршувањето на некое од казните дела установени во смисла на овој член.
2. Заради имплементирање или применување на параграф 1 од овој член:

- a) Секоја држава-членка ќе бара применување на параграф 1 од овој член, во најширока смисла, на претходните казниви дела;
- b) Секоја држава-членка ќе ги вклучи - како претходни казниви дела - сите видови сериозен криминал, како што е дефинирано во член 2 од оваа Конвенција, и казнените дела установени во согласност со членовите 5, 8 и 23 од оваа Конвенција. Во случаите кога легислативата на државите- членки содржи листа на специфични претходни казниви дела, во таквата листа треба да се вклучи широка рамка кривични дела поврзани со организираните криминални групи;
- c) За целите на потпараграфот б, претходните казниви дела ќе вклучуваат казниви дела извршени во или надвор од кривично-правната јурисдикција на државата-членка за којашто станува збор. Имено, казнивите дела извршени надвор од кривично-правната јурисдикција на државата-членка, ќе претставуваат претходни казниви дела само кога релевантното дејствие е казниво дело според домашното право на државата каде што е извршено и ќе биде казниво дело според законот на државата-членка која го имплементира или го применува овој член, доколку делото е извршено таму.
- d) Секоја држава-членка ќе обезбеди примероци од нејзините закони со кои е имплементиран овој член и од сите дополнителни измени на таквите закони или описи на истите кои ќе му бидат дадени на Генералниот секретар на Обединетите нации.
- e) Ако се бара, според фундаменталните принципи на домашното право на државата-членка, може да се обезбеди дека казнивите дела поместени во параграф 1 од овој член нема да се однесуваат на лицата кои претходно извршиле казниви дела.
- f) Знаењето, намерата или целта коишто се бараат како елементи на казнивото дело поместено во параграф 1 од овој член, можат да бидат изведени од објективни фактички околности.

Член 7

Мерки за борба против перењето пари

- 1. Секоја држава-членка:
 - a) Ќе утврди сеопфатен домашен режим на регулативи и супервизија за банките и за другите небанкарски финансиски институции и, онаму каде што е соодветно, за другите тела кои се особено чувствителни на перење пари - со компетентност, во смисла на застрашување и откривање на сите форми на перење пари. Овој режим треба да ги нагласи барањата за идентификација на странките, чувањето на досиејата и пријавувањето на сомнителните трансакции.

- b) Ќе обезбеди, без прејудицирање на членовите 18 и 27 од оваа Конвенција, дека административните, контролните, полициските (law enforcement) и другите служби посветени на сузбивање на перењето пари (вклучувајќи ги, онаму каде што е соодветно според домашното право, и судските органи) имаат можност да соработуваат и да разменуваат информации на национално и на меѓународно ниво, под условите пропишани во нејзиното домашно право, и - на крај - ќе имаат предвид дека установувањето на единицата за финансиски податоци ќе служи како национален центар за собирање, анализирање и за проценување на информациите во врска со потенцијалното перење пари.
2. Државите-членки ќе го имаат предвид имплементирањето на изводливите мерки за откривање и за следење на движењето на готовината и на соодветните платежни инструменти преку нивните граници, со ограничен промет, за да обезбеди точна употреба на информациите, и без какво било попречување на движењето на легитимниот капитал. Таквите мерки можат да вклучат барање индивидуалните лица или бизниси да го пријавуваат прекуграничниот трансфер на позначајно количество готовина и на соодветни вредносни инструменти.
3. При воспоставувањето домашен регулаторен и супервизорски режим, според овој член, и без прејудицирање на кој било друг член на оваа Конвенција, државите-членки се повикуваат да ги земат предвид релевантните иницијативи на регионалните, меѓурегионалните и мултилатералните организации против перење пари.
4. Државите-членки ќе настојуваат да развијат и да промовираат глобална, регионална, подрегионална и билатерална соработка меѓу судските, полициските (law enforcement) и финансиските контролни институции, со цел да се сузбие перењето пари.

Член 8

Криминализација на корупцијата

1. Секоја држава-членка ќе ја усвои легислативата и другите мерки коишто ќе бидат неопходни за третирање на делата како казниви дела, во случај кога намерно е:
- a) Дадено ветување или на јавниот службеник - директно или индиректно - му е понудена или дадена несоодветна предност, за него или за друга личност или субјект, со цел службеното лице да постапи или да се воздржи од постапување при извршувањето на неговите/нејзините службени должности.
- b) Побарана или примена - од страна на јавниот службеник, директно или индиректно - несоодветна корист, за него или за друго лице и субјект, со цел службеникот да постапи или

да се воздржи од постапување при извршувањето на неговите/нејзините службени должности.

2. Секоја држава-членка ќе го има предвид усвојувањето на легислативата и другите мерки кои можат да бидат неопходни за установување на дејствијата наведени во параграф 1 од овој член како казниви дела, со вклучување на странско јавно службено лице или на меѓународен цивилен службеник. Исто така, секоја држава-членка ќе го има предвид установувањето на другите форми на корупција како казниви дела.
3. Секоја држава-членка, исто така, ќе ги усвои мерките што ќе бидат неопходни за утврдување на учеството - како соизвршител - во казнивото дело, установено во согласност со овој член.
4. За целите на параграф 1 од овој член и од член 99, под "јавно службено лице" ќе се подразбира лице со јавна должност или лице коешто обезбедува јавен сервис, како што е дефинирано во домашното право и како што се бара во казненото право на државата во којашто лицето ја извршува функцијата.

Член 9

Мерки против корупцијата

1. Во дополнение на мерките предвидени во член 8 од оваа Конвенција, секоја држава-членка - до соодветен степен и конзистентно со нејзиниот правен систем - ќе усвои легислатива, административни или други ефикасни мерки за да го обезбеди интегритетот и да ја спречи, открие и да ја казни корупцијата на јавните службени лица.
2. Секоја држава-членка треба да преземе мерки за обезбедување ефикасна акција на нејзините власти за превенција, откривање и казнување на корупцијата на јавните службени лица, вклучувајќи и обезбедување на овие лица од разните облици на застрашување и несоодветно влијание на нивните активисти.

Член 10

Одговорност на правните лица

1. Секоја држава-членка ќе ги усвои мерките коишто се неопходни, конзистентно со нејзините правни принципи, за утврдување на одговорноста на правните лица за учество во сериозно криминално дело во кое е инволвирана организирана криминална група и за казниви дела установени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција.
2. Предмет на правните принципи на државата-членка е одговорноста на правните лица, која може да биде кривична, граѓанска или административна.

3. Ваква одговорност ќе биде, без прејудииирање, кривичната одговорност на физичките лица кои ги извршиле казнивите дела.
4. Секоја држава-членка ќе обезбеди дека правните лица кои се одговорни, согласно со овој член, ќе бидат подложени на ефективни, пропорционални кривични или некривични санкции, вклучувајќи и монетарни санкции.

Член 11

Гонење, обвинување, пресудување и казнување

1. Секоја држава-членка ќе овозможи извршувањето на казнивото дело, установено во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција, да подлежи на санкционирање, при што ќе се земе предвид тежината на ова казниво дело.
2. Секоја држава-членка ќе настојува да ги обезбеди сите дискрециони правни мерки, кои - според нејзиното домашно право во врска со обвинувањето на лица поради сторено казниво дело, содржани во оваа Конвенција - ќе се применуваат на начин што ќе овозможи максимална ефикасност на полициските мерки во однос на тие казниви дела и во согласност со потребата за попречување на извршувањето на овие казниви дела.
3. Во случај на казивите дела установени во согласност со членовите 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција, секоја држава-членка ќе преземе соодветни мерки, според нејзиното домашно право и во согласност со почитувањето на правата на одбраната, барајќи да се обезбедат такви услови во врска со одлуките донесени од независен суд, при што ќе се земе предвид потребата да се обезбеди присуство на бранител во следните дејствија од кривичната постапка.
4. Секоја држава-членка треба да обезбеди дека нејзините судови или другите компетентни власти ја имаат предвид сериозноста на казнените дела содржани во оваа Конвенција, при разгледувањето на можноста за предвременно ослободување или за условно казнување на лицата обвинети за вакви казниви дела.
5. Секоја држава-членка, секогаш кога е можно, во нејзиното домашно право ќе внесе уредба за ограничување на временскиот период кога ќе почнуваат постапките за секое казниво дело содржано во оваа Конвенција и подолг период во случај кога наводниот сторител ја избегнува правдата.
6. Ништо содржано во оваа Конвенција нема да ги наруши принципите според кои описот на казнените дела, установени со оваа Конвенција, и применливата правна одбрана или другите правни принципи со кои се контролира законитоста на дејствието, се резервирани

за домашното право на земјата-членка и дека таквите казниви дела ќе бидат гонети и казнети, во согласност со тоа право.

Член 12

Конфискација и заплenuвање

1. Државите-членки ќе ги усвојат - до највисок можен степен, во рамките на нивниот домашен правен систем - мерките што се неопходни за да се овозможи конфискација на:
 - a) Приносите од криминал стекнати со казнивите дела опфатени со оваа Конвенција или имотот, во вредност којашто кореспондира со таквите приноси.
 - b) Сопственоста, опремата или другите средства употребени во или одредени за употреба во казнивите дела содржани во оваа Конвенција.
2. Државите-членки ќе ги донесат мерките што ќе бидат неопходни за да овозможат идентификација, потрага, смрзнување или заплenuвање на секој предмет наведен во параграф 1 од овој член - заради евентуална конфискација.
3. Доколку приносите од криминал се трансформирани или претворени - делумно или целосно - во друг вид сопственост, оваа сопственост задолжително ќе подлежи на мерките наведени во овој член.
4. Доколку приносите од криминал се смешани со сопственост стекната по легитимен пат, ваквата сопственост - без претходна примена на мерките поврзани со замрзнувањето или со заплenuвањето - ќе подлежи на конфискација, до проценетата вредност на измешаните приноси.
5. Добивката или другите привилегии остварени преку приноси од криминал, од сопственост во којашто приносите од криминал се трансформирани или заменети со или од имот со кој се измешани придобивките од криминалот, исто така задолжително подлежи на мерките наведени во овој член, во истата смисла и на истото рамниште како и приносите од криминал.
6. За целите на овој член и на член 13, секоја држава-членка ќе ги овласти нејзините судови или другите надлежни служби да наредат банкарските, финансиските или комерцијалните досиеја да бидат достапни или да се заплenuат. Државите-членки нема да ги избегнуваат активностите наведени во овој параграф, врз основа на банкарска тајна.
7. Државите-членки можат да ја разгледаат можноста да бараат сторителот да го докажува законското потекло на приносите од криминал или потеклото на другиот имот подложен на

конфискација, до степен до кој ваквото барање е конзистентно со принципите на нивното домашно право и со природата на судските и на другите постапки.

8. Одредбите од овој член не треба да бидат конструирани така што ќе ги прејудиираат правата на чесните трети страни.
9. Ништо содржано во овој член не смее да влијае на принципот според кој мерките коишто ги наведува ќе бидат дефинирани и применувани во согласност со одредбите на домашното право на државата-членка.

Член 13

Меѓународна соработка за целите на конфискацијата

1. Државата-членка која ќе добие барање од друга држава-членка, која има правна надлежност над казнивото дело содржано во оваа Конвенција - за конфискација на приносите од криминал, имотот, опремата и други работи, наведени во член 12 параграф 1 од оваа Конвенција, кои се наоѓаат на нејзината територија - до највисокиот можен степен, според домашниот правен систем - е должна:
 - a) Да го достави барањето за извршување на наредбата за конфискација до нејзините компетентни органи и, доколку ваквото барање е доставено, да придонесе за неговата реализација; или
 - b) Да достави до нејзините компетентни органи, со определба таа да се оствари до степен до којшто тоа се бара од неа, наредба за конфискација, издадена од суд на територијата на државата-членка која тоа го бара, во согласност со член 12, параграф 1 од оваа Конвенција, доколку тоа се однесува на приносите од криминал, имотот, опремата или други работи наведени во член 12, параграф 1 кои се наоѓаат на територијата на државата-членка од која се бара тоа.
2. Следејќи го барањето од друга држава-членка којашто има јурисдикција над казивите дела содржани во оваа Конвенција, државата-членка од којашто се бара тоа, ќе преземе мерки за идентификација, откривање и за смрзнување или одземање на приносите од криминал, како и на имотот, опремата или на другите работи наведени во член 12, параграф 1 од оваа Конвенција - заради евентуална конфискација, којашто ќе биде побарана од државата-членка (барател), или следејќи го барањето од параграф 1 од овој член, од државата-членка од која се бара.
3. Одредбите од член 18 од оваа Конвенција се применуваат *mutatis mutandis* на овој член. Во дополние на информацијата наведена во член 18, параграф 15, барањата направени во согласност со овој член ќе содржат:

а) Во случај на барање содржано во параграф 1 (а) на овој член, опис на сопственоста што треба да биде конфискувана и изјава - со факти - од државата-членка (барател). Тоа ќе биде доволно за државата-членка од којашто се бара, да побара налог - според нејзиното домашно право.

б) Во случај на барање коешто се однесува на параграф 1 (б) од овој член, потребен е правно прифатлив примерок од наредбата за конфискација на којашто е засновано барањето, издадено од државата-членка (барател), и изјава за фактите и информација за степенот до кој е побарано извршување на барањето.

в) Во случај на барање коешто се однесува на параграф 2 од овој член, изјава за фактите од државата-членка (барател) и опис на бараните активности.

4. Одлуките или акциите предвидени во параграфите 1 и 2 од овој член ќе бидат преземени од страна на државата-членка од којашто се бара, во согласност со и според одредбите на нејзиното домашно право и нејзините процесни принципи или врз основа на билатерален или мултилатерален договор, спогодба или друг документ на којшто можат да се засноваат релациите со државата-членка (барател).
5. Секоја држава-членка ќе достави до Генералниот секретар на Обединетите нации копии од нејзините закони и од нејзината регулатива, коишто се однесуваат на овој член, и од сите дополнителни измени на овие закони и на регулативата.
6. Ако државата-членка избере спогодбено, врз основа на соодветен договор, да ги прифати мерките наведени во параграфите 1 и 2 од овој член, таа држава-членка ќе ја смета оваа Конвенција како неопходна и доволна основа за договор.
7. Соработката во врска со овој член може да биде одбиена од страна на државата-членка, доколку казнивото дело на коешто се однесува барањето не е казниво дело содржано во оваа Конвенција.
8. Одредбите на овој член не треба да бидат конструирани така што ќе ги прејудиираат правата на трети страни.
9. Државите-членки ќе го разгледаат склучувањето билатерални или мултилатерални договори, спогодби или аранжмани за зголемување на ефикасноста на меѓународната соработка, којашто се однесува на овој член.

Член 14

Располагање со конфискуваниот имот

1. Приносите од криминал или сопственоста конфискувана од држава-членка, според член 12 или член 13, параграф 1 од оваа Конвенција, ќе бидат ставени на располагање на таа држава-членка, во согласност со нејзиното домашно право и во согласност со нејзините административни постапки.
2. Кога се постапува по барањето на друга држава-членка, во согласност со член 13 од оваа Конвенција, државите-членки - до степенот што го дозволува домашното право и доколку е побарано токму тоа, првенствено ќе го разгледуваат прашањето за враќањето на конфискуваните криминални приноси или имот до државата-членка (барател), така што таа може да им даде компензација на жртвите од криминалот или да им ги врати ваквите приноси од криминал или имот на нивните легитимни сопственици.
3. Кога се постапува по барањето од друга држава-членка, во согласност со член 12 и 13 од оваа Конвенција, државата-членка може специјално да го земе предвид заклучувањето на договорите или аранжманите за:
 - a) Донирање на вредноста од ваквите приноси од криминал, имотот или средствата остварени со продажба на ваквите приноси од криминал или на имотот или дел од нив, на сметка создадена во согласност со член 30 параграф 2 (в) од оваа Конвенција, и на меѓувладините тела специјализирани за борба против организираниот криминал.
 - b) Делење на ваквите приноси од криминал или на имотот и средствата остварени со продажба на ваквите приноси од криминал или на имотот, со другите држави-членки - на редовна или "од случај до случај" основа, во согласност со нејзиното домашно право или нејзините административни постапки.

Член 15

Правна надлежност

1. Секоја држава-членка ќе ги усвои мерките што ќе бидат неопходни за утврдување на нејзината правна надлежност над казнивите дела установени во согласност со член 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција, кога:
 - a) Казнивото дело е извршено на територијата на таа држава-членка; или
 - b) Казнивото дело е извршено на брод што плови под знамето на државата или во авион кој е регистриран според законите на таа држава, во времето кога е сторено казнивото дело.

2. Според член 4 од оваа Конвенција, државата-членка, исто така, може да воспостави правна надлежност над кое било казниво дело кога:
 - a) Казнивото дело е извршено против државјанин на таа држава-членка;
 - b) Казнивото дело е извршено од државјанин на таа држава-членка или од лице без државјанство, коешто има престојувалиште на нејзина територија; или
 - c) Казнивото дело е:
 - i) Едно од оние утврдени во согласност со член 5, параграф 1 од оваа Конвенција и е извршено надвор од нејзината територија, во врска со извршувањето на сериозен криминал на нејзината територија;
 - ii) Едно од оние утврдени во согласност со член 6, параграф 1 (б) (и) од оваа Конвенција и е извршено надвор од нејзината територија, во врска со извршување на казниво дело, установено во согласност со член 6, параграф 1 (а) (и) или (и) или (б) (и) од оваа Конвенција, на нејзината територија.
3. За целите на член 16, параграф 10 од оваа Конвенција, секоја држава-членка ќе ги усвои мерките што ќе бидат неопходни за установување на нејзината правна надлежност над казнивите дела содржани во оваа Конвенција, кога потенцијалниот сторител се наоѓа на нејзината територија и таа не го екстрадира ова лице единствено врз основа на тоа што тој или таа е нејзин државјанин.
4. Секоја држава-членка може, исто така, да ги усвои мерките што ќе бидат неопходни за установување на нејзината правна надлежност над казнивите дела содржани во оваа Конвенција, кога потенцијалниот сторител е присутен на нејзината територија, а таа не го екстрадира.
5. Ако државата-членка која ја спроведува нејзината правна надлежност, според параграф 1 или 2 од овој член, е известена или на друг начин дознала дека една или повеќе други држави-членки спроведуваат истрага, гонење или судска постапка во врска со истото дејствие, надлежните власти на овие држави, доколку е потребно, ќе се консултираат една со друга, во смисла на координирање на нивните акции.
6. Без прејудиирање на нормите од генералното меѓународно право, оваа Конвенција не ја исклучува примената на некоја кривично-правна надлежност установена од државата-членка, во согласност со нејзиното домашно право.

Член 16
Екстрадиција

1. Овој член ќе се однесува на казните дела од оваа Конвенција или во случај кога казнито дело, опфатено со член 3, параграф 1 (а) или (б), вклучува организирана криминална група, а лицето на кое се однесува барањето за екстрадиција се наоѓа во државата-членка од којашто се бара; притоа се предвидува дека криминалното дело за коешто се бара екстрадицијата е казниво според домашното право на двете држави-членки.
2. Ако барањето за екстрадиција вклучува неколку одделни сериозни казниви дела, од кои некои не се опфатени со овој член, државата од која се бара може да го применува овој член во однос на споменатите казниви дела.
3. Секое од казните дела на кое се однесува овој член ќе се смета како екстрадирачко казниво дело и тоа ќе биде вклучено во секој постоечки договор за екстрадиција меѓу државите-членки. Државите-членки прифаќаат да ги вклучат овие казниви дела како екстрадирачки казниви дела во секој договор за екстрадиција што ќе биде склучен меѓу нив.
4. Ако државата-членка, која како услов за екстрадирање го поставува постоењето на договорот, добие барање за екстрадиција од друга држава-членка со којашто нема договор за екстрадиција, таа може да ја смета оваа Конвенција како правна основа за екстрадиција, во смисла на секое казниво дело на коешто се однесува овој член.
5. Државите-членки кои ја условуваат екстрадицијата со постоење договор:
 - a) При депонирањето на нивните документи за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување кон оваа Конвенција, ќе го информираат Генералниот секретар на Обединетите нации за тоа дали тие ќе ја прифатат оваа Конвенција - како легална основа за соработка со другите држави-членки кои се потписнички на Конвенцијата во однос на екстрадицијата;
 - b) Доколку не ја прифатат оваа Конвенција како правна основа за соработка при екстрадицијата, ќе бараат - тогаш кога е соодветно - да склучат договори за екстрадиција со други држави-членки кои ја прифатиле оваа Конвенција, со цел да се овозможи имплементација на овој член.
6. Државите-членки кои не ја условуваат екстрадицијата со постоење на договор, ќе ги прифатат меѓу себе казните дела на кои се однесува овој член како екстрадирачки казниви дела.

7. Екстрадицијата ќе биде можна според условите пропишани со домашното право на државата-членка од којашто се бара, или според соодветни договори за екстрадиција, вклучувајќи ги - меѓу другото - и условите во врска со барањето за минимум казнување за екстрадиција и основите според кои државата-членка од којашто се бара екстрадицијата може да ја одбие.
8. Државите-членки, според нивното домашно право, ќе настојуваат да ги забрзаат процедурите за екстрадиција и да го поедностават евидентирањето на барањата во врска со тоа, имајќи го предвид секое казниво дело на кое се однесува овој член.
9. Според одредбите од нејзиното домашно право и нејзините договори за екстрадиција, државата-членка од којашто се бара дозвола за екстрадиција, доколку е уверена дека околностите гарантираат и дека се итни, може да одговори на барањето од државата-барател, да го задржи лицето чијашто екстрадиција е барана и кое се наоѓа во притвор на нејзината територија или да преземе други соодветни мерки за да го обезбеди неговото или нејзиното присуство во екстрадиционите постапки.
10. Државата-членка на чијашто територија е пронајден наводниот сторител на казнивото дело, доколку не го екстрадира таквото лице во согласност со казнивото дело на коешто се однесува овој член, единствено врз основа на тоа дека тој или таа се нејзини државјани, ќе биде обврзана - врз основа на барањето на државата-членка што бара екстрадиција - да го достави случајот - без одлагање - до нејзините надлежни служби, заради покренување обвинение. Овие служби ќе ги донесат своите одлуки и ќе ја спроведат нивната постапка, на ист начин како и во случај на кое било казниво дело, во согласност со домашното право на државата-членка. Заинтересираните држави-членки ќе соработуваат меѓу себе, особено на процесните и на доказните аспекти, за да обезбедат ефикасност од таквото обвинување.
11. Секогашкога државата-членка е овластена, според нејзиното домашно право, да екстрадира или да предаде еден од нејзините државјани, но само под услов лицето да биде вратено во таа држава-членка заради издржување на казната, како резултат на судска одлука или постапки за кои била барана екстрадицијата или предавањето, и доколку таа држава-членка и државата-членка којашто е барател на екстрадицијата на лицето се согласат со ова мислење и со другите услови кои можат да ги сметаат за соодветни. Вака условената екстрадиција или предавање ќе бидат доволни за откажување од обврската наведена во параграф 10 од овој член.
12. Доколку екстрадицијата, побарана заради спроведување на казната, е одбиена затоа што и бараното лице е државјанин на државата-членка од којашто се бара дозвола, таа - во услови кога нејзиното домашно право го дозволува тоа и кога тоа е во согласност со барањето на ова право, по барањето на државата-членка барател ќе ја разгледа можноста

за извршување на казната којашто била изречена според домашното право на државата-членка барател или на преостанатиот дел од неа.

13. На секое лице за кое се водат постапки во врска со какво било казниво дело од овој член, ќе му биде гарантирано фер однесување во сите фази од постапките, вклучувајќи и уживање на сите права и гаранции обезбедени со домашното право на државата-членка на чијашто територија се наоѓа лицето.
14. Ништо во оваа Конвенција не треба да се интерпретира како наметнување обврска за екстрадирање, доколку државата-членка од којашто се бара екстрадицијата има сериозна причина да верува дека барањето е направено со цел да се обвини или да се казни некое лице за сметка на неговиот пол, раса, религија, националност, етничка припадност или политички определби или доколку смета дека прифаќањето на барањето би можело да биде причина за прејудиирање на положбата на лицето за секоја од наведените основи.
15. Државите-членки не можат да одбијат барање за екстрадиција само поради фактот што казнивото дело може да се однесува на фискалната материја.
16. Пред да ја одбие екстрадицијата, државата-членка од којашто се бара дозвола за екстрадиција, кога тоа е соодветно или кога тоа го бара државата-членка барател, ќе се консултира со државата-членка барател за да ѝ обезбеди доволно можности да ги презентира нејзините мислења и да обезбеди информација релевантна за нејзиното тврдење.
17. Државите-членки ќе настојуваат да склучат билатерални или мултилатерални договори или аранжмани за остварување или за подигнување на ефикасноста при екстрадицијата.

Член 17

Трансфер на осудените лица

Државите-членки можат да ја разгледаат можноста за склучување билатерални или мултилатерални договори или аранжмани за трансфер преку нивна територија на лицата осудени на казна затвор или други форми на лишување од слобода, за казивите дела на кои се однесува овој член, во смисла на тоа дека тие можат да ја комплетираат нивната пресуда.

Член 18

Заемна правна помош

1. Државите-членки ќе си дозволат една на друга најшироки мерки на меѓусебна правна помош - во рамките на условите пропишани во домашната легислатива - во истрагите, гонењата и во правосудните процедури во врска со казивите дела содржани во оваа

Конвенција, како што е предвидено во член 3, и реципрочно спроведување на слична асистенција, кога државата-членка барател има разумна основа да се сомнева дека казнивото дело содржано во член 3, параграф 1 (а) или (б) е транснационално, а жртвите, сведоците, имотите, средствата или доказите за овие казниви дела се наоѓаат во државата-членка од којашто се бара дозвола и дека во казните дела се вклучени организирани криминални групи.

2. Меѓусебната правна помош ќе биде дозволена до најголем можен степен, според надлежните закони, договори и аранжмани на државата-членка од којашто се бара одобрение, при што ќе се почитуваат истрагите, обвинувањата и правните процедури кои се однесуваат на казните дела, за кои може да биде одговорно правно лице, во согласност со член 10 од оваа Конвенција, во државата-членка барател.
3. Заемната правна помош, според овој член, може да биде дозволена кога ќе се бара за некоја од следниве цели:
 - a) За да се обезбеди сведочење или докази од лица;
 - b) Како ефикасна помош за правосудните документи;
 - c) Заради пребарување, заплenuвање и смрзнување;
 - d) Заради пребарување на места и на објекти;
 - e) За да се обезбедат информации, евиденциски прашања (и експертски проценки);
 - f) За да обезбедат оригиналите или заверените копии од релевантните документи и записници, вклучувајќи ги и државните, банкарските, финансиските, корпорацииските или бизнис-записниците;
 - g) За да се идентификуваат или да се пронајдат приносите од криминал, имотот, предметите или другите работи - со цел да се евидентираат;
 - h) За да се олесни доброволното појавување на лицата во државата-членка барател;
 - i) Како друг вид помош, којашто не е во спротивност со домашното право на државата-членка од којашто се бара одобрението.
4. Без прејудуирање на домашното право, компетентните органи на државата-членка можат, без претходно барање, да ја пренесат информацијата во врска со криминалните работи до

компетентен орган во друга држава-членка, тогаш кога тие веруваат дека оваа информација би можела да им помогне на органите во преземањето или во успешното завршување на истрагите и на кривичните процесни дејствија или дека би можела да резултира со писмено барање, формулирано од државата-членка, според оваа Конвенција.

5. Пренесувањето на информацијата, според параграф 4 од овој член, ќе биде без прејудицирање на истрагите и на кривично-правните процедури во државата каде што надлежните органи ја обезбедиле информацијата. Надлежните органи кои ја добиле информацијата ќе се придржуваат кон барањето информацијата да остане доверлива - дури и привремено - или до ограничувања на нејзината употреба. Сепак, ова нема да ја спречи државата-членка барател да настојува да ги открие информациите кои се ослободувачки за обвинетото лице. Во тој случај, државата-членка примател ќе го евидентира пренесувањето од државата-членка пред да го обелодени и, доколку се бара, ќе се консултира со државата-членка пренесувач. Ако, во исклучителен случај, претходното заведување не е можно, државата-членка примател ќе ја извести државата-членка пренесувач за обелоденувањето, без задржување.
6. Одредбите од овој член не влијаат на обврските од некој друг договор, билатерален или мултилатерален, кој ја уредува, целосно или делумно, заемната правна помош.
7. Параграфите од 9 до 29 од овој член се однесуваат на барањата направени според овој член, доколку државите-членки за кои станува збор не се ограничени со договор за меѓусебна правна помош. Доколку овие држави-членки се ограничени со ваков договор, соодветните одредби од тој договор ќе бидат во сила доколку државите-членки не се согласат да постапуваат по параграфите 11 до 29 од овој член. Државите-членки се охрабруваат да ги применуваат овие параграфи, доколку тие ја олеснуваат соработката.
8. Државите-членки нема да отстапат од давањето заемна правна помош, според овој член, врз основа на банковна тајна.
9. Државите-членки можат да отстапат од давањето заемна правна помош, според овој член, врз основа на непостоење на двојна инкриминираност. Сепак, државата-членка од којашто се бара помош може, кога тоа е соодветно, да обезбеди помош, до степенот до кој таа дискреционо одлучува, без оглед на тоа дали кодексот го содржи казнивото дело според домашното право на државата-членка од којашто се бара помош.
10. Лицето кое е задржано или издржува казна на територијата на една држава-членка, а се бара од страна на друга држава-членка - заради идентификување, сведочење или за на друг начин да помогне во обезбедувањето докази за истрагите, обвинувањата или за судските постапки во врска со казните дела содржани во оваа Конвенција, може да биде пренесено само доколку се исполнети следниве услови:

- a) Лицето слободно ја дава својата согласност;
- b) Надлежните органи од двете држави-членки се согласни да ги спроведуваат наведените услови - на, според нив, најсоодветниот начин.

11. За целите на параграф 10 од овој член:

- a) Државата-членка во која е пренесено лицето, ќе има овластување и обврска да го чува пренесеното лице во притвор, освен ако државата-членка од каде што е пренесено лицето не побарала или не одобрила нешто друго.
- b) Државата-членка во која е пренесено лицето, без одлагање, има обврска да го врати лицето во притвор во државата-членка од каде што претходно било земено, доколку не е поинаку договорено меѓу надлежните органи на двете држави-членки.
- c) Државата-членка во која е пренесено односното лице, нема да бара од државата-членка од каде што било пренесено лицето да иницира постапка за екстрадиција за негово враќање.
- d) На пренесеното лице ќе му биде намалена изречената казна од државата од каде што тој/таа бил пренесен (а), за онолку време колку што бил во притвор во државата од каде што тој/таа бил пренесен (а).

12. Доколку државата-членка од каде што лицето ќе биде пренесено, согласно со параграфите 10 и 11 од овој член, е согласна дека тоа лице, без оглед на неговото/нејзиното државјанство, нема да биде обвинето, задржано, казнето или подложено на други ограничувања на неговата или нејзината лична слобода на територијата на државата каде што ќе биде пренесено - поради дејствија, пропусти или пресуди пред неговото или нејзиното заминување од територијата на државата од каде што лицето било пренесено.

13. Секоја држава-членка ќе одреди централен орган кој ќе биде надлежен и овластен да ги прифати барањата за заемна правна помош и да ги изврши или истите да ги пренесе до органите надлежни за спроведувањето. Кога државата-членка има посебна област или територија, со посебен систем за меѓусебна правна помош, таа може да назначи специјален централен орган кој ќе ја има истата функција за таа област или територија. Централните органи ќе го обезбедат брзото и точното извршување или пренесување на добиените барања. Кога централниот орган ќе го пренесе барањето за извршување до надлежниот орган, тој ќе го охрабри брзото и точно извршување на барањето од страна на компетентниот орган. Генералниот секретар на Обединетите нации ќе биде известен за централниот орган определен за таа цел, во моментот кога секоја држава-членка ќе ги

депонира нејзините инструменти за ратификација, прифаќање, одобрување или за приоѓање кон оваа Конвенција. Барањата за меѓусебна правна помош секаков вид комуникација во врска со тоа, ќе бидат пренесени до централните органи определени од државите-членки. Ова барање, без прејудиирање на правото на државата-членка, ќе биде адресирано до неа - по дипломатски канали и во итни случаи, кога страните се согласни, преку меѓународната криминалистичка организација, доколку е можно.

14. Барањата ќе бидат поднесени писмено или, кога е можно, со кои било средства што можат да произведат писмен запис, на јазик прифатлив за државата-членка од којашто се бара, под услови што ѝ дозволуваат автентичност. Генералниот секретар на Обединетите нации ќе биде известен за јазикот или за јазиците прифатливи за секоја држава-членка, во моментот на депонирањето на нејзиниот инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување или приоѓање кон оваа Конвенција. Во итни случаи, како и во случај кога државите-членки се согласни, барањата можат да бидат поднесени усно, но ќе бидат потврдени во писмена форма.

15. Барањето за меѓусебна правна помош ќе го содржи следново:

- a) Идентитетот на органот што го поднел барањето;
- b) Предметот на работа и природата на истрагата, гонењето или на судската процедура на која се однесува барањето и името и функциите на органот што ја спроведува истрагата, обвинувањето или судското постапување;
- c) Збир од релевантни факти во врска со барањето за помош, со правосудни документи;
- d) Опис на помошта и детали за секоја конкретна процедура којашто ја бара државата-членка барател;
- e) Онаму каде што е можно, идентитетот, локацијата и државјанството на секое опфатено лице; и
- f) Целта за која се бараат доказите, информациите или активностите.

16. Државата-членка од којашто се бара помош, може да побара дополнителни информации, доколку тие ѝ се потребни за извршување на барањето, во согласност со нејзиното домашно право или кога тоа може да го олесни извршувањето.

17. Барањето ќе биде извршено во согласност со домашното право на државата-членка од којашто се бара и помош - кога тоа не е спротивно со домашното право на државата-членка

од којашто се бара помош и кога е можно, во согласност со процедурите наведени во барањето.

18. Секогаш кога е можно и кога тоа е во согласност со фундаменталните принципи на домашното право, кога лицето е на територијата на држава-членка и кога ќе биде сослушано - како сведок или како експерт - од страна на судските органи на друга држава-членка, првата држава-членка може, по барање на втората, да дозволи сослушување преку видеоконференција, доколку не е можно или доколку не е пожелно лицето да се појави лично на територијата на државата-членка барател. Државите-членки можат да се согласат во тоа сослушувањето да биде извршено од правосудните органи на државата-членка барател и во присуство на правосудните органи на државата-членка од која се бара помош.
19. Државата-членка барател нема да ги пренесе или да ги употреби информациите или доказите добиени од државата од којашто се бара помош при истраги, обвинувања и судски процедури надвор од оние наведени во барањето, без претходна согласност од државата-членка од којашто се бара помош. Ништо во овој параграф не смее да ја спречи државата-членка барател во тоа во постапката да открие изнесување информации или докази кои одат во прилог на обвинетото лице. Потоа, државата-членка барател ќе ја извести државата-членка од која се бара помош, пред да објави и - ако е побарано - да се консултира со државата-членка од којашто се бара помош. Доколку, во исклучителен случај, претходното известување не е можно, државата-членка барател за објавувањето ќе ја информира државата-членка од којашто се бара помош, без одлагање.
20. Државата-членка барател може да побара од државата-членка од којашто се бара помош да ги чува доверливо фактите и содржината на барањето, освен до оној степен што е неопходен за да се изврши барањето. Ако државата-членка од којашто се бара помош не може да го исполни барањето за доверливост, таа треба брзо да ја информира државата-членка барател.
21. Заемната правна помош може да биде одбиена:
 - a) Доколку барањето не е направено во согласност со одредбите од овој член;
 - b) Ако државата-членка од којашто се бара помош смета дека извршувањето на барањето изгледа како прејудиирање на нејзиниот суверенитет, безбедност, јавен поредок или на другите есенцијални интереси;
 - c) Ако на властите на државата-членка од којашто се бара помош, со нејзиното домашно право им е забрането да преземаат активности во врска со слични казниви дела кои биле

предмет на истрага, обвинување или судски процедури, според нејзината правна надлежност;

- d) Ако одобрувањето на барањето за заемна правна помош би било спротивно на правниот систем на државата-членка од којашто се бара помош;

22. Државите-членки нема да одбијат барање за меѓусебна правна помош затоа што казненото дело содржи фискални работи.

23. Ќе бидат прецизирани причините за секое одбивање на меѓусебната правна помош.

24. Државата-членка од којашто се бара помош, ќе го изврши барањето за меѓусебна правна помош во најкус временски рок, и целосно ќе ја преземе одговорноста, колку што е можно, за сите крајни рокови наведени од страна на државата-членка барател и за причините кои се наведени во барањето. Државата-членка од којашто се бара помош, ќе одговори на разумните барања на државата-членка барател за направениот прогрес во однос на барањето. Државата-членка барател брзо ќе ја извести државата-членка од којашто се бара помош, кога помошта што била побарана веќе не е потребна.

25. Заемната правна помош може да биде одложена од страна на државата-членка од којашто се бара помош, врз основа на оценките дека тоа може да го попречи текот на истрагата, обвинувањето или судското постапување.

26. Пред одбивање на барањето во врска со параграф 21 од овој член или пред одлагање на неговото извршување, според параграф 25, државата-членка од којашто се бара помош ќе се консултира со државата-членка барател, за да утврди дека помошта може да биде одобрена врз основа на определени услови, коишто се неопходни. Ако државата-членка барател прифати помош според овие услови, таа ќе се согласи со исполнување на условите.

27. Без прејудиирање на барањето според параграф 12 од овој член, сведок, експерт или друго лице кое, по барање на државата-членка барател, ќе се согласи со тоа да даде докази во постапката или да помогне во истрагата, обвинувањето или правосудното постапување на територијата на државата-членка барател, нема да биде обвинет, задржан, казнет или подложен на други ограничувања на неговата/ нејзината лична слобода на нејзина територија, во врска со постапки, пропусти или обвинувања пред неговото/нејзиното заминување од територијата на државата-членка од којашто се бара помош. Овие безбедносни инструменти ќе престанат да важат кога сведокот, вештакот или некое друго лице кое ги имало, во период од 15 последователни дена, или за некој период договорен меѓу државите-членки, од денот кога е официјално известен дека на правосудните органи

веќе не им е неопходно неговото или нејзиното присуство, можел(а) да замине, но и покрај тоа доброволно останува на територијата на државата-членка барател или, по напуштањето, се враќа - по негова или по нејзина сопствена желба.

28. Редовните трошоци од извршувањето на барањето ќе бидат на товар на државата-членка од којашто се бара, освен ако не е договорено поинаку од страна на заинтересираните држави-членки. Кога за остварување на барањето се потребни значајни или невообичаено големи трошоци, државите-членки ќе се консултираат за да ги утврдат роковите и условите под кои ќе биде извршено барањето, како и за начинот на обезбедување на трошоците.

29. Државата-членка од која се бара помош:

a) Ќе обезбеди за државата-членка барател примероци од државните извештаи, документи или информации кои се во нејзина сопственост и кои, според нејзините закони, се достапни за јавноста.

b) Може, според нејзиното гледање на нештата, да обезбеди за државата-членка барател - целосно, делумно или под услови под кои тоа изгледа соодветно - примероци од сите државни извештаи, документи или информации во нејзина сопственост, кои - според нејзиното домашно право, генерално не се достапни за јавноста.

30. Државите-членки, доколку е неопходно, ќе ја разгледаат можноста за склучување билатерални или мултилатерални договори или аранжмани, кои би служеле како практично дејство или би довеле до унапредување на одредбите од овој член.

Член 19

Поврзани (заеднички) истраги

Државите-членки ќе ја разгледаат можноста за склучување билатерални или мултилатерални договори или договори во врска со работите коишто се предмет на истраги, обвинувања или правни постапки во една или повеќе држави, како и можностите вклучените надлежни органи да можат да формираат заеднички истражни тела. Во отсуство на вакви договори или аранжмани, споените истраги можат да бидат преземени со договор врз основа "од случај до случај". Вклучените држави-членки ќе обезбедат целосно почитување на суверенитетот на државата-членка на чија територија се спроведува истрагата.

Член 20

Специјални истражни техники

1. Ако е дозволено, според основните принципи на нејзиниот домашен правен систем, секоја држава-членка, според нејзините можности и под условите пропишани со нејзиното домашно право, ќе ги преземе сите неопходни мерки за да дозволи соодветна употреба на

контролирана испорака и, онаму каде што е соодветно, за употреба на други специјални истражни техники, како што се електронското или другите форми на набљудување и прикриените операции, од нејзините компетентни органи на нејзина територија, заради ефикасно сузбивање на организираниот криминал.

2. За целите на истрагите на казнивите дела содржани во оваа Конвенција, државите-членки се охрабрани да склучуваат, кога тоа е неопходно, соодветни билатерални или мултилатерални договори или аранжмани за употреба на овие специјални истражни техники, во контекст на соработката на меѓународно ниво. Овие аранжмани ќе бидат усогласени и имплементирани во целост, согласно со принципот на суверенитет и еднаквост на државите, и ќе се применуваат стриктно, во согласност со договорените рокови од овие договори или аранжмани.
3. Во отсуство на договор или аранжман, како што е наведено во параграф 2 од овој член, одлуките за користење на специјални истражни техники на меѓународно ниво, ќе бидат донесени за секој случај одделно и може, доколку е потребно, да се земат предвид финансиските аранжмани и разбирања во врска со правната надлежност на заинтересираните држави-членки.
4. Одлуките за употреба на контролирана испорака на меѓународно ниво можат, со согласност на заинтересираните држави-членки, да вклучат и такви методи, како што се: навлекување и дозволување стоките непречено да го продолжат патот или да бидат отстранети или заменети, во целост или делумно.

Член 21

Трансфер на кривичните постапки

Државите-членки ќе ги разгледаат можностите за пренесување - од една во друга постапка - на гонењето на казнивото дело содржано во оваа Конвенција, во случај кога ваквиот трансфер е во интерес на спроведувањето на правдата, особено во случаите кога се инволвирани повеќе правосудни надлежности, во насока на концентрирање на гонењето.

Член 22

Отворање на криминално досие

Секоја држава-членка може да донесе легислативни или други мерки кои можат да бидат неопходни за - под одредени услови и со соодветни цели - да се земе предвид секоја претходна осуда на потенцијалниот сторител, со цел оваа информација да се употреби во кривичните постапки во врска со казнивото дело содржано во оваа Конвенција.

Член 23

Инкриминација на попречувањето на правдата

Секоја држава-членка ќе ја усвои легислативата и другите потребни мерки коишто можат да бидат неопходни за определување на следниве однесувања како казниви дела, во случај кога се извршени намерно:

- a) Употреба на физичка сила, закани, заплашување или ветување, нудење или давање на несоодветна предност, наговарање за лажно сведочење или спротивставување на сведочењето или обезбедување докази во рамките на постапката, во врска со извршувањето на казните дела содржани во оваа Конвенција.
- b) Употреба на физичка сила, закани или заплашување заради спротивставување на извршувањето на службената должност од страна на правосудните или полициските (law enforcement) лица, во врска со извршувањето на казните дела содржани во оваа Конвенција. Ништо во овој потпараграф не смее да го прејудиира правото на државите-членки да имаат легислатива која ќе ги заштитува другите категории јавни службени лица.

Член 24

Заштита на сведоците

- 1. Секоја држава-членка ќе усвои соодветни мерки, во рамките на нејзините средства за обезбедување ефикасна заштита од потенцијална одмазда или заканување на сведоците во кривичните постапки, кои сведочат во врска со кривичните дела според оваа Конвенција и, онаму каде што е соодветно, за нивните роднини и други блиски лица.
- 2. Мерките разгледани во параграф 1 од овој член можат да опфатат, меѓу другото, без прејудиирање на правата на бранителот, и вклучување на правото на задолжителен процес:
 - a) Утврдување на процедурите за физичка заштита на овие лица, како што е - до неопходен и можен степен - нивното пренесување на друго место, дозволување, тогаш кога е соодветно, за неоткривање или ограниченото давање информации во врска со идентитетот и местото на живеење на овие лица.
 - b) Обезбедување стандарди за докажување што ќе овозможат сведочењето на сведокот да биде дадено во околности во кои ќе се загарантира неговата безбедност - на пример, сведочење со примена на технички комуникативни средства, како што се видеоврски или други соодветни средства.
- 3. Државите-членки ќе го разгледаат склучувањето договори или аранжмани со другите држави заради релокација на лицата опишани во параграф 1 од овој член.

4. Одредбите од овој член ќе се однесуваат, исто така, и на жртвите - доколку тие се сведоци.

Член 25

Помош и заштита на жртвите

1. Секоја држава-членка ќе преземе соодветни мерки, во рамките на нејзините можности, за да обезбеди помош и заштита на жртвите на казнивите дела содржани во оваа Конвенција, особено во случај на закани за одмазда.
2. Секоја држава-членка, преку соодветни процедури, ќе обезбеди достапност до компензација и надомест за жртвите на казнивите дела содржани во оваа Конвенција.
3. Секоја држава-членка, во зависност од нејзиното домашно право, ќе овозможи гледиштата и грижата за жртвите да бидат презентирани и земени предвид во соодветните фази од кривичната постапка против сторителите на казнивите дела, на тој начин што нема да ги прејудуира правата на одбраната.

Член 26

Мерки за подобрување на соработката со полициските (Law enforcement) органи

1. Секоја држава-членка ќе ги преземе сите соодветни мерки за да ги охрабри лицата кои учествуваат или учествувале во организирани криминални групи:
 - a) Да обезбедат информации употребливи за компетентните органи за истражување и за документирање на ваквите работи, и тоа:
 - i) Идентитетот, природата, композицијата, структурата, локацијата или активностите на организираниите криминални групи;
 - ii) Врските, вклучувајќи ги и меѓународните врски, со другите организирани криминални групи;
 - iii) Казнивите дела што ги извршиле или може да ги извршат организираниите криминални групи.
 - b) Да им дадат вистинска, конкретна помош на надлежните власти, придонесувајќи за фаќањето на организираниите криминални групи, нивните ресурси или приносите од криминал.

2. Секоја држава-членка ќе го има предвид обезбедувањето можности, во соодветни случаи, за ублажување на казната за обвинетото лице, кое обезбедува значајна соработка во истрагата или во гонењето за казнивото дело содржано во оваа Конвенција.
3. Секоја држава-членка ќе го има предвид обезбедувањето можности, во согласност со фундаменталните принципи на нејзиното домашно право, за давање имунитет од гонење на лицето кое остварува значајна соработка во истрагата или во гонењето за казнивото дело содржано во оваа Конвенција.
4. Заштитата на овие лица ќе биде како што е наведено во член 24 од оваа Конвенција.
5. Кога лицето наведено во параграф 1 од овој член се наоѓа во една држава-членка и може да оствари значајна соработка со компетентните органи на друга држава-членка, заинтересираните држави-членки можат да го земат предвид склучувањето договори или аранжмани, во согласност со нивното домашно право, разгледувајќи ги потенцијалните одредби на другата држава за третманот опишан во параграфите 2 и 3 од овој член.

Член 27

Полициска (Law Enforcement) соработка

1. Државите-членки ќе соработуваат поблиску една со друга, согласно со нивните домашни правни и административни системи, за подигнување на ефикасноста на полициската (*Law Enforcement*) акција во спротивставувањето на казнените дела содржани во оваа Конвенција. Секоја држава-членка, пред сè, ќе усвои ефикасни мерки:
 - a) За зајакнување и, онаму каде што е потребно, за утврдување на каналите за соработка меѓу нивните надлежни органи, агенции или служби, во смисла на тоа да ја олеснат сигурната и брза размена на информации во врска со сите аспекти на казнените дела содржани во оваа Конвенција, вклучувајќи, доколку заинтересираните држави-членки сериозно веруваат во тоа, и врски со другите криминални активности.
 - b) За соработка со другите држави-членки при водењето истраги во врска со казните дела содржани во оваа Конвенција, во однос на:
 - i) идентитетот, местото на живеење и активностите на лицата осомничени за вклученост во ваквите казниви дела или откривање на други вклучени лица.
 - ii) движењето на приносите од криминал или на имотот кои потекнуваат од извршување на овие казниви дела.

- iii) движењето на имотот, опремата или другите предмети кои се употребени или се настојувало да бидат употребени при извршувањето на овие казниви дела.
- c) За да обезбеди, кога е соодветно, неопходни предмети или количества материји за аналитички или за истражни цели.
 - d) За да овозможи ефикасна соработка меѓу нејзините компетентни власти, агенции и служби и за да ја промовира размената на персоналот и на другите експерти, вклучувајќи и, во согласност со билатералните договори или аранжмани меѓу заинтересираните држави-членки, назначување на офицери за врска.
 - e) Размена на информации со други држави-членки за специфичните средства и методи употребени од организираните криминални групи, вклучувајќи и, онаму каде е соодветно, правци и превозни средства и употреба на лажни идентитети, делумно или целосно фалсификувани документи или други средства за прикривање на нивните активности.
 - f) Размена на информации и координирање на административните и на другите мерки земени како соодветни, заради брза идентификација на казивите дела содржани во оваа Конвенција.
- 2. Со намера да се ефектуира оваа Конвенција, државите-членки ќе ја разгледаат можноста за влегување во билатерални и во мултилатерални договори или аранжмани за директна соработка меѓу нивните полициски (Law Enforcement) агенции, а онаму каде што ваквите договори или аранжмани веќе постојат, ќе се настојува тие да се подобрат. Во отсуство на овие договори или аранжмани меѓу државите-членки на кои се однесуваат, страните можат да ја сметаат оваа Конвенција како основа за меѓусебна полициска (Law Enforcement) соработка, во смисла на казивите дела содржани во оваа Конвенција. Секогаш кога е соодветно, државите-членки ќе ги употребат - во целост - договорите или аранжманите, вклучувајќи ги и меѓународните или регионалните организации кои работат на зајакнување на соработката меѓу нивните полициски (Law Enforcement) агенции.
 - 3. Државите-членки ќе настојуваат да соработуваат на сите можни начини, за да одговорат на транснационалниот организиран криминал кој се реализира со употреба на современа технологија.

Член 28

Собирање, размена и анализа на информациите за природата на организираниот криминал

1. Секоја држава-членка ќе ги анализира, во консултација со научните и со академските институции, трендовите во организираниот криминал на нејзината територија, околностите во кои е присутен организираниот криминал, како и инволвираните професионални групи и технологии.
2. Државите-членки ќе го имаат предвид развојот и размената на аналитичките експертизи во врска со активностите на организираниот криминал - меѓу себе и преку меѓународните и регионалните организации. За таа цел, ќе се развиваат и ќе се применуваат соодветни заеднички дефиниции, стандарди и методологии.
3. Секоја држава-членка ќе ги разгледа можностите за мониторинг на нејзината политика, како и актуелните мерки за сузбивање на организираниот криминал и за проценка на нивната ефективност и ефикасност.

Член 29

Тренинг и техничка помош

1. Секоја држава-членка, до степен на неопходност, ќе иницира, развива или ќе ги подобрува специфичните тренинг-програми за нејзиниот полициски (Law Enforcement) персонал, вклучувајќи и обвинители, истражни судии и царински персонал, како и друг вид персонал одговорен за превенција, откривање и за контрола на казните дела содржани во оваа Конвенција. Овие програми можат да вклучуваат и назначувања и размена на лица. Во зависност од степенот дозволен од домашното право, програмите ќе се занимаваат со следново:
 - a) Методите употребени во превенцијата, откривањето и во контролата на казните дела содржани во оваа Конвенција;
 - b) Начините и техниките употребени од лицата осомничени за вклученост во казните дела содржани во оваа Конвенција, вклучувајќи ги и транзитните држави, како и соодветните контрамерки;
 - c) Следење на движењето на контрабандите;
 - d) Откривање и следење на движењето на приносите од криминал, имотот, техничките средства и другите средства и методи употребени при извршувањето на овие казниви дела и методите употребени за трансфер, прикривање или за преправање на овие приноси,

имотот, техничките средства и другите средства, како и методите употребени за сузбивање на перењето пари и на другите видови финансиски криминал;

- e) Собирање докази;
 - f) Контролни техники во слободните трговски зони и во слободните пристаништа;
 - g) Современа полициска опрема и современи техники, вклучувајќи и електронско набљудување, контролирани испораки и прикриени операции;
 - h) Методи употребени за сузбивање на транснационалниот организиран криминал, извршен преку употреба на компјутери, телекомуникациска мрежа или други видови современа технологија; и
 - i) Методи употребени заради заштита на жртвите и на сведоците.
2. Државите-членки ќе си помагаат една на друга во планирањето и во имплементирањето на истражувачките и на тренинг-програмите, дизајнирани да ја споделат стручноста во областите наведени во параграф 1 од овој член и за таа цел, исто така, ќе ги користат регионалните и меѓународните конференции и семинари за промовирање на соработката и за стимулирање расправа за проблемите од заеднички интерес, вклучувајќи ги и специјалните проблеми и потреби на транзитните држави.
3. Државите-членки ќе промовираат тренинг и техничка помош која ќе ја олесни екстрадицијата и заемната правна помош. Овој вид тренинг и техничка помош може да вклучи и јазичен тренинг, назначувања и размена на персоналот во централните органи или агенции со релевантни надлежности.
4. Во случај кога постојат билатерални или мултилатерални договори или аранжмани, државите-членки ќе ги јакнат, до степен на неопходност, напорите за максимирање на оперативните и на тренинг-активностите, во рамките на меѓународните и регионалните организации и во рамките на другите значајни билатерални и мултилатерални договори или аранжмани.

Член 30

Други мерки: имплементација на Конвенцијата преку економски развој и техничка помош

1. Државите-членки ќе ги преземат соодветните мерки за оптимална имплементација на оваа Конвенција, до можниот степен, преку меѓународна соработка, имајќи ги предвид

негативните ефекти од организираниот криминал - за општеството во целина, а особено за постојаноста во развојот.

2. Државите-членки ќе вложат конкретни напори, до можен степен и во соработка една со друга, како и со меѓународните и со регионалните организации, со цел:
 - a) Да ја охрабрат соработката, на различни нивоа, со земјите во развој, настојувајќи да дојде до јакнење на капацитетите, со акцент на превенцијата и на борбата против транснационалниот организиран криминал.
 - b) Да ја зајакнат финансиската и материјалната помош и поддршката на напорите на земјите во развој за поефикасна борба против транснационалниот организиран криминал и да им помогнат поуспешно да ја имплементираат оваа Конвенција.
 - c) Да обезбедат техничка помош за земјите во развој и за земјите со економии во транзиција, да им помогнат во постигнувањето на нивните потреби за имплементација на оваа Конвенција. Затоа, државите-членки ќе настојуваат редовно да даваат соодветни доброволни придонеси на сметка отворена специјално за оваа цел во фондот на Обединетите нации. Државите-членки, исто така, ќе ја разгледаат можноста, во согласност со нивното домашно право и со одредбите од оваа Конвенција, на наведената сметка однапред да префрлаат процент од парите или соодветна вредност од приносите од криминал или од конфискуваните илегални добивки;
 - d) Да ги охрабрат и да ги уверат другите држави и финансиски институции - онаму каде што е можно - да им се придружат во напорите, согласно со овој член, за обезбедување на поголем број тренинг-програми и современа опрема за земјите во развој, со што ќе го помогнат остварувањето на целите од оваа Конвенција.
3. Онолку колку што е можно, овие мерки ќе бидат без прејудиирање на постојните договори за странска помош или на другите финансиски аранжмани за соработка на билатерално, регионално и на меѓународно ниво.
4. Државите-членки можат да склучат билатерални или мултилатерални договори или аранжмани за материјална или логистичка помош, имајќи предвид дека финансиските аранжмани неопходни за меѓународна соработка, обезбедени со оваа Конвенција, треба да бидат ефикасни и во превенцијата, откривањето и контролата на транснационалниот организиран криминал.

Член 31

Превенција

1. Државите-членки ќе настојуваат да ги развијат и да ги спроведат националните проекти и да ја утврдат и да ја промовираат најдобрата практика и политика за превенција на транснационалниот организиран криминал.
2. Државите-членки ќе настојуваат, во согласност со фундаменталните принципи на нивното домашно право, да ги намалат можностите организирани криминални групи во иднина да учествуваат во легални пазари со приноси од криминал, преку соодветни правни, административни и други мерки. Овие мерки ќе се фокусираат на:
 - a) Јакнењето на соработката меѓу полициските (*Law Enforcement*) агенции или обвинители и надлежни приватни ентитети, вклучувајќи ја и индустријата.
 - b) Промоцијата на развојот на стандардите и на процедурите за обезбедување на интегритетот на јавните и значајни приватни ентитети, како и на кодексите за однесување за релевантните професии, особено на адвокатите, јавните нотари, даночните консултанти и сметководителите.
 - c) Превенција од злоупотреба од страна на организирани криминални групи при спроведувањето тендери водени од јавни органи и на субвенции и дозволи одобрувани од јавни органи - заради комерцијална активност.
 - d) Превенција од злоупотреба на правни лица од страна на организирани криминални групи. Овие мерки би можеле да вклучат:
 - i) Утврдување на јавни извештаи за правни и за физички лица вклучени во установувањето, менаџментот или финансирањето правни лица.
 - ii) Воведување можност за суспендирање - по наредба од суд или од други соодветни тела, за разумен временски период - на лицата осудени за казнивите дела содржани во оваа Конвенција, кои - согласно со наредбата -нема да можат да дејствуваат како директори на правни лица формирани на нивна територија.
 - iii) Водење на национални досиеја за лицата суспендирани од дејствување како директори на правни лица; и
 - iv) Размена на информациите содржани во досиејата наведени во потпараграфите (д) (i) (iii) на овој параграф, со компетентните органи на други држави-членки.

3. Државите-членки ќе настојуваат да ја промовираат реинтеграцијата во општеството на лицата осудени за казнивите дела содржани во оваа Конвенција.
4. Државите-членки ќе настојуваат периодично да ги проценуваат релевантните правни инструменти и административната практика, заради откривање на нивната ранливост од злоупотреба од страна на организирани криминални групи.
5. Државите-членки ќе настојуваат да промовираат јавна свест во врска со постоењето, причините, тежината и заканите од транснационален организиран криминал. Информацијата може соодветно да биде раширена преку средствата за јавно информирање и таа ќе вклучува мерки за промовирање на јавното учество во превентирањето и во сузбивањето на овој криминал.
6. Секоја држава-членка ќе го информира Генералниот секретар на Обединетите нации за името и адресата на органот или на органите што ќе можат да им помогнат на другите држави-членки во развивањето на мерките за спречување на транснационалниот организиран криминал.
7. Државите-членки, тогаш кога е потребно, ќе соработуваат една со друга, како и со релевантните меѓународни и регионални организации, промовирајќи ги и развивајќи ги мерките содржани во овој член. Тоа подразбира учество во меѓународни проекти, чијашто цел е превенцијата на транснационалниот организиран криминал, на пример, со ублажување на околностите во услови кога одредени социјално маргинализирани групи се повредени од дејствувањето на транснационалниот организиран криминал.

Член 32

Конференција на Страните на Конвенцијата

1. Конференцијата на Страните од Конвенцијата има за цел да го подобри капацитетот на државите-членки за борба против транснационалниот организиран криминал и да ја промовира и следи имплементацијата на оваа Конвенција.
2. Генералниот секретар на Обединетите нации ќе ја закаже Конференцијата на Страните не подоцна од една година од стапувањето во сила на Конвенцијата. Конференцијата на Страните ќе ги прифати процедурата и правилата за спроведување на активностите опишани во параграфите 3 и 4 од овој член (вклучувајќи ги и правилата во врска со плаќањето на трошоците преземени во остварувањето на овие активности).
3. Конференцијата на Страните ќе се согласи со механизмите за остварување на целите наведени во параграф 1 од овој член, вклучувајќи:

- a) Олеснување на активностите на државите-членки, според членовите 29, 30 и 31 од оваа Конвенција, вклучувајќи и охрабрување на мобилизацијата на доброволни прилози;
 - b) Олеснување на размената на информациите меѓу државите-членки за методите, примерите и трендовите во транснационалниот организиран криминал и за успешната практика за негово сузбивање;
 - c) Соработка со надлежните меѓународни и регионални организации и со невладините организации;
 - d) Периодично разгледување на имплементацијата на оваа Конвенција;
 - e) Давање препораки за подобрување на оваа Конвенција и на нејзината имплементација.
4. За целта на параграф 3 (д) и (е) од овој член, Конференцијата на Страните ќе се стекне со неопходното знаење за мерките преземени од страна на државите-членки за имплементирање на оваа Конвенција и за тешкотиите на кои наидуваат, преку информации обезбедени од нив и преку дополнителни механизми за увид, коишто можат да бидат утврдени од Конференцијата на Страните.
5. Секоја држава-членка ќе ја обезбеди Конференцијата на Страните со информација за нејзините програми, планови и практика, како и за правните и за административните мерки за имплементација на оваа Конвенција, како што е бараено од Конференцијата на Страните.

Член 33

Секретаријат

1. Генералниот секретар на Обединетите нации ќе ги обезбеди неопходните услови за Секретаријатот на Конференцијата на Страните на Конвенцијата.
2. Секретаријатот ќе:
 - a) Помага на Конференцијата на Страните, во остварувањето на активностите опишани во член 32 од оваа Конвенција, и ќе прави аранжмани, обезбедувајќи неопходна помош за сесиите на Конференцијата на Страните.
 - b) По барање, им помага на државите-членки во обезбедувањето информација за Конференцијата на членките, како што е предочено во член 32, параграф 5 од оваа Конвенција; и

- с) Обезбедува неопходна соработка со Секретаријатите на релевантните меѓународни и регионални организации.

Член 34

Имплементација на Конвенцијата

1. Секоја држава-членка ќе ги преземе сите неопходни мерки, вклучувајќи и правни и административни мерки, во согласност со фундаменталните принципи на нејзиното домашно право, за да обезбеди остварување на нејзините обврски според оваа Конвенција.
2. Казнивите дела утврдени во членовите 5, 6, 8 и 23 од оваа Конвенција ќе бидат установени во домашното право на секоја држава-членка, независно од транснационалната природа или од вклученоста на организирана криминална група, како што е пропишано во член 3, параграф 1, од оваа Конвенција, освен до степенот кога член 5 од оваа Конвенција би барал вклучување на организирана криминална група.
3. Секоја држава-членка може да усвои попрецизни или построги мерки за превенција и за борба против транснационалниот организиран криминал од оние содржани во оваа Конвенција.

Член 35

Усогласување на разликите

1. Државите-членки ќе настојуваат да ги усогласат спротивностите во врска со толкувањето или остварувањето на оваа Конвенција - преку преговори.
2. Секоја спротивност меѓу две или повеќе држави-членки којашто се однесува на толкувањето или на остварувањето на оваа Конвенција што не може да биде решена со преговори во разумно време, по барање на една од државите-членки, ќе биде подложена на арбитража. Ако шест месеци по денот на барањето арбитража, државите-членки не се во можност да се согласат со организацијата за арбитража, секоја од овие држави-членки може да ја наведе разликата до Меѓународниот суд за правда, со барање во согласност со Статутот на Судот.
3. Секоја држава-членка може во времето на потпишување, ратификација, прифаќање или одобрување или припоѓање кон оваа Конвенција, да изјави дека таа не се смета за обврзана според параграф 2 од овој член. Другите држави-членки не можат да се повикаат на параграф 2 од овој член спрема државата-членка којашто ја има направено оваа резерва.

4. Секоја држава-членка која има направено резерва во согласност со параграф 3 од овој член може, во секое време, да ја повлече таа резервираност, со известување на Генералниот секретар на Обединетите нации.

Член 36

Потпишување, ратификација, прифаќање, одобрување и приоѓање

1. Конвенцијата ќе биде отворена за потпишување за сите држави од 12 до 15 декември 2000 година во Палермо, Италија, и подоцна во седиштето на Обединетите нации во Њујорк, до 12 декември 2002 година.
2. Оваа Конвенција, исто така, ќе биде отворена за потпишување од страна на регионалните економски интегративни организации, обезбедувајќи дека најмалку една држава-членка на оваа организација ќе ја потпише оваа Конвенција, во согласност со параграф 1 од овој член.
3. Оваа Конвенција е предмет на ратификација, прифаќање или одобрување. Инструментите за ратификација, прифаќање или одобрување ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на Обединетите нации. Една регионална економска интегративна организација може да ги депонира нејзините инструменти за ратификација, прифаќање или одобрување, доколку најмалку една од нејзините држави-членки постапила на тој начин. Во овој инструмент за ратификација, прифаќање или одобрување, оваа организација ќе го објави степенот на нејзината надлежност, почитувајќи ги одредбите содржани во оваа Конвенција. Оваа организација, исто така, ќе информира за секоја значајна измена во степенот на нејзината надлежност.
4. Оваа Конвенција е отворена за приоѓање на секоја држава или на секоја регионална економска интегративна организација, доколку најмалку една држава-членка е страна од оваа Конвенција. Инструментите за приоѓање ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на Обединетите нации. Во времето на приоѓање, регионалната економска интегративна организација ќе го објави степенот на нејзината надлежност, почитувајќи ги одредбите содржани во оваа Конвенција. Оваа организација, исто така, ќе информира за секоја значајна измена во степенот на нејзината надлежност.

Член 37

Релации со Протоколи

1. Оваа Конвенција може да биде дополнета со еден или со повеќе Протоколи.
2. Во смисла да стане Страна во Протоколот, државата или регионалната економска интегративна организација, исто така, мора да биде Страна во Конвенцијата.

3. Државата-членка на оваа Конвенција не е обврзана со Протоколот, освен ако таа стане Страна на Протоколот, во согласност со одредбите во врска со тоа.
4. Секој Протокол од оваа Конвенција ќе биде интерпретиран заедно со оваа Конвенција, имајќи ја предвид целта на тој Протокол.

Член 38

Стапување во сила

1. Оваа Конвенција ќе стапи во сила на деведесеттиот ден од денот на депонирањето на четириесеттиот инструмент на ратификацијата, прифаќањето, одобрувањето или приоѓањето. За целите на овој параграф, секој инструмент депониран од регионалната економска интегративна организација нема да биде броен како дополнителен во оние депонирани од страна на државите-членки на оваа организација.
2. За секоја држава или регионална економска интегративна организација, која го ратификувала, прифатила, одобрила или која пристапила кон оваа Конвенција по депонирањето на четириесеттиот инструмент, оваа Конвенција ќе стапи во сила на триесеттиот ден од депонирањето на надлежните инструменти од наведената држава или организација.

Член 39

Амандман

1. По истекот на пет години од стапувањето во сила на оваа Конвенција, државата-членка може да предложи амандман или да го поднесе до Генералниот секретар на Обединетите нации, кој веднаш потоа ќе го презентира предложениот амандман до државите-членки и до Конференцијата на Страните на Конвенцијата, заради разгледување и гласање во врска со предлогот. Конференцијата на Страните ќе ги вложи сите напори за да дојде до консензус за секој амандман. Ако сите напори не доведат до консензус, амандманот - како крајно средство - за да биде усвоен, треба да добие две третини од гласовите на присутните држави-членки кои гласаат на Конференцијата на Страните.
2. Регионалните економски интегративни организации, во работите што се во нивна надлежност, ќе го применат нивното право на глас, според овој член, со број на гласови еднаков на бројот на нивните држави-членки, кои се Страни на оваа Конвенција. Овие организации нема да го употребат нивното право на глас, доколку нивните држави-членки ги применат нивните и обратно.
3. Амандманот усвоен во согласност со параграф 1 од овој член е предмет на ратификација, прифаќање и одобрување од страна на државите-членки.

4. Прифатениот амандман, во согласност со параграф 1 од овој член, ќе стапи во сила деведесет дена по денот на депонирање на инструментот за ратификација, прифаќање или одобрување на овој амандман кај Генералниот секретар на Обединетите нации.
5. Штом ќе стапи во сила, амандманот ќе биде обврзувачки за оние држави-членки кои ја изразиле својата согласност да бидат обврзани со него. Другите држави-членки сè уште ќе бидат обврзани со одредбите на оваа Конвенција, како и со сите претходни амандмани што ги ратификувале, прифатиле или одобриле.

Член 40

Откажување

1. Државата-членка може да се откаже од оваа Конвенција со писмено известување до Генералниот секретар на Обединетите нации. Ова откажување ќе стане ефективно една година по денот на примање на известувањето од Генералниот секретар.
2. Регионалната економска интегративна организација ќе престане да биде Страна од оваа Конвенција тогаш кога сите нејзини држави-членки ќе ја откажат.
3. Откажувањето од оваа Конвенција, во согласност со параграф 1 од овој член, ќе значи и откажување од Протоколите.

Член 41

Место на чување и јазици

1. Генералниот секретар на Обединетите нации е назначен за чување на оваа Конвенција.
2. Оригиналот од оваа Конвенција, на која арапските, кинеските, англиските, француските, руските и шпанските текстови се целосно автентични, ќе биде депониран кај Генералниот секретар на Обединетите нации.

8. МЕЃУНАРОДНА КОНВЕНЦИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ТЕРОРИЗМОТ

Преамбула

Државите членки на оваа Конвенција,

Имајќи ги предвид целите и принципите на Повелбата на ОН што се однесуваат на одржување на меѓународниот мир и безбедност и унапредувањето на добрососедството и пријателските односи и соработка помеѓу државите,

Длабоко за грижени за ескалацијата на терористичките дејствувања во сите форми и појави низ целиот свет,

Повикувајќи се на Декларацијата по повод Педесеттата годишнина на ОН, содржана во резолуцијата на Генералното собрание број 50/5 од 24 октомври 1995 година,

Повикувајќи се исто така на сите соодветни резолуции на ГС, вклучувајќи ја и резолуцијата 49/60 од 9 декември 1994 година и нејзиниот Анекс со Декларацијата за мерките за елиминирање на меѓународниот тероризам во кои земјите членки на ОН формално ја потврдија својата недвосмислена осуда на сите акти, методи и начини на извршување на тероризмот како криминални и неоправдани, без разлика кој ги извршил, вклучувајќи ги оние кои ги загрозуваат пријателските односи помеѓу државите и народите и претставуваат закана за територијалниот интегритет и безбедност на државите,

Истакнувајќи дека Декларацијата за мерките за елиминирање на меѓународниот тероризам исто така ги поттикнува државите итно да го ревидираат обемот на постојните меѓународни правни одредби за превенција, спречување и елиминирање на тероризмот во сите негови форми и појави, со цел да се обезбеди постоење на сеопфатна правна рамка што ги покрива сите аспекти на ова прашање,

Повикувајќи се на ставот 3 (ф) од резолуцијата на Генералното собрание број 51/210 од 17 декември 1996 година во која Собранието ги повика сите земји да преземат чекори за спречување и дејствување преку соодветни домашни мерки, против финансирањето на тероризмот и терористичките организации, било ваквото финансирање да е директно или индиректно преку организации кои исто така имаат или тврдат дека имаат добротворни, социјални или културни цели или кои се исто така ангажирани во незаконски активности како недозволена трговија со оружје, дрога и рекетирање, вклучувајќи и експлоатација на лица со цел да се финансираат терористички активности, а посебно да согледаат, каде е соодветно, усвојувањето на законски мерки да се спречат или да се спротивстават на движењето на средства под сомнение дека се наменети за терористички цели без да се попречи на ниеден начин слободата на легитимното движење на капиталот и да се интензивира размената на информации во врска со меѓународното движење на вакви средства,

Повикувајќи се исто така на Резолуцијата на Генералното собрание број 52/165 од 15 декември 1997 година, во која Собранието ги повикува државите посебно да го разгледаат спроведувањето на мерките наведени во ставовите 3 (а) до (ф) на нејзината резолуција број 51/210,

Повикувајќи се исто така на Резолуцијата на Генералното собрание 53/108 од 8 декември 1998 година, со која Собранието одлучи дека ад хоц комисијата, формирана според Резолуцијата на

ГС број 51/210 од 17 декември 1996 година, треба да разработи нацрт на меѓународна конвенција за спречување на терористичкото финансирање за да се дополнат сродните постојните меѓународни инструменти,

Земајќи предвид дека прашањето на финансирање на тероризмот предизвикува сериозна загриженост на меѓународната заедница во целина,

Истакнувајќи дека бројот и сериозноста на актите на меѓународниот тероризам зависат од финансиите што терористите може да ги добијат,

Истакнувајќи исто така дека постоечките мултилатерални правни инструменти не се осврнуваат директно на ваквото финансирање,

Уверени дека постои итна потреба да се засили меѓународната соработка помеѓу државите за изнаоѓање и усвојување ефикасни мерки за превенција на финансирањето на тероризмот, како и за негово сузбивање преку гонење и казнување на сторителите,

Се согласија за следново:

Член 1

За потребите на оваа Конвенција:

1. "Средства" значи имот од секаков вид, без разлика дали е материјален или нематеријален, движен или недвижен и без оглед на начинот на стекнување, како и правни документи или инструменти во секоја форма, вклучувајќи дигитална или електронска, со кои се докажува законското право на или правото на учество во ваквиот имот, вклучувајќи ги но не и ограничувајќи се на банкарски кредити, патни чекови, банкарски чекови, налози за плаќање, обврзници, налози за плаќање издадени од банка и акредитиви.

2. "Државен или владин објект" означува секаков постојан или привремен објект или превозно средство што го користат или во него се наоѓаат претставници на една држава, членови на нејзината влада, на законодавната или судската власт; или во него се наоѓаат службеници или лица вработени од државата или на било кој друг јавен орган или лице; или од страна на службеници на меѓувладина организација во врска со нивните службени должности.

3. "Корист" значи сите средства произлезени или добиени, директно или индиректно, преку извршување на делото, определено со членот 2.

Член 2

1. Секое лице извршува дело во рамките на значењето на оваа Конвенција ако тоа лице со било какви средства, директно или индиректно, незаконски и свесно, обезбедува или собира средства со намера тие да бидат употребени или со знаење дека тие ќе бидат искористени, целосно или делумно, со намера да се изведе:

а) Дејство што претставува кривично дело во рамките на и е дефиниран во еден од меѓународните договори наведени во Анексот; или

б) Секое друго дејство со намера да се предизвика смрт или тешка телесна повреда на цивилно лице или на било кое друго лице кое не учествува активно во непријателствата во оружен конфликт, кога целта на ваквото дејствување, според природата или контекстот е да се заплаши населението или да се принуди некоја влада или меѓународна организација да стори или да се откаже од сторување на некое дејство.

2. а) При депонирањето на своите инструменти за ратификација, прифаќање, усвојување или пристапување, државата-членка која не е членка на некој од меѓународните договори наведени во Анексот, може да изјави дека во примената на оваа Конвенција кон државата-членка, спогодбата ќе се смета дека не е вклучена во Анексот спомнат во став 1, точка (а). Декларацијата ќе престане да важи штом спогодбата ќе стапи на сила за земјата членка, која за тоа ќе го извести депозитарот;

б) Кога една држава-членка ќе престане да биде членка на некој од меѓународните договори наведени во Анексот, таа може да даде декларација во однос на таа спогодба согласно овој член.

3. За едно дејствие да претставува дело од ставот 1, нема да биде неопходно средствата да биле конкретно искористени за извршување на делото наведено во ставот 1, точката (а) или (б).

4. Секое лице извршува дело ако тоа се обиде да го изврши делото од ставот 1 од овој член.

5. Лицето исто така го извршува делото ако тоа:

а) учествува како соучесник во делото определено со ставовите 1 или 4 од овој член;

б) Организира или упатува други да го извршат делото, определено со ставовите 1 или 4 од овој член;

с) Придонесува кон извршување на едно или повеќе дела определени со ставовите 1 или 4 од овој член од страна на група на лица што дејствуваат со заедничка цел. Ваквиот придонес треба да биде сторен со умисла или:

(i) направен со цел да се унапредува криминалната активност или криминалната цел на групата, каде ваквата активност или цел опфаќа извршување на делото наведено во ставот 1 од овој член; или

(ii) направен со знаење за намерата на групата да изврши дело, определено со ставот 1 од овој член.

Член 3

Оваа Конвенција нема да се применува кога делото е сторено во една држава, кога претпоставениот сторител е државјанин на таа држава и се наоѓа на територијата на таа држава и кога ниедна друга држава нема основа според член 7, став 1 или 2 да има надлежност, освен кога во соодветни случаи може да се применуваат одредбите на членовите од број 12 до 18.

Член 4

Секоја држава членка ќе усвои такви мерки кои би биле неопходни за да:

а) ги востанови како кривични дела во нејзините домашни закони, делата определени со членот 2;

б) таквите кривични дела предвидуваат соодветни казни кои ќе ја земат предвид сериозната природа на делата.

Член 5

1. Секоја земја членка, во согласност со нејзините домашни правни принципи, ќе ги преземе неопходните мерки за да овозможи едно правно лице, што се наоѓа на нејзината територија или што е организирано според нејзините закони, да биде повикано на одговорност кога лицето одговорно за управување или контрола на тоа правно лице во тоа својство извршило дело определено со членот 2. Ваквата одговорност може да биде кривична, граѓанска или управна.

2. На одговорност се подлежи и без оглед на кривичната одговорност на поединците кои ги извршиле тие дела.

3. Секоја земја-членка посебно ќе обезбеди правните лица одговорни во согласност со ставот 1 погоре да подлежат на ефикасни, сразмерни кривични, граѓански санкции или управна одговорност или на санкции за одвраќање. Ваквите санкции може да опфатат парични санкции.

Член 6

Секоја земја членка ќе преземе такви мерки што може да бидат потребни, вклучувајќи, кога е соодветно, домашното законодавство за да обезбеди дека криминалните активности во рамките на обемот на оваа Конвенција под никакви околности да не може да се оправдаат поради нивната политичка, филозофска идеолошка, расна, етничка, религиозна или друга слична природа.

Член 7

1. Секоја земја-членка ќе ги преземе оние мерки што може да бидат потребни за да воспостави своја надлежност над делата наведени во член 2 кога:

- а) делото е извршено на територијата на таа држава;
- б) делото е извршено на брод што плови под национално знаме на таа држава или во авион регистриран според законите на таа држава во моментот кога делото е извршено;
- в) делото е извршено од страна на државјанин на таа држава.

2. Една држава-членка може исто така да воспостави своја надлежност над било кое дело кога:

а) делото било насочено кон или резултирало во извршување на дело согласно членот 2, став 1, точките а) или б) на територијата на таа држава или против еден државјанин на таа држава;

б) делото било насочено кон или резултира во извршувањето на едно дело наведено во членот 2, став 1, точките а) или в) против една држава или владин објект на таа држава во странство, вклучувајќи дипломатски или конзуларни простории на таа држава;

в) делото било насочено кон или резултирало во дело наведено во член 2, став 1, точките а) или б), извршено во обид да се принуди/присили таа држава да стори или да се воздржи од сторување на некој акт;

г) делото е извршено од лице без државјанство чие вообичаено место на живеење е на територијата на таа држава;

д) делото е извршено во авион што е управуван од страна на владата на таа земја.

3. По потпишувањето, прифаќањето, усвојувањето или пристапувањето кон оваа Конвенција, секоја држава членка ќе го извести Генералниот секретар на ОН за надлежноста

што ја воспоставила во согласност со ставот 2. Во случај на било каква измена, таа држава-членка веднаш ќе го извести Генералниот секретар.

4. Исто така, секоја земја-членка ќе преземе мерки што може да бидат потребни да воспостави своја надлежност над кривичните дела наведени во член 2 во случаи кога претпоставениот сторител се наоѓа на нејзина територија и кога таа не го екстрадира тоа лице на ниедна земја членка што воспоставила своја надлежност во согласност со ставовите 1 или 2.

5. Кога повеќе од една земја-членка претендира на надлежност над делата наведени во член 2, тие земји-членки ќе се залагаат за соодветно координирање на своите акции, посебно во врска со условите за гонење и модалитетите за заедничка правна помош.

6. Без прејудиирање на нормите на општото меѓународно право, оваа Конвенција не го исклучува вршењето на било каква кривична надлежност, воспоставена од страна на една земја-членка во согласност со нејзиното домашно право.

Член 8

1. Секоја земја-членка ќе преземе соодветни мерки, во согласност со нејзините домашни правни принципи, за идентификација, откривање и замрзнување или конфискација на било какви средства искористени или доделени со цел да се извршат делата определени со членот 2 како и средствата стекнати со ваквите дела, со цел за можно заплenuвање.

2. Секоја земја-членка ќе преземе соодветни мерки, во согласност со нејзините домашни правни принципи, за заплenuвање на средствата користени или дадени со цел да се извршат делата наведени во член 2 и профитот извлечен од ваквите дела.

3. Секоја земја членка може да размисли да склучи договори со други земји-членки за поделба на средствата стекнати од заплenuвањата наведени во овој член, на редовна основа или врз основа од случај до случај.

4. Секоја земја членка ќе размисли да воспостави механизми со кои средствата стекнати од заплената наведена во овој член се користат за компензација на жртвите од делата наведени во член 2, став 1, точките а) или б) или на нивните семејства.

5. Одредбите на овој член ќе се применуваат без да им се наштети на правата на трети страни кои делуваат со добра волја.

Член 9

1. По приемот на информацијата дека едно лице, кое извршило или наводно извршило дело наведено во член 2 може да се наоѓа на нејзина територија, предметната земја-членка ќе

ги преземе потребните мерки според своето домашно законодавство за да ги истражи фактите содржани во таа информација.

2. Откако ќе се увери дека околностите дозволуваат, земјата-членка на чија територија сторителот или наводниот сторител на делото се наоѓа, ќе преземе соодветни мерки според нејзиното домашно законодавство за да го осигури присуството на тоа лице заради гонење или екстрадиција.

3. Секое лице во однос на кое се преземаат мерките наведени во став 2, има право:

a) да комуницира, без одлагање, со најблиското соодветно претставништво на државата чиј државјанин е или со државата која на поинаков начин има право да ги штити правата на тоа лице или, ако тоа лице е без државјанство, државата на чија територија тоа лице вообичаено претстојува;

b) да биде посетено од страна на претставник на таа држава;

c) да биде информирано за своите права според ставовите a) и б).

4. Правата наведени во ставот 3 ќе се спроведуваат во согласност со законите и правилата на државата на чија територија сторителот или наводниот сторител се наоѓа, под услов спомнатите закони и правила да овозможуваат да се оствари во целост намената на доделените права според ставот 3.

5. Одредбите од ставовите 3 и 4 ќе бидат без прејудиирање кон правото на било која земја-членка, што има надлежност во согласност со член 7, став 1, точка б) или став 2, точка б), да го покани Меѓународниот комитет на Црвениот крст да комуницира и да го посети наводниот сторител.

6. Кога една држава членка, во согласност со овој член, притворила едно лице, таа веднаш, директно или преку Генералниот секретар на ОН, ќе ги информира државите-членки што добиле надлежност во согласност со член 7, став 1 или 2 и ако таа мисли дека е пожелно и секоја друга заинтересирана држава-членка, за фактот дека тоа лице е во притвор и за околностите под кои е наложен притворот на тоа лице. Државата која ја врши истрагата од став 1 навреме ќе ги извести овие држави-членки за нејзините наоди и ќе каже дали таа има намера да ја користи својата надлежност.

Член 10

1. Државата-членка на чија територија се наоѓа наводниот сторител, во случај кога се применува член 7, ако таа не го екстрадира тоа лице, ќе биде обврзана без никакви исклучоци

и без разлика дали делото било извршено на нејзина територија, да го предаде случајот, без непотребно одлагање, на нејзините надлежни власти со цел гонење преку постапките во согласност со законите на таа држава. Тие власти ќе донесат решение на истиот начин како и во случај на било кое друго дело од серозна природа според правото на таа држава.

2. Секогаш кога една држава-членка може, според своето домашно право, да екстрадира или на друг начин да предаде свој државјанин само под услов тоа лице да биде вратено на таа држава за да ја одлежи изречената казна како резултат на судење или судска постапка за која екстрадицијата или предавањето на лицето било барано, и кога таа држава и државата која бара екстрадиција на лицето се согласни со оваа можност, а другите услови ги сметаат за соодветни, ваквата условена екстрадиција или предавање ќе биде доволно да се изврши обврската наведена во став 1.

Член 11

1. Делата наведени во член 2 ќе се смета дека се вклучени како екстрадирачки, во било кој договор за екстрадиција, помеѓу било кои земји-членки, пред да стапи во сила оваа Конвенција. Државите-членки се обврзуваат да ги вклучат ваквите дела како екстрадирачки во секој договор за екстрадиција што треба последователно да биде склучен помеѓу нив.

2. Кога една држава-членка, што врши екстрадиција зависно од постоењето на договор, добива барање за екстрадиција од друга земја членка со која таа нема договор за екстрадиција, замолената држава членка може, по свој избор, да ја смета оваа Конвенција како правна основа за екстрадиција во однос на делата наведени во член 2. Екстрадицијата ќе подлежи на други услови пропишани со закон на замолената држава.

3. Државите членки, што не ја условуваат екстрадицијата со постоење на договор, меѓусебно ќе ги признаат делата наведени во член 2 како екстрадирачки, зависно од условите пропишани со закон на замолената држава.

4. Ако е потребно, делата наведени во член 2 ќе бидат третирали, за целта на екстрадиција меѓу државите членки, како да биле извршени не само на местото на кое се случиле туку исто така и на територијата на државата која добила надлежност во согласност со член 7, ставовите 1 и 2.

5. Одредбите на сите договори и спогодби за екстрадиција меѓу државите-членки во однос на делата наведени во член 2 ќе се сметаат дека се така изменети меѓу државите членки до оној степен до кој тие стануваат компатибилни со оваа Конвенција.

Член 12

1. Државите членки ќе си дадат една на друга најголема можна помош во врска со кривични истраги или кривични или екстрадирачки судски постапки во однос на делата наведени во член 2, вклучувајќи и помош во добивање докази што тие ги имаат, а се неопходни за постапките.

2. Државите членки не може да одбијат барање за меѓусебна правна помош врз основа на банкарска тајна.

3. Државата која поднесува барање, без претходна согласност на замолената држава нема да пренесе или искористи поинакви информации и докази добиени од замолената држава за истраги, судски гонења или судски постапки освен оние кои се наведени во барањето.

4. Секоја држава членка ќе ја разгледа можноста за воспоставување на механизми за размена на информации или докази со другите држави-членки, кои се потребни за да се утврди кривичната, граѓанската или управната одговорност во согласност со член 5.

5. Државите членки ќе ги спроведуваат своите обврски според ставовите 1 и 2 во согласност со било кој договор или други спогодби за меѓусебна правна помош или размена на информации што може да постојат помеѓу нив. Во отсуство на вакви договори или спогодби, државите-членки ќе си дадат помош една на друга во согласност со своето домашно право.

Член 13

Ниту едно од делата наведено во член 2 нема да се смета, со цел екстрадиција или меѓусебна правна помош, како фискално дело. Според тоа, државите членки не може да одбијат едно барање за екстрадиција или меѓусебна правна помош врз единствена основа дека тоа се однесува на фискално дело.

Член 14

Ниту едно од кривичните дела наведени во член 2 нема да се смета, со цел екстрадиција или меѓусебна правна помош, како политичко дело или како дело поврзано со политичко дело или како дело инспирирано од политички мотиви. Според тоа, едно барање за екстрадиција или меѓусебна правна помош врз основа на вакво дело не може да биде одбиено врз единствена основа дека тоа се однесува на политичко дело или на дело поврзано со политички дела или со дела инспирирани од политички мотиви.

Член 15

Ништо од оваа Конвенција нема да се толкува на начин кој наметнува обврска за екстрадиција или дава меѓусебна правна помош, ако замолената држава-членка има суштинска основа да верува дека барањето за екстрадиција за делата наведени во член 2 или за меѓусебна правна

помош во однос на такви дела било направено со цел судско гонење или казнување на едно лице поради расата, религијата, националноста, етничкото потекло или политичко мислење на тоа лице или дека согласно барањето би наштетил на позицијата на тоа лице од било која од овие причини.

Член 16

1. Лице кое е притворено или издржува казна на територијата на една држава-членка чие присуство во друга држава-членка се бара поради идентификација, сведочење или давање помош на поинаков начин за да се добијат докази за истрага или судско гонење на делата наведени во член 2, може да биде префрлено ако се исполнети следниве услови:

- a) ако лицето слободно ја дава својата согласност и е информирано;
- b) надлежните власти на двете држави се согласуваат, зависно од условите за кои тие држави сметаат дека се соодветни.

2. За потребите на овој член:

- a) државата во која се предава лицето, ќе има овластување и обврска да го држи лицето во притвор, освен ако поинаку не се бара или не е овластена од страна на земјата од која лицето се предава;
- b) државата во која се предава лицето без одлагање ќе ја спроведе својата одговорност да го врати лицето во притвор на државата од која лицето било предадено како што било претходно договорено, или на поинаков начин усогласено од страна на надлежните органи на двете држави;
- c) државата во која лицето се предава нема да бара државата од која лицето било предадено да иницира судска постапка за екстрадиција за враќање на лицето;
- d) предаденото лице ќе добие уверение за издржаната казна во земјата од која тоа било предадено за времето поминато во притвор во државата на која било предадено.

3. Освен ако државата членка, од која лицето треба да се предаде во согласност со овој член, не се согласи така, тоа лице, без оглед на националноста, нема да биде гонето или притворено ниту ќе подлежи на било кое друго ограничување на неговата слобода на територијата на државата во која тоа лице се предава во однос на дејствата или наводите почнувајќи од неговото заминување од територијата на државата од која таквото лице било предадено.

Член 17

На било кое лице, што е притворено или во однос на кое било какви други мерки се преземаат или се спроведуваат постапки во согласност со оваа Конвенција, ќе му биде гарантирано правичен третман, вклучувајќи уживање на сите права и гаранции во согласност со правото на државата на чија територија тоа лице се наоѓа и со применливите одредби на меѓународното право, вклучувајќи го и меѓународното право за човекови права.

Член 18

1. Државите членки ќе соработуваат во спречување на делата наведени во член 2 така што ќе преземаат практични мерки, меѓу другото, со прилагодување на своето домашно законодавство, ако е потребно, за спречување и спротивставување на подготовките на своја територија за извршување на оние дела во рамките или надвор од својата територија, опфаќајќи:

а) мерки за спречување на илегални активности на својата територија од страна на лица и организации кои со предумисла поттикнуваат, предизвикуваат, организираат или се вклучуваат во извршувањето на делата определени со членот 2;

б) мерки со кои се бара финансиските институции и други професии, вклучени во финансиските трансакции, да користат најефикасни мерки на располагање за идентификација на нивните постојани или повремени корисници, како и корисници во чиј интерес се отвораат сметки и посебно внимание да посветат на невообичаени или сомнителни трансакции и да дават извештај за трансакции под сомнение дека потекнуваат од криминална активност. За оваа цел, државите членки ќе земат предвид:

i) усвојување на прописи со кои се забранува отворање сметки, чии сопственици или корисници се неидентификувани или не може да се идентификуваат и мерки за да се обезбеди дека ваквите институции го проверуваат идентитетот на вистинските сопственици во вакви трансакции;

ii) во однос на идентификацијата на правни лица, да бараат финансиските институции, кога е потребно, да преземат мерки за верификација на правното постоење и на структурата на корисникот, со добивање преку јавниот регистар или преку самиот корисник, или на двата начина, доказ за основање, вклучувајќи ги информациите за името, правната форма, адреса, директорите и за одредбите што го регулираат обврзувањето на правното лице;

iii) усвојувањето прописи кои наметнуваат обврска за финансиските институции брзо и точно да поднесуваат извештај до надлежните власти за сите сложени, необично големи трансакции и необични шеми на трансакции, кои немаат видлива економска или очигледна законска цел, без да се плашат од преземање кривична или граѓанска одговорност за

прекршување на било која забрана и за оддавање информации ако тие поднесуваат извештај за своите сомневања со добра волја;

iv) да бараат од финансиските институции да ги чуваат, барем најмалку пет години, сите неопходни записи за трансакции - и домашни и меѓународни.

2. Државите членки ќе соработуваат и во превенција на делата наведени во член 2 со тоа што ќе земат предвид:

a) мерки за контрола, вклучувајќи на пример, лиценцирање на сите агенции што се занимаваат со префрлање на пари;

b) оправдани мерки за детектирање или мониторинг на физичкиот меѓуграничен пренос на готовина и на хартии од вредност на доносител, кои подлежат на стриктна заштита да се обезбеди правилна употреба на информациите без да се спречи на било кој начин слободата на движење на капиталот.

3. Државите-членки ќе соработуваат и во превенција на прекршоците наведени во член 2 со размена на точни и проверени информации во согласност со своето домашно право и со координирање на административни и други преземени мерки, ако е потребно, да се спречи извршувањето на делата од членот 2, посебно со:

a) воспоставување и одржување на канали за комуникација помеѓу нивните овластени агенции и служби да се олесни безбедна и брза размена на информации во врска со сите аспекти на делата наведени во член 2;

b) меѓусебна соработка во спроведување на истраги во однос на делата наведени во член 2, што се однесуваат на:

i) идентитетот, местото на живеење и активности на лица во однос на кои постои основано сомнение дека се вклучени во вакви дела;

ii) движење на средства поврзани со извршувањето на ваквите дела.

4. Државите членки може да разменуваат информации преку Меѓународната криминална полиција (Интерпол).

Член 19

Државата членка во која наводниот сторител се гони, во согласност со своето домашно право или применливите постапки, ќе го извести Генералниот секретар на ОН за конечниот резултат од постапката, кој од своја страна ќе ја пренесе информацијата до другите држави-членки.

Член 20

Државите членки ќе ги извршуваат своите обврски според оваа Конвенција на начин што е во согласност со принципите на суверенитет, еднаквост и територијален интегритет на државите и со принципите на немешање во внатрешните работи на другите држави.

Член 21

Ништо во оваа Конвенција нема да влијае врз другите права, обврски и одговорности на држави и поединци според меѓународното право, посебно Повелбата на ОН, меѓународното хуманитарно право и други релевантни конвенции.

Член 22

Со ништо од оваа Конвенција не и се дава право на една држава членка да преземе на територијата на друга држава-членка спроведување на надлежност или извршување на функции во исклучива надлежност на органите на таа друга држава-членка според нејзиното домашно право.

Член 23

1. Анексот може да се дополни и измени со додавање на релевантни договори:
 - а) што се отворени за учество на сите држави;
 - б) што влегле во сила;
 - в) што биле ратификувани, прифатени, одобрени или на кои им пристапиле најмалку 22 држави-членки на оваа Конвенција.
2. По стапување во сила на оваа Конвенција, било која држава-членка може да предложи ваква измена. Било кој предлог за измена ќе му биде доставен на депозитарот во пишана форма. Депозитарот ќе им ги соопшти предлозите што ги исполнуваат барањата на ставот 1 на сите држави членки и ќе побара нивен став дали предлог амандманот треба да се усвои.
3. Предлог амандманот ќе се смета дека е усвоен освен ако една третина од државите членки не се против истиот со писмено известување не подоцна од 180 дена откако е испратено циркуларно писмо.
4. Усвоениот амандман на Анексот ќе стапи во сила 30 дена по депонирањето на дваесет и вториот инструмент за ратификација, прифаќање, усвојување или одобрување на ваквиот

амандман за сите оние држави членки што депонирале таков инструмент. За една држава членка што го ратификува, прифаќа или усвојува амандманот по депонирањето на дваесет и вториот инструмент, амандманот ќе стапи во сила на триесеттиот ден по депонирањето од страна на таа држава членка на нејзин инструмент за ратификација, прифаќање или усвојување.

Член 24

1. Секој спор помеѓу две или повеќе држави членки што се однесува на толкување или примена на оваа Конвенција што не може да се реши преку преговори во разумен рок, на барање на една од нив, ќе биде поднесен на арбитража. Ако, за време од шест месеци од денот на барањето за арбитража, членките не се во состојба да се усогласат за составот на арбитражата, било која од овие држави може, со молба, да го достави спорот до Меѓународниот суд за правда, во согласност со Статутот на Судот.

2. Секоја држава може при потпишувањето, ратификацијата, прифаќањето или усвојувањето на оваа Конвенција или при пристапувањето кон неа, да изјави дека таа не се смета себе си обврзана со ставот 1. Другите држави членки нема да бидат обврзани со ставот 1 во однос на било која држава членка што ставила ваква резерва.

3. Секоја држава што направила резерва во согласност со ставот 2 може во било кое време да ја повлече таа резерва со известување до Генералниот секретар на ОН.

Член 25

1. Оваа Конвенција ќе биде отворена за потпишување од страна на сите држави почнувајќи од 10 јануари 2000 до 31 декември 2001 во седиштето на ОН во Њујорк.

2. Оваа Конвенција подлежи на ратификација, прифаќање или усвојување. Инструментите за ратификација, прифаќање или усвојување ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на ОН.

3. Оваа Конвенција ќе биде отворена за пристапување на било која држава. Инструментите за пристапување ќе бидат депонирани кај Генералниот секретар на ОН.

Член 26

1. Оваа Конвенција ќе стапи во сила на 30-от ден по датумот на депонирање на 22-от инструмент на ратификација, прифаќање, усвојување или пристапување кај Генералниот секретар на ОН.

2. За секоја држава што ја ратификува, прифаќа, усвојува или и пристапува на оваа Конвенција по депонирање на 22-от инструмент за ратификација, прифаќање, усвојување или

пристапување, Конвенцијата ќе стапи во сила на 30-от ден по депонирањето од страна на таа држава свој инструмент за ратификација, прифаќање, усвојување или пристапување.

Член 27

1. Секоја држава членка може да ја откаже оваа Конвенција со писмено известување до Генералниот секретар на ОН.

2. Откажувањето ќе стапи во сила една година по денот кога известувањето е примено од страна на Генералниот секретар на ОН.

Член 28

Оригиналот на оваа Конвенција, чии текстови на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански јазик се со иста важност, ќе биде депониран кај Генералниот секретар на ОН кој ќе испрати оверени копии од истата на сите држави.

Како потврда на тоа, долупотпишаните, кои се благовремено и исправно овластени за тоа од страна на своите Влади, ја потпишаа оваа Конвенција, отворена за потпишување во седиштето на ОН во Њујорк на 10 јануари 2000 година.

Анекс

1. Конвенција за спречување на незаконско грабнување на авиони, составена во Хаг на 16 декември 1970 година.

2. Конвенција за спречување на незаконски акти против безбедноста на цивилната авијација, составена во Монреал на 23 септември 1971 година.

3. Конвенција за превенција и казнување на кривични дела против меѓународно заштитени лица, вклучувајќи и дипломатски агенти, усвоена од ГС на ОН на 14 декември 1973 година.

4. Меѓународна конвенција против земање заложници, усвоена од ГС на ОН на 17 декември 1979 година.

5. Конвенција за физичка заштита на нуклеарни материјали, составена во Виена на 3 март 1980 година.

6. Протокол за спречување на незаконски акти на насилство на меѓународни аеродроми, дополние на Конвенцијата за спречување на незаконски акти против безбедноста во цивилниот авиосообраќај, составена во Монреал на 24 февруари 1988 година.

7. Конвенција за спречување на незаконски акти против безбедноста во поморскиот сообраќај, составена во Рим на 10 март 1988 година.

8. Протокол за спречување на незаконски акти против безбедноста на фиксни платформи лоцирани на континенталниот брег, составен во Рим на 10 март 1988 година.

9. Меѓународна конвенција за спречување на терористички бомбардирања, усвоена од страна на ГС на ОН на 15 декември 1997 година.

9. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА МЕЃУНАРОДНИТЕ КОНВЕНЦИИ

Широкиот консензус, постигнат во текот на осумдесеттите години на минатиот век, дека инкриминирањето на перењето пари и конфискацијата на приносите од криминал се најбитните компоненти на глобалната стратегија за сузбивање на трговијата со опојни дроги, резултираше со усвојување на **Виенската конвенција**, во која за првпат на меѓународен план се создадени меѓународно-правни основи за исполнување на таквите барања. Конвенцијата, во член 3, содржи стриктна обврска за инкриминирање на перењето пари и мошне обемна листа на дела за трговијата со дрога кои се поврзани со перење пари, од производство и промет, до организација, менаџмент и финансирање на недозволената трговија со дрога. Конвенцијата предвидува инкриминирање на следниве дејствија:

(1) конверзија или трансфер на сопственост, со знаење дека таа сопственост произлегува од дело или дела предвидени со оваа конвенција, или од акт за учество во такво дело или дела, заради сокривање или прикривање на незаконското потекло на сопственоста или помагање на лице кое е инволвирано во извршувањето на такво дело или дела да ги избегне законските последици на своите дела;

(2) сокривањето или прикривањето на вистинската природа, изворот, местото, располагањето, движењето, правата во врска со сопственоста или над имотот, со знаење дека тој имот произлегува од дело или дела предвидени со оваа конвенција или од дејствие на учество во такво дело или дела.

Во истава одредба предвидена е и обврска за инкриминирање на стекнувањето, владението и користењето на сопственост, за која сторителот знае дека произлегува од трговија со дрога, јавно поттикнување или наведување други на извршување на делата како и учествување, здружување или заговор заради извршување, обид да се изврши и помогне, поттикне, олесни и советува на извршување такво дело. Заклучокот за знаењето, намерата или

целта потребна како елемент на казнено дело може да се изведе од објективните фактички околности.

Стразбуршката конвенција во теоријата е оценета како акт што има потенцијал да ја "револуционализира" меѓународната активност во спречувањето на криминалот. Со оваа конвенција се дополнуваат веќе постојните конвенции на Советот на Европа во казнено-правната област, но истовремено се поставува цеосен систем на правила, кои ги покриваат сите фази на постапката, од првите истражни дејствија до изрекувањето и извршувањето на конфискацијата. Исто така, Конвенцијата содржи флексибилни но и ефикасни механизми за меѓународна соработка.

Конвенцијата настојува во основа да ги задржи дефинициите и систематскиот пристап на Виенската конвенција, со тоа што одредени решенија се подобрени и се внесени построги обврски за државите потписнички.

Дефиницијата на казнено дело перење пари, содржана во чл. 6 (1) на текстот е блиска на онаа во чл. 3 од Виенската конвенција, но истовремено е проширена со неколку елементи. Како перење пари е дефинирано дејствието извршено со намера за:

- 1) конверзија или трансфер на имотот, за кој сторителот знае дека се состои од предмети прибавени со казнено дело, прикривање или промена на забранетото потекло на имотот, или за да му помогне на некое лице вмешано во казнено дело да ги избегне правните последици на делото;
- 2) прикривање или преправање на природата, потеклото, местото, распоредот, движењето или вистинската сопственост на имотот или на правата што од произлегуваат него, за кои сторителот знае дека се прибавени со казнено дело;
- 3) купување, задржување или користење на имот, за кој тој што го купува, задржува или користи во моментот кога го прима, знае дека е принос од криминал;
- 4) учествување во дело предвидено во оваа одредба, како и договарање, обид или учество со помош или совет во извршувањето на делото.

Обврската од криминализација на перењето пари не е ограничена на делата на недозволена трговија со дрога. Според дефинициите во чл. 1, како претходно дело е дефинирано секое казнено дело со кое се остварува криминален принос. Една од целите на Конвенцијата е олеснување на меѓународната соработка во истрагата, запланата и конфискацијата на приносите од сите видови криминал. Но, во времето на усвојувањето на Конвенцијата се сметаше дека сеуште не е достигната точката кога би било погодно да се пропише апсолутна обврска за усвојување внатрешно законодавство во кое би била прифатена таква сеопфатна дефиниција. Поради тоа, Конвенцијата допушта ставање резерви во поглед на нејзиниот дострел, со што внесува елемент на флексибилност, содржан во чл. 6 (4): секоја договорна страна може во времето на потпишувањето или при депонирањето на инструментите

на ратификација, прифаќање, одобрение или пристапување, со декларација упатена до Генералниот секретар на Советот на Европа да изјави дека став 1 од овој член се применува само врз оние казнени дела или категории на дела кои се наведени во таа изјава.

Независно од неговата флексибилност, ова решение сепак содржи јасна препорака националното законодавство да биде што е можно поекстензивно по однос на казнено-правната дефиниција на перењето пари. Во таа смисла, Советот на Европа постојано ги поттикнува државите членки да го ревидираат националното законодавство и да ги сведат резервите на што е можно помала мера.

Вториот елемент на проширената казнено-правна дефиниција го допира прашањето на екстериторијална јурисдикција. Виенската конвенција, имено, не содржи јасна обврска на државите да пропишат гонење за перење пари и по однос на дела извршени надвор од територијата на односната држава. Поаѓајќи од транснационалниот карактер и софистицираните операции на перење криминални приноси, што ги користат меѓународните финансиски канали, Стразбуршката конвенција го проширува поимот на перење криминални приноси остварени и со казнени дела извршени во друга држава: според чл. 6 (2), со цел за имплементација и примена на материјално-правните одредби не е важно дали казненото дело, со кое е остварен криминален принос, подлежи на казнената јурисдикција на државата.

Последниот елемент на проширената дефиниција се однесува на субјективната страна на перењето пари. Стразбуршката конвенција во чл. 6 (2) ја реципира одредбата од Виенската конвенција, според која свеста или намерата за перење пари може да се утврди од фактичките објективни околности, но истовремено во чл. 6 (3) дозволува, иако не обврзува, криминализација на одредени акти, вклучувајќи перење криминални приноси од небрежност, односно кога сторителот не знаел но бил должен или можел да знае дека приносите потекнуваат од казнено дело. Таквиот пристап кон небрежното однесување во овој контекст е во согласност со Препораката бр. 6 на ФАТФ и е прифатен во казнените законодавства на повеќе европски земји (Холандија, Норвешка, Шведска и др.).

Конвенцијата од Палермо во чл. 6 пропишува обврска на државите-потписнички за инкриминирање како перење приноси од криминал на следниве дејствија:

1) Замена или трансфер на имот, со знаење дека ваквиот имот е принос од криминал, заради криење или преправање на недозволеното потекло на имотот или помагање на лице кое е инволвирано во извршувањето на претходно казнено дело за да ги избегне легалните последици од неговата активност;

2) Криење или преправање на вистинската природа, извор, локација, распоред, движење или сопственост или на права по однос на имот, за кој сторителот знае дека е принос од криминал;

3) Стекнување, поседување или употреба на имот, со знаење во време на примањето дека таквата сопственост е принос од криминал;

4) Учество во договарање или заговор за извршување, обид за извршување и помагање, поттикнување, олеснување или советување при извршување на некое од овие дела.

Конвенцијата од Палермо, значи, ја реципира дефиницијата на перењето приноси од криминал содржана во Стразбуршката конвенција, со неколку подобрувања. Најпрвин (во истиот член) налага обврска за што поекстензивен пристап по однос на одредувањето на претходните казнени дела со кои се остварува криминален принос: наместо можноста за ставање на резерви по однос на претходните дела, предвидена е обврска за вклучување како претходни дела на сите видови сериозен криминал (поимот сериозен криминал е дефиниран во чл. 2 и значи извршување на било кое казнено дело за кое е предвидена казна затвор од најмалку четири години!), а во случаите кога легислативата на државите потписнички содржи листа на специфични претходни казнени дела, тие треба во таквата листа најмалку да вклучат широка листа на дела поврзани со организирани криминални групи. Задржано е решението како претходно дело да се смета и дело извршено во друга држава, под условот на двократна казновост (принципот на двојна инкриминација), т.е. делото да е предвидено како казнено дело и според домашното право. Конвенцијата експлицитно определува дека според фундаменталните начела на домашното право може да се предвиди казнените дела содржани во чл. 6 да не се однесуваат на сторителите на претходните казнени дела. Конвенцијата, исто така, уште еднаш го реafirмира основното решение по однос на субјективната страна на перењето пари: знаењето, намерата или целта кои се бараат како елементи на казненото дело и кои може да бидат изведени од објективните фактички околности.

Конвенцијата од Палермо прави уште еден крупен чекор напред во споредба со претходните меѓународни инструменти, со тоа што статуира изречна обврска за пропишување на казнена одговорност за перење пари на правните лица. Според чл. 10, државите потписнички се должни да усвојат мерки кои се неопходни, конзистентни на нивните правни начела, за востановување на одговорност на правни лица за учество во сериозен криминал инволвиран во организирана криминална група и, покрај другите дела, за делото перење пари предвидено во чл. 6. Таквата одговорност може да биде казнена, граѓанска или административна и не ја прејудицира казнената одговорност на физичките лица кои ги извршиле делата. Државата потписничка е должна особено да обезбеди одговорните правни лица да бидат подложени на ефективни, пропорционални казнени или неказнени санкции, вклучувајќи парични санкции.

Поимот на имот е, пак определен во најширока смисла: како имот од секаков вид, материјален или нематеријален, подвижен или неподвижен, како и правни акти или документи што служат како доказ за носителот или правата врз имотот (така Стразбуршката конвенција, чл. 1; Конвенцијата од Палермо, чл. 2;).

Ваквиот пристап кон дефиницијата на перењето пари има првостепено значење по однос на превенцијата и репресијата и меѓународната соработка, што се појавува како неизбежен услов за ефикасно сузбивање на перењето пари. Било која национална стратегија, како и заедничка активност на државите, мора да се потпре врз усогласена казнено-правна дефиниција на поимот на перењето пари. Исто така, внатрешното законодавство, независно дали се работи за закони од сферата на финансиите и банкарството, администрацијата итн., мора да појде од една, единствена дефиниција, што мора да биде содржана во казненото законодавство.

Статуирање казнена одговорност на правни лица

Јасно дефинирана обврска за статуирање на одговорност на правните лица предвидува Конвенцијата од Палермо во чл. 10. Конвенцијата, навистина, не ја специфицира како обврска за статуирање на казнената одговорност, но налага пропишување на ефективни и пропорционални казнени или неказнени санкции, препуштајќи на одделните правни системи таквата одговорност да ја дефинираат како казнена, цивилна или административна.

Оваа одредба оди во пресрет на современата тенденција во европските казнени законодавства за статуирање на казнена одговорност на правните лица.

Нови доказни правила

Товар на докажување

По однос на докажувањето на делата Виенската конвенција прифати една интересна дефиниција во чл. 3, потем реципирана и во наредните конвенции: знаењето дека се работи за претходни дела на перење пари или намерата или целта за перење пари може да се изведат од објективните фактички околности.

Со оваа одредба во основа е решен сложениот проблем на утврдувањето на претходно извршеното дело и докажувањето на истото. Логиката на нештата, имено, како и општоприфатените начела од уставно-правен и процесно-правен карактер во современото казнено право налагаат пристап според кој некој може да биде осуден за перење пари ако знаел дека тие се прибавени со претходно казнено дело, а тоа, исто така, вклучува обврска за докажување, од страна на обвинителот, дека тој претходен факт постои, односно дека е извршено казнено дело. Се разбира дека кога таквото решение би било прифатено, тешко би можеле да се докажат случаите на перење пари, или нивното докажување би било предмет евентуално на долга и сложена постапка во која би морало да се докажува: прво дека е извршено казнено дело, дека со тоа дело е остварен криминален принос и дека сторителот знаел за тоа, па таквиот принос го заменува, трансферирал итн. Според ова правило, знаењето, намерата или целта може да се утврдат и од објективните фактички околности, што

значи дека таа сложена постапка на утврдување на претходното дело би можела и да се избегне. Ако, имено, фактичките околности укажуваат дека се работи за пари стекнати со трговија со дрога, тоа е доволно за постоење на казниво дело перење пари, без да се утврдува со кои и колку поединечни дела се стекнати парите, кои се сторители на делата итн.

Ова правило го решава и прашањето на субјективниот товар на докажување, во таа смисла што го доведува обвинетиот во позиција да мора да докажува дека парите ги стекнал на некриминален начин. Ако, значи, врз основа на фактички околности (префрлање на огромна сума пари од странска банка во земја во која се произведува дрога) некој е обвинет за перење пари, тој не може едноставно да се брани со молчење или негирање, или со барање претходно да се докажува постоењето на делото, туку е должен да го докаже вистинскиот извор и потекло на парите и нивното стекнување на легален начин.

По однос на статуирањето на ова ново доказно правило, Виенската конвенција во чл. 5 и Конвенцијата од Палермо во чл. 12 содржат флексибилно решение: државите потписнички ќе ја разгледаат можноста да бараат сторителот да го докажува законското потекло на приносите од криминал или друг имот подложен на конфискација, до степен до кој таквото барање е конзистентно со принципите на нивното домашно право и со природата на судските и другите постапки.

Тоа значи дека одредбата од меѓународните конвенции за докажување на знаењето, намерата или целта според објективните фактички околности, треба да биде стриктно законски разработена и прецизирана, во смисла на одредување, кои околности треба да се сметаат за елементи на таквата релевантна фактичка ситуација (начинот, местото, субјектот, висината на исплатата, основот за извршената трансакција итн.).

Исклучување на банкарска и друга деловна тајна

Поаѓајќи од сознанието дека повикувањето на банкарска или деловна тајна се користи во многу случаи за опструкција на соработката и давањето на информации потребни за истрага во врска со на перењето криминални приноси, Виенската конвенција содржи одредба во чл. 5, според која од секоја потписничка се бара да ги овласти своите судови или други надлежни органи за издавање наредба за пристап до банкарски, финансиски или трговски досиеја, така што не може да се одбие преземање на дејствие на идентификација, откривање, замрзнување или конфискување врз основа на банкарска тајна. Предвидувањето на ваква позитивна обврска е оценето како мошне значајна новина и клучен пробив. Исклучувањето на банкарската тајна како основа за одбивање да се дејствува се смета за една од најважните мерки во борбата против перењето пари. Иако е од големо значење за ефикасноста на конфискацијата како казнено-правна мерка, од друга страна се признава, сепак, дека таа не оди доволно далеку за да создаде правна основа за блокирање на криминалните приноси пред да дојде до осудителна

пресуда.

Првиот недостаток го отстранува Стразбуршката конвенција, која пропишува обврска во чл. 3 и 4, за примена на законски и други мерки за идентификување и истражување на имот кој подлежи на конфискација во вид на привремени мерки и за овластување на судовите или другите надлежни органи да наложат пренос или заплenuвање на банкарски, финансиски или трговски досијеа. Конвенцијата во тој случај забранува повикување на банкарска тајна за одбивање на примената на овие одредби. Идентична одредба содржи и Конвенцијата од Палермо во чл. 12.

Примена на специјални истражни техники

Ефикасното откривање на организираниот криминал и другите нови форми претпоставува примена на нови техники на откривање и докажување на извршените дела, кои значат примена на современи техничко-технолошки средства и решенија. Перењето криминални приноси, што се остварува со користење на сите современи техники на брза комуникација, компјутери, електронски трансфер на пари, трансакции на берза итн. очигледно не може да се открива со класични методи и средства.

Поради тоа, во законодавствата на повеќе држави се појавуваат т.н. специјални (офанзивни) истражни мерки и техники, како што е телефонското прислушување и електронското надзирање и следење итн. Ваквиот тренд е поттикнат и со конвенциите за спречување на перење пари.

Виенската конвенција ја статуира контролираната испорака во чл. 11, а Стразбуршката конвенција содржи посебна одредба во чл. 4, за примена на специјални техники на истражување: секоја држава потписничка предвидува примена на законски и други мерки кои се неопходни за олеснување на идентификацијата и пронаоѓањето на предметите, како и собирањето на докази: помеѓу овие мерки може да се наведат наредбите за надгледување на банкарските сметки, испитување, запирање на телекомуникациите, приод кон информативните системи и наредби за составување на определени документи.

Конвенцијата од Палермо предвидува можност во чл. 20, за примена на мерки, во согласност со домашното право, за дозволување на употреба на контролирана испорака и други специјални истражни техники, како што се електронското или други форми на набљудување и прикриени операции од надлежните органи.

Сепак, забележлив е внимателниот пристап, поточно инсистирањето таквите техники да бидат сообразени со принципите на домашното право. Внимателниот пристап е разбирлив, поради фактот дека ваквите офанзивни мерки може да дојдат во колизија со основните

човекови слободи и права (правото на приватност, тајноста на општењето, заштитата на личните податоци итн.). Конвенциите, исто така, не определуваат кои органи треба да бидат надлежни за одредување и спроведување на такви мерки, препуштајќи го тоа на решенијата во националните законодавства, кои се засновани врз различни модели на казнени постапки и различни позиции на органите кои ги водат постапките.

Заштита на сведоци

Независно од пробивот на новите истражни техники, сведоците остануваат мошне важни, а понекогаш и единствени извори на сознанија за извршеното казнено дело. За откривањето и докажувањето на перењето пари исказите на потенцијалните сведоци остануваат клучни докази. Од друга страна, како сведоци може да се појават, најчесто, лица што се инволвирани во самите трансакции (банкари што ја вршат трансакцијата, вработени во менувачници, казина итн.). Постои, често пати, и конфликт на интереси што го дестимулира нивното појавување како сведоци. Несомнено е дека појавата на некој банкар како сведок во постапка за перење пари може да влијае врз односот на доверба и да ги одврати потенцијалните клиенти од деловни односи со неговата банка. Со оглед на тоа дека се работи за тешки форми на организиран криминал, не се исклучени ни лични закани, одмазда или други последици што може да го погодат таквото лице. Поради сите овие причини, во современите процесни законодавства се усвојуваат, врз основа на посебни програми, законски решенија за заштита на сведоците (посебно тајните сведоци) и соработниците на правдата (тајните информатори, инфилтрирани агенти итн.).

Конвенцијата од Палермо во чл. 24, содржи одредби за заштита на сведоците, според кои секоја држава потписничка ќе усвои соодветни мерки во рамките на нејзините средства за обезбедување ефикасна заштита од потенцијална одмазда или закани за сведоците кои сведочат за перење пари, како и за нивните роднини и други блиски лица; ваквите мерки може да вклучат востановување процедури на физичка заштита, пренесување на сведоците на друго место и допуштање, кога е тоа соодветно, на неоткривање или ограничено давање информации во врска со идентитетот и местото на живеење на овие лица, како и обезбедување стандарди за докажување што ќе дозволат сведочењето да биде дадено во околности во кои ќе се осигура безбедоста на сведокот, преку употреба на технологии на комуникативни средства како што се видео врски или други соодветни средства.

Конфискација и привремено замрзнување и заплenuвање на криминални приноси

Конфискацијата на криминалните приноси, покрај казнувањето на сторителот на перењето пари, има приоритетно значење за ефикасното спречување на перењето пари. Таа има за цел да го онеспособи сторителот на делото со кое е остварен криминален принос, преку лишување од физичка или финансиска способност, моќ или прилика, да продолжи да се

занимава со недозволени активности. Конфискацијата има незаменлива улога во спречувањето на неоснованото збогатување на сторителите преку елиминација на предностите и користа стекната со криминал, одвраќањето на сторителите од криминал, со спречување било кој криминален потфат да биде профитабилен и заштита на општеството преку редукција на инволвирање во легалните текови на валкани пари.

Потенцирањето на ваквото значење на конфискацијата како репресивно-превентивна мерка е едно од централните подрачја на меѓународната регулатива, при што како најважни треба да се издвојат следниве аспекти:

- дефиниција на конфискацијата како казнено-правна мерка и нејзиниот објект;
- привремено замрзнување или заплена на криминалните приноси;
- кругот на субјектите на кои се однесуваат овие мерки;
- извршување на странски конфискациони одлуки и одлуки за привремено замрзнување или заплена; и
- располагање со конфискуваниот имот.

Виенската конвенција ја дефинира конфискацијата како трајно лишување од сопственоста со одлука на судот или друг надлежен орган, дефинирајќи ја истовремено сопственоста како имот или актива од кој и да е вид, на физичко или правно лице, подвижен или неподвижен, материјален или нематеријален, како и правни документи или инструменти кои сведочат за правото на сопственост или интерес на таквиот имот или актива (чл. 1). Конвенцијата обврзува на заплена на приносот кој потекнува од извршување на претходно казнено дело или од сопственост чија вредност одговара на вредноста на таквиот принос, како и на опојните дроги и психотропни супстанции, опремата и другите средства користени или наменети за извршување на таквите дела.

Стразбуршката конвенција ги подобрува ваквите недоволно прецизни одредби, дефинирајќи ја конфискацијата како казна или мерка изречена од страна на судот по спроведената постапка за извршено казнено дело, што се состои во одземање на имотот. Конвенцијата го дефинира и поимот на принос (од казнено дело) како секоја имотна корист прибавена со казненото дело, што може да се однесува на секој имот, додека поимот на имот е дефиниран како имот од било каков вид, подвижен или неподвижен, како и правни акти или документи кои се доказ за носителот или правото на имотот. Дефиниран е и поимот на средство (инструмент) како предмет употребен или наменет за употреба на било кој начин, во целина или делумно, за да се изврши едно или повеќе казнени дела (чл. 1). Конвенцијата налага обврска за усвојување на законодавни и други мерки неопходни за овозможување да се изврши конфискација на средствата (инструментите) и приносите (од казнени дела) или имотот чија вредност одговара на таквите приноси (чл. 2).

Конвенцијата од Палермо го дефинира поимот на сопственост како средства од секаков вид, предметени или неопреметени, подвижни или неподвижни, материјални или нематеријални, како и јавни исправи и инструменти за сопственост или интерес врз такви добра. Поимот на приноси од криминал означува секаков вид сопственост која произлегла или е обезбедена, директно или индиректно, од извршено казниво дело. „Конфискација“ значи трајно одземање на сопственост по наредба на суд или друг надлежен орган (чл. 2). Повејќи чекор напред во подигање на обврските на државите по однос на мерките на конфискација на повисоко рамниште, Конвенцијата ги обврзува до највисок можен степен во рамките на нивниот правен систем да усвојат мерки кои се неопходни да овозможат конфискација на приноси од криминал стекнати со казниви дела, или имот или вредност која кореспондира со таквите приноси, како и сопственост, опрема или други средства употребени или наменети за извршување на казниви дела. Конвенцијата пропишува обврска за примена на мерката на конфискација на приноси од криминал што се трансформирани или претворени, делумно или целосно, во друг вид на сопственост, така што и таа сопственост задолжително подлежи на оваа мерка; ако приносите од криминал се помешани со сопственост стекната од легални извори, таквата сопственост ќе подлежи на конфискација до проценетата вредност на измешаните приноси (чл. 12).

Со Конвенцијата од Палермо е заокружен концептот на конфискација кој се однесува: прво, на приноси од криминал или имот во вредност која кореспондира со таквите приноси, друга сопственост во која се трансформирани или претворени, делумно или целосно, приносите од криминал, како и сопственост стекната од легални извори, во делот, односно до проценетата вредност до која приносите од криминал се помешани со таквата сопственост; второ, сопственост, опрема или други средства употребени или наменети за извршување на казниво дело.

Примената на привремени мерки на идентификација, замрзнување и привремена заплена на имот е тесно поврзана и оправдана со целите на конфискацијата. Приносите од криминал, вклучени во банкарските и финансиските текови и легалниот бизнис може брзо да се трансферираат или претворот во легална сопственост и да се покрие нивната трага, така што се неопходни мерки со кои таквото трансферирање ќе се пресече во моментот кога ќе се појави сомневање дека се работи за криминални приноси.

Во оваа смисла, Виенската конвенција го внесува поимот на замрзнување или одземање, што означува привремена забрана за трансфер, конверзија, располагање или движење на сопственоста или привремено преземање надзор или контрола над сопственоста врз основа на налог издаден од страна на судот или од друг надлежен орган (чл. 1). Конвенцијата предвидува обврска за усвојување на неопходни мерки за надлежните државни органи да може да ја идентификуваат, откријат, замрзнат или запленаат добивката, сопственоста или средствата на делото заради конечна заплена (чл. 5). Слични одредби содржат Стразбуршката конвенција (чл.

3) и Конвенцијата од Палермо (чл. 12).

Унилатералните активности на државите не може да бидат наполно делотворни во борбата трговијата со дрога и другите облици на транснационален криминал. Перењето пари има транснационален карактер поради леснотијата со која криминалните приноси, особено во форма на финасиски кредити, може да се движат преку државните граници. Оттука и различните мерки на истрага, замрзнување или конфискација, кои би се применувале само во државата од која потекнува криминалниот принос, имаат лимитирана вредност.

Поради тоа, во Виенската конвенцијата се појавува институтот на *признавање и извршување на странски конфискациони одлуки* и одлуки за привремено замрзнување и заплена во државата во која се наоѓа сопственоста што претставува криминален принос или средствата и предметите од извршеното дело (чл. 5). Одредбата има императивен карактер, но истовремено ја признава и потребата од флексибилност на националните законодавства: на барање поднесено врз основа на овој член од друга замја договорничка која е надлежна за дело предвидено во оваа конвенција, државата на чија територија се наоѓаат приносот, имотот, средствата или било кој предмет на делото, ќе достави барање до своите надлежни органи со цел да се добие наредба за конфискација и, ако таквата наредба се издаде, да ја изврши, или ќе достави до своите надлежни органи заради извршување наредба за конфискација издадена од државата-барател, во мерка во која таа се однесува на принос, сопственост, средства или било кој предмет на делото лоцирани на нејзина територија.

Овие одредби кореспондираат со традиционалниот став на државите за непризнавање и неизвршување на странски казнени пресуди. Се работи, според тоа, за уште еден пробив на меѓународните норми во сфера покриена со тврдите консеквенции на догмата на националниот суверенитет: државата не дозволува на нејзина територија вршење на репресивна власт на друга држава, во вид на извршување на странски казнени пресуди. Имплементирајќи ги овие одредби на конвенцијата, некои држави го напуштија таквиот ригиден став и усвоија закони кои дозволуваат под одредени околности да се признае и изврши странска конфискациона пресуда (како Велика Британија).

Флексибилното решение, според кое режимот на конфискацијата е препуштен на националното право, оптоварено со споменатиот одбоен став, предизвикува и бројни практични проблеми. Невоспоставувањето на единствен систем на конфискација овозможува и натаму да постојат два пристапи кои се развиле во внатрешното право: имотна (предметна) и вредносна конфискација. Државите потписнички на Виенската конвенција, може да бираат помеѓу двете опции, или истовремено да ги прифатат и двете. Проблеми се појавуваат кога барањето е поднесено од држава со еден систем и е упатено кон држава која прифаќа друг, или ако правото на замолената држава не овозможува одговор на двете барања. Тогаш доаѓа до правна блокада на остварувањето на поднесеното барање.

Поради тоа, Стразбуршката конвенција настојува да ги унапреди и хармонизира системите на конфискација во националните законодавства, со цел да се избегнат ваквите проблеми. Пропишана е, најпрвин, обврска во чл. 2 државите да донесат закони кои ќе им овозможат да ги конфискуваат предметите (инструментите) и приносите од делото. Како и со перењето пари, ова се однесува на сите казнени дела, истовремено оставајќи можност за ставање резерва во поглед на категориите на дела кои се опфатени со обврската за конфискација. Конвенцијата ги признава и вредносната и имотната (предметната) конфискација кои се користат во постојните национални законодавства, но оди понатаму барајќи, во чл. 7, секоја држава потписничка да биде во состојба да одговори на двата типа на барање: државата која го применува само системот на конфискација на имот (предмети) треба да донесе законодавни мерки со кои се овозможува одобрување на барање од земја која ја применува вредносната конфискација. Натаму, според чл. 13, кога државата прими, од друга држава потписник, барање за конфискација по однос на средствата на делото или криминалниот принос, таа треба да ја изврши одлуката за конфискација донесена од страна на судот на државата-барател, или да го достави ова барање до нејзините надлежни органи заради донесување на одлука за конфискација и, ако тоа биде дозволено, да го изврши; со цел за примена на овие одредби, секоја држава има овластување, ако постои потреба, да спроведе постапка за конфискација врз основа на нејзиното внатрешно право. Конвенцијата предвидува две основни опции во давањето меѓународна помош при конфискација: поднесување на барање за донесување на домашна одлука или непосредно признавање на одлука донесена од надлежните органи на државата-барател. Статусот што и се признава на странската судска одлука како конечна зависи од довербата во правосудните стандарди на странската држава. Во таа смисла, понатаму е предвидено дека замолената страна е врзана за утврдената фактичка состојба во мерка во која таа е содржана во осудителна пресуда или судска одлука на страната-барател или во мерка во која осудата или судската одлука имплицитно е заснована врз таквата состојба. Според тоа, судовите на замолената држава не може слободно и независно да ги оценуваат доказите.

Конвенцијата од Палермо во чл. 13, ги развива основните решенија содржани во Стразбуршката конвенција, додавајќи разработен систем на одредби за постапување по барањето за извршување конфискациона одлука, што во отсуство на друга, билатерална регулатива, може да се сметаат за доволна меѓународно-правна основа за заемно признавање и извршување на странски конфискациони пресуди. Во оваа одредба е содржана и мошне важната обврска на државите потписнички да достават копии на нивните закони и регулатива кои се однесуваат на заемното признавање и извршување странски конфискациони одлуки до Генералниот секретар на ОН.

За разлика од обврската за заемно признавање и извршување на конфискациони одлуки, по однос на помошта во *извршувањето на привремените мерки* на замрзнување или заплена до конечната конфискација постои понизок степен на обврзливост. Тоа е разбирливо,

зашто таквите мерки ги донесуваат или самите финансиски институции или управни органи. Според Виенската конвенција (чл. 5) секоја држава потписничка ќе усвои мерки со кои на нејзините надлежни органи им се овозможува идентификување, откривање, замрзнување или привремена заплена на предметите (инструментите) на делото или криминалниот принос, заради конечна заплена; врз основа на барањето на државата која има јурисдикција врз извршеното дело, државата на чија територија се наоѓаат предметите на делото или приносот ќе поднесе барање до своите надлежни органи за добивање налог за заплена или ќе изврши налог за забрана издаден од државата-барател; сите овие мерки замолената држава ги презема во согласност со своето домашно право и според домашните процедурални правила.

Стразбуршката конвенција прифаќа идентични решенија по однос на извршувањето на привремените мерки според чл. 11: замолената држава презема по барање на државата која повела казнена постапка или постапка за конфискација, привремени мерки кои се неопходни (заплена итн.), за да се спречи секако дејствие на трансфер или оттуѓување на секој имот кој во иднина би можел да биде предмет на барање за конфискација; вакви мерки се преземаат на барање на друга држава и кога е примено барање за конфискација по однос на имотот кој е предмет на барањето. Привремените мерки според чл. 12, се извршуваат согласно внатрешното право на замолената држава, ако тоа не е во спротивност со нејзиното внатрешно право; пред преземањето на привремена мерка замолената држава и дава на државата-барател право да ги изнесе нејзините објаснувања во прилог на задржувањето на мерката.

Слична одредба содржи и Конвенцијата од Палермо во чл. 13: замолената држава презема мерки на идентификација, откривање и замрзнување или привремено одземање на приноси од криминал, имот, опрема или други предмети на делото заради евентуална конфискација по барање на државата која има јурисдикција врз казнените дела, или заради извршување на барањето за конфискација. За примената на овие мерки, како и за извршување на конфискационата одлука, доволно е да биде исполнет условот на двократна инкриминација, односно делото на кое се однесуваат овие мерки да претставува казнено дело и во замолената држава. Иако конвенцијата, како и претходните две конвенции изречно не го регулираат тоа прашање, за извршување на конфискационите одлуки како и на привремените мерки не е потребно замолената држава да има јурисдикција врз конкретното казнено дело (според условите определени во чл. 15: делото да е извршено на нејзина територија, против нејзин државјанин итн.). Во случај на паралелно водење на постапки и во државата-молител и во замолената држава, се применува општото правило за воспоставување на јурисдикцијата на државата содржано во чл. 15: во тој случај, имено, надлежните органи на овие држави се консултираат една со друга во смисла на координирање на нивните активности.

Предмет на меѓународната регулатива е и мошне важното прашање со бројни практични консеквенции на *конечното располагање со конфискуваниот имот* што е резултат на меѓународната соработка. Виенската конвенција во чл. 5 го статуира основното правило дека

оваа материја треба да се регулира според внатрешното право на државата која ја спроведува конфискацијата. Развиен систем на одредби за располагање со конфискуваниот имот познава Конвенцијата од Палермо во чл. 14. Останувајќи и натаму на правилото дека со приносите од криминал државата располага во согласност со нејзиното домашно право и постапки, внесени се повеќе новини по однос на располагањето со имотот конфискуван по барање на друга држава. Конвенцијата го истакнува принципот на првенствено разгледување на враќањето на конфискуваните криминални приноси или имот во државата-барател, заради компензација на жртвите на криминалот или враќање на таквите приноси од криминал на нивните легитимни сопственици. Покрај тоа, предвидена е можност за склучување меѓу двете држави договори или аранжмани за донирање на конфискуваниот имот на посебен фонд на ООН за техничка помош на земјите во развој и земјите во транзиција (чл. 30), и на меѓународни тела специјализирани за борба против организираниот криминал или за заемна поделба на конфискуваниот имот.

Екстрадиција и други облици на меѓународна соработка

Покрај заемното признавање и извршување на конфискациони одлуки и привремени мерки, конвенциите содржат и систем на мерки и облици на заемна соработка меѓу државите-потписнички во сузбивањето на перењето пари.

Основна претпоставка за екстензивен пристап претставува определбата дека перењето пари се третира како *екстрадирачко дело*, со што се надминува начелно резервираниот став во современото екстрадиционно право, меѓународно и национално, за исклучување на дела од фискална природа од подрачјето на екстрадицијата. Таквиот карактер на перењето пари како тешко општо дело, за кое не постојат пречки за екстрадиција, јасно го определува најпрвин Виенската конвенција во чл. 6. Перењето пари е дефинирано како инкриминација што има универзален карактер, така што со ратификувањето на конвенцијата и нејзината имплементација секоја држава потписничка треба тоа дело да го предвиди во своето национално законодавство, со што се исполнува основниот услов за екстрадицијата- принципот на двократна инкриминација. Покрај тоа, конвенцијата предвидува дека во отсуство на билатерални договори меѓу државите, самата конвенција се смета како доволна правна основа за екстрадиција.

Слични одредби за екстрадиција содржи и Конвенцијата од Палермо во чл. 16, со тоа што допушта можност за ставање на резерва по однос на прифаќањето на конвенцијата како легална основа за соработка со другите држави потписнички, кога екстрадицијата се условува со постоење на билатерален договор; при ставањето резерва останува обврската за склучување такви договори со државите потписнички. Конвенцијата, исто така, содржи одредби за екстрадициониот притвор, како и за итно покренување казнена постапка против сторителот во случај кога замолената држава ќе го одбие барањето за екстрадиција. Конвенцијата предвидува и нова форма на екстрадиција на домашни државјани заради судење во странство, под услов да

бидат вратени во матичната држава заради издржување на казната. Барањето за екстрадиција може да биде одбиено ако постои сериозна основа за верување дека е поднесено со цел за обвинување или казнување на некое лице поради неговиот пол, раса, верска припадност, националност, етничка припадност или политички определби. Конвенцијата содржи и изречна забрана, според која барањето за екстрадиција не може да биде одбиено само поради фактот дека казненото дело е од фискална природа.

Другите облици на соработка, развиени со меѓународните конвенции, може да се поделат во две групи: на облици на соработка што се состојат во *заемна судска помош*, и на *соработка на полициските, истражните и други управни органи*. Основен предмет на одредбите на конвенциите претставува заемната судска помош, што е сосема во духот на другите меѓународни инструменти за соработката во казнено-правната област. Меѓународната соработка на полициските и воопшто административните органи претставува една новина, што сосема постапно се пробива, зашто претпоставува најпрвин надминување на огромните разлики во административните системи на државите.

Виенската конвенција во чл. 7, ги востановува следниве облици на заемна правна помош: прибирање докази или искази од лица, врачување судски документи, претрес и одземање предмети, увид на предмети и локации, обезбедување информации и доказни предмети, обезбедување на оригинали или заверени копии на релевантни документи и евиденции, вклучувајќи банкарска, финансиска, комерцијална или деловна евиденција, идентификација или потрага за добивка, сопственост, предмети на делото или други предмети за цели на докажувањето. Конвенцијата содржи подробни одредби за содржината на барањето за правна помош, основите за одбивање на барањето и други прашања во врска со правната помош. Иако тоа не е изречно истакнато, се работи за судска помош, односно за помош во судските постапки. Конвенцијата содржи и посебни одредби за другите форми на соработка и обука во чл. 9, посветени главно на соработката на управните органи, полицијата, специјализираните агенции и други органи. Овие одредби се на пониско ниво на прецизност и обврзливост и се сведуваат на барање за додатни договори и аранжмани заради воспоставување и одржување канали за врски меѓу надлежните агенции и служби, соработка во утврдување на идентитет на лица или движење на криминалните приноси, основање на заеднички тимови итн.

На облиците востановени со Виенската конвенција, Стразбуршката конвенција им приклучува и други важни механизми на меѓународна соработка, што се однесуваат особено на извршувањето на привремените мерки, истражната постапка и соработката на управните и полициските органи и специјализираните агенции. Обврската за давање меѓусебна помош е поставена врз мошне широка основа во чл. 8, при што не се врши никаква диференцијација меѓу судска и друга помош: страните се согласуваат, врз основа на барање, на најширока можна меѓусебна помош за идентификување и откривање на предметите на делото, имотната корист и

другиот имот, подобен за конфискација. Предвидена е и можноста, за првпат во една меѓународна конвенција, за доброволно доставување на информации потребни за истрагата или постапката на друга држава и без нејзино претходно барање според чл. 10. Исто така, причините врз основа на кои е дозволено одбивање на барањето се дадени во мошне општи формулации, со што би требало да се обезбеди заштита на есенцијалните интереси на замолената држава според чл. 18. Конвенцијата содржи и одредби за одлагање на соработката во чл. 19, известување и заштита на правата на трети лица во чл. 21. Подрбноста на овие и други материјални и процедурални одредби за заемната правна помош поради сложеноста на предметот на регулирање не ја исклучува потребата државите да пристапат кон склучување на понатамошни билатерални или мултилатерални договори, со цел посоодветно да се покријат најзначајните прашања. Но останува оценката дека конвенцијата внесува повеќе новини, со кои оди подалеку од Конвенцијата на Советот на Европа за заемна помош во казнените работи во 1959 година. Особено е важен исчекорот направен во соработката на полициските и управните органи, како што е востановувањето на можноста за непосреден контакт меѓу полициските или управните органи кога се работи за барање што не содржи принудни мерки (чл. 24). Заради олеснување на соработката, конвенцијата налага обврска за определување на еден централен орган или, по потреба повеќе органи, преку кои се доставуваат барањата за правна помош до друга држава или истите се извршуваат или доставуваат до надлежните органи на замолената држава. Предвидена е, исто така, директна комуникација помеѓу централните органи во чл. 24, со што е избегната сложената и често долга процедура на доставување на барањата по дипломатски пат, со тоа што во итни случаи барања и известувања може да бидат доставени директно од или до правосудни органи, вклучувајќи го и јавното обвинителство, или со посредство на Интерпол. Заради олеснување на комуникацијата, исто така, дозволено е покрај во писмена форма, барањата да се доставуваат и преку било кои современи средства на телекомуникација, телефони и факсови според чл. 25. Значајни се и одредбите за содржината на барањето во чл. 27, доставувањето на информации во чл. 31 и плаќањето на штетата во случај на тужба за одговорност поради штета која резултира од акт на заемна соработка во чл. 35.

Конвенцијата од Палермо им посветува посебно внимание на различните облици на меѓународната соработка, предвидувајќи покрај постојните видови заемна правна помош и нови: трансфер на осудени лица според чл. 17, споени истраги, врз основа на посебни договори, и формирање на заеднички истражни тела според чл. 19, трансфер на казнените постапки во чл. 21 и востановувањето на казнена евиденција за делата, предвидени во конвенцијата, извршени во друга држава според чл. 22. Заемната правна помош е регулирана со повеќе одредби (чл. 18), кои се однесуваат на заемната обврска за давање помош, облиците на помошта (обезбедување сведочење или докази од лица, доставување списи, спроведување претреси, заплени и замрзнување итн.) и едностраното доброволно доставување информации. Покрај можноста самата конвенција да претставува доволна правна основа за заемна помош, што може да ги исклучи другите билатерални договори, конвенцијата содржи и едно

специфично решение по однос на основниот услов на двократна инкриминација: државата потписничка од која се бара правна помош може да даде таква помош и без оглед на тоа дали во нејзиното законодавство делото за кое помошта е побарана е предвидено како казнино дело. Ваквото решение претставува мошне значаен исклучок од барањето за двократна инкриминација, што има за цел надминување на бројните практични проблеми во толкувањето на претпоставките за неговото постоење (формалната предвиденост на делото во законот, конкретната правна квалификација на едно дејствие итн.). Како посебен облик на помош е издвоена привремената екстрадиција на притворени или осудени лица на друга држава заради идентификување, сведочење или на друг начин помагање во обезбедување на докази во постапката што се води во таа држава. Заради воспоставување ефикасен систем на соработка и оваа конвенција налага одредување на централен орган преку кој се доставуваат барањата за правна помош. Барањето за правна помош се доставува по правило писмено, но предвидени се и нови форми на соработка со користење на современи технички средства: видео конференција (сослушување на сведок или експерт во друга држава) или заедничко сослушување од страна на правосудни органи на двете држави.

Во споредба со другите конвенции, Конвенцијата од Палермо прави значаен исчекор во унапредувањето на соработката на полициските и другите органи задолжени за спроведување на законот (*Law Enforcement*), што е редок пример воопшто во меѓународното право на ваква регулатива за соработката на управните органи. Конвенцијата содржи одредби посветени во прв ред на полициската соработка, како и на соработката на други надлежни ооргани, агенции или служби за превенција и откривање на перењето пари според чл. 27, со кои државите се обврзуваат да усвојат ефикасни мерки за зајакнување и востановување канали на соработка и брза размена на информации во врска со перењето пари и другите дела опфатени со конвенцијата, како и за соработка во водењето истраги.

Соработката во истрагите опфаќа утврдување на идентитетот, местото на живеење и активностите на осомничените, движењето на приноси од криминал или имот што потекнува од казнини дела или други предмети на делата, обезбедување на неопходни предмети за аналитички и истражни цели, размена на персонал и експерти и назначување офицери за врска, размена на информации за специфичните средства и методи употребени од организирани криминални групи и размена на информации и координирање на административни и други мерки заради брза идентификација на перењето пари. Државите се обврзани на склучување на билатерални и мултилатерални договори или аранжмани за директна соработка меѓу нивните агенции задолжени за примена на законите, а во отсуство на такви договори државите потписнички може да ја сметаат конвенцијата како основа за заемната соработка на овие агенции и органи.

Заради подигање на нивото на заемна соработка, конвенцијата во чл. 29, обврзува и на иницирање, развивање и подобрување во секоја држава потписничка на посебни тренинг

програми за персоналот на агенциите и службите задолжени за примена на законите, вклучувајќи обвинители, истражни судии и царински персонал или друг персонал во органите задолжени за превенција, откривање и контрола на перењето пари. Овие програми за содржина имаат развивање и примена на методите на превенција, откривање и контрола, откривање на патиштата и техниките употребени за извршување на вакви дела, откривање и следење на движењето на приноси од криминал, имот, технички и други средства и методи уотребени за извршување на овие дела, за трансфер, прикривање или преправање на криминалните приноси, имот и технички и други средства, собирање докази и други техники и методи на откривање и контрола на перењето пари, вклучувајќи и методи за заштита на жртвите и сведоците. Предвидена е и заемна помош меѓу државите во планирањето и имплементирањето истражувачки и тренинг програми.

Конвенцијата содржи и одредби за превенција на перењето пари што се однесуваат на унапредување на решенијата во домашните законодавства, преку соодветни правни, административни и други мерки во правец на намалување на можноста криминални групи да учествуваат во легалните пазари со приноси од криминал (чл. 31). Овие мерки треба да се фокусираат на јакнење на соработката на органите надлежни за примена на законите или обвинителите и приватните правни лица, вклучувајќи ја индустријата; промоција и развој на стандарди и процедури за обезбедување на интегритетот на јавните и посебно значајните приватни правни лица, како и кодекси на однесување на релевантни професии, особено адвокати, нотари, даночни консултанти и сметководители; превенција од злоупотреба на организирани криминални групи при спроведување тендери водени од јавни служби и на субвенции и дозволи одобрувани од јавни служби за комерцијални активности; превенција од злоупотреба на правни лица од организирани криминални групи, кои мерки може да вклучат утврдување на јавни извештаи за правни и физички лица вклучени во востановувањето, менаџментот или финансирањето на правни лица, предвидување на можност за привремена забрана од страна на суд или други надлежни тела за вршење на професијата директори на правни лица на лица осудени за перење пари, воведување казнена евиденција за такви лица и размена на информации од таквата евиденција со надлежни органи на други држави потписнички.

Наведените одредби од Конвенцијата од Палермо, намерно дадени во екстензивен облик, го подигаат нивото на меѓународна соработка, како и на обврските на државите потписнички по однос на усогласување на домашниот правен поредок со целите и функциите на таквата соработка, но и со потребата за востановување на ефикасни мерки во националните законодавства за превенција, откривање и контрола на перењето пари. Без усогласување на националните стратегии и мерки не е можна ниту ефикасна меѓународна соработка, а без таква соработка не е можно ефикасно сузбивање на перењето пари. Се работи, според тоа, за два концентрични кругови на национални и меѓународни мерки и активности што треба да бидат преземени, без никаков простор за одлагање, од страна на државите потписнички на конвенцијата. Тие претпоставуваат: прво, прифаќање и имплементирање во националните

законодавства на дефинициите, мерките или програмите и другите активности предвидени во конвенцијата; второ, прифаќање и развивање на сите облици на заемна соработка, низ внатрешното право, билатералните и мултилатералните договори или аранжмани, или пак прифаќање, таму каде што е тоа предвидено, на одредбите од конвенцијата како доволна правна основа за заемна соработка.

10. ДИРЕКТИВА НА СОВЕТОТ ОД 10 ЈУНИ, 1991 ГОДИНА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА УПОТРЕБАТА НА ФИНАНСИСКИОТ СИСТЕМ ЗА ЦЕЛТА НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ (91/308/ЕЕЗ)

СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ,

Земајќи го предвид Договорот за формирање на Европската економска заедница, а особено Член 57 (2), првата и третата реченица, и Член 100а од него,

Имајќи го в предвид предлогот од Комисијата (1),

Во соработка со Европскиот Парламент (2),

Имајќи го в предвид мислењето на Економската и социјална комисија (3),

Бидејќи кога кредитните и финансиските институции се користат за перење приходи од криминални активности (понатаму во текстот "перење пари"), здравата состојба и стабилноста на институциите за кои станува збор и довербата во финансискиот систем во целина може да бидат сериозно загрозени, на тој начин губејќи ја довербата на јавноста;

Бидејќи недостатокот на активност на Заедницата против перењето пари може да ги доведе земјите членки, за целите на заштита на нивните финансиски системи, до усвојување на мерките кои може да биде неконсистентни со завршувањето на создавањето на единствен пазар; бидејќи, со цел да се олеснат нивните криминални активности, перачите може да се обидат да ја искористат слободата на движењата на капиталот и слободата за понуда на финансиски услуги кои се вклучени во интегрираната финансиска област, ако не се усвоени извесни мерки за координација на ниво на Заедницата;

Бидејќи перењето пари има очигледно влијание врз зголемувањето на организираниот криминал воопшто и особено тргувањето со дрога; бидејќи постои се поголема свест дека борбата против перење пари е едно од најнефективните средства за спротивставување на оваа форма на криминална активност, што претставува особена закана за општествата на земјите членки;

Бидејќи борбата против перење пари мора да се води главно со казни и во рамките на меѓународната соработка меѓу судските органи и властите за спроведување на законите, како што беше преземена, во полето на дрогата, од страна на Конвенцијата на Обединетите нации против незаконско тргување со наркотични дроги и психотропни супстанции, усвоена на 19 декември, 1988 во Виена (понатаму во текстот "Виенска Конвенција") и поопшто, во врска со сите криминални активности, од страна на Советот на Европската Конвенција за перење пари, следење, заплenuвање и конфискација на приходите од криминална активност, отворени за потпис на 8 ноември, 1990 година во Стразбург;

Бидејќи пристапот на казни не треба, сепак, да биде единствениот начин за борба против перењето пари, бидејќи финансискиот систем може да игра високо ефективна улога; бидејќи во овој контекст мора да се изврши повикување на препораките од Советот на Европа од 27 јуни, 1980 и на декларацијата за принципи усвоена во декември 1988 во Базел од страна на банкарските супервизорски органи на Групата Десет, од кои и двете претставуваат главни чекори за спречување на употребата на финансискиот систем за перење пари;

Бидејќи перењето пари вообичаено се врши во меѓународен контекст така што криминалното потекло на средствата може да биде подобро скриено; бидејќи мерките кои се исклучиво усвоени на национално ниво, не земајќи ја во обзир меѓународната координација и соработка, би имале многу ограничени ефекти;

Бидејќи кои било мерки усвоени од страна на Заедницата во ова поле треба да бидат во согласност со другите активности преземени во други меѓународни форуми; бидејќи во овој поглед кое било дејствие на Заедницата треба особено да ги земе во обзир препораките усвоени од страна на работната група за финансиско дејствие за перење пари, формирана во јули 1989 година, од страна на Парискиот самит на седумте најразвиени земји.

Бидејќи Европскиот парламент побара, во неколку резолуции, формирање на глобална програма на Заедницата за борба против тргувањето со дрога, вклучувајќи и одредби за спречување на перењето пари;

Бидејќи за целите на оваа Директива дефиницијата за перење пари се зема од усвоената Виенска Конвенција; бидејќи, сепак, затоа што перењето пари се јавува не само во врска со приходите од прекршоците поврзани со дрогата, но исто така и во врска со приходите од други криминални активности (како организиран криминал и тероризам), земјите членки, треба, во рамките на значењето на нивното законодавство, да ги прошират ефектите од Директивата со цел да ги вклучуваат приходите од ваквите активности, до степен до кој постои веројатност тие да резултираат во активности за перење пари кои ги оправдуваат санкциите на оваа основа;

Бидејќи забраната на перењето пари во законските прописи на земјите членки поддржана со соодветни мерки и казни е неопходен услов за борба против оваа појава;

Бидејќи осигурувањето дека кредитните и финансиските институции бараат идентификација на нивните клиенти кога влегуваат во деловни односи или вршат трансакции, кои надминуваат извесни прагови, се неопходни за спречување на перачите да ја искористат анонимноста за извршување на нивните криминални активности; бидејќи ваквите одредби мора исто така да се прошират, колку што е можно повеќе, на кој било корисник бенефициент;

Бидејќи кредитните и финансиските институции мора да чуваат примероци или референци од најмалку пет години од потребните документи за идентификација како и доказите за поддршка и евиденција која се состои од документи кои се поврзани со трансакциите или примероци од нив кои се слично прифатливи во судските процеси според националното законодавство на сила за употреба како доказ при која било истрага за перење пари;

Бидејќи е потребно осигурување дека кредитните и финансиските институции ја испитуваат со посебно внимание секоја трансакција за која сметаат дека е особено веројатно, според нејзината природа, да биде поврзана со перењето пари со цел да се сочува здравоста и интегритетот на финансискиот систем како и да се придонесе во борбата против оваа појава; бидејќи за оваа цел тие треба да обратат посебно внимание на трансакциите со трети земји кои не применуваат стандарди против перењето пари споредливи со оние утврдени од Заедницата или со други еднакви стандарди утврдени од страна на меѓународни форуми и одобрени од Заедницата.

Бидејќи, за овие цели, земјите членки може да побараат од кредитните и финансиските институции на писмено да ги евидентираат резултатите од испитувањето кое се бара од нив да го вршат и да осигураат дека овие резултати им се на располагање на властите одговорни за напорите за отстранување на перењето пари.

Бидејќи спречувањето финансискиот систем да се искористи за перење пари е задача која не може да ја вршат надлежните органи одговорни за борба против оваа појава без соработка на кредитните и финансиските институции и нивните супервизорски надлежни органи; бидејќи банкарската тајна мора да се отстрани во вакви случаи; бидејќи задолжителен систем за известување за сомнителните трансакции кој осигурува дека информациите се пренесуваат до горенаведените надлежни органи без привлекување на вниманието на зесегнатите клиенти, е најефективниот начин за постигнување на ваква соработка; бидејќи е потребна специјална клаузула за заштита за ослободување на кредитните и финансиските институции, нивните вработени и нивните директори од одговорноста за прекршување на ограничувањата за откривање на информации.

Бидејќи информациите кои ги добиваат надлежните органи согласно оваа Директива може да се употребат само во врска со борбата против перење пари; бидејќи земјите членки можат сепак да обезбедат дека овие информации може да се користат за други цели;

Бидејќи воспоставувањето во кредитните и финансиските институции на процедури на внатрешна контрола и програми за обука во оваа област се комплементарни одредби за кои другите мерки содржани во оваа Директива може да станат неефективни;

Бидејќи, затоашто перењето пари може да се изврши не само преку кредитните и финансиските институции, туку и преку други видови на професии и категории на претпријатија, земјите членки мора да ги прошират одредбите на оваа Директива целосно или делумно, за да ги вклучи оние професионални лица и претпријатија за чии активности особено постои веројатност дека ќе се употребат за целите на перење пари;

Бидејќи е важно земјите членки особено да се грижат за осигурување на тоа дека се преземаат координирани активности во заедницата каде постои цврста основа да се верува дека професиите или активностите за кои условите кои управуваат со нивното следење се усогласени на ниво на Заедницата се користат за перење пари;

Бидејќи ефективната напорите за елиминирање на перењето пари особено зависи од блиската координација и усогласувањето на националните мерки за имплементација; бидејќи ваквата координација и усогласеност која се врши во различни меѓународни тела бара, во контекст на Заедницата, соработка помеѓу земјите членки и Комисијата во рамките на комитетите за контакт;

Бидејќи секоја земја членка треба да усвои соодветни мерки и да ги казни прекршувањата на ваквите мерки на соодветен начин за да осигура целосна примена на оваа Директива,

ЈА УСВОИЈА ОВАА ДИРЕКТИВА:

Член 1

За целите на оваа Директива:

- "кредитна институција" значи кредитна институција, како што е дефинирано во првата алинеја на Член 1 од Директивата 77/780/ЕЕЗ (4), со последната измена преку Директивата 89/646/ЕЕЗ (5), и вклучува подружници во рамките на значењето на третата алинеја од тој Член и лоцирана во Заедницата, на кредитните институции чии седишта се вон Заедницата,
- "финансиска институција" значи претпријатие кое не е кредитна институција чија главна активност е вршење на една или повеќе активности вклучени во броевите 2 до 12 и број

14 од листата приложена кон Директивата 89/646/ЕЕЗ, или осигурителна компанија која е соодветно овластена согласно Директивата 79/267/ЕЕЗ (6), како што е последно изменета со Директивата 90/619/ЕЕЗ (7), сè додека извршува активности опфатени со таа Директива; оваа дефиниција вклучува подружници лоцирани во Заедницата на финансиски институции чии седишта се во Заедницата;

- "перење пари" значи следново однесување кога се врши намерно:
- конверзија или пренос на имот, знаејќи дека ваквиот имот е добиен од криминална активност или од дејство на учество во ваквата активност, заради скривање или прикривање на незаконското потекло на имотот или помагање на кое било лице вклучено во извршувањето на ваква активност за избегнување на правните последици од неговата активност,
- сокривањето или прикривањето на вистинската природа, изворот, локацијата, располагањето со, движењето, правата во однос на, или поседувањето на имотот, знаејќи дека ваквиот имот е добиен од криминална активност или од дејствие на учество во таква активност,
- стекнување, поседување или употреба на имот, знаејќи дека во време на примањето, таквиот имот е стекнат од криминална активност или од учество во таква активност.
- учество во, здружување заради вршење, обиди за вршење и помагање, помош, олеснување и советување при извршувањето за кои било дејствија спомнати во горенаведените ставови.

Знаењето, намерата или целта кои може да бидат елемент на горенаведените активности може да настанат од објективни фактички околности.

- Перењето пари се смета за таков настан каде активностите од кои произлегол имотот кој ќе се пере се направени на територијата на друга земја членка или во трета земја.
- "Имот" е секаков вид на имот, физички или нефизички, движен или недвижен, материјален или нематеријален, и правни документи или инструменти кои се доказ за поседувањето на или интересот за ваков имот.
- "Криминална активност" значи криминал утврден во Член 3 (1) (а) од Виенската конвенција и која било друга криминална активност назначена како таква за целите на оваа Директива од страна на секоја земја членка.
- "Компетентни надлежни органи" значи национални надлежни органи овластени со закон или регулатива за супервизија на кредитните или финансиските институции.

Член 2

Земјите членки осигуруваат дека перењето пари како што е дефинирано во оваа Директива е забрането.

Член 3

1. Земјите членки осигуруваат дека кредитните и финансиските институции бараат идентификација на нивните клиенти со поддршка на доказите кога влегуваат во деловни односи, особено при отварањето на сметка или штедна сметка или кога се нудат услуги за чување во сеф.
2. Условот за идентификација исто така се применува на која било трансакција со клиенти освен оние од став 1, вклучувајќи износ кој надминува 15 000 ЕВРА или повеќе, без разлика дали трансакцијата се врши преку единствена операција или преку неколку операции кои се чини дека се поврзани. Кога износот не е познат во време кога се презема трансакцијата, засегнатата институција продолжува со идентификација штом се проценува сумата и утврдува достигнување на прагот.
3. Со дерогација од ставовите 1 и 2, барањата за идентификација во однос на осигурителните политики составени од страна на осигурителното претпријатие во рамките на значењето на Директивата 79/267/ЕЕЗ, каде тие вршат активности кои спаѓаат во опфатот на таа Директива, не се потребни онаму каде износот или износите на периодичната премија кој треба да се плати во која било дадена година не надминува (аат) 1000 ЕВРА или каде се плаќа единствена премија која изнесува 2 500 ЕВРА или помалку. Ако износот или износите на периодичната премија кој (кои) треба да се плати (платат) во која било дадена година е или се зголеми така што надминува (аат) праг од 1000 ЕВРА, ќе биде потребна идентификација.
4. Земјите членки може да обезбедат да не е задолжително барање за идентификација за осигурителните полиси во однос на пензиските планови извадено преку договор за вработување или занимањето на осигуреното лице, под услов ваквите политики да не содржат клаузула за одрекување и не можат да се користат како колатерал за заем.
5. Во случај на сомнеж за тоа дали клиентите од претходните ставови дејствуваат во нивно сопствено име, или онаму каде е сигурно дека не дејствуваат во нивно сопствено име, кредитните и финансиските институции преземаат разумни мерки за добивање информации за вистинскиот идентитет на лицата во чие име дејствуваат овие клиенти.
6. Кредитните и финансиските институции вршат идентификација, дури и кога износот на трансакцијата е понизок од утврдениот праг, секаде каде постои сомнение за перење пари.
7. Кредитните и финансиските институции не се предмет на барања за идентификација обезбедени во овој Член каде клиентот е исто така кредитна или финансиска институција опфатена со оваа Директива.
8. Земјите членки може да обезбедат дека барањата за идентификација во врска со трансакциите од став 3 и 4 се исполнети кога е утврдено дека плаќањето за трансакцијата треба да се дебитира од сметка отворена во име на клиентот во кредитната институција предмет на оваа Директива според условите од став 1.

Член 4

Земјите членки осигуруваат дека кредитните и финансиските институции го водат следново за употреба како доказ при која било истрага за перење пари:

- во случај на идентификација, примерок или повикување на потребните докази, за период од најмалку пет години по завршувањето на односот со клиентот,
- во случај на трансакции, доказите и евиденцијата за поддршка, кои се состојат од оригиналните документи или примероци кои се прифатливи докази при судски процес според позитивното национално право за период од најмалку пет години по извршувањето на трансакцијата.

Член 5

Земјите членки осигуруваат дека кредитните и финансиските институции ја испитуваат со посебно внимание која било трансакција за која сметаат дека е особено веројатно, според нејзината природа, да е поврзана со перење пари.

Член 6

Земјите членки осигуруваат дека кредитните и финансиските институции и нивните директори и вработени целосно соработуваат со надлежните органи одговорни за борба против перењето пари:

- преку информирање на овие надлежни органи, по нивна сопствена иницијатива, за кој било факт кој би можел да биде показател за перење пари,
- преку доставување до овие надлежни органи, на нивно барање, на сите потребни информации, согласно со процедурите утврдени преку позитивните законски норми.

Информациите од првиот став се пренесуваат до надлежните органи одговорни за борба против перењето пари на земјата членка на чија територија се наоѓа институцијата која ја пренесува информацијата. Лицето или лицата назначени од кредитните и финансиските институции во согласност со процедурите од Член 11 (1) вообичено ги пренесуваат информациите.

Информациите доставени до надлежните органи согласно првиот став може да се користат само во врска со борбата против перење пари. Сепак, земјите членки може да обезбедат дека ваквите информации може исто така да се искористат за други цели.

Член 7

Земјите членки ќе осигураат дека кредитните и финансиските институции се воздржуваат од вршење на трансакциите за кои знаат или се сомневаат дека се поврзани со перењето пари сѐ

додека не ги известат надлежните органи од Член 6. Овие надлежни тела, може, под условите утврдени со нивното национално право, да дадат упатства да не се извршува операцијата. Онаму каде постои сомнеж дека ваквата трансакција предизвикува перење пари и каде воздржувањето на ваков начин е невозможно или веројатно ќе ги осуети напорите за гонење на корисниците поради сомнение за перење пари, засегнатите институции ги известуваат надлежните органи веднаш потоа.

Член 8

Кредитните и финансиските институции и нивните директори и вработени не откриваат пред засегнатите клиенти ниту пред други трети страни дека информациите се пренесени до надлежните тела согласно Член 6 и 7 или дека е во тек истрага за перење пари.

Член 9

Откривањето како добра воља на надлежните органи одговорни за борба против перењето пари од страна на вработен или директорот на кредитната или финансиската институција на информациите од Член 6 и 7, нема да претставуваат прекршување на кое било ограничување а откривање на информации наметнати со договори или која било законска, регулаторна или административна одредба, и нема да ја вклучуваат кредитната или финансиската институција, нејзините директори или вработени во кој било вид обврска.

Член 10

Земјите членки осигуруваат дека доколку, во текот на инспекцијата извршена во кредитните или финансиските институции од страна на компетентните надлежни органи, или на кој било друг начин, овие надлежни органи откриваат факти кои би можеле да се докажат за перење пари, ги информираат надлежните органи одговорни за борба против перењето пари.

Член 11

Земјите членки осигуруваат дека кредитните и финансиските институции:

1. утврдуваат соодветни процедури на внатрешна контрола и комуникации со цел да предвидат и спречат активности поврзани со перење пари.
2. преземаат соодветни мерки така што нивните вработени се свесни за одредбите содржани во Директивата. Овие мерки вклучуваат учество на нивните релевантни вработени во специјални програми за обука за да им помогнат да ги препознаат операциите кои може да се поврзани со перење пари како и давање упатства за тоа како да постапуваат во вакви случаи.

Член 12

Земјите членки осигуруваат дека одредбите од оваа Директива се прошируваат целосно или делумно на професиите и категориите на претпријатија, кои не се кредитните и финансиските институции од Член 1, кои се вклучени во активностите за кои постои особена можност дека ќе се искористат за целите на перење пари.

Член 13

1. Се формира комитет за контакт (понатаму во текстот "Комитет") под покровителство на Комисијата. Неговите функции се:

(а) без прекршување на Членовите 169 и 170 од Договорот, да ја олеснува усогласената имплементација на оваа Директива преку редовна консултација за кои било практични проблеми кои произлегуваат од неговата примена и за која размената на гледишта се смета за корисна;

(б) да се олеснат консултациите помеѓу земјите членки за построги или дополнителни услови и обврски кои може да ги постават на национално ниво;

(в) да ја советува Комисијата, доколку е неопходно, за кои било додатоци или измени кои треба да се извршат на Директивата или за кои било прилагодувања кои се сметаат за неопходни, особено за усогласување на ефектите од Член 12;

(г) да се испита дали одредена професија или категорија на претпријатие треба да се вклучи во опфатот на Член 12 онаму каде е утврдено дека таква професија или категорија на претпријатие е користена во земја членка за перење пари.

(д) Не е функција на Комитетот да ја проценува вредноста на одлуките донесени од страна на компетентните надлежни органи во посебни случаи.

2. Комитетот се состои од лица назначени од земјите членки и претставници на Комисијата. Секретаријатот го назначува Комисијата. Претседавачот е претставник на Комисијата. Тој се свикува од страна на претседавачот, по негова сопствена иницијатива или на барање на делегацијата на земјата членка.

Член 14

Секоја земја членка презема соодветни мерки за да осигура целосна примена на сите одредби од оваа Директива и особено ги утврдува казните кои се применуваат за прекршување на мерките усвоени според оваа Директива.

Член 15

Земјите членки може да усвојат или задржат на сила построги одредби во полето опфатено со оваа Директива за спречување на перењето пари.

Член 16

1.Земјите членки започнуваат со примена на законите, регулативите и административните одлуки кои треба да се усогласени со оваа Директива, но најдоцна до 1 јануари 1993 година.

2.Онаму каде земјите членки ги усвојуваат овие мерки, тие содржат повикување на оваа Директива или се придружени од такво повикување во случај на нивно официјално објавување. Начините за вршење вакво повикување се утврдуваат од страна на земјите членки.

3.Земјите членки до Комисијата го пренесуваат текстот на главните одредби од националното право кои тие ги усвојуваат во полето регулирано со оваа Директива.

Член 17

Една година по 1 јануари 1993, онаму каде е потребно, и најмалку на три годишни интервали понатаму, Комисијата составува извештај за имплементација на оваа Директива и го поднесува на Европскиот парламент и Советот.

Член 18

Директивата се однесува на земјите членки.

Составено во Луксембург, на 10 јуни, 1991 година.

За Советот Претседателот

J.C.-JUNCKER

Изјава од страна на претставниците на Владите на земјите членки кои се состануваат во рамките на Советот.

Претставниците на Владите на земјите членки, кои се состануваат во рамките на Советот

Повикувајќи се на тоа дека земјите членки ја потпишаа Конвенцијата на Обединетите нации против незаконска трговија со наркотични дроги и психотропни супстанции, усвоена на 19 декември 1988 во Виена;

Повикувајќи се исто така на тоа дека најголемиот број земји членки веќе ја потпишаа Конвенцијата на Советот на Европа за перење, следење, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал на 8 ноември 1990 година во Стразбург;

Свесни за фактот дека текстот на описот на перење пари од Член 1 од Директивата на Советот 91/308/EEЗ (1) произлегува од релевантните одредби на гореспоменатите Конвенции;

Со ова вршат преземање на сите неопходни чекори најдоцна до 31 декември 1992 година за донесување на кривичното законодавство со што им се овозможува усогласеност со нивните обврски со гореспоменатите инструменти.

11. ДИРЕКТИВА 2001/97/ЕЗ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И НА СОВЕТОТ од 4 декември, 2001 година со која се изменува Директивата на Советот 91/308/ЕЕЗ за спречување на употребата на финансискиот систем за целите на перење пари

ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

Имајќи го предвид Договорот за формирање на Европската заедница, и посебно Член 47(2), првата и третата реченица, и Член 95 од него,

Имајќи го предвид предлогот на Комисијата¹,

Имајќи го предвид мислењето на Економскиот и социјален комитет²,

Постапувајќи согласно процедурата пропишана во Член 251 од Договорот³, во однос на заедничкиот текст одобрен од Комисијата за помирување на 18 септември, 2001 година,

Бидејќи:

(1) Е соодветно Директивата 91/308/ЕЕЗ⁴, подолу во текстот "Директивата", како еден од главните меѓународни инструменти во борбата против перењето пари, да се ажурира во согласност со заклучоците на Комисијата и желбите искажани од Европскиот парламент и Земјите-членки. На овој начин, Директивата не треба само да ја одразува најдобрата меѓународна практика во оваа област, туку исто така треба да продолжи да поставува високи стандарди во заштитата на финансискиот сектор и другите чувствителни активности од штетните ефекти на приходите од криминал.

(2) Општата спогодба за услуги (Генерал Агреемент он Траде ин Сервицес) им овозможува на Членките да усвојат мерки неопходни за заштита на јавниот морал и да усвојат мерки за прудентни правила, вклучувајќи и обезбедување на стабилност и интегритет на финансискиот систем. Овие мерки не треба да наметнуваат ограничувања поголеми од неопходните за постигнување на овие цели.

(3) Со Директивата не се утврдува јасно кои надлежни органи на Земја-членка треба да добиваат извештаи за сомнителни трансакции од подружниците на кредитни или финансиски

институции со седиште во друга Земја-членка ниту кои надлежни органи на Земја-членка се одговорни за обезбедување дека ваквите подружници се придржуваат кон Директивата. Надлежните органи на Земјите-членки во кои е сместена подружницата треба да добиваат вакви извештаи и да ги остваруваат гореспоменатите одговорности.

(4) Оваа распределба на одговорности треба јасно да се утврди во Директивата по пат на амандман на дефиницијата за "кредитна институција" и "финансиска институција".

(5) Европскиот парламент изрази загриженост дека активностите на менувачниците ("буреауц де цханге") и службите за трансфер на пари (служби за парични дознаки) се чувствителни на перењето пари. Овие активности веќе треба да се опфатат со Директивата. Со цел да се избегне каков било сомнеж околу ова прашање, Директивата треба јасно да потврди дека овие активности се опфатени.

(6) Со цел да се обезбеди најцелосна можна опфатеност на финансискиот сектор, треба, исто така, да се појасни дека Директивата се применува и на активностите на инвестициските фирми како што е дефинирано во Директивата на Советот 93/22/ЕЕЗ од 10 мај, 1993 година за инвестициски услуги во полета на хартиите од вредност.⁵

(7) Директивата ги обврзува Земјите-членки да се борат само против перењето на приходите од кривични дела поврзани со дрога. Постои тренд во последните години за поширока дефиниција на перењето пари врз основа на поширок спектар на предикативни или основни прекршоци, како што е рефлектирано, на пример, во ревизијата на 40-те Препораки на Работната група за финансиска акција (ФАТФ) од 1996 година, водечкото меѓународно тело за борба против перењето пари.

(8) Поширокиот спектар на предикативни прекршоци го олеснува известувањето за сомнителни трансакции и меѓународната соработка во оваа област. Затоа, Директивата треба да се ажурира во оваа смисла.

(9) Во Заедничката акција 98/699/JXA од 3 декември, 1998 година, усвоена од Советот, во однос на перењето пари, идентификувањето, следењето, замрзнувањето, заплenuвањето и конфискацијата на средства и приходи од криминал⁶, Земјите-членки се согласија сите сериозни прекршоци, како што е дефинирано во Заедничката акција, да ги сметаат за предикативни прекршоци за целите на криминализација на перењето пари.

(10) Сузбивањето на организираниот криминал посебно е тесно поврзано со мерките за борба против перењето пари. Затоа, листата на предикативни прекршоци треба соодветно да се прилагоди.

(11) Директивата наметнува обврски посебно во однос на известувањето за сомнителни трансакции. Би било соодветно и во согласност со духот на Акциониот план за борба против организираниот криминал⁷ да се прошири забраната за перење пари според Директивата.

(12) На 21 декември, 1998 година, Советот ја усвои Заедничката акција 98/733/JXA со што го прогласи за криминално дело учеството во криминална организација во Земјите-членки на Европската унија.⁸ Оваа Заедничка акција го рефлектира договорот на Земјите-членки за потребата од заеднички пристап во оваа област.

(13) Како што се бара во Директивата, извештаите за сомнителни трансакции се прават од страна на финансискиот сектор, а посебно од страна на кредитните институции во секоја Земја-членка. Постојат докази дека затегнувањето на контролата во финансискиот сектор ги поттикнува лицата кои перат пари да бараат алтернативни методи за прикривање на потеклото на приходите од криминал.

(14) Постои тренд на зголемено користење на нефинансиските деловни активности од страна на лицата кои перат пари. Ова се потврди со работата на ФАТФ околу техниките и видовите на перење пари.

(15) Обврските од Директивата во однос на идентификување на клиентите, водење на евиденција и известување за сомнителните трансакции треба да се прошират на ограничен број на активности и професии кои се покажаа како чувствителни на перењето пари.

(16) Нотарите и независните правни професионалци, како што е дефинирано од Земјите-членки, треба да станат предмет на одредбите од Директивата кога учествуваат во финансиски или корпоративни трансакции, вклучувајќи го давањето даночни совети, таму каде постои најголем ризик услугите од тие професионалци да се злоупотребат за целите на перење на приходите од криминални активности.

(17) Сепак, кога независни членови на професии кои обезбедуваат правен совет, кои се правно признаени и контролирани, како што се адвокатите, ја потврдуваат правната позиција на клиентот или претставуваат клиент во судска постапка, не би било соодветно, според Директивата, овие правни професионалци во однос на овие активности да се доведат под обврска да известуваат за сомневања за перење пари. Мора да постојат исклучоци од која било обврска за известување во врска со информациите добиени пред, во текот на или по судската постапка или во текот на потврдувањето на правната позиција за клиентот. Така, правниот совет останува предмет на обврска за професионална тајност освен ако правниот советник не учествува во активности на перење пари, правниот совет не се дава за целите на перење пари или адвокатот не знае дека клиентот бара правен совет за целите на перење пари.

(18) Директно споредливите активности треба да се третираат на исти начин кога се практикуваат од страна на кој било од професионалците опфатени со оваа Директива. Со цел да се заштитат правата пропишани во Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи и во Договорот за Европска Унија, во случај кога ревизори, надворешни сметководители и даночни советници кои, во некои Земји-членки, може да бранат или застапуваат клиент во контекст на судска постапка или да ја потврдуваат правна позиција на клиент, информациите кои ги добиваат при извршување на овие задачи не треба да бидат предмет на обврските за известување во согласност на Директивата.

(19) Директивата упатува на "надлежните органи одговорни за борба против перењето пари" до кои мора да се достават извештаи за сомнителни активности од една страна, и на надлежните органи овластени со закон или регулатива да ја надгледуваат активността на која било од институциите или лицата кои се предмет на оваа Директива ("надлежни органи") од друга страна. Се подразбира дека Директивата не ги обврзува Земјите-членки да формираат вакви "надлежни органи" таму каде тие не постојат и дека здруженијата на адвокати и другите саморегулаторни тела на независни професионалци не потпаѓаат под терминот "надлежни органи".

(20) Во случаите на нотари и независни правни професионалци, на Земјите-членки треба да им се дозволи, со цел соодветно да ја земат предвид должноста за дискреција на овие професионалци кон нивните клиенти, да ги назначат здруженијата на адвокати или други саморегулаторни тела на независни професионалци како тела до кои може да се испраќаат извештаи за можни случаи на перење пари од страна на овие професионалци. Правилата за третманот на овие извештаи и нивниот натамошен пренос до "надлежните органи одговорни за борба против перењето пари" и општо соодветните форми на соработка помеѓу здруженијата на адвокати или професионалните тела и овие надлежни органи треба да ги утврдат Земјите-членки,

ЈА УСВОИЈА ОВАА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Следниве измени се прават на Директивата 91/308/ЕЕЗ:

1. Член 1 се заменува со следниов

"Член 1

За целите на оваа Директива:

(А) "Кредитна институција" значи кредитна институција, како што е дефинирано во Член 1(1), прв под-став од Директивата 2000/12/ЕЗ* и вклучува подружници со значење од Член 1(3) на таа Директива лоцирани во Заедницата на кредитни институции со седиште во или надвор од Заедницата;

(Б) "Финансиска институција" значи:

1. претпријатие кое не е кредитна институција чија основна дејност е да извршува една или повеќе од работите вклучени во броевите 2 до 12 и бројот 14 од листата од Анекс И на Директивата 2000/12/ЕЗ; тука се вклучени активностите на менувачниците (буреау де цханге) и на службите за трансфер на пари;

2. осигурителна компанија соодветно овластена во согласност со Директивата 79/267/ЕЕЗ**, до степен до кој таа ги извршува активностите опфатени со таа Директива;

3. инвестициска фирма, како што е дефинирано во Член 1(2) од Директивата 93/22/ЕЕЗ***;

4. колективно инвестициско претпријатие кое ги рекламира неговите единици и делови.

Во оваа дефиниција на финансиска институција се вклучени подружници сместени во Заедницата на финансиски институции чии седишта се во или вон Заедницата,

(В) "Перење пари" значи следново однесување кога е извршено намерно:

- конверзија или трансфер на имот, со знаење дека ваквиот имот потекнува од криминална активност или од учество во таква активност, за целите на скривање или прикривање на незаконското потекло на имотот или од помагање на кое било лице кое е вклучено во извршувањето на ваквата активност за избегнување на правните последици од неговата активност;

- скривање или прикривање на вистинската природа, извор, локација, располагање, движење, права во однос на, или сопственост на имот, со знаење дека ваквиот имот потекнува од криминална активност или од учество во ваква активност;

* ОЈ Л 126, 26.05.2000, стр. 1. Директива како што е изменета со Директива 2000/28/ЕЗ (ОЈ Л 275, 27.10.2000, стр. 37).

** ОЈ Л 63, 13.03.1979, стр. 1. Директива како што е последно изменета со Директива 95/26/ЕЗ на Европскиот парламент и на Советот (ОЈ Л 168, 18.07.1995, стр. 7).

*** ОЈ Л 141, 11.06.1993, стр. 27. Директива како што е последно изменета со Директива 97/9/ЕЗ на Европскиот парламент и Советот (ОЈ Л 84, 26.03.1997, стр. 22).

- стекнување, поседување или користење на имот, со знаење дека, во времето на добивање, ваквиот имот потекнува од криминална активност или од учество во таква активност,

- учество во, здружување за извршување, обиди за извршување и помагање, соучесништво, помагање и советување при извршувањето на која било од активностите наведени во претходните алинеи.

Знаењето, намерата или целта која се бара како елемент на гореспоменатите активности може да се изведе од објективните фактички околности.

Перењето пари се смета за такво дури и кога активностите со кои се генерирал имот кој треба да се испере се извршени на територијата на друга Земја-членка или на трета земја.

(Г) "Имот" означува средства од секаков вид, физички или нефизички, движни или недвижни, материјални или нематеријални и правни документи или инструменти со кои се докажува правото на или интересот за овие средства.

(Д) "Криминална активност" значи кој било вид на криминална вмешаност во извршувањето на сериозно кривично дело.

Сериозни кривични дела се најмалку следниве:

- кој било од прекршоците дефинирани во Член 3(1)(а) на Виенската конвенција;

- активностите на криминални организации, како што е дефинирано во Член 1 од Заедничката акција 98/733/JXA,****

- сериозна измама, како што е дефинирано во Член 1(1) и Член 2 од Конвенцијата за заштита на финансиските интереси на Заедницата;*****

- корупција;

- прекршок со која може да се генерираат значителни приходи и кој е казнив со строга казна затвор во согласност со кривичниот закон на Земја-членка.

Земјите-членки, до 15 декември, 2004 година, ќе ја изменат дефиницијата од оваа алинеја со цел да ја усогласат истата со дефиницијата за сериозно кривично дело од Заедничката акција

**** ОЈ Л 351, 29.12.1998, стр. 1.

***** ОЈ Ц 316, 27.11.1995, стр. 48.

98/699/JXA. Советот ја поканува Комисијата да претстави, до 15 декември, 2004 година, предлог на Директива за измена на оваа Директива во таа смисла.

Земјите-членки може да одредат кој било друг прекршок како криминална активност за целите на оваа Директива.

(Г) "Надлежни органи" ги означува државните органи, овластени со закон или регулатива да ја контролираат активноста на која било од институциите или лицата кои се предмет на оваа Директива."

2. Се вметнува следниов Член:

"Член 2а

Земјите-членки обезбедуваат дека обврските пропишани со оваа Директива се применуваат на следниве институции:

1. кредитни институции, како што е дефинирано во точка А од Член 1;
2. финансиски институции, како што е дефинирано во точка Б од Член 1; и на следниве правни и физички лица кои ги извршуваат своите професионални активности:
3. ревизори, надворешни сметководители и даночни советници;
4. агенти за недвижности;
5. нотари и други независни правни професионалци, во случаи кога тие учествуваат со:
 - (а) помагање во планирањето или извршувањето на трансакции за нивните клиенти во однос на:
 - (i) купување или продавање на недвижности или деловни субјекти;
 - (ii) управување со пари, хартии од вредност или други средства на клиентот;
 - (iii) отворање или управување со банкарски или штедни сметки или сметки за хартии од вредност;

(iv) организирање на придонеси на средства неопходни за формирање, работење или управување со компании;

(v) формирање, работење или управување со трустови, компании или слични структури;

(б) или со дејствување во име на или за сметка на нивниот клиент во која било финансиска трансакција или трансакција со недвижности;

6. дилери со добра од висока вредност, како што се бесценети камења или метали, или уметнички дела, аукционери, без оглед дали плаќањето се врши во готовина, и со износ од 15.000 евра или повеќе;

7. казина."

3. Член 3 се заменува со следниов:

"Член 3

1. Земјите-членки обезбедуваат дека институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива бараат идентификација на нивните клиенти со придружни докази кога се стапува во деловни односи, посебно, во случај на институциите, кога се отвара сметка или штедни сметки, или кога се нудат услуги за чување во сеф.

2. Условот за идентификација, исто така се применува за која било трансакција со клиенти, освен оние од став 1, која вклучува износ од 15.000 евра или повеќе, без оглед дали трансакцијата се извршува со една операција или со неколку операции кои се чини дека се поврзани. Таму каде износот не е познат во времето на извршување на трансакцијата, засегнатата институција или лице постапува со идентификација веднаш штом го процени износот и утврди дека е постигнат прагот.

3. Со дерегирање на претходните ставови, условите за идентификација во однос на осигурителните полиси од осигурителни претпријатија во рамките на значењето од Директивата на Советот 92/96/ЕЕЗ од 10 ноември, 1992 година, за координација на законите, регулативите и административните одредби во однос на животно осигурување (Трета Директива за животно осигурување)*, каде тие вршат активности кои спаѓаат во опфатот на таа Директива, не се потребни онаму каде износот или износите на периодичната премија кој треба да се плати во која било дадена година не надминува (аат) 1000 евра или каде се плаќа единствена премија која изнесува 2 500 евра или помалку. Ако износот или износите на периодичната премија кој

* ОЈ Л 360, 09.12.1992, стр. 1. Директива како што е последно изменета со Директива 2000/64/ЕЗ на Европскиот парламент и на Советот (ОЈ Л 290, 17.11.2000, стр. 27).

(кои) треба да се плати (платат) во која било дадена година е или се зголеми така што надминува (аат) праг од 1000 евра, ќе биде потребна идентификација.

4. Земјите-членки можат да обезбедат дека условот за идентификација не е задолжителен за полиси за осигурување во однос на пензиски планови врз основа на договор за вработување или професијата на осигуреникот, под услов ваквите полиси да не содржат клаузула за одрекување и да не можат да се користат како колатерал за заем.

5. Со дерогирање на претходните ставови, сите клиенти на казината се идентификуваат доколку купуваат или продаваат жетони за коцкање чија вредност е 1.000 евра или повеќе.

6. Казината, предмет на Државна супервизија, се смета, во кој било случај, дека ги исполниле условите за идентификација, пропишани во оваа Директива доколку ги регистрираат и идентификуваат нивните клиенти веднаш по влегувањето, без оглед на бројот на купени жетони за коцкање.

7. Во случај на сомнеж дали клиентите од претходните ставови дејствуваат во нивно лично име, или таму каде е сигурно дека не дејствуваат во нивно лично име, институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива преземаат разумни мерки да добијат информации во однос на реалниот идентитет на лицата во чие име дејствуваат овие клиенти.

8. Институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива ја извршуваат ваквата идентификација дури и во случаи каде износот на трансакцијата е понизок од пропишаниот праг, секаде каде има сомнеж за перење пари.

9. Институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива не се предмет на условите за идентификација од овој Член во случаи каде клиентот е кредитна или финансиска институција опфатена со оваа Директива или кредитна или финансиска институција сместена во трета земја, која наметнува, според мислењето на релевантните Земји-членки, еквивалентни услови на оние пропишани со оваа Директива.

10. Земјите-членки можат да обезбедат дека условите за идентификација во однос на трансакциите од ставовите 3 и 4 се исполнети штом ќе се утврди дека плаќањето за трансакцијата се врши од сметка отворена во име на клиентот во кредитна институција предмет на оваа Директива согласно условите од став 1.

11. Земјите-членки, во секој случај, осигуруваат дека институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива преземаат специфични и адекватни мерки, неопходни за компензирање на поголемиот ризик од перење пари кој произлегува при воспоставување на деловни односи или при влегување во трансакции со клиент кој физички не е присутен за целите на идентификација

(операции кои "не се извршуваат лице в лице"). Со овие мерки се осигурува дека е утврден идентитетот на клиентот, на пример, со барање на дополнителни документациски докази, или дополнителни мерки за верификување или потврдување на добиената документација, или потврда од институција која е предмет на оваа Директива, или со барање првото плаќање на операциите да се врши преку сметка отворена во име на клиентот во кредитна институција, предмет на оваа Директива. Процедурите за внатрешна контрола пропишани во Член 11(1) особено ги земаат предвид овие мерки."

4. Во Членовите 4, 5, 8 и 10, термините "кредитни и финансиски институции" се заменуваат со "институциите и лицата предмет на оваа Директива".

5. Член 6 се заменува со следниов:

"Член 6

1. Земјите-членки осигуруваат дека институциите и лицата предмет на оваа Директива и нивните директори и вработени целосно соработуваат со органите одговорни за борба против перењето пари:

(а) со информирање на овие органи, на нивна сопствена иницијатива, за кој било факт кој може да биде показател за перење пари;

(б) со давање на сите неопходни информации до овие органи, на нивно барање, во согласност со процедурите утврдени во применливите законски прописи.

2. Информациите од став 1 се пренесуваат на органите одговорни за борба против перењето пари на Земјата-членка на чија територија е сместена институцијата или лицето кое ги пренесува информациите. Лицето или лицата кои се одредени од страна на институциите и лицата во согласност со процедурите од Член 11(1)(а) вообичаено ги пренесуваат информациите.

3. Во случаи на нотари и независни правни професионалци од Член 2а(5), Земјите-членки може да го одредат соодветното саморегулаторно тело на професијата за која станува збор како орган кој треба да се извести за фактите од став 1(а) и во таков случај се пропишуваат соодветни форми на соработка помеѓу тоа тело и органите одговорни за борба против перење пари.

Земјите-членки не се обврзани да ги применуваат обврските од став 1 за нотари, независни правни професионалци, ревизори, надворешни сметководители и даночни советници во однос на информациите што тие ги добиваат од или за еден од нивните клиенти во текот на утврдувањето на правната позиција на нивниот клиент или во текот на извршување на нивната

задача за одбрана или претставување на тој клиент, или во однос на судска постапка, вклучувајќи совет за основање или избегнување на постапка, без оглед дали тие информации се добиени или стекнати пред, во текот или по ваквата постапка."

6. Член 7 се заменува со следниов:

"Член 7

Земјите-членки осигуруваат дека институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива се воздржуваат од извршување на трансакции за кои знаат или се сомневаат дека се поврзани со перење пари се додека не ги известат органите од Член 6. Овие органи можат, според условите утврдени со нивното национално законодавство, да дадат инструкции да не се извршува операцијата. Во случаи каде за трансакција постои сомнеж од поврзаност со перење пари и каде воздржувањето на овој начин е невозможно или веројатно би ги осуетило напорите за гонење на корисниците од сомнителната операција на перење пари, засегнатите институции и лица ги известуваат органите веднаш потоа."

7. Претходниот текст станува став 1 а следниот му се додава на Член 8:

"2. Земјите-членки не се обврзани според оваа Директива да ја применуваат обврската пропишана во став 1 за професиите наведени во вториот став од Член 6 (3)."

8. Член 9 се заменува со следниов:

"Член 9

Откривањето во добра воља на информациите од Членовите 6 и 7 на органите одговорни за борба против перењето пари од страна на институција или лице предмет на оваа Директива или од страна на вработен или директор на ваква институција или лице не претставува кршење на кое било ограничување за откривање на информации според договор или кои било законски, регулаторни или административни одредби, и не повлекува каква било одговорност за институцијата или лицето или неговите директори или вработени."

9. Следниов став се додава на Член 10

"Земјите-членки осигуруваат дека телата за супервизија, овластени со закон или регулатива за следење на берзите, девизните пазари и пазарите на финансиски деривати ги информираат органите одговорни за борба против перењето пари доколку откријат факти кои би можеле да претставуваат докази за перење пари."

10. Член 11 се заменува со следниов:

"Член 11

1. Земјите-членки осигуруваат дека институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива:

(а) воспоставуваат соодветни процедури на внатрешна контрола и комуникација со цел да се предвидат и спречат операциите поврзани со перење пари;

(б) преземаат соодветни мерки да ги запознаат нивните вработени со одредбите содржани во оваа Директива. Овие мерки вклучуваат учество на нивните релевантни вработени на специјални програми за обука за да им се помогне да ги препознаат операциите кои може да се поврзани со перење пари како и да се обучат како да постапат во вакви случаи.

Во случаи каде физичко лице кое е опфатено со кој било од Членовите 2а(3) до (7) ги извршува своите професионални активности како вработен во правно лице, обврските од овој Член првенствено се применуваат на правното лице а не на физичкото лице.

2. Земјите-членки осигуруваат дека институциите и лицата кои се предмет на оваа Директива имаат пристап до ажурирани информации за практиките на перење пари и за индикациите кои водат до препознавање на сомнителни трансакции."

11. Во Член 12 зборовите "кредитни или финансиски институции од Член 1" се заменуваат со "институции и лица од Член 2а."

Член 2

Во рок од три години од влегувањето во сила на оваа Директива, Комисијата извршува посебно истражување, во контекст на извештајот од Член 17 од Директивата 91/308/ЕЕЗ, во однос на имплементацијата на петата алинеја Член 1(Е), за специфичниот третман на адвокати и други независни правни професионалци, за идентификацијата на клиенти при трансакции кои не се извршуваат лице в лице и за можните импликации од електронската трговија.

Член 3

1. Земјите-членки ќе почнат со примена на законите, регулативите и административните одредби кои треба да се усогласени со оваа Директива најдоцна до 15 јуни, 2003 година. Тие веднаш ја известуваат Комисијата за тоа.

Во случаи каде Земјите-членки ги усвојуваат овие мерки, тие содржат повикување на оваа Директива или се придружени со вакво повикување при нивното официјално објавување. Начините за вршење вакво повикување се пропишуваат од страна на Земјите-членки.

2. Земјите-членки го доставуваат до Комисијата текстот на главните одредби од домашните закони кои ги усвојуваат на полето кое го уредува оваа Директива.

Член 4

Оваа Директива влегува во сила на денот на нејзино објавување во *Службен весник на Европските Заедници*.

Член 5

Оваа Директива се однесува на Земјите-членки.

Составено во Брисел, на 4 декември, 2001 година.

За Европскиот парламент

Претседател

N. FONTAINE

За Советот

Претседател

D. REYNERS

12. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ДИРЕКТИВАТА на ЕУ за спречување на користењето на финансискиот систем со цел за перење пари 91/308/ЕЕЗ од 1991 година и ДИРЕКТИВАТА 2001/97/ЕЗ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И НА СОВЕТОТ од 2001 година за измена на Директивата од 1991 година

Директивата на ЕУ од 1991 година во потполност го прифаќа превентивниот пристап кон перењето пари и завршува таму каде што започнува Стразбуршката конвенција (со казнена истрага). Така, додека иницијативите на Виенската и Стразбуршката конвенција се насочени кон артикулирање репресивен приод кон проблемот, Директивата е претежно насочена кон кредитните и финансиските институции и предвидува обврски за нив со цел да се обезбеди откривање на перењето пари пред воопшто да се дојде до фаза на судска истрага.

Нејзиното усвојување е мотивирано од потребата за обезбедување "интегритет, конзистентност и стабилност на финансискиот систем" во движењето кон создавање на единствен европски пазар. Слободното движење на капитал и финансиски услуги овозможува извонредни прилики не само за легалниот бизнис туку и за организираниот криминал, а изостанувањето на соодветна активност на ЕУ во правец на хармонизација или унификација би можело да резултира со усвојување во земјите-членки на различни мерки што имаат за цел да ги заштитат нивните финансиски системи, но кои не се во склад со комплетирањето на единствениот пазар.

Врз содржината на Директивата големо влијание извршија мерките за спречување на перење пари на ФАТФ, а особено, Препораките од 1990 година. Директивата, од друга страна, не создава "затворен систем" на потполно унифицирани мерки, туку остава простор за дискрециона оценка на земјите членки во поглед на конкретниот начин на реализација на поставената цел, така што во член 15 се дозволува секоја држава да донесе, ако сака, дури и построги мерки во оваа област.

Конечно, Директивата треба да влијае и надвор од границите на земјите членки на ЕУ. Особено е значаен фактот дека оние ЕФТА земји кои ја ратификуваа Спогодбата за Европскиот економски простор се должни да ја имплементираат Директивата во внатрешниот правен систем. Таквата обврска е експлицитно содржана и во Спогодбите за асоцирање на државите во транзиција со ЕУ.

Одделни одредби на Директивата од 1991 година се изменети или дополнети со Директивата од 2001 година.

Дефиницијата на перењето криминални приноси, содржана во член 1 е извадена од онаа во Виенската конвенција и се однесува на било каква криминална активност, а не само на тешки дела во врска со дрогите. Директивата од 2001 година го прецизира поимот на криминална активност како "сериозно дело" што вклучува дела наведени во Виенската конвенција, активности на криминални организации, измами во смисла на Конвенцијата за заштита на финансиските интереси на ЕУ од 1995 година, корупција и други тешки дела со кои се создаваат криминални профити.

Дефиницијата на перењето пари содржана во член 1 има екстериторијална димензија: се работи за перење пари дури и кога активностите кои ги генерирале средствата кои треба да се легализираат се извршени на територија на друга земја-членка или во трета земја. Исто така, во истава одредба е предвидено дека филијалите на финансиските и кредитните институции од земји не-членки кои се наоѓаат на територијата на ЕУ подлежат на одредбите на Директивата. Овој став е доследно имплементиран во националните законодавства, на пример,

во германското законодавство од 1993 година е пропишано дека локалните филијали на странски кредитни или финансиски институции ќе се третираат како кредитни, односно финансиски институции.

Во член 2 е содржана обврска на земјите-членки да го инкриминираат така дефинираното перење пари, најдоцна до 31 декември 1992 година, а според Директивата од 2001 година рокот за прифаќање на новата дефиниција е фиксиран на 15 декември 2004 година.

Дострелот на примената на Директивата по однос на превентивните механизми се однесува на финансискиот систем во целина, вклучувајќи го и осигурувањето, зашто само делумното покривање би предизвикало пренасочување на перењето пари од еден во друг вид финансиски институции. Освен тоа, земјите-членки се обврзани да ги прошируваат примената на одредбите на оваа Директивата врз сите други професии и правни лица кои се вклучени во активности за кои постои сомневање дека ќе се користат за целите на перење пари. Во таа смисла, во член 13 е предвидено формирање на Комитет за контакт чија основна функција е олеснување на координацијата и хармонизација на имплементационите мерки меѓу земјите-членки, вклучително и акциите преземени за проширување на обврските врз таквите дополнителни професии и правни лица.

По однос на превентивните механизми, Директивата предвидува, на детален начин, повеќе конкретни обврски. Прво, пропишана е обврска за идентификација на клиентите при влегувањето во деловни односи, особено при отварање на сметка или штеден влог или при понудата на сефови за депозит (начело на "запознавање на клиентот"). Задолжителна идентификација исто така се применува на која било трансакција во износ кој надминува 15.000 ЕВРА, независно дали трансакцијата е извршена со една операција или неколку операции кои изгледаат поврзани. Покрај оваа, генерална одредба, во член 3 став 8 содржани се две отстапувања: задолжителна идентификација за одредени категории на полиси за осигурување и обврска на кредитните и финансиските институции да вршат таква идентификација дури и кога износот на трансакцијата е под одредениот лимит, секогаш кога постои сомневање за перење пари. Одлуката за најпогоден начин на идентификација им е препуштена на секоја земја-членка и практиката во тој поглед е разновидна. Така, на пример, германскиот Закон за перење пари од 1993 година во дел 1 (5) предвидува дека идентификација значи утврдување на името на лицето преку лична карта или пасош, како и датум на раѓање и адреса и утврдување на типот, бројот и органот што го издал официјалниот идентификационен документ.

Тесно поврзана со претходната е обврската за чување на одредена документација во утврдените рокови за потребите на евентуална идна истрага. Така, според член 4, кредитните и финансиските институции се обврзани да чуваат докази и досиеја, кои се состојат од

оригинални документи или копии кои се прифатливи при судски процес според релевантното внатрешно законодавство за период од најмалку пет години по извршувањето на трансакцијата.

Предвидена е и обврска за кредитните и финансиските институции, со посебно внимание да испитуваат сомнителни трансакции. Според член 5, тие се должни да ја испитуваат секоја трансакција за која сметаат дека, според нејзината природа, постои висок степен на веројатност дека е поврзана со перењето пари. Директивата ги има предвид особено трансакциите со трети земји кои недоволно или воопшто не применуваат мерки за спречување на перење пари.

Во член 7 е содржано овластување на релевантните институции за воздржање, односно запирање на вршењето сомнителни трансакции, и обврска за известување на надлежните органи за спречување на перење пари, кои се надлежни за давање инструкции дали да се продолжи со сомнителната трансакција. Но кога не е можно задржување на трансакцијата на таков начин или ако тоа би довело до спречување на следењето на корисниците на операцијата осомничена за перење пари (контролирана испорака), инволвираните институции ќе ги известуваат надлежните органи веднаш по извршената трансакција.

Според член 6, кредитните и финансиските институции се должни да ги информираат надлежните органи за спречување на перење пари по своја сопствена иницијатива за било кој факт кој може да биде индиција за перење пари.

Важно е да се забележи дека самата Директива не содржи целовита или индикативна дефиниција на поимот на сомнителна трансакција, препуштајќи ја обврската за операционализација и ефектуирање на овој поим и предвидените мерки на државите членки. Решенијата варираат од законодавство до законодавство. На пример, оддел 8 на норвешкиот закон за перење пари од 1994 година предвидува дека како околности кои може да ја активираат обврската за вршење на испитувања се сметаат оние, кога се чини дека на трансакцијата и недостига легална цел, или таа е исклучително голема или сложена, необична во однос на вообичаените комерцијални или лични трансакции на клиентот, или ако трансакцијата на некој друг начин има необичен карактер.

Доставувањето на релевантни информации на надлежните органи од страна на финансиските институции, според член 8, претставува службена тајна што не смее да му се соопшти на клиентот или на трето лице, со цел да се сочува интегритетот на евентуална подоцнежна истрага за перење пари. Самата информација, според член 6, може да се користи исклучиво во борбата против перењето пари но, земјите-членки може да предвидат нејзино користење и за други намени.

Исто така, во член 9, предвидено е дека инволвираните институции имаат правен имунитет од тужба за прекршување на било која законска, регулаторна или административна одредба, или обврската за чување на тајноста на клиентот.

Директивата содржи бројни императивни норми што се однесуваат и на јавниот и на приватниот сектор. Особено приватниот сектор налага и посебни мерки за имплементација на овие одредби, што може да се групираат во две групи: интерни мерки и казни одредби. По однос на првите Директивата предвидува обврска на релевантните институции да воспостават соодветна интерна контрола и комуникациони системи, како и да преземат соодветни мерки за запознавање на нивните вработени со одредбите на оваа Директива (член 11). Меѓу таквите мерки спаѓа учество на вработените во посебни програми за обука, кои ќе им помогнат да ги препознаваат операциите поврзани со перењето пари, како и давање инструкции како да постапат во такви случаи. Примената на интерните мерки, наложени со императивни норми мора да се обезбеди и со санкционирање на нивното преземање. Во законодавствата се пропишани различни казни одредби. Така, на пример, британските прописи предвидуваат казна од две години затвор или парична казна за неприменување на вакви интерни мерки.

Според член 10, обврската за соработка со надлежните органи за спречување на перење пари се однесува и на лицата задолжени за надзор врз кредитните и финансиските институции.

Во согласност со член 3 на Директивата од 2001 година, државите членки се должни да го усвојат законот и другите прописи, кои треба да се усогласени со оваа Директива најдоцна до 15 јуни, 2003 година.

За државите членки на ЕУ постои обврска за непосредна имплементација на Директивите на ЕУ во националните законодавства. Директивата од 1991 година, видовме дека има и екстериторијално дејство, оправдано со фактот на отвореност на финансиските текови. Во таа смисла, покрај земјите на ЕФТА и други земји не-членки, Директивата има особена важност за државите кои се аспиранти за членство во ЕУ. Како членки на Организацијата на Обединетите Нации и Советот на Европа тие се обврзани, најпрвин доследно да ги имплементираат споменатите меѓународни конвенции. Но исто така, со договорите за асоцирање, за овие држави настануваат и посебни обврски по однос на имплементацијата на мерките предвидени во Директивата.

За државите од централна и југо-источна Европа, примената на меѓународните стандарди и норми, содржани не само во директивите на ЕУ, туку и во меѓународните конвенции и Препораките на ФАТФ, има приоритетно значење поради две основни причини. Прво, во сите поранешни социјалистички држави во периодот на транзиција дојде до невиден пораст на криминал, особено организиран, корумпираност и криминализација на власта и

остварување на огромни криминални приноси, што стануваат предмет на перење пари во самите финансиски системи на тие држави.

Второ, ефикасното спречување на перењето пари е основен императив по однос на стабилноста на финансискиот систем, платниот промет, што е пак претпоставка за нов циклус на инвестициона активност и економски реформи.

Овие две причини за јасно дефинирана и целовита стратегија на перењето пари, со репресивен дел и превентивен елемент, се особено релевантни за државите од балканскиот регион, вклучувајќи ја и Република Македонија.

13. ФАТФ (Financial Action Task Force) ЧЕТИРИЕСЕТ ФАТФ ПРЕПОРАКИ

A. ПРАВНИ СИСТЕМИ

Обем на казнените одредби за перење пари

Препорака 1

Државите треба да го инкриминираат перењето пари на основите на Конвенцијата на Обединетите Нации против недозволената трговија со дрога и психотропни супстанции од 1988 година (Виенската конвенција) и Конвенцијата на Обединетите Нации против транснационалниот организиран криминал од 2000 година (Конвенцијата од Палермо).

Државите треба да го применуваат кривичното дело перењето пари на сите сериозни кривични дела, вклучувајќи најширок круг на предикативни кривични дела. Предикативните кривични дела може да бидат опишани на следните начини: со препораката "сите кривични дела", со прагот поврзана со категоријата на сериозното кривично дело или со висината на казната затвор која се применува на предикативното кривично дело (threshold approach), со листа на предикативни кривични дела или комбинација на овие пристапи.

Кога државите го применуваат трешхолд апроацх, предикативните кривични дела треба најмалку да ги вклучуваат сите кривични дела кои според националните закони влегуваат во категоријата на сериозни кривични дела или треба да вклучуваат кривични дела за кои е предвидена максимална казна од повеќе од една година затвор или за државите кои во сопствениот правен систем предвиделе минимална висина, предикативните кривични дела

треба да ги опфаќаат сите кривични дела кои предвиделе минимална казна од повеќе од шест месеци затвор.

Без оглед кој пристап е прифатен секоја држава треба најмалку да ги вклучува следните кривични дела: учество во организирана криминална група и рекетарство, тероризам и финансирање на тероризам, илегална трговија со луѓе и илегална миграција, сексуална експлоатација (вклучувајќи сексуална експлоатација на деца), недозволена трговија со дрога и психотропни супстанции, недозволена трговија со оружје, недозволена трговија со украдени предмети, корупција, измама, фалсификување на валута, фалсификување и пиратерија на предмети, кривични дела против животната средина, убиство и тешка телесна повреда, киднапирање и земање на заложници, кражби и разбојништво, криумчарење, изнуда, фалсификување, пиратерија и манипулација на пазарот.

Предикативните кривични дела на перење пари треба да ги опфатат на дејствијата кои се случиле во друга држава и кои се инкриминирани како кривично дело во таа држава и кои се инкриминирани како предикативно кривично дело во домашната држава. Државите може да предвидат дека предуслов е ова дејствие да биде инкриминирано само во домашната држава пред која се води истрагата/ постапката.

Државите може да предвидат дека кривичното дело перење пари не се применува на лицата кои извршиле предикативно кривично дело, кај кои тоа е определено со основните принципи на нивните закони.

Препорака 2

Државите треба да обезбедат:

а) Намерата и знаењето кои се потребни за да се докаже кривичното дело перење пари се во склад со стандардите предвидени во Виенската Конвенција и Конвенцијата од Палермо, вклучувајќи го концептот дека оваа менталната состојба може да биде изведена од објективни и фактички околности.

б) Кривичната одговорност и каде таа не е возможна, граѓанската или управната одговорност треба да се применува и на правните лица. Ова не треба да исклучува водење паралелно на кривична, граѓанска или управна постапка против правните лица во државите

кои ги предвиделе овие форми на одговорност за правните лица. За правните лица треба да бидат предвидени ефикасни, соодветни и пропорционални казни. Вакви мерки би требало да се применуваат без да се прејудииира кривичната одговорност на физичките лица во првното лице.

Привремени мерки и конфискација

Препорака 3

Државите треба да усвојат мерки слични на оние кои се поставени во Виенската Конвенција и Конвенцијата од Палермо, вклучувајќи ги и правните мерки кои им овозможуваат на надлежните органи да го конфискуваат имотот, приходите од перење пари или од предикативните кривични дела, средствата употребени или постоело намера да бидат употребени во извршувањето на овие кривични дела или друг имот со соодветна вредност, при тоа водејќи сметка да не бидат оштетени трети лица кои дејствувале *бона фиде*.

Со овие мерки надлежните треба да: (а) идентификуваат, откриваат и проценуваат имот кој е предмет на конфискација; (б) извршуваат привремени мерки како замрзнување или заплenuвање за да се заштити секое оттуѓување, трансфер или располагање со тој имот; (в) превземат мерки (чекори) кои ќе ги спречат/ поништат активностите кои ќе ја спречат државата да го превземе имотот кој е предмет на конфискација; и (г) превземаат соодветни мерки на истрага.

Државите може да размислат да усвојат мерки кои ќе дозволат ваквите приходи или инструменти да бидат конфискувани без да е потребна изречена пресуда, или ќе биде потребно обвинетиот да го докаже законското потекло на имотот кој е предмет на конфискација, тоа проширување за ова барање ќе биде во согласност со правилата на националното право.

**МЕРКИ КОИ ГИ ПРЕВЗЕМААТ ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ, НЕФИНАНСИСКИТЕ
ДЕЈНОСТИ И ПРОФЕСИИТЕ ВО БОРБАТА ПРОТИВ ПЕРЕЊЕТО ПАРИ И
ФИНАНСИРАЊЕТО НА ТЕРОРИЗМОТ**

Препорака 4

Државите треба да обезбедат дека законите за тајност на податоците во финансиските институции нема да ја попречуваат примената на овие препораки.

Идентификација/ проценка на клиентите (due diligence) и правила за чување на досиеја

Препорака 5

Финансиските институции не треба да отвараат анонимни сметки или сметки на очигледно фиктивни имиња.

Финансиските институции треба да превземат мерки за идентификација/ проценка на клиентите (due diligence), вклучувајќи идентификување и потврдување на идентитетот на нивните клиенти кога:

- воспоставуваат деловни односи;
- извршуваат повремени трансакции: (а) над дозволениот праг или (б) кога извршуваат дознаки во услови определени во Забелешките кои се однесуваат на Специјалната препорака VII;
- кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам; или
- кога се сомнева во веродостојноста или соодветноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот.

Мерки на идентификација/ проценка на клиентите (due diligence) (ЦДД) се:

(а) идентификување на клиентот со употреба на податоци од сигурни и независни извори на документи, податоци или информации;

(б) идентификување на крајниот корисник и превземање на разумни мерки за да се потврди идентитетот на крајниот корисник така што финансиската институција е сигурна за крајниот корисник. За правните лица и правните договори финансиските институции треба да превземат разумни мерки да ја утврдат сопственичката и контролната структура на клиентот.

(в) собирање на податоци за целта и природата на деловниот однос.

(г) превземање на постојани мерки за идентификација/ проценка (due diligence) на деловните односи и испитување на трансакциите превземени во рамките на деловниот однос со цел да се осигура дека трансакциите кои се извршуваат се во согласност со знаењето кое финансиската институција го има за клиентот, неговиот деловен однос, профилот за ризик вклучувајќи каде е неопходно и изворот на средствата.

Финансиските институции треба да ги применуваат сите мерки за идентификација - ЦДД од (а) до (г), но може да ја определат ширината на овие мерки на основите за ризичност во зависност од видот на клиентот, деловниот однос или трансакцијата. Мерките кои се превземаат треба да бидат во согласност со упатствата кои ги издаваат надлежните органи. За категориите со висок ризик, финансиските институции треба да спроведуваат продлабочена проценка на идентификација (due diligence). Во определени услови кога постои помал ризик, државите може да одлучат финансиските институции да применуваат редуцирани или поедноставни мерки.

Финансиските институции треба да го утврдат идентитетот на клиентот или крајниот корисник пред или за време на воспоставувањето на деловниот однос или извршувањето на трансакцијата за повремени клиенти. Државите може да дозволат финансиските институции да го завршат утврдувањето на идентитетот во разумно изводливо време по воспоставувањето на деловниот однос кога ризиците од перење пари е ефикасно управуван и кога тоа е неопходно за да не се прекинува нормалното водење на деловниот однос.

Онаму каде што финансиските институции неможат да ги исполнат обврските кои произлегуваат од ставовите од (а) до (г), тие не треба да отворат сметка, да го започнат деловниот однос или да ја извршат трансакцијата или треба да ја прекинат трансакцијата и треба да изготват извештај за сомнителна трансакција за клиентот.

Овие барања треба да се применуваат на сите нови клиенти, иако финансиските институции треба да ги применуваат овие препораки и на постојните клиенти на основите на средства и ризик, исто како што треба мерките за идентификација (due diligence) да се применат и на постоечките односи во адекватно време.

Препорака 6

Финансиските институции во врска со политички експонираните личности покрај нормалните мерки за идентификација/ проценка (due diligence), треба да ги преземат и следните мерки:

- а) да имаат соодветен систем за менаџмент на ризик кој ќе определи дали клиентот е политички експонирана личност;
- б) да добијат одобрение за воспоставување на деловен однос со ваков клиент од повисокото раководство;
- в) да превземаат разумни мерки за утврдување на изворот на имот и на изворот на приходи;
- г) да спроведуваат постојан и зголемен мониторинг на деловните односи.

Препорака 7

Финансиските институции во врска со прекуграничното коресподентско банкарство и други слични односи треба покрај нормалните мерки за идентификација (due diligence):

- а) да ги соберат сите потребни податоци за респодентската институција потполно за да се разбере природата на нејзината дејност, да се определи репутацијата и квалитетот на супервизија од јавно достапни информации, вклучувајќи податоци за евентуално водење истрага за перење пари или финансирање на тероризам или мерки на супервизорите против неа;
- б) да се процени контролата за перење пари или финансирање на тероризам на респодентската институција;
- в) да се обезбеди претходно одобрение за воспоставување на нов коресподентски однос од повисокото раководство;
- г) документи за одговорностите на секоја институција;
- д) во поглед на "плаќања преку сметка (се однесува на коресподентските сметки кои ги директно ги користат трети лица да извршуваат трансакции во свое име)" треба да се потврди дека респодентската институција го има потврдено идентитетот и спроведува мерки за идентификација на клиентите кои имаат директен пристап на сметките на респодентот и може да достави соодветни податоци за идентитетот на клиентот по барање на коресподентот.

Препорака 8

Финансиските институции треба да посветат посебно внимание на заканите од перење пари во новите или во технологиите во развој, кои претпочитаат анонимност, и да преземаат мерки, доколку е потребно, да спречат нивно користење во сценаријата за перење пари.

Особено, финансиските институции треба да имаат воспоставено политики и процедури во врска со "non face to face" деловните односи и трансакции.

Препорака 9

Државите може да дозволат финансиските институции да се потпрат на посредници или трети лица кои ги потврдуваат подолу споменатите критериуми при исполнување обврските од препораката 7 од (а) до (г) во ЦДД процесот или кога се воспоставува деловен однос. Кога помошта од трети лица е дозволена одговорноста за идентификување и потврдување на идентитетот останува на финансиската институција.

Следните критериуми треба да бидат исполнети:

- а) Финансиските институции кои се потпираат на трети лица треба веднаш да ги обезбедат потребните податоци кои се однесуваат на условите од препораката 7 од (а) до (г) во ЦДД процесот. Финансиските институции треба да превземат соодветни чекори со кои ќе обезбедат копиите од документите за идентификација и од другите документи во врска со барањата за ЦДД да им бидат достапни од третите лица веднаш без одлагање на нивно барање.
- б) Финансиските институции треба да бидат сигурни дека третите лица се регулирани, супервизирани и имаат поставено мерки кои се во согласност со барањата за ЦДД во врска со препораките 5 и 10.

Секоја држава треба да определи во кои држави е основано третото лице кое ги исполнува условите, имајќи ги во предвид податоците за државите кои делумно или во потполност не ги исполнуваат препораките на ФАТФ.

Препорака 10

Финансиските институции треба да ја чуваат, најмалку пет години, комплетната документација за реализирани трансакции (домашни или со странство), што ќе им овозможи бргу да одговорат на барањата за доставување на информации до надлежните органи. Таквите досиеја треба да бидат доволни за да овозможат реконструкција на индивидуалните трансакции (вклучувајќи ги износите и видови валута вклучени во истите) како и да обезбедат, доколку е неопходно, докази за обвинение во врска со криминално однесување.

Финансиските институции треба да ги чуваат податоците за идентитетот на клиентите кои се обезбедени во процесот на идентификација (на пр. копии од официјални документи, лична карта, пасош, возачка дозвола и сл), досиејата за сметките и деловната кореспонденција најмалку пет години по завршувањето на деловниот однос.

Податоците за идентификација како и податоците за трансакциите треба да бидат достапни за домашните надлежни органи на нивно барање.

Препорака 11

Финансиските институции треба да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакциите кои се извршени на невообичаениот начин, кои немаат очигледна економска или видлива правна цел. Околностите и целта на ваквите трансакции треба доколку е можно да се проучат, а резултатите да се забележат и да бидат достапни за надлежните органи и ревизорите.

Препорака 12

Барањата за идентификација на клиентите и за чување на досиејата определени во препораките 5, 6 и од 8 до 11 треба да ги применуваат и нефинансиските дејности и професии во следните ситуации:

а)казина- кога клиентите се вклучени во трансакции над определениот износ;

б)агенциите за промет на недвижности- кога тие за нивните клиенти продаваат/ купуваат недвижност;

в)трговци со благородни метали и скапоцени камења- кога се вклучени во готовински трансакции со клиентите над определениот износ;

г)адвокати, нотари и други независни правни професионалци и сметководители кои кога тие за своите клиенти може да ги извршуваат следните активности:

- купување и продажба на недвижност;
- управување со пари, хартии од вредност или друг приход;
- помагање при основање, работење или управување на трговски друштва;

- основање, работење или управување на правни лица или аранжмани или продавање или купување на деловни субјекти.

-

д) трустови или друштва за давање на услуги кога извршуваат трансакции за клиентите (формирање на правни лица, дејствување како директор, партнер, обезбедуваат канцеларии, бизнис адреса, кореспонденција или административна адреса, дејствуваат како труст, како носители на акции во име на други лица).

Известување за сомнителни трансакции и примена на прописите

Препорака 13

Кога финансиските институции се сомневаат или имаат основи да се сомневаат дека парите (фондовите) се приноси од криминални активности или се поврзани со финансирање на тероризам, треба да е определено во закон своето сомнение веднаш да го пријават на ФИУ- то.

Препорака 14

Финансиските институции, нивните директори, раководители и вработени треба:

- а) да бидат да заштитени со законски одредби од казнена или граѓанска одговорност за прекршување на секое ограничување за доставување на податоци определено во договор или со закон, ако пријават сомнение на ФИУ- то, иако не знаат точно која е криминалната активност или без оглед дали постои криминалната активност.
- б) да се забрани со закон давање на информации дека е поднесен извештај за сомнителна трансакција (СТР) или некои други податоци до ФИУ- то.

Препорака 15

Финансиските институции треба да развијат програми за спречување на перење пари или финансирање на тероризам. Овие програми треба да содржат:

- а) развивање на внатрешни политики, процедури и контрола вклучувајќи и организациона структура за примена на прописите и соодветни процедури за контрола со цел да се обезбедат високи стандарди при вработувањето на нови вработени;
- б) постојана програма за обука на вработените;
- в) контрола на системот.

Препорака 16

Барањата определени во препораките од 13 до 15 и 21 ќе ги применуваат и нефинансиските дејности и професии, кои ги исполнуваат следните услови:

- а) адвокати, нотари и други независни правни професионалци и сметководители треба да пријавуваат сомнителни трансакции кога во име или за сметка на својот клиент се вклучени во трансакции опишани во препораката 12 (д). На државите строги им се препорачува барањата за пријавување на трансакциите да ги прошират и на професионалните активности на сметководителите вклучувајќи ги и ревизорите.
- б) трговци со благородни метали и скапоцени камења треба да ги пријавуваат сомнителните трансакции кога вклучени во готовинска трансакција која го надминува определениот износ со клиентот.
- в) трустови или друштва за давање на услуги треба да ги пријавуваат сомнителните трансакции кога за клиентот или за негова сметка се вклучени во трансакции во врска со активностите кои се определени во препораката 12 (е).

Адвокатите, нотарите, другите независни правни професионалци и сметководителите кога дејствуваат како независни правни професионалци не е потребно да го пријавуваат нивното сомнение ако податоците ги обезбедиле под услови кога тие се под професионална тајна или имаат определени професионални овластувања.

Други мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Препорака 17

Државите треба да обезбедат дека ефикасни, соодветни и пропорционални кривични, граѓански или административни / прекршочни казни за физичките или правните лица кои не ги

исоплуваат барањата за спречување на перење пари или финансирање на тероризам определени во овие препораки.

Препорака 18

Државите не треба да дозволат воспоставување или спроведување на деловен однос со "shell" банка. Финансиските институции треба да одбијат да воспостават, или продолжат коресподентски деловен однос со "shell" банка. Финансиските институции треба да се заштитат од воспоставувањето на односи со респодентските странски финансиски институции кои дозволуваат нивните сметки да ги користат "shell" банки.

Препорака 19

Државите треба да размислат:

б) за изводливоста и корисноста од систем во кој банките и другите финансиски институции и посредници ќе ги пријавуваат сите трансакции кои го надминуваат определениот износ без оглед на валутата до централен државен орган со компјутеризирана база на податоци која ќе заштитена за правилна употреба на информациите, достапна на сите надлежни државни органи за случаите на перење пари или финансирање на тероризам.

Препорака 20

Државите треба да размислат препораките од ФАТФ да ги применуваат и дејностите и професиите и другите нефинансиски дејности и професии кои се изложени на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам.

Државите треба да го поттикнуваат развојот на современите и сигурни техники за управување со пари кои помалку подложни на перење пари.

Мерки кои треба да се превземат во однос на државите кои не се или се недоволно усогласени со препораките на ФАТФ

Препорака 21

Финансиските институции треба да посветат особено внимание на деловните односи и трансакциите со лица, вклучувајќи и правни лица и финансиски институции, од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале препораките на ФАТФ. Секогаш кога овие трансакции немаат очигледна економска или видлива правна цел, нивната позадина и цел треба, колку што е можно, да се проучи, наодите треба да се забележат писмено и треба да бидат достапни на надлежните органи. Кога таквата држава, продолжува да не ги применува или недоволно да ги применува препораките на ФАТФ, државите треба да бидат во можност да применуваат соодветни противмерки.

Препорака 22

Финансиските институции треба да обезбедат дека претходно наведените принципи кои се применуваат за финансиските институции, се применуваат и за организационите делови и подружници лоцирани во странство, особено во земји кои не ги применуваат или недоволно ги применуваат препораките на ФАТФ, до мерка која ја дозволуваат локалните важечки закони и регулативи. Кога локалните важечки закони и регулативи ја забрануваат оваа имплементација, надлежните органи во земјата на институцијата родител треба да бидат информирани од страна на финансиските институции дека не се во можност да ги применуваат препораките на ФАТФ.

Регулирање и супервизија

Препорака 23

Државите треба да обезбедат дека финансиските институции се предмет на адекватна регулација и супервизија и дека ефективно ги имплементираат препораките на ФАТФ. Надлежните органи треба да ги превземаат неопходните правни или регулаторни мерки за да спречат криминалците или нивните асоцијации да поседуваат или да бидат крајни корисници на значајни или контролни интереси или функции на управување во финансиската институција.

За финансиски институции предмет на Клучните принципи (Core Principles), регулаторните и супервизиските мерки кои се применуваат за прудентни цели и кои се исто така релевантни од аспект на перењето пари, треба да се применуваат на сличен начин како за целите на спречување на перење пари така и финансирање на тероризам.

Другите финансиски институции треба да бидат лиценцирани или регистрирани и соодветно регулирани, и да бидат предмет на супервизија за целите на спречување на перење пари, имајќи го предвид ризикот од перење пари или финансирање на тероризам во тој сектор. Давателите на услуги брз трансфер на пари или други вредности, или менувачки работи треба да бидат лиценцирани или регистрирани, и треба да бидат предмет на ефикасни системи на надзор и осигурување на усогласеност со националните регулативе за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Препорака 24

Одредените нефинансиски бизниси и професии треба да бидат предмет на регулаторни и супервизиски мерки како што е наведено подолу.

- а) Казината треба да бидат предмет на сеопфатен регулаторен и супервизиски режим кој обезбедува дека тие ефективно ги имплементираат неопходните мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, а најмалку:
 - Казината треба да бидат лиценцирани;
 - Надлежните органи треба да превземат неопходни правни или регулаторни мерки да спречат криминалците или нивните асоцијации да поседуваат или да бидат крајни корисници на значајни или контролни интереси или функции на управување во казино;
 - Надлежните органи треба да обезбедат ефективна супервизија над казината со цел да се оцени нивната усогласеност со прописите за борба против перењето пари и финансирањето на тероризам.
- б) Државите треба да обезбедат дека другите категории на одредените нефинансиски активности (дејности, бизниси) и професии се предмет на ефикасни системи на мониторинг кои обезбедуваат нивна усогласеност со елементите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Ова треба да се остварува врз база на оценка на подложноста на ризик. Може да го вршат владини агенции или соодветна саморегулаторна организација, која може да обезбеди дека нејзините членови дејствуваат во согласност со нивните обврски за спречување на перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Препорака 25

Надлежните органи треба да изработат упатства, и да обезбедат feedback кој ќе им помогне на финансиските институции и одредените нефинансиски дејности и професии во примената на националните мерки за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, и особено, во откривањето и известувањето за сомнителни трансакции.

Надлежни органи, нивни надлежности и капацитети

Препорака 26

Државите треба да формираат единица за финансиско разузнавање (ФИУ) кое служи како национален центар за прибирање (и, доколку е дозволено, барање), анализирање и доставување на извештаи за сомнителни трансакции (СТР) и други информации кои се однесуваат на потенцијални случаи на перење пари или финансирање на тероризам. ФИУ-то треба да има пристап, директно или индиректно, до финансиските, административните и информациите од органите на прогонот (МВР, ЈО, судови) кои се потребни за правилно вршење на функциите, меѓу кои и анализата на (извештаите за сомнителни трансакции) СТРс.

Препорака 27

Државите треба да обезбедат дека надлежните органи на прогонот имаат надлежност за водење истраги за перење пари и финансирање на тероризам. Државите имаат поддршка во употребата и развивањето, онолку колку што е можно, на специјалните истражни техники соодветни за истражување на перењето пари, како што се контролираната испорака, операции со прикриени агенти и други релевантни техники. Државите, исто така, се охрабрени да употребуваат постојани или повремени групи специјализирани за истрага на имот (сопственост, актива) и заеднички истраги со соодветните надлежни органи во други држави.

Препорака 28

Кога се спроведуваат истраги за перење пари и предикативните кривични дела, надлежните органи треба да имаат можност да обезбедат документи и информации корисни за тие истраги, како и за обвиненијата и со нив поврзаните активности. Ова треба да вклучува овластувања за употреба на принудни мерки за обезбедување на податоци кои ги поседуваат

финансиските институции и други лица, за пребарување на лица и простории и за заплена и обезбедување на докази.

Препорака 29

Супервизорите треба да имаат соодветни надлежности со цел да вршат надзор и да обезбедат примена на прописите од страна на финансиските институции со цел спречување на перењето пари и финансирањето на тероризам, вклучувајќи го овластувањето да вршат инспекции. Тие треба да бидат овластени за вршење притисок при обезбедувањето на било која информација од финансиските институции кои се релевантни за вршењето на надзорот за оценка на примената на прописите и да наметнат соодветни административни санкции во случај на непримена на прописите.

Препорака 30

Државите треба да обезбедат адекватни финансиски, човечки и технички ресурси за надлежните органи вклучени во борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Државите треба да воспостават процеси за да обезбедат дека вработените во тие органи поседуваат високо степен на интегритет.

Препорака 31

Државите треба да обезбедат дека донесувачите на политички одлуки, ФИУ-то, органите на прогонот и супервизорите имаат ефикасни механизми кои им овозможуваат да соработуваат, и во одредени случаи да ги координираат меѓусебните активности кои се однесуваат на развојот и имплементацијата на политики и активности за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Препорака 32

Државите треба да обезбедат дека нивните надлежни органи можат да ја разгледуваат ефикасноста на системот за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, преку водење на сеопфатн статистики по однос на прашањата релевантни за ефективност и ефикасноста на таквите системи. Ова треба да вклучува статистика за примени и доставени до органите на прогонот извештаи за сомнителни трансакции (СТРс), за истрагите за перење пари

и финансирање на тероризам, обвиненијата и пресудите, за замрзнат, заплениет и конфискуван имот, и за меѓусебна правна помош или други меѓународни барања за соработка.

Транспарентност на правните лица и договорите

Препорака 33

Државите треба да превземат мерки за да ја спречат злоупотребата на правните лица од страна на перачите на пари. Државите треба да обезбедат дека постојат адекватни, прецизни и навремени информации за крајните сопственици и контролата над правните лица кои можат да се обезбедат или да бидат достапни на времена основа од страна на надлежни органи. Особено, државите во кои има правни лица што имаат право да издаваат акции на доносител треба да превземаат соодветни мерки со цел да обезбедат дека не тие се злоупотребуваат за перење пари и се способни да демонстрираат адекватност со таквите мерки. Државите би можеле да размислат да воведат мерки со кои би се подобрил пристапот до информации за крајните сопственици и контролата врз финансиските институции земајќи ги предвид барањата содржани во препораката бр.5.

Препорака 34

Државите треба да превземат мерки за да ја спречат нелегалната употреба на правните инструменти од страна на перачите на пари. Особено, државите треба да обезбедат дека постои адекватен, прецизен и навремен пристап до информации за трустовите, вклучувајќи информации за основачот, доверителот и корисниците, кои можат да се добијат или да постои пристап до нив на временска основа од страна на надлежните органи. Државите би можеле да размислат да воведат мерки со кои би се подобрил пристапот до информации за крајните сопственици и контролата врз финансиските институции земајќи ги предвид барањата содржани во препораката бр.5.

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Препорака 35

Државите треба да превземат итни чекори со цел да станат страни и да ги имплементираат во целост Виенската Конвенција, Палермо Конвенцијата и Конвенцијата на ОН

за сузбивање на финансирањето на тероризмот од 1999 година. Државите се исто така охрабрани да ратификуваат и имплементираат и други релевантни конвенции, како што се Конвенцијата на Советот на Европа за перење, замрзнување, заплена и конфискација на приходи од криминал (Стразбуршка Конвенција од 1990 година) и Интер-Американска Конвенција против тероризмот од 2002 година.

Меѓународна правна помош и екстрадиција

Препорака 36

Државите треба рапидно, конструктивно и ефективно да обезбедат најширока можна рамка за меѓусебна правна помош во врска со истрагите и обвиненијата и другите поврзани постапки за перењето пари и финансирањето на тероризмот. Особено, државите треба:

- а) да не забрануваат или да не донесуваат неразумно или прекумерно рестриктивни услови кај одредбите за меѓусебна правна помош.
- б) Да обезбедат дека имаат јасни и ефикасни процеси за извршување на барањата за меѓусебна правна помош.
- в) Да не одбиваат да извршат барање за меѓусебна правна помош само врз основа на тоа што кривичното дело вклучува и фискални прашања;
- г) Да не одбиваат да извршат барање за меѓусебна правна помош врз основа на тоа дека законите бараат финансиските институции да ја одржуваат тајноста или доверливоста.

Државите треба да обезбедат дека овластувањата на надлежните државни органи кои се бараат врз основа на препораката бр.28 се исто така достапни за употреба при одговарање на барањата за меѓусебна правна помош, доколку се конзистентни со нивната домашна рамка, при одговор на директните барања од странски судски или органи на прогонот до домашните партнери.

За да се избегне судир на јурисдикции, треба да се земе предвид пронаоѓање и примена на механизми за детерминирање на најдобриот начин за обвинување на сторителите во интерес на правдата во случаите кои се предмет на обвинение во повеќе од една земја.

Препорака 37

Државите треба, до најголем можен степен, да се потпрат на меѓусебната правна помош, и покрај отсуството на двојна инкриминација.

Кога двојната инкриминација се бара при меѓусебната правна помош или екстрадицијата, таквиот услов треба да се смета дека е исполнет, без разлика на тоа дали двете земји ги имаат сестено кривичните дела во иста категорија на кривични дела или ги именувале делата со иста терминологија, доколку двете земји го инкриминирале дејствието кое го карактеризира кривичното дело.

Препорака 38

Потребно е да постои соодветен орган кој ќе превзема експедитивна акција за одговор на барањата од странски држави во насока на идентификација, замрзнување, заплена и конфискација на испраниот имот, приносите од перењето пари или предикативните кривични дела, инструментите употребени за или наменети за употреба во извршувањето на овие кривични дела или имот од соодветна вредност. Исто така треба да постојат спогодби за координирана заплена и конфискација на приноси, кои можат да вклучат поделба на конфискуваниот имот.

Препорака 39

Државите треба да го сметаат перењето пари како кривично дело кај кое е можна екстрадиција. Секоја држава треба да ги екстрадира како своите државјани, или каде државата не се потпира само на условот државјанство, таа држава треба, на барање на државата што бара екстрадиција, да го достави случајот без одлагање до своите надлежни органи со цел поднесување обвинение за кривичните дела наведени во барањето. Овие органи треба да ги носат своите одлуки и да ја спроведуваат постапката на ист начин како и во случај на било кое друго кривично дело од сериозна природа врз основа на домашното право на државата. Овие држави треба да соработуваат една со друга, особено од аспект на процедурата и доказите за да обезбедат ефикасност на таквите обвиненија.

Како предмет на нивните правни рамки, земјите би можеле да размислат за поедноставување на екстрадицијата преку овозможување на директна трансмисија на

барањата за екстрадиција помеѓу соодветните министерства, екстрадиција на лица само врз основа на налози за апсење или пресуди, и/или воведување на поедноставена екстрадиција на согласните лица кои се одрекуваат од формалните екстрадициони постапувања.

Други форми на соработка

Препорака 40

Државите треба да обезбедат дека нивните надлежни органи овозможуваат најширока можна рамка на меѓународна соработка со своите странски партнери. Треба да постојат јасни и ефикасни начини за да се овозможи брза и конструктивна директна размена на информации поврзани со перење пари или предикативни кривични дела меѓу соодветни исти органи, како на спонтана основа, така и на основа на барање. Размената треба да биде се остварува без прекумерно рестриктивни услови. Особено:

- а) Надлежните органи не треба да го одбијат барањето за помош само врз основа на тоа што тоа вклучува и фискални прашања;
- б) Државите не треба да донесуваат ниту да поддржуваат закони кои бараат од финансиските институции да се повикуваат на тајност или доверливост како основ за одбивање да се обезбеди соработка.
- в) Надлежните органи треба да бидат во можност да вршат распити и каде е можно и истраги за сметка на странски органи од ист вид;

Кога способноста за обезбедување информации побарани од странскиот надлежен орган не е во надлежност на органот од ист вид, државите се охрабрени да дозволат брза и конструктивна размена на информациите меѓу органи кои не се од ист вид. Соработка со странски органи кои не се од ист вид може да се појави директно или индиректно. Кога е несигурно кој пристап треба да се следи, органите треба прво да го конактираат странскиот соодветен орган заради помош.

Државите треба да воспостават контрола и да заштита за да обезбедат дека информациите разменети меѓу надлежните органи се употребени на соодветен начин конзистентен со нивните обврски кои се однесуваат на приватноста и заштитата на податоците.

14. ДЕВЕТ СПЕЦИЈАЛНИ ПРЕПОРАКИ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Препорака 1 - Ратификација и имплементација на инструментите на ОН

Секоја држава треба да превземе итни чекори за ратификација и имплементација во целост на Меѓународната Конвенција на ОН за сузбивање на финансирањето на тероризмот (1999).

Државите, исто така, треба инто да ги имплементираат резолуциите на ОН поврзани со превенција и сузбивање на финансирањето на терористички акти, особено Резолуцијата на Советот за безбедност на ОН 1373.

Препорака 2 - Криминализација на финансирањето на тероризмот и перењето пари кои потекнуваат од финансирање на тероризам

Секоја држава треба да го инкриминира финансирањето на тероризмот, терористичките акти и терористичките организации. Државите треба да обезбедат дека ваквите кривични дела претставуваат предикативни кривични дела на кривичното дело перење пари.

Препорака 3 - Замрзнување и конфискација на терористички фондови и имот

Секоја држава треба да имплементира мерки со цел замрзнување без одлагање на фондови и друг имот на терористи, на оние кои финансираат тероризам и на терористички организации во согласност со резолуциите на ОН поврзани со превенција и сузбивање на финансирањето на терористички акти.

Секоја држава треба да усвои и имплементира мерки, вклучувајќи и легилсативни, кои ќе овозможат надлежните органи да ги запленаат и конфискуваат имотите кои се приноси од, употребено за или наменети или алоцирани со цел финансирање на тероризам, терористички акти и терористички организации.

Препорака 4 - Известување за сомнителни трансакции поврзани со финансирање на тероризам

Доколку финансиските институции, или други дејности или други субјекти обврзани да применуваат мерки за спречување на перење пари, се сомневаат или имаат разумни основи да

се сомневаат дека фондовите се поврзани со, или се наменети за тероризам, терористички акти или терористички организации, треба да ги известат веднаш надлежните органи.

Препорака 5 - Меѓународна соработка

Секоја држава треба да биде во можност на друга држава, врз основа на спогодба, договор или друг механизам за меѓусебна правна помош или размена на информации, најголем можен степен на соработка во врска со криминални, граѓански постапки или административни истраги, обвиненија или истраги поврзани со финансирање на тероризам, терористички акти или терористички организации.

Државите исто така треба да ги превземат сите потребни мерки за да обезбедат дека не дозволуваат да бидат прибежиште за лица обвинети за финансирање на тероризам, терористички акти и терористички организации, и треба да воспостават процедури за екстрадиција на ваквите лица кога тоа е можно.

Препорака 6 - Алтернативни системи за дознака

Секоја држава треба да преземе мерки за да се осигура дека правните или физичките лица, вклучувајќи ги агентите кои обезбедуваат услуги за пренос на пари или друг вид на вредности, вклучувајќи и пренос преку неформални системи или мрежи за трансфер на пари, се лиценцирани или регистрирани и работат во согласност со сите препораки на ФАТФ кои се применуваат во банките и небанкарските финансиски институции. Секоја држава треба да се осигура дека овие правни или физички лица кои ги извршуваат нелегално ваквите активности подлежат на административни, граѓански или кривични санкции.

Препорака 7 - Плаќања преку системи (електронски трансфер)

Државите треба да преземат мерки за да бараат од финансиските институции, вклучувајќи ги и оние кои испраќаат пари, задолжително да вклучуваат точни и доволни информации за испраќачот на парите (име, адреса и број на сметка), во испратените пораки за трансфер на средства и слични, и дека информацијата треба да остане со пораката на трансфер или сличните низ целиот ланец на плаќање.

Државите треба да преземат мерки согласно кои ќе бидат сигурни дека финансиските институции, вклучувајќи ги и оние кои испраќаат пари, ја спроведуваат зголемена анализа и мониторинг на сомнителните трансфери на средства кои не ги содржат комплетните потребни информации за испраќачот (име, адреса и број на сметка).

Препорака 8 - Непрофитни организации

Државите треба да ја разгледаат адекватноста на законите и регулативите кои се однесуваат на лица кои можат да бидат злоупотребени за финансирање на тероризмот. Непрофитните организации се посебно ранливи, и државите треба да бидат сигурни дека тие не можат да се злоупотребат:

- 1) од страна на терористички организации кои се претставуваат како легитимни ентитети;
- 2) да се искористат легитимните ентитети како инструменти за финансирање на тероризам, вклучувајќи ја и намерата за избегнување на мерките за замрзнување на средства и
- 3) да го сокријат или да го прикријат тајното пренасочување на средства наменети за легитимни цели кон финансирање на терористички организации.

Препорака 9 - Кеш- курири

Државите треба да имаат определено мерки кои ќе го откриваат физичкиот пренос на пари или хартии од вредност на доносител преку граничната линија, вклучувајќи и систем за пријавување и други обврски за откривање.

Државите треба да обезбедат дека нивните надлежни органи имаат законско овластување да ги запрат или задржат физичкиот пренос на пари или хартии од вредност на доносител преку граничната линија за кои се сомневаат дека се поврзани со финансирање на тероризам или перење пари или ако лажно се пријавени или откриени.

Државите треба да обезбедат дека се предвидени ефикасни, соодветни и пропорционални казни за лицата кои вршат лажно пријавување или се откриени. Во случај кога физичкиот пренос на пари или хартии од вредност на доносител преку граничната линија се поврзани со финансирање на тероризам или перење пари или ако лажно се пријавени или откриени, државите треба да усвојат законски мерки кои се во согласност со Препораката 3 и Специјалната препорака III а кои ќе ја овозможат конфискацијата на тие пари или хартии од вредност.

15. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕПОРАКИТЕ НА ФАТФ

ФАТФ е единственото меѓународно тело (формирано во 1989 година од групата најразвиени Г-7 и ЕУ) кое е специјализирано и концентрирано исклучително врз борбата против перењето пари. Иако, е лоцирано во седиштето на ОЕЦД, ФАТФ не е постојана меѓународна организација ниту тело кое усвојува правно обврзувачки конвенции, туку ад хоц групирање на влади и други субјекти околу една единствена, но сложена точка: развивање и следење на

конвергентни и сеопфатни стратегии на борба против перењето пари засновани врз меѓународна соработка што истовремено ги уважуваат барањата за јакнење на ефикасноста на финансискиот систем и на слободата на вршење на легални финансиски трансакции. Од клучно значење за остварување на тие цели е пакетот на *Четириесет препораки на контра-мерки* содржан во Извештајот од февруари 1990 година.

Со Препораките на ФАТФ се отвора нова димензија на превенцијата на перењето пари. Се признава неспорната улога на казнено-правната репресија и централната улога на казнено-правните механизми на казнувањето, конфискацијата на криминалните приноси итн., како неизбежни за поткопување на финансиската моќ на групите на организиран криминал. Но, истовремено, се истакнува дека потпирањето единствено врз казнено-правни мерки е недоволно и неефикасно и дека е потребен широк дијапазон на мерки за редуцирање на перењето пари.

Појдовна идеја на новата стратешка рамка што ја предлага ФАТФ е *ставањето на банките и другите финансиски институции на фронталната линија* во борбата против перењето пари. Таквата појдовна идеја се оправдува со фактот дека спречувањето на перењето пари не е само проблем на спречување на криминалот, туку и проблем на зачувување на интегритетот финансиските институции и финансискиот систем во целина.

Препораките на ФАТФ имаат карактер на програма за акција, која покрај изложените го вклучува и клучниот елемент на меѓународна соработка, без кој шансите за успех на било која превентивна стратегија се минимални.

Иако се сметаат за "минимален стандард во борбата против перењето пари", Четириесетте препораки за акција *немаат задолжителна правна сила* од аспект на меѓународното право, но дел од нив се вградени во одредбите на постоечките конвенции за спречувањето на перење пари.

Општата рамка на препораките содржи три базични постулати:

1. Секоја земја треба неодложно да преземе чекори за ратификација и потполно имплементирање на Виенската конвенција;
2. Законите за тајноста во работењето на финансиските институции треба да бидат формулирани на начин кој не ја попречува имплементацијата на препораките; и

3. Ефективна програма за спречување на перењето пари треба да опфати и поинтензивна мултилатерална соработка и заемна правна помош во истрагата и обвинението и екстрадиција во случаите на перење пари.

По својата содржина Препораките се делат во неколку групи.

Во **првата група** влегуваат препораките (од 4 до 8) насочени кон усовршување на националните правни системи, *криминализација* на перењето пари и донесување соодветни закони за *конфискација* и релевантните привремени мерки. Особено е значајна Препораката бр. 7 за регулирање на *корпоративната казнена одговорност*, за која во Виенската и Стразбуршката конвенција не се содржани посебни одредби.

Втората група на препораки се однесува на специфичните мерки (Препораките бр. 9 до 29), кои ја артикулираат *стратегијата за ангажирање на финансискиот систем* во борбата против перењето пари. Препораките поаѓаат од ставот дека финансиските институции се клучниот елемент во откривањето на илегалните трансакции, со оглед на нивната уникатна функција во платниот систем на земјите и во собирањето и трансферот на финансиските средства. Како основни начела се афирмирани следниве:

- познавање на клиентот (обврска за идентификација);
- законитост и етичност во постапувањето на банките и другите финансиски институции и одбивање на услуги за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари;
- соработка со управните органи и внатрешни програми на едукација;
- примена на посебни постапки за идентификација и водење на интерни досиеја за трансакциите.

Третата група на препораки се однесува на *олеснувањето на меѓународната комуникација* помеѓу управните органи и обвинителства и финансиските регулаторни и надзорни органи (Препораките бр. 30 - 40), особено во областите на соработка при заплена и конфискација, правна помош во казнени работи и екстрадиција. Како и одредбите на Виенската конвенција, Препораките на ФАТФ изречно ја апострофира потребата меѓународната соработка да добие поддршка од мрежа на билатерални и мултилатерални договори и аранжмани базирани врз општоприфатени правни концепти, со цел за развивање на најширок можен обем на заемна помош. Со овие препораки кореспондира усвојувањето на Стразбуршката конвенција. Цел на препораките е и создавање услови за подобра размена на информации за сомнителни трансакции (Препорака бр. 32) и за проширување на сознанијата за меѓународните текови на нарко-парите, особено готовина, како и познавањето на методите на перење пари.

За остварување на овие цели, ФАТФ се концентрира врз следниве *приоритети*:

- надгледување на имплементацијата на препораките од страна на членките;
- следење на тенденциите во методите на перење пари и испитување на адекватноста на препорачаните противмерки; и
- спроведување на амбициозна програма на надворешни односи за да придонесе кон мобилизацијата на пошироката меѓународна заедница за ефикасно спречување на перењето пари.

По однос на имплементацијата на препораките предвидени се *две постапки за евалуација*:

- 1) *самооценување* засновано врз детален прашалник доставен до секоја држава; и
- 2) систем на *заемна евалуација* заснована врз однапред утврдена процедура.

Ширењето на примената на препораките е потреба што произлегува од самата природа на транснационалните финансиски трансакции и софистицираниот карактер на перењето пари, за кое се бараат погодни услови во други региони или системи, во кои не се развиени мерки за неговото спречување. Во таа смисла, препорачано е (Препораката бр. 21) финансиските институции да обрнат посебно внимание на деловните односи и трансакции со лица, вклучувајќи компании и финансиски институции кои воопшто или недоволно ги применуваат овие препораки, како и (Препораката бр. 22) финансиските институции на земјите членки на Г-7 да применуваат одредени начела врз нивните филијали лоцирани во странство во мерка во која тоа го дозволуваат законите на земјата домаќин.

Независно од неформалниот правен статус на препораките, нивната имплементација во државите членки на Г-7 и постапното ширење и прифаќање во другите држави го афирмираа ФАТФ како најважно меѓународно тело во формулирање на политиката на борба против перењето пари и мобилизација на силите на глобален план во неговото сузбивање.

На заседанието на ФАТФ од 2001 година се усвоени Осумте специјални препораки за финансирањето на тероризмот. Со овие препораки мандатот на ФАТФ се проширува со редефинирање на неговата улога од тело кое се занимава со превенција на перењето пари и други криминални приноси во тело што покрај тоа, се преокупира и со употребата на криминалните приноси за финансирање на терористички активности. Со препораките се бара:

- ⇒ итно ратификување и примена на релевантните инструменти на ООН (Препораката 1, која се однесува поконкретно на Конвенцијата на ООН за сузбивање на финансирање на тероризмот од 1999 година и петте резолуции на Советот за безбедност посветени на ова прашање);
- ⇒ инкриминирање на финансирањето на тероризмот, терористичките акти и терористичките организации (Препорака 2);
- ⇒ замрзнување и конфискација на средствата и приносите од тероризам (Препорака 3);
- ⇒ известување за сомнителни трансакции поврзани со тероризам (Препорака 4);
- ⇒ проширување на подрачјето на заемната помош со други држави по однос на истрагите за финансирање на тероризмот (Препорака 5);
- ⇒ преземање на мерки за спречување на перење пари во алтернативните системи на платен промет (Препорака 6);
- ⇒ зајакнување на мерките за идентификација на клиентите во меѓународното и домашното електронско плаќање (Препорака 7); и
- ⇒ преземање мерки за спречување на злоупотреба на ентитети, особено непрофитни организации, за финансирање на тероризмот (Препорака 8).